

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัย “เครือข่ายการวิจารณ์ : การวิจัยและพัฒนา”

เล่ม 5 : ภาพยนตร์

อัญชลี ชัยวรพร (ผู้วิจัย)
ศรีนิตี สุวรรณศักดิ์ (ผู้ช่วยวิจัย)

กันยายน 2558

รายงานการวิจัยสาขาภาพยนตร์ในรอบ 1 ปี
(18 กันยายน 2557 – 17 กันยายน 2558)
โครงการวิจัย “เครือข่ายการวิจารณ์: การวิจัยและพัฒนา”

อัญชลี ชัยวรพร (ผู้วิจัย)

ศรินทิ สุวรรณศักดิ์ (ผู้ช่วยวิจัย)

=====

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายการวิจารณ์: การวิจัยและพัฒนา” เป็นโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัย (สกว.) ในการศึกษาเครือข่ายการวิจารณ์ 5 สาขา ได้แก่ วรรณศิลป์ ทรรศนศิลป์ ศิลปะการละคร สังคีตศิลป์และภาพยนตร์ แบ่งระยะเวลาการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง ระยะแรกตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน 2557 – 17 กันยายน 2558 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. ประมวลและวิเคราะห์เครือข่าย (Compendium of Networks) นักวิจารณ์และผู้สนใจการวิจารณ์ศิลปะ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันในประเทศไทย

2. ศึกษาและทดลองกรณีตัวอย่างเพื่อหาศักยภาพของเครือข่ายการวิจารณ์ศิลปะ

ในการดำเนินวิจัยระยะแรก ผู้วิจัยแบ่งวิธีการศึกษาและการนำเสนอผลไว้เป็น 3 หัวข้อหลัก ได้แก่

1. วิธีการวิจัย
2. ข้อค้นพบที่ได้จากการดำเนินการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัย

1. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการทำงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์และขอข้อมูลจากบุคคลต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 24 รายการ ดังนี้

1.1.1 สถาบันการศึกษา สัมภาษณ์ผู้สอนวิชาภาพยนตร์หรือผู้จัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์ใน

สถาบันการศึกษา รวมทั้งสิ้น 11 คน ได้แก่

ลำดับที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	องค์กรที่สังกัด
1	รศ. ดร. กฤษดา เกิดดี	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
2	อาจารย์จิรวัดน์ แสงทอง	สาขาอาเซียนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
3	อาจารย์ศาสวัต บุญศรี	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
4	มีน มากอัน	ชมรมฉายหนังกลางแปลง มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
5	ธีรโชติ จีวรเศรษฐกุล	ชมรมภาพยนตร์วารสาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6	เรวดี งามคุณ	นักศึกษามีเดียอาร์ต คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7	รศ. ดร. นิยม วงศ์พงษ์คำ	รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรมและชุมชนสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
8	วรวิมล หลักชัย	โรงเรียนเทศบาล3 บ้านเหล่า เทศบาลนครอุดรธานี
9	ปรีชา สาคร	นิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ ประธานกลุ่มอีสานซื้อดฟิล์ม
10	ยรรยงวรกร ทองแถม	คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
11	ผศ. ดร. ภาสวรรณ กรกขมาศ	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

1.1.2 องค์กรนอกสถาบันการศึกษา สัมภาษณ์หน่วยงานและผู้ทำงานอิสระต่าง ๆ รวม 13 รายการ
ดังนี้

ลำดับที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	องค์กรที่สังกัด
1	สัณห์ชัย โชติรสเศรณี	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หอภาพยนตร์แห่งชาติ
2	นคร วีระประวัติ	ประธานชมรมวิจารณ์บันเทิง
3	ไอลา บุณนาค	เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมเครือข่าย หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
4	อภิรักษ์ ธรรมเสนา	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
5	ดุสิต ศิลากอง	เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ
6	สนธยา ทรัพย์เย็น	ผู้ก่อตั้งฟิล์มไวรัส
7	วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา	ฟิล์มไวรัสรุ่นที่ 3
8	บดีรินทร์ เทพรัตน์	ปันยามูวี่คลับ เชียงใหม่
9	ชลัท ศิริวานิชย์	ผู้จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกไทย นครราชสีมาในนาม Homeflick
10	บุรุษ ไชยรัตน์	ร้านหนังสือเพื่อนนคร ถนนมหาไศย นครราชสีมา
11	อรฤณภูมิ บุญยวง	ร้านหนังสือบุ๊คส์พับลิก เชียงใหม่
12	วิรุฬห์ กิ่งไพบูลย์	ผู้จัดการ ศูนย์เยาวชนและครอบครัว เทศบาลนครขอนแก่น
13	คันฉัตร รัชชิกัญจนสง	นักวิจารณ์ และอาจารย์พิเศษสอนภาพยนตร์

1.2 สังเกตการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ภาพยนตร์

ผู้วิจัยผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมการฉายภาพยนตร์ต่าง ๆ เพื่อสังเกตการแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ของผู้ชมไทยดังนี้

1.2.1 กิจกรรมการฉายและพบผู้กำกับภาพยนตร์เรื่อง **God** ในเทศกาลหนังโปแลนด์ วันที่ 21 มกราคม 2558 ณ โรงภาพยนตร์ **SF World Cinema** เพื่อสังเกตการแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ของผู้ชมไทย

1.2.2 กิจกรรมการฉายและเสวนาภาพยนตร์พม่าในเทศกาล **Mini Wathann Film Fest: Introducing Myanmar Films** วันเสาร์ & อาทิตย์ที่ 24-25 มกราคม 2558 ที่ **The Reading Room, Bangkok**

1.2.3 กิจกรรมการฉายและเสวนาภาพยนตร์ในเทศกาลหนังญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 30 มกราคม – 8 กุมภาพันธ์ 2558 ณ โรงภาพยนตร์สยามพารากอน

1.2.4 กิจกรรมเทศกาลภาพยนตร์ชาติพันธุ์ บินข้ามลวดหนาม “รักจางเจี๋ย” ระหว่างวันที่ 8 – 12 พฤษภาคม 2558 ที่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2.5 กิจกรรมการฉายภาพยนตร์เรื่อง *ภวังค์รัก* ที่อีจี้วี เดอะมอลล์โคราช วันเสาร์ที่ 25 เมษายน 2015 โดยกลุ่ม **Homeflick**

1.3 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.3.1 รายชื่อสถาบันการศึกษาที่มีการสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์

1.3.2 รายชื่อเพชบุ๊คที่มีการวิจารณ์ภาพยนตร์

2. ข้อสรุปที่ได้จากการดำเนินการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยทั้งสามวิธีข้างต้นได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการวิจารณ์ภาพยนตร์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะ การวิจารณ์ลายลักษณ์ และการวิจารณ์ทางอวัจนภาษา

หากนำรูปแบบการวิจารณ์ภาพยนตร์ข้างต้นมาผนวกกับช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่ง

ประกอบด้วย การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะ การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะกระจายเสียง การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะออนไลน์ การวิจารณ์ลายลักษณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ และการวิจารณ์ลายลักษณ์ออนไลน์ (อัญชลี ชัยวรพร, 159 – 160) ผสมผสานกับการวิจารณ์ทางอวัจนภาษา สรุปได้ว่ารูปแบบการแสดงออกการวิจารณ์ภาพยนตร์สามารถแบ่งแยกย่อยได้ดังนี้

2.1.1 การวิจารณ์ลายลักษณ์ หมายถึง การประเมินคุณค่าภาพยนตร์โดยใช้วิธีการเขียน สรุปกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้ดังต่อไปนี้

- การเขียนวิจารณ์ในห้องเรียน
- การเขียนวิจารณ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์
- การเขียนวิจารณ์ทางสื่ออินเทอร์เน็ต

2.1.2 การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะ หมายถึง การประเมินคุณค่าภาพยนตร์โดยการแสดงออกทางวาจา สามารถสรุปได้ดังนี้

- การเสวนาในชั้นเรียน
- การเสวนาตามเวทีวิจารณ์- การถามตอบหลังชมภาพยนตร์
- การประกวดรางวัลต่าง ๆ หรือการคัดเลือกภาพยนตร์เพื่อวัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
- การวิจารณ์เชิงมุขปาฐะผ่านสื่อกระจายเสียงอย่างวิทยุ โทรทัศน์และสื่อออนไลน์

2.1.3 การวิจารณ์อวัจนภาษา หมายถึง การประเมินคุณค่าภาพยนตร์โดยการแสดงออกวิธีอื่นที่ไม่ผ่านภาษาพูดหรือเขียนโดยตรง แต่เป็นการแสดงด้วยท่าทางต่าง ๆ อาทิ การเดินออก การโห่ขับไล่ หรือการปรบมือให้เกียรติ ซึ่งพบในสาขาอื่น ๆ ด้วย

ในปัจจุบันอาจมีการวิจารณ์รูปแบบใหม่ที่นำรูปแบบการวิจารณ์ข้างต้นหลายอย่างมาผสมผสานกันกลายเป็นงานชิ้นใหม่ อาทิ วิดีโอความเรียง (video essay) เป็นการนำทั้งรูปแบบมุขปาฐะกับลายลักษณ์มารวมเข้าด้วยกัน กลายเป็นงานศิลปะรูปแบบใหม่ที่ใช้องค์ความรู้ของผู้กำกับผสมผสานกับงานต้นฉบับ กลายเป็นงานศิลปะชิ้นใหม่ แทนที่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือการบอกเล่าอย่างตรงไปตรงมาแบบเดิม

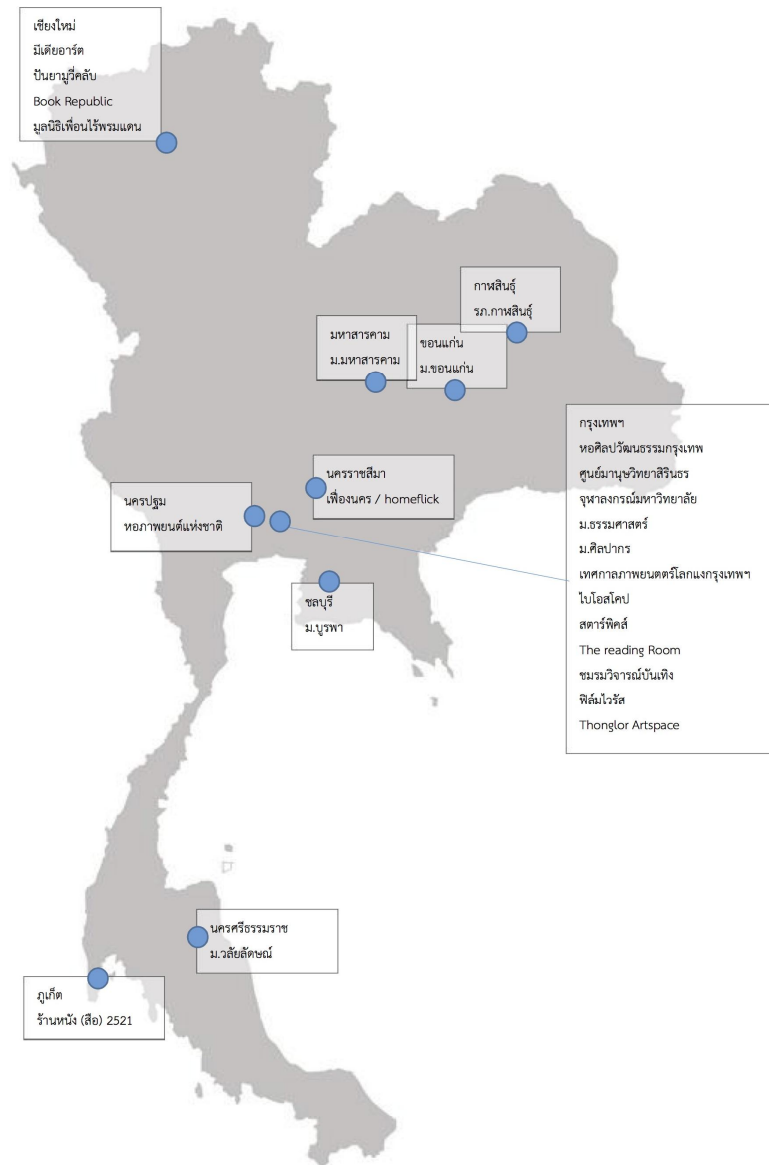
ข้อสังเกตเพิ่มเติมในส่วนของรูปแบบการวิจารณ์ภาพยนตร์

1. การเสวนาในที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นเวทีการวิจารณ์โดยตรงหรือเกี่ยวเนื่องกัน อาทิ การถามตอบหลังการชมภาพยนตร์นั้น มีแง่มุมทางการวิจารณ์ค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่งานเสวนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมักจะครอบคลุมเนื้อหาทางด้านอื่นด้วย มิใช่เพียงการวิจารณ์ภาพยนตร์เป็นหลัก นักวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเชิญมาร่วมแสดงความคิดเห็นเท่านั้น เช่น การเสวนาภาพยนตร์อาเซียนมักรวมบริบททางสังคมของภาพยนตร์ไว้ด้วย หรือเป็นประเด็นการทำงานเบื้องหลังของผู้กำกับมากกว่าจะเน้นการวิจารณ์โดยตรง เป็นต้น

2. การประกวดรางวัลหรือการคัดเลือกภาพยนตร์เพื่อจุดประสงค์ทางวัฒนธรรมนั้น ถูกมองว่าเป็นการวิจารณ์ภาพยนตร์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งน่าจะเกิดเครือข่ายได้ ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายของนักวิจารณ์สตาร์พิกส์กับการตัดสินรางวัลภาพยนตร์ไทยแห่งปี หรือคณะกรรมการคัดเลือกภาพยนตร์มรดกแห่งชาติของหอภาพยนตร์แห่งชาติ เช่นเดียวกับการตัดสินรางวัลจากเทศกาลภาพยนตร์ของสมาชิกรัฐสภาสมาพันธ์นักวิจารณ์นานาชาติ (fipresci) อาจจะสร้างเครือข่ายนักวิจารณ์ไปทั่วโลกได้ แต่เครือข่ายเหล่านี้มักจะไม่มีคามยั่งยืน พบปะกันครั้งเดียว หลังจากนั้นก็ได้มีการสั่นทอนกันต่อไป

นอกจากนี้ การตัดสินรางวัลส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคำประกาศเกียรติคุณในการให้รางวัลอีกต่อไป คงมีเพียงเฉพาะรางวัลภาพยนตร์ไทยประจำปีของสตาร์พิกส์เท่านั้นที่ยังคงมีการแจกแจงรายละเอียดในการให้รางวัลอยู่ แม้แต่การตัดสินรางวัลของสมาพันธ์นักวิจารณ์นานาชาติเอง ก็ได้ยกเลิกการเขียนคำประกาศเกียรติคุณไปในที่สุด โดยมีได้ระบุเหตุผล

ก่อนที่จะมีการอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ของเครือข่ายการวิจารณ์ในไทย ผู้วิจัยขอนำเครือข่ายภาพยนตร์ทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทยในขณะนี้ตามแผนที่ที่ 1 ต่อไปนี้

แผนที่ 1 เครือข่ายการวิจารณ์บนโลกจริงในประเทศไทย

2.2 พื้นที่กับการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์

จากการสำรวจเครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์ตลอด 1 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์มีน้อยมาก มีเพียงชมรมวิจารณ์บันเทิง เครือข่ายนักวิจารณ์จากนิตยสารสตาร์พิคส์ เครือข่ายกลุ่มฟิล์มไวรัส และเครือข่ายกลุ่มกิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน¹ แต่ถ้าพิจารณารูปแบบการวิจารณ์ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.1 ซึ่งรวมไปถึงการวิจารณ์เชิงมุขปาฐะ พบว่ามีเครือข่ายที่เกิดจากการรวมกลุ่มจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการวิจารณ์อยู่บ้าง สามารถสรุปตามพื้นที่ของการจัดกิจกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เครือข่ายบนโลกจริงและเครือข่ายบนโลกเสมือนจริง

2.2.1 เครือข่ายบนโลกจริง เป็นเครือข่ายที่จับต้องได้และมีการรวมตัวกันเป็นกิจจะลักษณะ มีที่ตั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม โดยอาจจัดกิจกรรมการวิจารณ์โดยตรง หรือส่งเสริมการวิจารณ์ที่จะปักหลักอยู่บนพื้นที่บนโลกจริงแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่อื่น ๆ (mobile networking) ดังจะเห็นได้จากการจัดงานฉายภาพยนตร์ของกลุ่มฟิล์มไวรัส ซึ่งร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในการจัดฉายไปทั่วประเทศ ทั้งที่เป็นประจำในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ The Reading Room

แม้ผลการวิจัยในโครงการที่ 4 พบว่าการวิจารณ์ภาพยนตร์มีความศึกษาคึกมากทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต แต่เมื่อได้มีการศึกษาเรื่องเครือข่ายบนโลกจริงตลอดระยะ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัด มิได้เกิดขึ้นอยู่ทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1 นี้

¹อ่านรายละเอียดได้ใน 2.3.5 เครือข่ายนักวิจารณ์ ในประเภทของเครือข่าย

พื้นที่	ชื่อเครือข่าย	ลักษณะของเครือข่าย	ลักษณะกิจกรรมการวิจารณ์
กรุงเทพมหานคร	หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพ	สถาบัน	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือก / เสวนา / ให้พื้นที่
	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	สถาบัน	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือก / เสวนา / จัดอบรม
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์ (นิเทศศาสตร์) และมีชมรมภาพยนตร์สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์และมีชมรมภาพยนตร์ (วารสารศาสตร์), สอนวิชาภาพยนตร์ (คณะศิลปกรรมศาสตร์) และให้พื้นที่กลุ่มฟิล์มไวรัลในการฉายภาพยนตร์ (หอสมุดปรีดี พนมยงค์)
	มหาวิทยาลัยศิลปากร	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์และจัดกิจกรรมหนังกลางแปลง
	เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ	สถาบัน	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
	นิตยสารไบโอส์โคป	กลุ่มบุคคล	พื้นที่การเขียนการวิจารณ์และการจัดฉายภาพยนตร์ทางเลือก
	นิตยสารสตาร์พิกส์	กลุ่มบุคคล	พื้นที่การเขียนการวิจารณ์และมอบรางวัลภาพยนตร์ไทยประจำปี
	The Reading Room	กลุ่มบุคคล	ให้พื้นที่ในการฉายภาพยนตร์ทางเลือกและจัดเสวนา

	ชมรมวิจารณ์บันเทิง	กลุ่มบุคคล	รางวัลภาพยนตร์ไทยประจำปี
	ฟิล์มไวรัล	กลุ่มบุคคล	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
นครปฐม	หอภาพยนตร์แห่งชาติ	สถาบัน	จัดฉายภาพยนตร์ / เสวนา / ประชุมทางวิชาการ / เปิดอบรม ภาพยนตร์
ชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์และมีชมรมชื่อว่า "บางแสนรามา"
เชียงใหม่	มีเดียอาร์ต คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สถาบัน	ให้พื้นที่ในการฉาย จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
	ปิ่นยามูวี่คลับ	บุคคล	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
	Book Republic	กลุ่มบุคคล	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
	มูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดน	สถาบัน	รวบรวมข้อมูลและจัดฉายภาพยนตร์หลากหลายชาติพันธุ์
นครราชสีมา	Homeflick	บุคคล	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
	ร้านหนังสือเฟื่องนคร	กลุ่มบุคคล	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
ขอนแก่น	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	สถาบัน	ตั้งหอภาพยนตร์อีสาน / จัดฉายหนังอีสาน / จัดงานเทศกาลหนัง เมืองแคน

17/09/58

11

สาขาภาพยนตร์

มหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์ / จัดกิจกรรมหนัง (ทั้งหมดไม่ต่อเนื่อง)
กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	สถาบัน	สอนการวิจารณ์ภาพยนตร์
ภูเก็ต	ร้านหนังสือ 2521	สถาบัน	จัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกและเสวนา
นครศรีธรรมราช	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (คณะศิลปศาสตร์)	สถาบัน	สอนภาพยนตร์อาเซียน

ตารางที่ 1 ลักษณะกิจกรรมของเครือข่ายบนโลกจริง *

*ในการรวบรวมครั้งนี้ได้รวมสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะวิชาทางการผลิตหรือสถาบันที่มีการสอนการวิจารณ์ภาพยนตร์ที่มีได้สร้างเครือข่ายกับภายนอก ข้อมูลรวบรวมถึงวันที่ 18 สิงหาคม 2558

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าเครือข่ายบนโลกจริงกระจุกตัวเฉพาะในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เช่น นครปฐม ปทุมธานี หรือจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมากนัก อาทิ กาญจนบุรีและชลบุรี ส่วนในเขตภูมิภาคนั้น เครือข่ายการวิจารณ์เกิดขึ้นได้เฉพาะตามหัวเมืองใหญ่อย่างเชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น มหาสารคาม ภูเก็ต และนครศรีธรรมราชเท่านั้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นบนโลกจริงมีอยู่ 5 ลักษณะดังนี้

1. **เปิดสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง** รวมไปถึงการเปิดอบรมทฤษฎีจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะให้ความรู้ทางการวิจารณ์โดยตรงแล้ว ยังรวมไปถึงการถกเถียงในห้องเรียนและการเขียนงานวิจารณ์ลายลักษณ์อักษรให้ผู้สอน ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการวิจารณ์รูปแบบหนึ่งสำหรับวิชาที่ไม่ใช่การวิจารณ์โดยตรงนั้น การวิจารณ์จะปรากฏในการประเมินคุณค่าและการวิเคราะห์ต่าง ๆ

2. **การจัดฉายภาพยนตร์** อาจมีการวิจารณ์เชิงมุขปาฐะแทรกอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก เพราะเวลาส่วนใหญ่มุ่งไปที่การฉายภาพยนตร์มากกว่า ทำให้เวลาที่จะมาแสดงความคิดเห็นเหลือเพียงน้อยนิด ยกเว้นว่ากิจกรรมนั้นเป็นหัวข้อที่เกี่ยวกับการวิจารณ์โดยตรง

3. **การเสวนาและการประชุม** มีลักษณะส่งเสริมการวิจารณ์เชิงมุขปาฐะอยู่บ้าง ขึ้นอยู่กับหัวข้อที่นำเสนอ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์และวิจารณ์โดยตรง ก็จะส่งเสริมการวิจารณ์ได้มาก แต่ถ้าไม่เกี่ยวข้องนัก ก็เป็นเพียงการประเมินคุณค่าเท่านั้น

4. **การให้รางวัล** มีลักษณะของการประเมินคุณค่าอยู่บ้าง แต่เนื่องจากการตัดสินรางวัลในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ได้ให้เหตุผลประกอบ จึงทำให้ความลุ่มลึกของการวิจารณ์ถูกลดทอนไปบ้าง

5. **การให้พื้นที่** เป็นเพียงการส่งเสริมให้เกิดการวิจารณ์เพียงเล็กน้อย ถ้างานเหล่านั้นมิได้เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่

โดยสรุปแล้ว เครือข่ายบนโลกจริงอาจจะเปิดโลกทรรศน์ในการประเมินคุณค่าภาพยนตร์อยู่บ้าง แต่ไม่เต็มที่นัก ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการวิจารณ์มากกว่า แต่ข้อดีของพื้นที่บนโลกจริงเหล่านี้คือสามารถสร้างการวิจารณ์ที่มีคุณภาพได้สูง เพราะมีการเผชิญหน้ากัน ทำให้การวิจารณ์ที่ใช้อารมณ์ส่วนตัวแบบที่เห็นบนโลกเสมือนจริงลดน้อยลง

2.2.2 เครือข่ายบนโลกเสมือนจริง

พื้นที่ของเครือข่ายการวิจารณ์อีกลักษณะหนึ่งจะไม่มีฐานปักหลักในเชิงกายภาพที่ใดที่หนึ่งเหมือนอย่างเครือข่ายทางบนโลกจริง แต่กระจัดกระจายไปทั่วประเทศ บางครั้งข้ามประเทศ ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นตัวเชื่อม

เครือข่ายบนโลกเสมือนจริงมีลักษณะคล้ายเครือข่ายกายภาพเคลื่อนที่ แต่แตกต่างกันในรายละเอียด เครือข่ายเคลื่อนที่มีตัวตนอยู่บนโลกจริง แต่เครือข่ายบนโลกเสมือนจริงจะไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เป็นดั่งโลกเสมือนจริงเท่านั้น

เครือข่ายบนโลกเสมือนจริงนั้นนำเสนอการวิจารณ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต 3 รูปแบบ ได้แก่ เว็บไซต์ บล็อก และสื่อสังคมอย่างเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ แต่เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ต 2 ประเภทแรกเริ่มเป็นที่สนใจน้อยลงเรื่อย ๆ (อัญชลี ชัยวรพร, 66 – 195) ในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นที่เฟซบุ๊กแทน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เฟซบุ๊กส่วนตัว ผู้ที่เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ลงในเฟซบุ๊กส่วนตัวแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- นักวิจารณ์อาวุโสที่มีผลงานวิจารณ์ตีพิมพ์ในสื่อหลัก ได้แก่ ประวิทย์ แต่งอักษร และ มโนธรรม เทียบเทียมรัตน์
- นักวิจารณ์รุ่นใหม่ซึ่งเติบโตมาจากบล็อก ได้แก่ ปันยามูวีคลับ, คันฉัตร รัชชีกาญจน์ ส่อง, เอกราช มอญวัด, ชญานิน เตียงพิทยากร, วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา, จิตต์ โพธิ์แก้ว และ ชากร ไชยปรีชา
- ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับภาพยนตร์และบันเทิง อาทิเช่น สก๊อทบงกช ชันทอง (ทำงานบริษัท ภาพยนตร์) หรือ นิโรธ รื่นเจริญ ซึ่งทำงานจัดรายการต่าง ๆ
- อื่น ๆ

เครือข่ายการวิจารณ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเชื่อมโยงแนวดิ่ง กล่าวคือระหว่างนักวิจารณ์กับแฟนคลับ ไม่ค่อยมีการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านมากนัก สามารถรวบรวมรายชื่อเฟซบุ๊กส่วนตัวได้ดังนี้

ชื่อ	อาชีพ	ลิงค์เฟซบุ๊ก
ประวิทย์ แต่งอักษร	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/prawit.taeng?fref=ts
มนอธรรม เทียบเทียมรัตน์	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/manotham.theamtheabrat?fref=ts
ปัญญาภูวศิลป์	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/bodint?fref=ts
คันฉัตร รัชฎาญจนส่อง	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/merveillesxx?fref=ts
เอกราช มอญวัด	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/eakarach.monwat
ชญานิน เตียงพิทยากร	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/nanoguy0612?fref=ts
วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/filmsick?pnref=eh
จิตต์ โพธิ์แก้ว	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/jit.phokaew?fref=ts
ชาคร ไชยปรีชา	นักวิจารณ์	https://www.facebook.com/penkor?fref=ts
สก๊อท บงกช ชันทอง	พนักงานบริษัทหนึ่ง	https://www.facebook.com/KoolSingha?pnref=eh
จอมยุทธหมื่นลี ธิบอร์น ฝ่าหมื่นด้วยมือ	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/whattahellisme?fref=ts
Niroth Ruencharoen	ทำงานด้านสื่อ	https://www.facebook.com/niroth.ruencharoen?fref=ts
Art BloodyMonday	บล็อกเกอร์	https://www.facebook.com/bloodymonday?fref=ts
Chiangmun Ngamkanokwan	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/chiangmun.ngamkanokwan?fref=ts
Inertiatic Groovfie Viaquez	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/viaquez?fref=ts
Kaweesak Sasutham	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/ksasutham?fref=photo
Nattawut Uppasaen	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/am.gaamo?fref=ts
Once Upon a Man	บล็อกเกอร์	https://www.facebook.com/once.upon.a.man?fref=ts
Sutiwat Samartkit	ไม่ระบุ	https://www.facebook.com/fammusicle?fref=ts

ตารางที่ 2 เครื่องมือการวิจารณ์จากเฟซบุ๊กส่วนตัว

2. **แฟนเพจ** เป็นเฟซบุ๊กประเภทที่ใคร ๆ ก็สามารถเข้าถึงได้ ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตเพื่อติดตาม เป็นการรับข่าวสารเพียงฝ่ายเดียวโดยที่เจ้าของแฟนเพจจะไม่ได้รับข่าวสารของผู้ติดตาม ไม่จำกัดจำนวนสมาชิก เท่าที่ผ่านมามีผู้ใช้แฟนเพจเพื่อการวิจารณ์นี้เป็น 3 กลุ่ม (ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ก) ดังนี้

- **แฟนเพจของคอลัมนิสต์และนักวิจารณ์จากสื่อสิ่งพิมพ์** ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีชื่อเสียงจากสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มนี้มักจะใช้แฟนเพจในการประชาสัมพันธ์หรือนำเสนองานวิจารณ์ของตนมากกว่าจะใช้เป็นพื้นที่ในการวิจารณ์โดยตรงของตน ตัวอย่างได้แก่ คนมองหนัง (มติชนสุดสัปดาห์), มิสเตอร์อเมริกัน (เนชั่นสุดสัปดาห์), Merveillesxx (คันฉัตร รัชชีกาญจน์ส่อง), ผมอยู่ข้างหลังคุณ (นายแพทย์ที่เขียนวิจารณ์), และ นวพล อารังรัตนฤทธิ์ โดยสองคนหลังนี้มีชื่อเสียงมากที่สุด

- **แฟนเพจบล็อกเกอร์** บล็อกเกอร์ส่วนหนึ่งได้หันมาใช้แฟนเพจแทนบล็อก หลังจากที่มีสื่อลดความนิยมลง แต่บางรายก็ใช้ทั้งสองสื่อควบคู่กันไป โดยอัปเดตผลงานส่วนใหญ่บนบล็อกและใช้แฟนเพจบอกข่าวเมื่อมีผลงานวิจารณ์ใหม่ บล็อกเกอร์ในปัจจุบันที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ ชาตรี และ ลูกอบรส เขียด

- **แฟนเพจอิสระ** หมายถึงกลุ่มที่ใช้แฟนเพจเพียงอย่างเดียวในการนำเสนอบทวิจารณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นคนธรรมดาทั่วไปที่ชอบชมภาพยนตร์และนำเสนอความคิดเห็นของตนผ่านสื่อสังคมนี้ระหว่างเพื่อน ๆ หรือบางคนก็ใช้เป็นพื้นที่เสนอผลงานโดยเฉพาะก็มี

แฟนเพจทั้งสามกลุ่มมักจะมีผู้ดำเนินการหรือที่เรียกว่า "แอดมิน" เพียงคนเดียว ไม่แตกต่างจากเฟซบุ๊กส่วนตัว ยกเว้นแฟนเพจบางรายที่จะมีแอดมินหลายคน ดังจะเห็นได้จาก thaicinema.org, วิจารณ์ภาพยนตร์, เออ กูชอบดูหนัง, MICK Movie, Like Flick, Cinematic และ อวยไส้แตกแตกไส้ฉีก เป็นต้น

เครือข่ายการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นไปในลักษณะแนวตั้ง คือ มีการแสดงความเห็นระหว่างแอดมินของแฟนเพจนั้นกับกลุ่มแฟน ส่วนการเชื่อมโยงแนวนอนระหว่างแฟนเพจด้วยกันมีลักษณะเหมือนเป็นพันธมิตร บางครั้งจะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือมีการแนะนำเพจอื่นในเพจของตัวเอง เช่น

- แฟนเพจ Room of Review แนะนำ Sleepwalker Film Critic

- แฟนเพจ Sleepwalker Film critic แนะนำ Little Cinephile และ Paranema

- แฟนเพจ Paranema แนะนำ Movies Thailand และ Little Cinephile

- แฟนเพจ Review-me แนะนำ Paranema

3. เฟซบุ๊กกลุ่ม เป็นเฟซบุ๊กที่ตั้งขึ้นเพื่อให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น โดยอาจจะเป็นกลุ่มเปิด คือ เปิดให้คนภายนอกเข้ามาอ่านได้ หรือกลุ่มปิดเฉพาะสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น ตัวอย่างของเฟซบุ๊กกลุ่มมีดังนี้

ชื่อกลุ่ม	ลักษณะ	จำนวนสมาชิก	ลิงค์
กลุ่มคน/ แนวคิด/ ภาพยนตร์/ อีสาระ	กลุ่มเปิด	28	https://www.facebook.com/groups/129138157139992/
แนะนำภาพยนตร์ (ญี่ปุ่น)	กลุ่มเปิด	50	https://www.facebook.com/groups/385895038160703/
ชุมนุมภาพยนตร์วิจารณ์และการเมือง มหาวิทยาลัยขอนแก่น	กลุ่มปิด	70	https://www.facebook.com/groups/258538254301560/
Special Feature ภาพยนตร์นอก (ใน) รอบ	กลุ่มเปิด	310	https://www.facebook.com/groups/452263928119291/
ผู้ชมภาพยนตร์	กลุ่มเปิด	340	https://www.facebook.com/groups/113546978373/
Movie Insurgent	กลุ่มเปิด	1000	https://www.facebook.com/groups/781806401913101/
กลุ่มวิจารณ์ภาพยนตร์	กลุ่มเปิด	1400	https://www.facebook.com/groups/a.film.critic/
กลุ่มคนคุยหนัง	กลุ่มเปิด	3800	https://www.facebook.com/groups/moviehugefan/
เทพเจ้าภาพยนตร์	กลุ่มปิด	8100	https://www.facebook.com/groups/649171611802589/

ตารางที่ 3 เฟซบุ๊กกลุ่ม

เฟซบุ๊กกลุ่มสามารถกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกได้อย่างดี น่าจะช่วยในการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ได้ค่อนข้างมาก แต่เท่าที่ผ่านมา พื้นที่นี้ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกค่อนข้างน้อย อันเนื่องมาจากสมาชิกแต่ละคนต่างก็มีเฟซบุ๊กส่วนตัวเป็นของตนเอง ก่อนที่จะสมัครเป็นสมาชิกในเฟซบุ๊กของกลุ่มต่าง ๆ ได้ สมาชิกส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจกับเฟซบุ๊กส่วนตัวก่อน จนนำไปสู่การปิดตัวไปในที่สุด

ข้อสังเกตเพิ่มเติมในส่วนพื้นที่ของเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตเป็นตัวเชื่อมสำคัญในการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ทั้งบนโลกจริงและโลกเสมือนจริง จากการเก็บข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าการวิจารณ์และการสร้างเครือข่ายนั้นมักจะปรากฏบนโลกเสมือนจริงมากกว่า เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่ายจากทุกหนทุกแห่ง เสียค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถปิดตัวตนของผู้วิจารณ์ได้ ประกอบกับการเข้าชมภาพยนตร์ของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันเริ่มใช้อินเทอร์เน็ตในการชมภาพยนตร์แล้ว จึงนิยมใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นทางการวิจารณ์ด้วย แม้กระทั่งการสร้างเครือข่ายบนโลกจริงก็มักใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพราะสะดวกและรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายการฉายภาพยนตร์ทางเลือกของร้านเฟื่องนครที่นครราชสีมา ซึ่งเคยล้มเหลวเมื่อครั้งที่จัดคนเดียว จนกระทั่งเริ่มมีการสื่อสารกับกลุ่มฟิล์มไวรัลและสร้างเครือข่ายกับกลุ่ม Homeflick ในที่สุด

"แต่ก่อนไม่มีโซเชียลมีเดีย คนก็ยังไม่มาก จนกระทั่งช่วงปี 2555 การเข้าถึงก็มากขึ้น มีการรวมกลุ่ม การแชร์ข้อมูลอย่างมากมาย มางานเสวนา สมัยแรกๆ คนก็มาน้อย เงินๆ ไม่ค่อยกล้าคุย เดียวนี้คนก็คุ้นเคยมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โซเชียลของร้านกับโซเชียลของคนนอกมันรวมกันแล้ว" (บุรุษ ไซรต์น์, สัมภาษณ์)

เช่นเดียวกับการฉายภาพยนตร์ทางเลือกที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็เกิดเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงภาพยนตร์และกลุ่มฉายภาพยนตร์ทางเลือก หลังจากทีนักศึกษาคณะมีเดียอาร์ตเปิดหน้าเพจ Untitled For Film เพื่อการประชาสัมพันธ์ (เรวดี งามคุณ, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม เครือข่ายบนโลกจริงบางครั้งไม่สามารถทำให้เกิดการวิจารณ์ภาพยนตร์อย่างลุ่มลึกได้ทั้งหมด ยกเว้นจะเป็นการวิจารณ์ลายลักษณ์ หลายครั้งที่เครือข่ายบนโลกจริงเป็นไปอย่างหลวม ๆ เป็นที่พบปะกัน ก่อนที่จะมาแสดงทรรศนะวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นขยายตัวอย่างรวดเร็วบนพื้นที่เสมือนจริง

โดยทั่วไป การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายบนโลกจริงและโลกเสมือนจริงโดยสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ปรากฏออกมาใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ แนะนำให้รู้จักกันก่อนที่จะมีโอกาสมาพบกันบนโลกจริง หรือพบกันบนโลกจริงมาก่อนที่จะรู้จักกันบนโลกเสมือนจริง ทั้งสองโลกต่างมีส่วนในการส่งเสริมกิจกรรมการวิจารณ์ซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์บนโลกจริงอย่างเทศกาลหนังเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เฉพาะกรุงเทพเองก็เกิดขึ้นเดือนละ 2 – 3 ครั้ง ซึ่งเป็นเวทีสำคัญที่นำไปสู่การวิจารณ์บนโลกเสมือนจริง

"ในช่วงสองปีที่ผ่านมา มีคนที่สนใจในการชมภาพยนตร์มากขึ้น จากเดิมที่มีแค่เทศกาลหนังสั้นของมูลนิธิหนังไทย และเทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ แต่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจหนังมากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงครึ่งโรง แต่ปัจจุบันมีเกือบเต็มโรง แม้กระทั่ง Reading Room ก็เพิ่มขึ้น กลุ่มที่เพิ่มเข้ามานั้น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีของพวกเขากับเพื่อน ๆ เป็นชุมชนใหญ่ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาภาพยนตร์ของศิลปากร จุฬารัตนศาสตร์ ลาดกระบัง มศว อาจจะเป็นอย่างนี้เพราะว่าเมื่อรู้จักกันตามอินเทอร์เน็ตได้เพียงระดับหนึ่ง ไม่ดีเท่ากับการมาพบกันจริง ๆ มีการให้ข้อมูลปากต่อปาก เมื่อมาเห็นพี่ ๆ เขาคูยกกัน ก็เลยเข้ามาดู" (ศาสตราจารย์ บุญศรี, สัมภาษณ์)

โลกจริงนั้นมักจะมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่และเวลา ทำให้การแสดงออกในเชิงวิจารณ์เป็นไปได้ยาก แต่อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสื่อสังคมนั้นเป็นตัวเชื่อมสำคัญ นักวิจารณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องหลายคนต่างก็ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า การแสดงความคิดเห็นหลังชมภาพยนตร์มักจะเกิดขึ้นที่เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นตัวเชื่อมสำคัญที่ทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ในปัจจุบันต่างจากในอดีต

"ถ้าคนสมัยก่อนมีอินเทอร์เน็ต ก็อาจจะมีการแสดงออกมากกว่านี้ แต่ยุคนี้ไม่มี ก็เลยเหมือนกับว่าคนมาดูอย่างเงียบ ๆ ฟังอภิปราย แล้วไม่มีคำถาม" (สนธนา ทรัพย์เย็น, สัมภาษณ์)

อินเทอร์เน็ตยังช่วยสร้างความหลากหลายให้กับการวิจารณ์ ซึ่งแต่เดิมจำกัดอยู่เฉพาะคนเพียงบางกลุ่ม คือ นักวิจารณ์ที่เติบโตมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ปัจจุบันนี้นักวิจารณ์รุ่นใหม่ส่วนใหญ่เติบโตมาจากการ

เขียนลงบล็อก ก่อนที่จะตามมาด้วยแฟนเพจในที่สุด

แม้แต่การศึกษาวิจารณ์ภาพยนตร์ในห้องเรียน ก็พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตช่วยในการศึกษากับคนรุ่นใหม่มากขึ้น ทั้งการเข้าถึงภาพยนตร์ทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาและการนำเสนองานของนักศึกษา ดังที่ ร.ศ. กฤษดา เกิดดีกล่าว

"เรามีโอกาสหรือมีช่องทางในการดูหนังที่หลากหลายมากขึ้น หนังบางเรื่องซึ่งไม่ได้ฉายตามโรง เขาก็สามารถเอามาฉายในการนำเสนอหรือเป็นตัวอย่างในการตอบโต้ บางครั้งที่เราผู้สอนก็อาจจะไม่ได้ดู ประเด็นที่สองคือวิธีการเสนองานเพื่อวิจารณ์ของเขา ก็มีอุปกรณ์สนับสนุนที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นรูปธรรมได้มากขึ้น แทนที่จะมาพูดอย่างเดียว นี่คือความแตกต่างชัดเจน"

อินเทอร์เน็ตจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นและจะส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายอย่างแน่นนอน โดยเฉพาะในปัจจุบันการฉายภาพยนตร์ในต่างประเทศเริ่มหันมาเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต แทนที่จะเข้าชมทางโรงภาพยนตร์อย่างเดิมอีกต่อไป สิ่งเหล่านี้ก็ได้เกิดขึ้นแล้วกับการฉายภาพยนตร์เรื่องเพศที่สามในประเทศไทย และน่าจะเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้ในสังคมต่อไปในอนาคต

2.3 ประเภทของเครือข่ายภาพยนตร์ ผู้วิจัยพบว่าเครือข่ายภาพยนตร์มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์โดยตรงมีอยู่ค่อนข้างน้อย แต่ถ้าพิจารณาในส่วนของการส่งเสริมแล้ว ก็จะมีมากขึ้น โดยทั่วไปสามารถแบ่งประเภทเครือข่ายภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ออกเป็น เครือข่ายทางการศึกษา เครือข่ายผู้ผลิตภาพยนตร์ เครือข่ายผู้จัดงาน เครือข่ายสื่อและประชาสัมพันธ์ เครือข่ายนักวิจารณ์ และ เครือข่ายผู้ชม

2.3.1 เครือข่ายทางการศึกษา เป็นที่ยอมรับกันว่าการสร้างเครือข่ายทางภาพยนตร์กับสถาบันการศึกษาเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก ทั้งในแง่ของความร่วมมือที่เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาเองหรือความร่วมมือกับภายนอก ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดในกระบวนการของภาพยนตร์ ซึ่งเกิดขึ้นด้วยปัจจัยไม่สนับสนุนหลายด้าน นอกจากภาระงานของผู้สอนและผู้เรียน และนโยบายของทางมหาวิทยาลัย

เท่าที่ผ่านมา เรายังไม่สามารถดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมได้มาก แม้จะมีการเชื้อเชิญออกไป ก็มักจะไม่ได้รับความร่วมมือ ต่างอยากใช้ผลงานของตนเองมากกว่า" (ดุสิต ศิลาทอง)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ในสถาบันการศึกษานั้นมีอยู่บ้าง เพียงแต่มีลักษณะเฉพาะและไม่ต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ในสถาบันการศึกษา

ผู้วิจัยสำรวจสถาบันที่เปิดสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ในไทยทั้งหมด พบว่าเป็นไปตามที่ปรากฏในตารางที่ 4 นี้

พื้นที่	ชื่อสถาบันการศึกษา	คณะ	ผู้สอนหรือกิจกรรมกับภายนอก
กรุงเทพมหานคร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	นวัตกรรมสื่อสารสังคม	
	มหาวิทยาลัยศิลปากร	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	X
	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	นิเทศศาสตร์	X
	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	นิเทศศาสตร์	X
	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	วิทยาการจัดการ	

	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	วิทยาการจัดการ	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	วิทยาการจัดการ	
	มหาวิทยาลัยสยาม	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มนุษยศาสตร์	X
	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	สถาปัตยกรรมศาสตร์	X
	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	นิเทศศาสตร์	X
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
ปทุมธานี	มหาวิทยาลัยรังสิต	นิเทศศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	นิเทศศาสตร์	
ชลบุรี	มหาวิทยาลัยศิลปากร ทัพแก้ว	อักษรศาสตร์	
	มหาวิทยาลัยบูรพา	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	X
กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	นิเทศศาสตร์	
พิษณุโลก	มหาวิทยาลัยนเรศวร	บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร	X
	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	วิทยาการจัดการ	
มหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	วิทยาการสารสนเทศ	
กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	อุตสาหกรรมสร้างสรรค์	
นครศรีธรรมราช	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ศิลปศาสตร์	

ตารางที่ 4 รายชื่อสถาบันที่เปิดการสอนวิชาการวิจารณ์ภาพยนตร์

สามารถสรุปเกี่ยวกับการสอนวิจารณ์ภาพยนตร์ในประเทศไทยได้ดังต่อไปนี้

- การสอนวิจารณ์ภาพยนตร์นั้น ปรากฏในคณะที่สอน 3 สาขา ได้แก่ สาขาที่สอนวิชาภาพยนตร์เป็นหลัก สาขาที่เปิดสอนทางศิลปะสายอื่น อาทิ สุนทรียศาสตร์ทางศิลปะ และสาขาที่เปิดสอนวิชาทางด้านวัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ เช่น อาเซียนหรือเยอรมัน เป็นต้น

- วิชาที่สอนนั้น ส่วนใหญ่ระบุไว้ว่าเป็นวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ แต่ในบางมหาวิทยาลัยที่ไม่มีวิชาดังกล่าว อาจใช้ชื่ออื่น ๆ อาทิ ภาพยนตร์ปริทรรศน์ ภาพยนตร์ศึกษา เป็นต้น

- สถาบันที่เปิดสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยต่างจังหวัดมีค่อนข้างน้อย

- สถาบันที่มีการสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ต่างยอมรับว่า ห้องเรียนไม่สามารถสร้างผู้เขียนงานวิจารณ์ในรูปแบบที่คุ้นเคย คือ การวิจารณ์ลายลักษณ์ได้ ห้องเรียนมีทั้งผู้ที่สนใจและไม่สนใจเหมือนอย่างชั้นเรียนทั่วไป ผู้ที่ให้ความสนใจมากก็ได้มุ่งที่จะผลิตงานเขียนแต่อย่างใด นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจในวิชาทางการผลิตภาพยนตร์มากกว่า

สำหรับความคาดหวังว่าการเรียนในชั้นเรียนสามารถทำให้เกิดการวิจารณ์หมู่ปาฐะได้ อย่างน้อยในแง่ของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนั้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ไม่สามารถลงลึกได้อย่างชัดเจน เพราะปัจจัยในเรื่องจำนวนนักศึกษาและเวลาที่จำกัด ประกอบกับนักศึกษาส่วนหนึ่งที่มีความสนใจในหนังก็ไม่ต้องการรับรู้อะไรในเชิงลึกมากนัก (กฤษฎา เกิดดี และ คันฉัตร รัชชิกัญจน์ส่อง, สัมภาษณ์)

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการวิจารณ์ภาพยนตร์ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถเน้นกิจกรรมส่งเสริมการวิจารณ์นอกห้องเรียนได้เท่าที่ควร ถ้าพอจะมีอยู่บ้างก็เป็นไปในลักษณะเพียงครั้งคราว และมักจะเคลื่อนไหวภายในสถาบันการศึกษาเท่านั้น มิได้รวมตัวกับภายนอก บางครั้งก็จำกัดเพียงในภาควิชาหรือคณะก็มี ดังจะเห็นได้จาก ชมรมภาพยนตร์วารสารศาสตร์ หรือ Varasarn Film Club ซึ่งสมาชิกคือนักศึกษาภาพยนตร์หรือศิษย์เก่าเท่านั้น เครือข่ายทางสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะรวมตัวกันใหญ่สุด ได้แก่ สโมสรภาพยนตร์จุฬา แต่ก็ครอบคลุมเฉพาะนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ยกเว้นว่าจะมีการจัดงานที่ค่อนข้างใหญ่อย่างเทศกาลหนัง ก็อาจจะมีการเชื้อเชิญบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมงานหรือเสวนาด้วย แต่ผู้ชมส่วนใหญ่ก็เป็นเพียงนิสิตนักศึกษาด้วยกัน

3. กิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ในสถาบันศึกษามักจะเชื่อมโยงกับการผลิตภาพยนตร์เป็นหลัก มากกว่าชูการวิจารณ์เป็นตัวนำ แม้แต่เครือข่ายภาพยนตร์ระหว่างกลุ่มนักศึกษาด้วยกันก็มักจะเป็นการร่วมมือกันในการผลิตภาพยนตร์ หรือการจัดประกวดรางวัลภาพยนตร์ต่าง ๆ

มากกว่าเน้นการวิจารณ์โดยตรง

4. กิจกรรมการฉายภาพยนตร์ในสถาบันการศึกษาบางครั้งเกิดขึ้นเพื่อหวังผลทางด้านอื่นมากกว่าการวิจารณ์ ปัจจุบันผู้สร้างภาพยนตร์บางบริษัทนิยมทดสอบความเป็นไปได้ทางการตลาดของภาพยนตร์ใหม่ โดยการจัดฉายไปตามสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า **screen test** ทางมหาวิทยาลัยจะช่วยให้การเตรียมนักศึกษาและสถานที่ให้ ผู้จัดก็ได้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์และทดสอบความเป็นไปได้ของภาพยนตร์ ขณะที่นักศึกษาจะได้ชมภาพยนตร์ใหม่ และได้ซักถามในแง่มุมมองของภาพยนตร์ เบื้องหลังการถ่ายทำและการผลิต ซึ่งให้แง่มุมมองในการวิจารณ์ภาพยนตร์อย่างหนึ่ง

เช่นเดียวกับการฉายภาพยนตร์ในมหาวิทยาลัยบางแห่งก็เป็นเพียงงานนันทนาการสำหรับไว้บริการนักศึกษาเท่านั้น มิได้เป็นการเสริมการวิจารณ์โดยตรง ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมฉายหนังกลางแปลงของมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา หลายครั้งได้เชื้อเชิญผู้กำกับหรือทีมงานเข้ามาร่วมเป็นบางครั้ง แต่มักจะเกิดขึ้นก่อนหนังฉายและทางผู้จัดต้องกระตุ้นให้มีการถามตอบด้วยรางวัลต่าง ๆ

5. ความต่อเนื่องของกิจกรรมภาพยนตร์ในสถาบันการศึกษา ส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจส่วนตัวของบุคลากรเพียงไม่กี่คนในสถาบัน อาจเป็นอาจารย์ผู้สอนหรือผู้เรียน เท่าที่ผ่านมามีเพียงไม่กี่สถาบันที่ได้กำหนดเรื่องการจัดกิจกรรมภาพยนตร์ไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

- อาจารย์ทรงยศ แววหงส์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มฟิล์มไวรัสที่ธรรมศาสตร์ ก่อนจะผลิตหนังสือออกมาและจัดกิจกรรมในลักษณะเดียวกันที่มหาวิทยาลัยศิลปากรในที่สุด

- อาจารย์ศาสวัต บุญศรี ฉายภาพยนตร์ที่คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่ระยะหนึ่ง ก่อนที่จะมาเน้นในส่วนการผลิตภาพยนตร์เป็นหลัก

- ชมรมภาพยนตร์วารสาร ประจำภาควิชาภาพยนตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับการสนับสนุนจาก อาจารย์จักรวาล นิลธำรงค์ ซึ่งเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ทางเลือกที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก

- เทศกาลภาพยนตร์ฤดูหนาว และ **Art Lane** รวมทั้งการตั้งหอภาพยนตร์อีสานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

- กิจกรรมอันต่อเนื่องของนักศึกษาภาควิชามีเดียอาร์ต คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- หลักสูตรอาเซียนศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กระตุ้นให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถทางด้านภาษาในภูมิภาคนี้ที่เรียนมา และทำการเผยแพร่ภาพยนตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปด้วยพร้อมกัน นำมาซึ่งการจัดเทศกาลภาพยนตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าวนี้เป็นคนดำเนินการหลักอย่างต่อเนื่องแทบทุกปีการศึกษา จัดมาแล้วรวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง (จิรวัดน์ แสงทอง)

การจัดกิจกรรมเหล่านี้มีความไม่ต่อเนื่องค่อนข้างสูง หลายครั้งต้องหยุดลงเพียงเพราะทางคณะต้องย้ายการเรียนการสอนส่วนหนึ่งไปที่วิทยาเขตใหม่ บางครั้งก็เป็นเพราะกลุ่มผู้สอนมีภาระงานมากขึ้นหรือเมื่อมีการโยกย้ายของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งนโยบายของผู้บริหารด้วย

6. **เครือข่ายนักวิชาการ** ประเทศไทยยังไม่ได้มีการศึกษาในเรื่องภาพยนตร์ศึกษา (Film Studies) ที่เน้นการพัฒนาทฤษฎีภาพยนตร์ (film theory) ระดับสูง² จึงมิได้มีการรวมตัวกันของกลุ่มนักภาพยนตร์ศึกษาที่เน้นทฤษฎีภาพยนตร์โดยเฉพาะ แต่เป็นการรวมตัวของนักวิชาการทางสายสื่อเพื่อการศึกษา (Media Studies) ทำให้พัฒนาการทางวิชาการภาพยนตร์เป็นไปในลักษณะของสื่อศึกษามากกว่าภาพยนตร์ศึกษา พบมากตามคณะที่เปิดสอนภาพยนตร์ในเชิงนิเทศศาสตร์ ประกอบกับการศึกษาภาพยนตร์มักจะกระจายไปยังคณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ วรรณกรรมศึกษา มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา ซึ่งมุมมองส่วนใหญ่ก็จะเน้นทฤษฎีในสายวิชาการที่เกี่ยวข้องนั้น ทำให้นักวิชาการทางภาพยนตร์ศึกษาส่วนหนึ่งใช้วิธีสร้างเครือข่ายกับแวดวงวิชาการด้วยกันในต่างประเทศโดยตรง

2.3.2 **เครือข่ายผู้ผลิตภาพยนตร์** เป็นเครือข่ายที่เกิดจากการรวมตัวของผู้ผลิตภาพยนตร์ตามการแบ่งลักษณะแตกต่างกัน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. **แบ่งตามรูปแบบการผลิตภาพยนตร์** เป็นการสร้างเครือข่ายตามลักษณะทางกายภาพของภาพยนตร์ อาทิ ความยาว เทคนิคที่ใช้ หรือลักษณะการถ่ายทำ เป็นต้น ปัจจุบันเครือข่ายตามรูปแบบภาพยนตร์ที่มีอยู่มากที่สุดในประเทศไทย คือ เครือข่ายภาพยนตร์สั้น ยกตัวอย่างเช่น ชมรมเยาวชนคนสร้างหนังแห่งประเทศไทย กลุ่มคนทำหนังสั้นอีสานหรืออีสานช็อตฟิล์ม เป็นต้น

²การเปิดสอนวิชาภาพยนตร์ระดับสูงที่เน้นในการวิเคราะห์ทางทฤษฎีในประเทศไทยนั้นปัจจุบันมีเพียงคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเท่าที่ผ่านมายังมิได้เน้นการพัฒนาตามทฤษฎีภาพยนตร์ระดับสูงอย่างจริงจัง ยังเป็นความรู้ทางภาพยนตร์หรือความรู้ทางภาพยนตร์ศึกษาเบื้องต้น โดยไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้ไปตามยุคเวลา อาทิ ความรู้เรื่องฟิล์ม นัวร์ ก็ยังมิได้ขยายไปถึงดีวีดี นัวร์ วิชาการทางภาพยนตร์มักจะนำมาจากกรอบทฤษฎีที่ตนเองถนัด ได้แก่ สื่อศึกษา (Media Studies) หรือสังคมวิทยา (Sociology) ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มนักศึกษารุ่นใหม่ที่ต้องการพัฒนาความรู้ในเชิงทฤษฎีภาพยนตร์เป็นหลัก จนตัดสินใจไปศึกษาในต่างประเทศแทน

2. แบ่งตามแหล่งทุนต้นสังกัด เป็นการสร้างเครือข่ายตามแหล่งทุนที่ให้งบสร้างภาพยนตร์ ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน ได้แก่ เครือข่ายผู้กำกับหนังกระแสหลักกับเครือข่ายผู้กำกับหนังอิสระ เครือข่ายผู้กำกับหนังกระแสหลักยังจำแนกไปตามผู้กำกับที่สังกัดให้กับบริษัทหนึ่ง ๆ หรือที่เรียกกันว่า "ค่าย" นั่นเอง ซึ่งแม้ว่าจะอยู่สังกัดค่ายที่แตกต่างกัน ผู้กำกับกลุ่มนี้ก็ยังคงมีการติดต่อสื่อสารกันบ้าง ขณะที่เครือข่ายผู้กำกับหนังอิสระจะแยกตัวทำงานออกไปและติดต่อระหว่างผู้กำกับอิสระด้วยกันเท่านั้น ไม่ค่อยมีผู้กำกับที่จะทำงานทั้งสองเครือข่าย อาจจะเป็นไปได้เพราะว่าวิธีการทำงานที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

เครือข่ายส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน คือ เครือข่ายการผลิต มีมากกว่าเครือข่ายการวิจารณ์เพราะเป็นที่สนใจและจับต้องได้มากกว่า ขณะที่การวิจารณ์นั้นเน้นหนักไปในการพัฒนาด้านความคิด ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับคนไทยส่วนใหญ่ ประกอบกับคนส่วนใหญ่ต้องการเป็นผู้กำกับมากกว่าพื้นที่ในการแสดงออกในเรื่องการผลิตจึงมีมากกว่าการเขียนวิจารณ์

"เท่าที่ผ่านมา ทางเทศกาล (ภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ) พัฒนาเครือข่ายกับผู้ผลิตภาพยนตร์มากกว่า ทั้งกลุ่มผู้ผลิตภาพยนตร์ตลาดและผู้ผลิตภาพยนตร์อิสระ โดยเฉพาะในกลุ่มหลังที่ต้องการพื้นที่ของเทศกาลในการเผยแพร่ผลงานของพวกเขา ทางเทศกาลจึงมักจะได้รับการเชิญให้ไปร่วมงานเสวนาหรือเข้าชมภาพยนตร์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นประจำ" (ดุสิต ศิลากอง, สัมภาษณ์)

เครือข่ายผู้ผลิตภาพยนตร์จะสอดแทรกการวิจารณ์ไว้บ้างโดยการวิจารณ์ผลงานผู้กำกับที่อยู่ในเครือข่ายหรือในสังกัดเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากชมรมภาพยนตร์วารสาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เน้นการฉายผลงานของนักศึกษาเป็นหลัก และจะเชิญบุคคลภายนอกมาวิจารณ์ผลงานเหล่านั้น อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ชมรมเยาวชนคนสร้างหนังแห่งประเทศไทย ซึ่งรวมกลุ่มเยาวชนที่สนใจผลิตภาพยนตร์สั้น ทั้งผู้ที่เรียนในและนอกสถาบันการศึกษา และวิจารณ์ผลงานกันเอง เช่นเดียวเครือข่ายภาพยนตร์มานุษยวิทยาที่เริ่มจากการผลิตงานภาพยนตร์ก่อนที่จะขยายฐานมาสร้างกลุ่มคนดูแนวทางนี้ให้เกิดขึ้น

ความสัมพันธ์ของเครือข่ายการผลิตและการวิจารณ์ภาพยนตร์จะอยู่ในรูปแบบของการสื่อสารทางเดียว โดยการวิจารณ์เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุนการผลิต ผู้ผลิตเพียงต้องการเสียงสะท้อนผลงานของตน มิได้มุ่งส่งเสริมวัฒนธรรมการวิจารณ์โดยตรง

2.3.3 เครือข่ายผู้จัดงาน เป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างใหญ่และจับต้องได้ มีบทบาทต่อการสร้างกิจกรรมทางการวิจารณ์โดยตรง เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่และแหล่งทุน สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. เจ้าของพื้นที่จัดงาน อาจจะเป็นผู้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์โดยตรง หรือเพียงให้ใช้พื้นที่จัดงาน สามารถแบ่งตามขนาดและที่ตั้งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- เครือข่ายพื้นที่จัดงานระดับชาติ หมายถึงองค์กรหรือสถาบันที่ให้พื้นที่ในการจัดงานขนาดใหญ่ หลายแห่งจะจัดกิจกรรมภาพยนตร์อยู่เป็นประจำ ได้แก่ หอภาพยนตร์ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร บางครั้งก็ยังรวมไปถึงองค์กรทางวัฒนธรรมประจำชาติต่าง ๆ อาทิ สมาคมฝรั่งเศส หรือมูลนิธิญี่ปุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาที่ให้พื้นที่ในการจัดงานอยู่เป็นระยะ อาทิ มีเดียอาร์ต คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือหอภาพยนตร์อีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

- เครือข่ายพื้นที่จัดงานรายย่อย หมายถึงกลุ่มหรือหน่วยงานอิสระที่ร่วมกันจัดกิจกรรมการวิจารณ์ มีทั้งพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับศิลปะสายอื่น ได้แก่ ห้องแสดงงานศิลปะหรือแกลอรี ร้านหนังสือ หรือพื้นที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันที่สามารถสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับการชมภาพยนตร์ได้ อาทิ ร้านกาแฟหรือร้านเบอร์เกอร์ (นครราชสีมา) ร้านเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการฉายภาพยนตร์แตกต่างกันไป บางที่ก็เน้นภาพยนตร์เป็นกิจกรรมหลัก บางที่ก็เป็นเพียงกิจกรรมเสริม ดังจะเห็นได้จากการจัดฉายภาพยนตร์ที่ร้านหนังสือ Book Republic เชียงใหม่เพื่อเสริมการเสวนา เป็นต้น

2. แหล่งทุน เป็นเครือข่ายที่น่าจะมีความสำคัญมากที่สุดในการสร้างกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ในสังคมไทย แต่ด้วยเหตุที่ภาพยนตร์ยังคงเป็นกลุ่มงานฟุ่มเฟือย ดังนั้นแหล่งทุนหลักในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ คงมีเพียงกระทรวงวัฒนธรรมและหอภาพยนตร์เป็นหลัก รองลงมาคือสถานทูตและสถาบันวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ยังไม่รวมไปถึงหน่วยงานเอกชนที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นราย ๆ ไป

2.3.4 เครือข่ายสื่อและการประชาสัมพันธ์ หมายถึงกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และให้ข้อมูลข่าวสารด้านภาพยนตร์ ทั้งกลุ่มปฐมภูมิ (หมายถึงกลุ่มประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอข่าวสารกิจกรรมในหน่วยงานของตน) และกลุ่มทุติยภูมิ (หมายถึงกลุ่มสื่อที่นำข้อมูลข่าวสารนั้นมาเผยแพร่ต่อไปให้กับผู้ชม) แต่เดิมนั้นการเผยแพร่ข่าวสารทางศิลปะวัฒนธรรมจำเป็นต้องพึ่งพิงระบบสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ในสังคมไทย แต่ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนรูปไป เจ้าของงานสามารถติดต่อผู้ชมโดยอาศัยสื่อสังคม ซึ่งนอกจากจะช่วยลดภาระงานในการส่งข่าวไปตามสื่อมวลชนต่าง ๆ แล้ว ยังถือว่าเป็นการสื่อสารทางตรงอย่างรวดเร็ว

ถ้ามองกันอย่างผิวเผิน เครือข่ายสื่อและการประชาสัมพันธ์ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ภาพยนตร์แต่อย่างใด หากเมื่อพิจารณากันอย่างลึกซึ้งแล้ว เครือข่ายดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นผู้สื่อข่าวหรือนักประชาสัมพันธ์ต่างก็เป็นผู้ที่มีความรู้ภาพยนตร์ในระดับหนึ่ง มีการนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ได้ หากมีการขยายเครือข่ายเหล่านี้ออกไป ถือได้ว่าเป็นพลังทางการวิจารณ์อีกต่อไป

2.3.5 เครือข่ายนักวิจารณ์ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์โดยตรงและเป็นทางการในประเทศไทยมีเพียงกลุ่มเดียว ได้แก่ *ชมรมวิจารณ์บันเทิง* ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 โดยรวมนักวิจารณ์ทั้งสายภาพยนตร์และดนตรีเป็นสมาชิก มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 50 คนตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน การรับสมาชิกจะใช้วิธีแนะนำบอกต่อกันมาจากสมาชิกเก่า อาจมีผู้เข้ามาสมัครเองบ้าง แต่ก็ต้องได้รับการรับรองจากสมาชิกเก่า โดยนักวิจารณ์สมาชิกในปัจจุบันได้ครอบคลุมผู้ที่เขียนวิจารณ์ตามสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย (นคร วีระประวัตติ, สัมภาษณ์) เท่าที่ผ่านมามีเครือข่ายนี้มักจะดำเนินไปอย่างหลวม ๆ มีการพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีการจัดกิจกรรมมากนัก ยกเว้นประกาศรางวัลภาพยนตร์ไทยในแต่ละปี ซึ่งมาตรฐานเป็นที่ยอมรับกว่ารางวัลที่อื่น

นอกนั้นเป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ เครือข่ายนักวิจารณ์สตาร์พิกส์ เครือข่ายฟิล์มไวรัล และเครือข่ายกลุ่มกิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน

เครือข่ายนักวิจารณ์สตาร์พิกส์ เป็นการรวมตัวของกลุ่มนักวิจารณ์ในสตาร์พิกส์ที่มาร่วมกันตัดสินรางวัลภาพยนตร์ไทยแห่งปี ส่วนใหญ่ไม่ได้พบปะกันอยู่อย่างเป็นประจำ เพียงพบกันปีละครั้งเท่านั้น

เครือข่ายกลุ่มฟิล์มไวรัล แม้ว่าผู้ก่อตั้งอย่างสนธยา ทรัพย์เย็น จะปฏิเสธว่าทางกลุ่มไม่ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อการวิจารณ์ แต่เท่าที่ผ่านมามีแฟนคลับเครือข่ายนี้ที่เติบโตไปเป็นนักวิจารณ์ได้ ได้แก่ อุทิศ เหมะมูล (ก่อนที่จะหยุดการวิจารณ์ไปเน้นเขียนหนังสือเพียงอย่างเดียว) “กัลปพฤกษ์” และวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา เป็นต้น

เครือข่ายกลุ่มกิตติศักดิ์ หมายถึง เครือข่ายที่มีการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีตัวบุคคลหลักคือคุณกิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน สมาชิกในกลุ่มส่วนหนึ่งเป็นศิษย์ทั้งที่เรียนกับคุณกิตติศักดิ์ในชั้นเรียนตั้งแต่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือการอบรมภาพยนตร์วิจักษณ์ของมูลนิธิหนังไทย รวมไปถึงผู้ที่มีความเคารพนับถือกับคุณกิตติศักดิ์ ปัจจุบันกลุ่มนี้เป็นอาจารย์พิเศษสอนที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยศิลปากร และหอภาพยนตร์ อาทิ ประวิทย์ แต่งอักษร พลากร เจียมธีระนาถ ธิปพันธ์ เพ็ชรศรี ไกรวุฒิ จุลพงศธร และชลิดา เอื้อบำรุงจิตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ตทำให้นักวิจารณ์กลุ่มหนึ่งที่เติบโตมาจากการเป็นบล็อกเกอร์สามารถสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักได้ด้วยตนเอง นักวิจารณ์กลุ่มนี้ได้เติบโตและมีการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ หลายคนก็ได้ไปสอนหรือบรรยายตามมหาวิทยาลัยด้วยตนเอง อาทิ *filmsick* หรือวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา คันฉัตร รังษิกาญจน์ส่อง ชญานิน เตียงพิทยากร เป็นต้น

2.3.6 เครือข่ายผู้ชม เป็นกลุ่มที่น่าจะนำไปสู่การพัฒนาในสายวิจารณ์ได้มากที่สุด เพราะการรวมกลุ่มกันนั้นมักเกิดจากความสนใจในการชมภาพยนตร์เป็นหลัก ก่อนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการ

วิจารณ์ต่อไป ผู้วิจัยพบว่าเครือข่ายผู้ชมในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็นหลากหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป ได้แก่ รสนิยม รุ่น และปัจจัยอื่น ๆ สามารถสรุปเครือข่ายของผู้ชมตามเกณฑ์แต่ละประเภทได้ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มผู้ชมตามรสนิยมในการชมภาพยนตร์

- **กลุ่มหนังอาร์ตเฮาส์** ผู้ชมในกลุ่มนี้มักจะติดตามชมและวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่เน้นศิลปะภาพยนตร์เป็นหลัก มากกว่าภาพยนตร์แนวนิยมที่เน้นความเข้าใจอย่างง่าย ส่วนใหญ่เติบโตจนก้าวขึ้นมาประกอบอาชีพทางการวิจารณ์ การสร้างเครือข่ายก็จะแตกต่างกันไปตามความสนใจส่วนตัวและเกณฑ์อายุ

- **กลุ่มหนังกระแสหลัก** กลุ่มนี้มักจะนิยมชมหนังที่ฉายทั่วไปในโรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะหนังดังที่อยู่ในกระแส ไม่นิยมดูหนังอาร์ตเฮาส์มากนัก มีความหลากหลายมาก ตั้งแต่กลุ่มผู้มีความรู้ค่อนข้างสูง ได้แก่ แพทย์ กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ คนรับจ้าง นอกจากนี้ยังรวมไปถึงผู้ที่ประกอบอาชีพในแวดวงภาพยนตร์ทั่วไป จนมีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายอย่างชัดเจนมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มเด็กหนังและเจไดยุทธ ซึ่งต่อมาพัฒนาไปทำงานเบื้องหลังภาพยนตร์ อาทิ แพลซซ์ไต์เติ้ลหรือประชาสัมพันธ์

- **กลุ่มคนรักหนัง** กลุ่มนี้ชอบดูหนังทุกรูปแบบทั้งภาพยนตร์กระแสหลักและภาพยนตร์อาร์ตเฮาส์ เป็นกลุ่มที่ชมภาพยนตร์ทั้งในรอบสัปดาห์และเทศกาลหนัง ยังไม่มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายอย่างชัดเจน ยกเว้นกลุ่มแฟนเพจ "วิจารณ์ภาพยนตร์" และกลุ่มที่ศึกษาวิชาภาพยนตร์ตามสถาบันการศึกษา มักจะชมภาพยนตร์และสร้างงานวิจารณ์อย่างคนดูธรรมดา ใช้ภาษาสุภาพ ไม่ได้คุกคามคนที่ดูหนังไม่เป็น (ดุสิต ศิลากอง)

- **กลุ่มแฟนคลับ** เป็นผู้ที่มีความสนใจภาพยนตร์จากตัวบุคคลของภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งนักแสดงหรือผู้กำกับ กลุ่มนี้ไม่น่าจะมีส่วนในการวิจารณ์มากนัก เพราะความชอบถึงขั้นหลงใหลนั้น ไม่ได้นำมาสู่การวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ แต่ในทางตรงกันข้าม กลุ่มแฟนคลับสามารถสร้างให้เกิดกระแสลบกับผลงานที่เป็นคู่แข่ง ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างจากภาพยนตร์เรื่อง คู่กรรม โกโบริ อังศุมาลิน มาแล้ว (ดูรายละเอียดได้ในโครงการที่ 4)

กลุ่มแฟนคลับที่สามารถนำไปสู่ความสร้างสรรค์ได้นั้นมีอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก เห็นได้จากแฟนคลับของผู้กำกับรุ่นใหม่ นวพล อารังรัตนฤทธิ์ ในการจัดฉายผลงานของเขาที่นครราชสีมา ซึ่งต่อมานำไปสู่การจัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์เป็นประจำในที่สุด หรือการจัดฉายภาพยนตร์ของร้านเฟื่องนครที่ทำไม่สำเร็จในตอนแรกนั้น ต่อมาประสบความสำเร็จเพราะได้รวมแฟนคลับของสำนักพิมพ์ ของนักเขียน และนักวิจารณ์ในที่สุด

3. การแบ่งกลุ่มผู้ชมตามระดับอายุหรือรุ่น การสร้างเครือข่ายการวิจารณ์มีนัยสัมพันธ์กับเรื่องรุ่นหรืออายุอยู่ไม่น้อย อย่างที่ทราบกันดีว่าผู้ชมภาพยนตร์ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปีลงมา ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุจะไปดูภาพยนตร์น้อยลง ๆ

ดังนั้นการเติบโตของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในบางพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการฉายและการวิจารณ์ภาพยนตร์ในที่สุด ตัวอย่างชัดเจนที่สุด คือ พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จากการติดตามผู้ชมในการฉายภาพยนตร์เรื่อง *ภวังค์รัก* ที่จัดโดยกลุ่มฉายภาพยนตร์อิสระ Homeflick ที่นครราชสีมาเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2558 ผู้วิจัยพบว่าผู้เข้าชมส่วนใหญ่อยู่ในวัยต่ำกว่าสามสิบปี บุคลิกและการแต่งกายอยู่ในกลุ่มที่ผู้จัดงานเรียกว่า “เด็กแนว” นอกจากนั้นก็มีผู้ชมที่เป็นชาวต่างชาติอยู่เล็กน้อย

“เราเริ่มฉายภาพยนตร์นอกกระแสจากการ ที่เห็นว่ามีกิจกรรมในโคราชหลายอย่างที่เราไม่เคยเห็นเมื่อตอนเด็ก ๆ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการกลับไปทำร้านต่าง ๆ ของคนรุ่นใหม่ จนเราอยากจัดบ้าง ประจวบกับช่วงนั้นมีร้านหนังสืออิสระแห่งชาติที่โคราชพอดี เพื่อนซึ่งเป็นเจ้าของร้านเพื่อนนคร ถามว่าอยากจัดไหม เราต้องการเผยแพร่หนังสือภาพยนตร์เล่มใหม่เรื่อง *Utopia ขวัญ* ก็เลยจัดโปรแกรมหนังสือไปฉายในที่สุด” (ชลัท ศิริวานิชย์, สัมภาษณ์)

การเปิดร้านในลักษณะแปลกใหม่จากค่านิยมของชลัทยังรวมไปถึงร้านขายเบอร์เกอร์ร้านหนังสือและกาแฟ บาร์และคลับ เพียงแต่ว่ากิจกรรมของร้านเหล่านี้มีได้มีอยู่อย่างต่อเนื่องและฉายภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว มิได้มีช่วงของการถกเถียงแต่อย่างใด แตกต่างจากการฉายภาพยนตร์ในกลุ่มของ Homeflick ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่จะเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น คำถามหลากหลายตั้งแต่เนื้อหาเพื่อทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ เช่น ตัวละครรักกันจริงหรือเปล่า ไปจนถึงแรงบันดาลใจและความคาดหวังของผู้กำกับ อาทิ ความยากในการกำกับ รวมทั้งความสัมพันธ์ในอดีตของนักแสดงกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับการทำงาน เป็นต้น

แม้ว่ากลุ่มผู้อาวุโสจะไม่นิยมเข้าชมภาพยนตร์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัด (บุรุษ ไซยรัตน์ และ นิยม วงศ์พิฑำ, สัมภาษณ์) แต่ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มที่นิยมไปชมภาพยนตร์จากการจัดฉายขององค์กรอิสระต่าง ๆ เป็นผู้สูงอายุที่เกษียณแล้ว ทั้งที่หอสมุดปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กลุ่มนี้ยังคงถูกมองข้าม ทั้งที่พวกเขาเป็นกลุ่มผู้ชม

คุณภาพทั้งระดับการศึกษา ประสบการณ์และสังคม ดังนั้นถ้ามีการสร้างวัฒนธรรมการวิจารณ์ในคนกลุ่มนี้สามารถขยายไปยังศิลปะด้านอื่น ๆ ด้วยไม่มากนัก

3. การแบ่งกลุ่มผู้ชมตามพื้นที่ ในการเสภาพยนตร์ของไทยในอดีต ได้แบ่งผู้ชมออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน ได้แก่ ผู้ชมในเมืองและผู้ชมนอกเมือง ผู้ชมในเมืองมักจะอยู่ในเขตกรุงเทพ ชอบชมภาพยนตร์ต่างประเทศหรือภาพยนตร์ที่มีการผลิตดี ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นภาพยนตร์ศิลปะเท่านั้น ขณะที่ผู้ชมนอกเมืองมักจะนิยมเสภาพงานที่เข้าใจง่าย ๆ ซึ่งยุคหนึ่งคือภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ฮ่องกง ในโรงภาพยนตร์ราคาถูก เช่น โรงภาพยนตร์ชั้นสองหรือหนังกลางแปลง เป็นต้น (Anchalee Chaiworaporn, 156)

ปัจจุบันโรงภาพยนตร์สมัยใหม่อย่างมัลติเพล็กซ์ได้รับการพัฒนาขึ้น โรงหนังเก่าหรือโรงหนังชั้นสองเริ่มตายลง เช่นเดียวกับหนังกลางแปลง กลุ่มฐานคนดูส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพหรือพื้นที่หัวเมือง ทำให้การชมภาพยนตร์ในภูมิภาคลดน้อยลงไปด้วย ส่งผลให้การสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์มักจะเกิดขึ้นในเมืองกับผู้มีการศึกษาเป็นหลัก ขณะที่ผู้ชมภูมินาคนนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับตรงนี้ เพราะพื้นฐานในการเสภาพยนตร์นั้นต่างกันอีกด้วย (2.6.2 วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์แบบในเมืองและภูมิภาค)

นอกจากเครือข่ายจากการแบ่งกลุ่มผู้ชมข้างต้นแล้ว ยังมีกลุ่มผู้ชมอื่น ๆ ที่มีได้มีคุณสมบัติเข้าตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นได้ ได้แก่ ผู้ป่วย ซึ่งในปัจจุบันมีจิตแพทย์หลายท่านก็ได้ใช้ภาพยนตร์ในฐานะสื่อเพื่อบำบัดคนไข้ในลักษณะดังกล่าวแล้ว

2.3.7 เครือข่ายที่แบ่งตามรูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์ เป็นเครือข่ายที่เกิดจากการทำงานร่วมกันตามรูปแบบหรือเนื้อหาของงานภาพยนตร์ประเภทใดประเภทหนึ่ง มีความแตกต่างจากเครือข่ายผู้ผลิตตรงที่ว่ากลุ่มนี้อาจจะรวมทั้งผู้ผลิต ผู้จัดงาน นักวิจารณ์ และผู้ชมด้วย ไม่จำเป็นจะต้องเกี่ยวกับการผลิตเพียงอย่างเดียว

1. เครือข่ายที่แบ่งตามรูปแบบ เราจะพบเครือข่ายนี้จากการแบ่งประเภทตามรูปแบบของภาพยนตร์ เช่น เครือข่ายภาพยนตร์ศิลปะ เครือข่ายภาพยนตร์สารคดี (ดังจะเห็นได้จาก DocNet Southeast Asia ซึ่งเป็นการรวมตัวกลุ่มของคนทำหนังสือสารคดีของภาคพื้นอาเซียน) หรือแบ่งตามเกณฑ์การฉายภาพยนตร์ เช่น เครือข่ายหนังกลางแปลง หรือเครือข่ายเทศกาลหนัง (Film Festival Network - เป็นเครือข่ายที่มีการพัฒนาในต่างประเทศมานานกว่าทศวรรษ จนถึงขั้นศึกษาเทศกาลหนังในเชิงทฤษฎี) การแบ่งเครือข่ายตามรูปแบบในไทยนั้นยังมีไม่มากนัก ยกเว้นเครือข่ายหนังกลางแปลง นอกนั้นจะเป็นการเข้าร่วมกับเครือข่ายของประเทศอื่น ๆ ในต่างประเทศ

2. เครือข่ายที่แบ่งตามเนื้อหา เป็นการสร้างเครือข่ายตามเนื้อหาของภาพยนตร์ประเภทใดประเภทหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมักจะผสมผสานด้วยสมาชิกจากหลากหลายอาชีพ ทั้งผู้ผลิต ผู้ชม และนักวิชาการ สามารถสรุปเครือข่ายที่แบ่งตามเนื้อหาในไทยปัจจุบันได้ดังนี้

- *เครือข่ายภาพยนตร์มานุษยวิทยา* ถือกำเนิดเกิดขึ้นโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จากการสร้างผู้ผลิตภาพยนตร์แนวมานุษยวิทยาให้เกิดขึ้นจำนวนหนึ่ง โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ก่อนที่จะเปิดพื้นที่จัดกิจกรรมให้กับภาพยนตร์แนวนี้นี้ตามมาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ด้วยนโยบายที่ต้องการสร้าง “ผู้ชมตามคม” ให้เกิดขึ้นในอนาคต

“ภาพยนตร์ทางด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นงานที่หนักค่อนข้างมาก เราก็เลยเอานั่งประดานิยมไว้เป็นหลัก เพื่อสร้างฐานคนดูที่จะมารองรับตลาด เราให้นำหนังเพื่อเข้าใจประเด็นมานุษยวิทยามากขึ้น เพราะหนังเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีอำนาจมากขึ้น เราจะเห็นภาพของเพศที่สามในภาพยนตร์ถูกนำเสนอเป็นตัวละครมากขึ้น” (อภิรักษ์ ธรรมเสนา)

กลุ่มผู้ชมตามคมที่ติดตามชมภาพยนตร์ของทางศูนย์ ฯ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีความรู้ บางคนอยู่ในวัยเกษียณ โดยทางศูนย์คาดหวังว่าในอนาคตจะสนับสนุนให้กลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้คัดเลือกภาพยนตร์เองในที่สุด

- *เครือข่ายภาพยนตร์อาเซียน* หลังจากที่รัฐบาลไทยได้ประกาศนโยบายว่าจะรวมตัวกับประเทศเพื่อนบ้านอีก 9 ประเทศ เป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558 นี้ สถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมกันจัดโครงการอาเซียนศึกษาขึ้น และภาพยนตร์อาเซียนก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์กรและสถาบันหลายแห่ง อาทิ หลักสูตรอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หรือการจัดฉายภาพยนตร์อาเซียนที่มหาวิทยาลัยบูรพา นอกเหนือไปจากองค์กรเดิมที่เคยจัดกิจกรรมภาพยนตร์อาเซียนอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นหอภาพยนตร์แห่งชาติ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กลุ่มฟิล์มไวรัล และกลุ่มฟิล์มกาวัน เป็นต้น จึงทำให้เครือข่ายภาพยนตร์อาเซียนถือกำเนิดเกิดขึ้น

- *เครือข่ายภาพยนตร์อีสาน* เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดทางภาคอีสาน ทั้งผู้ที่อยู่อย่างประจำถาวรหรือผู้ที่โยกย้ายมาทำงานที่กรุงเทพฯ แต่ยังคงกลับไปพัฒนางานที่บ้านเกิดอย่างสม่ำเสมอ สามารถแบ่งการทำงานออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายภาพยนตร์อีสานกระแสหลักกับเครือข่ายภาพยนตร์อีสานอินดี้

- **เครือข่ายภาพยนตร์อีสานกระแสหลัก** มีหอภาพยนตร์อีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นหัวเรือใหญ่ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารและอาจารย์ตามสถาบันการศึกษาในภาคอีสานและกรุงเทพ อาทิ สมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติและสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ เท่าที่ผ่านมาเครือข่ายหอภาพยนตร์อีสานได้ครอบคลุมทั้งจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ สรินทร์ นอกจากกรุงเทพมหานครและขอนแก่น งานที่ทำมีทั้งเก็บรักษาภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมภาคอีสานที่มีการสร้างไว้อยู่แล้ว ทั้งในรูปแบบของฟิล์มและแผ่นหนัง รวมทั้งผลิตภาพยนตร์ที่เน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสาน จึงทำให้มีการอบรมผลิตภาพยนตร์สั้นในรูปแบบของ "ค่ายหนัง" อาทิ ดงบังฟิล์ม หรือ หนังช้าง (จังหวัดสรินทร์) ก่อนขยายไปทำภาพยนตร์เรื่องยาว เรื่อง *ฮักเขาใหญ่* และ *ครูของซ้อย* เป็นต้น

- เครือข่ายหอภาพยนตร์อีสานจะทับซ้อนกับมีอีกเครือข่ายที่เน้นทำหนังโดยเฉพาะชื่อว่า กลุ่มคนทำหนังสั้นอีสาน หรืออีสานช็อตฟิล์ม ซึ่งมีปรีชา สาคร อาจารย์ประจำสาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นประธาน โดยมีเครือข่ายไปทั่วทั้งอุดรธานี ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และศรีสะเกษ

- **เครือข่ายภาพยนตร์อีสานอินดี้** เป็นกลุ่มคนทำหนังอิสระทั่วไปในภาคอีสาน ส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มกันชัดเจน แต่มีที่จังหวัดขอนแก่น เป็นกลุ่มที่แข็งแกร่งที่สุด โดยมีเทศบาลนครขอนแก่นให้การสนับสนุนอยู่หลายครั้ง

- **เครือข่ายเนื้อหาอื่น ๆ** นอกจากเครือข่ายภาพยนตร์ตามแนวเนื้อหาข้างต้นแล้ว ยังมีเครือข่ายที่เกิดจากการแบ่งเนื้อหาประเภทอื่นอีก ทั้งที่เป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ยังมีได้มีการรวมตัวกันอย่างจริงจังเพราะขาดความต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกลุ่มหนังการเมืองของปัญญาวิวัฒน์ที่สามารถดึงผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้สนใจงานด้านศิลปะ และนักวิชาการ เนื่องจากความสนใจของผู้จัดที่เน้นภาพยนตร์การเมืองเป็นหลัก ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดผลพลอยได้ในการสร้างเครือข่ายกับนักวิชาการเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่ยังไม่พบมากนัก (บดินทร์ เทพรัตน์, สัมภาษณ์)

ข้อสังเกตเพิ่มเติมในส่วนประเภทของเครือข่าย :

1. **การโอนย้ายสถานภาพระหว่างเครือข่าย** เครือข่ายการวิจารณ์นั้นนอกจากจะเกิดขึ้นจากนักวิจารณ์โดยตรงแล้ว ยังสามารถเกิดจากจากเครือข่ายอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น โดยมีเครือข่ายผู้ชมสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายการวิจารณ์ได้มากที่สุดและเร็วที่สุด

เช่นเดียวกับ เครือข่ายผู้ชมที่สามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ ในสังคมได้อีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายผู้ผลิต หรือเครือข่ายผู้จัดกิจกรรม ดังจะเห็นได้จากกลุ่มกานจาบที่เกิดขึ้นในช่วง

ทศวรรษ 2520 – 2530 เป็นกลุ่มที่ตามดูหนังฟรีจากสถาบันวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้แก่ บริติชเคาน์ซิล (British Council) สมาคมนักเรียนเก่าอเมริกัน (A.U.A) สมาคมฝรั่งเศส (Alliance Francaise) สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน (Goethe Institute) และมูลนิธิญี่ปุ่น หนึ่งในแฟนหนังสถาบันเหล่านี้คือ สนธยา ทรัพย์เย็น ผู้ก่อตั้งกลุ่มฟิล์มไวรัส เขาเติบโตจากการเป็นสมาชิกเครือข่ายหนังใต้ดินดังกล่าวมาก่อน และเพื่อนร่วมเครือข่ายของเขา หลายคนก็ได้เติบโตเป็นนักวิจารณ์และผู้กำกับในที่สุด ได้แก่ สมเกียรติ วิทุรานิช คุลยสิทธิ์ นิยมกุล และมนิธรรม เทียบเทียมรัตน์ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์หายากของกลุ่มฟิล์มไวรัส ต่อมาก็สร้างเครือข่ายนักวิจารณ์อีกหลายรุ่น ซึ่งเริ่มจากการเป็นแฟนคลับชมภาพยนตร์ของเขา ได้แก่ กัลปพฤกษ์ และอุทิศ เหมะมูล (ฟิล์มไวรัสรุ่น 2) และวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา (ฟิล์มไวรัสรุ่น 3) นอกจากกลุ่มนักวิจารณ์แล้ว แฟนคลับหลายคนก็ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้กำกับรวมทั้งอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล

2. ความทับซ้อนของเครือข่าย การสร้างเครือข่ายของบุคคลหนึ่ง ๆ หรือหน่วยงานหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นจะต้องสังกัดอยู่เพียงเครือข่ายเดียว แต่อาจจะมีการข้ามไปมาระหว่างเครือข่ายด้วยกันได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีของฟิล์มไวรัส ซึ่งข้ามคร่อมระหว่างเครือข่ายผู้ชม เครือข่ายนักวิจารณ์ และเครือข่ายผู้จัดงาน

"ฟิล์มไวรัสไม่ได้เป็นหน่วยงาน ไม่ได้เป็นกลุ่มงาน ไม่ได้เป็นองค์กร เป็นแค่กลุ่มคนดูหนัง เวลาไปร่วมงานที่องค์กรอื่น ๆ จัด เราก็ไปในฐานะคนดู ไม่ว่าจะจะเป็นงานภาพยนตร์สั้นของมูลนิธิหนังไทย งานเทศกาลหนังของนักศึกษาหรืองานฉายภาพยนตร์ตามสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานภาพยนตร์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร งาน "ทางจอ" ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา, สัมภาษณ์)

นอกจากกลุ่มฟิล์มไวรัสแล้ว กลุ่มจากนิตยสารไบโอสโคปในปัจจุบันก็ได้วางบทบาททั้งในฐานะผู้ผลิตหนังสือและจัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกอย่างสารคดีในนามของ Documentary Club ด้วยเช่นกัน

2.4 ขนาดของผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์และลักษณะของเครือข่าย

จากการสำรวจเครือข่ายภาพยนตร์ที่มีอยู่ในประเทศไทย ทั้งเครือข่ายที่อยู่ในโลกจริงและเสมือนจริงในข้อ 2.2 นั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ

ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบัน

ระดับบุคคล หมายถึง ผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์รายบุคคลเพียงคนเดียว พบเห็นได้มากที่สุดบนเครือข่ายบนโลกเสมือนจริง โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก บุคคลเหล่านี้ร่วมกันจัดกิจกรรมกับบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ บนโลกจริงต่อไป ดังจะเห็นได้จากปณามูวี่คลับ (เริ่มจากนักวิจารณ์บันเทิง เทพรัตน์), และ Homeflick (ชลัท ศิริวานิชย์)

ระดับกลุ่มบุคคล หมายถึง ผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ที่ดำเนินด้วยกลุ่มบุคคลที่มีมากกว่า 2 คนขึ้นไป เพียงแต่อาจได้มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ อยู่ประปรายทั้งบนโลกจริงและเสมือนจริง อาทิ ชมรมวิจารณ์บันเทิง, กลุ่มฟิล์มไวรัล, กลุ่มฟิล์มก้าววัน, ร้านเฟื่องนคร (นครราชสีมา), ร้านหนังสือ Book Republic, The Reading Room และเว็บไทยซีเนม่า เป็นต้น

ระดับสถาบัน หมายถึง ผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ที่ดำเนินด้วยองค์กรหรือสถาบันที่ทำงานด้านภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวหรือภาพยนตร์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของงาน เป็นองค์กรที่จัดงานเพื่อสนับสนุนการวิจารณ์มากกว่าจะเป็นผู้สร้างงานวิจารณ์โดยตรง สถาบันก็ได้ใช้อินเทอร์เน็ตแต่เพื่อการสื่อสารและสร้างเครือข่ายมากกว่าจะเป็นผู้เขียนวิจารณ์เอง

จากการแบ่งกลุ่มขนาดของผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าลักษณะของการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้สร้างกิจกรรมเหล่านั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่

2.4.1 ลักษณะของเครือข่ายระดับบุคคลกับบุคคล เป็นการสร้างเครือข่ายซึ่งพบมากที่สุดในปัจจุบัน โดยเฉพาะผ่านการใช้สื่อสังคมยุคใหม่อย่างทวีตเตอร์กับเฟซบุ๊กบนโลกเสมือนจริง ทำให้สังคมการวิจารณ์ขยายตัวและคึกคักขึ้น มีทั้งระดับทางการและไม่ทางการ เครือข่ายการวิจารณ์ระดับบุคคลกับบุคคลที่พบเห็นมากที่สุดในปัจจุบันมักผ่านนักวิจารณ์-ผู้ชม ครู-ศิษย์ ผู้จัดกิจกรรมอิสระ-ผู้ชมเป็นหลัก

2.4.2 ลักษณะของเครือข่ายระดับบุคคลกับกลุ่มบุคคล เป็นการสร้างเครือข่ายที่ขยายตัวจากลักษณะแรกขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง จากการที่สมาชิกในเครือข่ายมิได้เป็นเพียงรายบุคคลเท่านั้น แต่เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป ดังจะเห็นได้จากการร่วมมือกันฉายภาพยนตร์ทางเลือกที่จังหวัดนครราชสีมาระหว่างผู้จัดอิสระในนามของ Homeflick และร้านเฟื่องนคร หรือการที่นักวิจารณ์ที่ชื่อวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา ร่วมมือในการจัดฉายภาพยนตร์ทางเลือกที่ภูเก็ต กับร้านหนังสือ (สือ) 2521 ที่ภูเก็ต หรือกรณีที่นักวิจารณ์ได้รับเชิญให้ไปวิจารณ์ภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ๆ

2.4.3 ลักษณะของเครือข่ายระดับบุคคลกับสถาบัน เป็นการสร้างเครือข่ายที่คล้ายกับกลุ่มที่สอง เพียงแต่ว่ากลุ่มบุคคลที่ร่วมมือด้วยนั้นเป็นสถาบันหรือองค์กรใหญ่ในสังคม อาทิ นักวิจารณ์ไปตัดสินรางวัล

ให้กับองค์กรต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมของปณามูวักลับกับสาขามีเดียอาร์ต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

2.4.4 ลักษณะของเครือข่ายระดับกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคล เป็นการสร้างเครือข่ายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มบุคคลด้วยกันเองที่เป็นเจ้าของพื้นที่กับผู้มีความรู้เรื่องภาพยนตร์ ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายในการจัดฉายภาพยนตร์ของกลุ่มฟิล์มไวรัสในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย

2.4.5 ลักษณะของเครือข่ายระดับกลุ่มบุคคลกับสถาบัน ส่วนใหญ่พบได้จากการขอความร่วมมือของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ กับสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นแห่งของทุนสนับสนุนหรือพื้นที่การฉาย ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สุดคือ ร้านหนังสือ **Book Republic** ไปใช้พื้นที่จัดงานของสาขามีเดียอาร์ต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือการที่ห้องสมุด **The Reading Room** ของบสนับสนุนในการเชิญผู้กำกับจากญี่ปุ่นมาร่วมจัดฉายงานในประเทศไทย เป็นต้น

2.4.6 ลักษณะของเครือข่ายระดับสถาบันกับสถาบัน ส่วนใหญ่พบมากที่สุดในการจัดงานใหญ่ในประเทศไทย อาทิ เทศกาลภาพยนตร์ การมอบรางวัลแห่งชาติ เป็นต้น โดยปัจจุบัน องค์กรที่อยู่ในเครือข่ายนี้มักจะเป็นองค์กรนอกสถาบันการศึกษา ได้แก่ หอภาพยนตร์ เทศกาลภาพยนตร์ หอศิลป์กรุงเทพ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร รวมทั้งสถานทูตและองค์กรทางวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ สำหรับสถาบันการศึกษานั้น พบเฉพาะหอภาพยนตร์อีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น เท่านั้นที่มีการสร้างเครือข่ายระดับสถาบันเกิดขึ้น

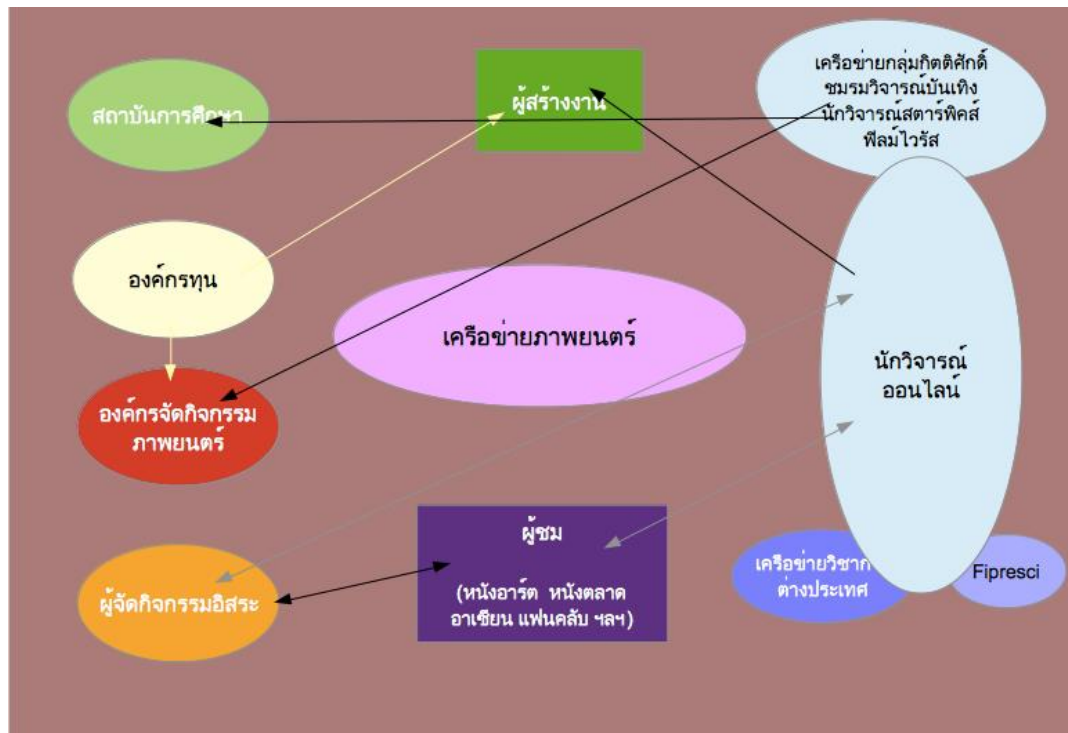
2.4.7 ลักษณะของเครือข่ายแบบรวม เป็นการสร้างเครือข่ายที่รวมระดับของผู้สร้างกิจกรรมการวิจารณ์ไว้ทั้งหมด มิใช่เฉพาะระดับใดระดับหนึ่ง กล่าวคือ มีทั้งเครือข่ายระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันเข้าไว้ด้วยกัน ส่วนใหญ่พบเห็นได้จากการจัดงานใหญ่ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ **2.4.6** ตรงที่มีใช้มีเพียงสถาบันต่าง ๆ ด้วยกันเท่านั้น แต่ประกอบด้วยทุกกลุ่มคนในสังคม อาทิ การจัดงานฉายภาพยนตร์ของสาขามีเดียอาร์ต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่จะร่วมมือกับนักวิจารณ์สายเชียงใหม่อย่างบดินทร์ เทพรัตน์ และร้านหนังสือ **Book Republic** แต่เท่าที่ผ่านมาเครือข่ายของสถาบันมักจะเป็นระดับสถาบันด้วยกัน โดยอาจจะดึงตัวบุคคลมาเข้าร่วม เช่น นักวิจารณ์ เป็นต้น

2.5 การเชื่อมโยงของเครือข่าย

การเชื่อมโยงของเครือข่ายภาพยนตร์นั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ เครือข่ายภายในเครือข่ายข้ามสาขา และเครือข่ายต่างประเทศ

2.5.1 เครือข่ายภายใน หมายถึง เครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกที่อยู่ในแวดวงภาพยนตร์เดียวกัน ทั้งที่มีการจัดภาพยนตร์เป็นเนื้อหาหลัก อาทิ หอภาพยนตร์ ชมรมวิจารณ์บันเทิง นิตยสารไบโอสโคป หรือภาพยนตร์เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน อาทิ ศูนย์มานุษยวิทยา เป็นต้น ลักษณะของการเชื่อมโยงภายในก็จะเป็นไปในลักษณะการเชื่อมโยงระดับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบัน ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วในข้อ 2.4

สำหรับเครือข่ายวิจารณ์ภาพยนตร์สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

2.5.2 เครือข่ายข้ามสาขาศิลปะ จากกิจกรรม "ค่ายการวิจารณ์" ซึ่งดำเนินไปแล้วในโครงการวิจัยที่ 4 "การวิจารณ์ศิลปะ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต" การวิจารณ์ข้ามสาขาทำให้สังคมวิจารณ์มีความลึกซึ้ง หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น ในการศึกษาเรื่อง "เครือข่ายการวิจารณ์" นี้ ผู้วิจัยพบว่า มีเครือข่ายการวิจารณ์ข้ามสาขาย่อยอยู่บ้างระหว่างสายวรรณศิลป์กับภาพยนตร์ หรือสายทัศนศิลป์กับภาพยนตร์

การวิจารณ์ข้ามสาขาระหว่างสายวรรณศิลป์กับภาพยนตร์นั้นมีอยู่หลายระดับ ส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงระดับเล็ก ๆ ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มบุคคลต่อกลุ่มบุคคล มิใช่ระดับสถาบัน มักจะพบได้ในการนำเสนอผ่านเครือข่ายของร้านหนังสือหรือชมรมนักเขียน นิยมจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรม แต่ร้านหนังสือบางแห่งก็เปิดพื้นที่เป็นโรงภาพยนตร์ทางเลือก โดยเฉพาะ อาทิ The Reading Room กรุงเทพฯ, ร้านหนังสือเฟื่องนคร นครราชสีมา, ร้านหนังสือ Book Republic ที่เชียงใหม่ และการจัดฉายภาพยนตร์ของชมรมนักเขียนล้านนา เป็นต้น

ผู้วิจัยพบว่าการวิจารณ์ภาพยนตร์จากกลุ่มนักเขียนนั้น เต็มไปด้วยความเข้มข้นและหลากหลายมากกว่าการวิจารณ์จากกลุ่มคนที่มีความสนใจเฉพาะภาพยนตร์ (บุรุษ ไชยรัตน์ และ ชลัท ศิริวณิชย์, สัมภาษณ์) ส่วนการวิจารณ์ข้ามสาขาระดับสถาบัน พบได้ในความร่วมมือระหว่างสมาคมผู้กำกับซึ่งเท่าที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จมากนักเพราะไม่ได้ตีเฟื่องก่อ

สำหรับการวิจารณ์ข้ามสาขาระหว่างสายศิลปะกับภาพยนตร์นั้น แม้จะไม่ได้มีตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน แต่โดยปกติแล้วผู้ที่ทำงานในแวดวงภาพยนตร์ทางเลือกหรือภาพยนตร์ศิลปะส่วนหนึ่ง ก็ทำงานในสายศิลปะอยู่ด้วย ดังจะเห็นได้จากอภิปาตพงศ์ วีระเศรษฐกุล หรือ จุฬญาณนนท์ ศิริผล เช่นเดียวกับหอศิลป์หรือห้องสมุดศิลปะบางแห่งก็จะนำเสนอภาพยนตร์ศิลปะหรือภาพยนตร์ทางเลือกเป็นครั้งคราว แม้อาจจะไม่มากเท่ากับเครือข่ายทางวรรณศิลป์

2.5.3 เครือข่ายข้ามประเทศ การเติบโตของภาพยนตร์ไทยไปทั่วโลกในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้เครือข่ายภาพยนตร์ของไทยก็ได้ขยายตัวไปต่างประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะในทวีปเอเชียและยุโรป ภาพยนตร์ไทยเดินทางไปฉายในต่างประเทศอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะผ่านการสนับสนุนของกระทรวงวัฒนธรรมหรือชื่อเสียงของผู้กำกับไทยเอง เช่นเดียวกับที่ภาพยนตร์ต่างประเทศก็ได้รับการเชื้อเชิญมาฉายในประเทศไทย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างภาพยนตร์ไทยกับต่างประเทศมากขึ้น

สำหรับเครือข่ายข้ามประเทศในสายการวิจารณ์นั้น ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันนักวิจารณ์ของไทยก็ได้ก้าวเข้าสู่เครือข่ายต่างประเทศเช่นกัน มีนักวิจารณ์ส่วนหนึ่งได้เข้าร่วมเป็นกรรมการตัดสินรางวัลของสมาพันธ์นักวิจารณ์นานาชาติ หรือ **fipresci** (The International Federation of Film Critics) อีกด้วย

2.6 ปัจจัยของการเกิดเครือข่าย

จากการประมวลเครือข่ายการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สามารถสรุปได้ว่าเครือข่ายการวิจารณ์ในประเทศไทยนั้นถือกำเนิดได้ด้วยปัจจัยต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.6.1 เกิดขึ้นจากการมีเป้าหมายร่วมกัน (by design)

เครือข่ายในการสร้างงานวิจารณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นได้เพราะต่างมีเป้าหมายร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อยกระดับมาตรฐานภาพยนตร์ไทย โดยการจัดกิจกรรมสนับสนุนด้วยการมอบรางวัลเกียรติคุณ ดังจะเห็นได้จากรางวัลภาพยนตร์ไทยประจำปีของชมรมวิจารณ์บันเทิง และรางวัลของสตาร์พิคส์อวอร์ด

2. เพื่อสร้างกิจกรรมภาพยนตร์ทางเลือกให้กับชุมชนและสังคม เป็นเป้าหมายใหญ่ที่พบได้มากที่สุดในการจัดกิจกรรมภาพยนตร์ปัจจุบัน มีหลายระดับ ดังนี้

- ภายในองค์กร ได้แก่ ชมรมภาพยนตร์ในคณะหรือมหาวิทยาลัย เช่น ชมรมภาพยนตร์วารสาร ชมรมภาพยนตร์สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดปรีดี พนมยงค์

- ภายในชุมชนหรือจังหวัด ได้แก่ การฉายภาพยนตร์ที่ The Reading Room กรุงเทพฯ, นครราชสีมา และเชียงใหม่ เป็นต้น

- ระดับประเทศ เห็นได้จากการจัดเทศกาลภาพยนตร์ของหอภาพยนตร์ ผู้จัดเทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ และสถานทูตต่าง ๆ

3. เพื่อรวบรวมข้อมูลและสร้างชุมชนภาพยนตร์ตามแนวทางเนื้อหา ได้แก่ เครือข่ายภาพยนตร์มานุษยวิทยา เครือข่ายภาพยนตร์อาเซียน เครือข่ายสิทธิมนุษยชนชนกลุ่มน้อย หรือเครือข่ายภาพยนตร์อีสาน เป็นต้น

4. เพื่อการแสดงออกเชิงวิจารณ์ที่มีต่อภาพยนตร์ ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายวิจารณ์ทางเฟซบุ๊กที่มีอยู่มากมาย

สำหรับเป้าหมายในการนำเสนอการวิจารณ์นั้น อาจเกิดจากภาระหน้าที่การงานที่ต้องปฏิบัติขององค์กรหรือสถาบันกับเพราะความรักสมัครเล่นของสมาชิกในเครือข่าย ในส่วนของเป้าหมายที่เกิดจากภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัตินั้น ส่วนใหญ่มักจะเกิดจากผู้ที่มีความรักในภาพยนตร์เป็นผู้เริ่มต้นหรือทำงานอยู่ด้วย จึงพยายามสร้างกิจกรรมทางภาพยนตร์รูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จาก หอภาพยนตร์แห่งชาติ ศูนย์มานุษยวิทยากรุงเทพ หอภาพยนตร์อีสาน สาขาอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ขณะที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง แต่ก็ยังสร้างกิจกรรมสนับสนุนการวิจารณ์ไปย่งที่ต่าง ๆ อาทิ นิตยสารภาพยนตร์ไบโอสโคป นิตยสารสตาร์พิคส์ ชมรมวิจารณ์บันเทิง โดยเฉพาะกลุ่มฟิล์ม

ไวรัส เป็นต้น

สำหรับกลุ่มผู้รักสมัครเล่นรายบุคคลนั้นเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ทำให้เครือข่ายการวิจารณ์แพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากกลุ่มนักวิจารณ์ที่โตมาจากการเป็นบล็อกเกอร์อย่างวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์ ตัวแทนฟิล์มไวรัสล่าสุดที่จัดกิจกรรมภาพยนตร์ในที่ต่าง ๆ, บดินทร์ เทพรัตน์ (ปั่นยามูวี่คลับ) หรือชลัท ศิริวานิชย์ ผู้สร้างกิจกรรมฉายภาพยนตร์ทางเลือก Homeflick เป็นต้น ในกลุ่มผู้รักสมัครเล่นที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้ตั้งแฟนเพจวิจารณ์ภาพยนตร์บนพื้นที่เฟซบุ๊กต่าง ๆ ในปัจจุบัน

2.6.2 เกิดขึ้นจากวัฒนธรรม (by culture)

ผู้วิจัยพบว่าเครือข่ายการวิจารณ์บางครั้งเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนรูปแบบไป อันเนื่องมาจากรากฐานและลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่หรือแปรเปลี่ยน ทั้งทางตรงและทางอ้อมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ประเภทต่าง ๆ รสนิยมในการชมภาพยนตร์ที่ต่างกันของผู้ชม ก็นำไปสู่การแบ่งกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ในที่สุด จนเกิดการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ที่แบ่งสายกันอย่างชัดเจน อาทิ เช่น ภาพยนตร์ในกระแสกับนอกกระแส ผู้ชมภาพยนตร์ในกระแสหรือภาพยนตร์ตลาดส่วนใหญ่ก็จะไม่นิยมภาพยนตร์นอกกระแสหรือภาพยนตร์ศิลปะที่เข้าใจยาก ขณะที่ผู้ชมภาพยนตร์นอกกระแสหรือภาพยนตร์ศิลปะ ก็จะไม่ชมชอบภาพยนตร์แนวตลาดเช่นเดียวกัน มีเพียงไม่กี่คนที่จะชื่นชมภาพยนตร์ทั้งสองประเภท

นอกจากนี้ก็ยังมีความเชื่อของเครือข่ายของกลุ่มภาพยนตร์ประจำชาติที่ก่อตั้งเพราะความนิยมในภาพยนตร์ประจำชาติหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ ได้แก่ เครือข่ายผู้ชมภาพยนตร์ไทย (เว็บไซต์ไทยซีเนม่า แฟนเพจเกรียนหนังไทย) หรือภาพยนตร์ประเทศอื่น เช่น แฟนเพจ Asia Rama หรือ อวยหนังจีน เป็นต้น

ประเภทของภาพยนตร์ที่ต่างกันก็นำไปสู่การสร้างเครือข่ายเช่นกัน ดังจะเห็นได้จาก กลุ่มผู้ชมภาพยนตร์สยองขวัญ ก็จัดตั้งแฟนเพจ Horror Film Club หรือ Talking About Horror เป็นต้น

เครือข่ายเหล่านี้มักจะรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยใช้พื้นที่แฟนเพจเป็นเป็นตัวเชื่อมโยงในการสื่อสาร เป็นต้น

2. วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์แบบในเมืองและภูมิภาค ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมการเสพภาพยนตร์ของไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทอย่างชัดเจน คือ วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ในเมืองกับวัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ภูมิภาค

- วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์ในเมือง เป็นการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์แบบที่รู้จักไปทั่วโลก มีการซื้อตั๋วเข้าไปชม และภาพยนตร์ที่คัดเลือกมาฉายมักจะเป็นภาพยนตร์ใหม่จากต่างประเทศหรือภาพยนตร์เก่าที่มีคุณค่า กลุ่มแรกนั้นมักจะเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครหรือหัวเมืองใหญ่ ผู้ชมมักจะมีการศึกษา เป็นคนที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปีลงมา เครือข่ายภาพยนตร์กลุ่มนี้อาจจะไม่ได้เน้นความเป็นคนเมืองของตนเองอย่างชัดเจน แต่ก็ยืนยันว่าเป็นวัฒนธรรมเมือง ดังจะเห็นได้จาก แพนเพจ *ตัวร้อน ปี อปคอรันซิส* ซึ่งเป็นสินค้าที่มีขายเฉพาะในโรงภาพยนตร์สมัยใหม่เท่านั้น

- วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์แบบภูมิภาค เป็นการชมภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นมหรสพ เป็นงานแสดงที่ไม่แตกต่างจากการแสดงประเภทอื่น เช่น ลิเก ลำตัด จึงทำให้หนังกลางแปลงเป็นพื้นที่สำคัญในการชมของกลุ่มคนเหล่านี้ ซึ่งมีความหลากหลายมาก ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นล่างในสังคม ไม่ว่าจะป็นรกรับจ้าง พ่อค้าแม่ค้า หรือคนหนุ่มคนสาวที่ไม่มีฐานะปานกลาง กลุ่มนี้ชมภาพยนตร์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก ภาพยนตร์ที่คัดเลือกมาให้ดูมักจะเป็นเรื่องง่าย ๆ บางครั้งก็เพียงฆ่าเวลาผ่านไป ปัจจุบันมักจะเกิดขึ้นตามงานแสดงต่าง ๆ หรือต่างจังหวัด

ความแตกต่างในการชมภาพยนตร์ระหว่างคนในเมืองและภูมิกานั้น เป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งล้วนมาจากพื้นฐานในการเสพหนังหรือมหรสพที่แตกต่างจากสากล

“ซีเนม่าเป็นของคนเมือง แต่หนังเป็นของรากหญ้า ซึ่งเป็นมหรสพ ดูหนังกลางแปลง กลางจอ เขารู้จักแต่ตัว ปะโมไทย ถ้าเป็นทางใต้ก็คือหนังตะลุง ซึ่งตอนนี้เริ่มตายแล้ว เพราะไปเสพความบันเทิงจากทีวีมากกว่า” (รศ. ดร. นิยม วงศ์พงษ์คำ, สัมภาษณ์)

ปัจจุบัน ชนชั้นล่างของสังคมไม่นิยมเข้าชมภาพยนตร์ในโรงหนังอีกต่อไป เพราะตัวภาพยนตร์มีราคาแพง ขณะที่โรงภาพยนตร์ชั้นสองก็ปิดตัวลง และหนังกลางแปลงก็เริ่มลดน้อยลง พวกเขามีโอกาสจะได้ชมภาพยนตร์เฉพาะจากงานมหรสพต่าง ๆ เท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมการชมภาพยนตร์แบบภูมิภาคที่มองเป็นเพียงงานมหรสพเพื่อความบันเทิงนั้น มีการแสดงออกหรือการประเมินคุณค่าผ่านการวิจารณ์โดยไม่ใช้ภาษาอย่างการโห่หรือการปรบมืออย่างทันที หรือการวิจารณ์เชิงมุขปาฐะภายในที่ไม่ได้ปรากฏต่อสาธารณะอย่างจริงจัง จึงไม่ได้มีการบันทึกไว้อย่างแน่ชัด

3. ผู้อุปถัมภ์ ได้แก่การสร้างเครือข่ายระหว่างครู - ศิษย์ หรือผู้ที่ชื่นชอบตัวบุคคลนั้น ซึ่งพบได้ในเครือข่ายกลุ่มกิตติศักดิ์ สุวรรณโกติน ผู้บุกเบิกการสอนภาพยนตร์ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ก่อนที่จะมาเปิดการอบรมภาพยนตร์วิจิตรร่วมกับมูลนิธิหนังไทยมายาวนานเกินกว่าสิบปี ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นศิษย์ของเขาหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับโดยตัวเขา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 2.3.5 เครือข่ายนักวิจารณ์

แต่การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายที่มีตัวบุคคลเป็นหลัก อาจส่งผลให้มีการตีกรอบกันบุคคล ที่กลุ่มไม่ประสงค์จะให้เข้าร่วม หรือส่งผลถึงกระบวนการทำงานในลักษณะต่างๆ เช่น การเป็นกรรมการ ตัดสิน และการเป็นกรรมการจัดงานต่อไปในอนาคต ดังจะเห็นได้จากบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายนักวิจารณ์แห่งชาติ

2.6.3 เกิดขึ้นจากเทคโนโลยี (by technology)

ในการสร้างงานและเสปคัลวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีอย่างภาพยนตร์นั้น ผู้วิจัยพบว่า พัฒนาการของเทคโนโลยีและระบบการจัดจำหน่ายของภาพยนตร์ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุค สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการของเทคโนโลยีในการฉายภาพยนตร์ ผู้วิจัยพบว่าวิวัฒนาการของเครื่องบันทึกและฉายภาพยนตร์ จากฟิล์มมาเป็นวิดีโอและอินเทอร์เน็ต ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ในประเทศไทย โดยทั่วไปพัฒนาการในการฉายภาพยนตร์ของโลกแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคโรงภาพยนตร์เดี่ยว (stand-alone cinema) และสถาบันวัฒนธรรม หรือ cinematheque ซึ่งเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคนดูภาพยนตร์ยุคใหม่ในช่วงทศวรรษ 60 จนเกิดนักวิจารณ์คลื่นรุ่นใหม่ (New Wave) ที่ฝรั่งเศส ต่อมาได้ร่วมกันเขียนงานในนิตยสาร Cahiers du Cinema กลายเป็นนักวิจารณ์ตำนานของโลก ยุคต่อมา เป็นช่วงที่ภาพยนตร์เริ่มมีการเผยแพร่ทางโทรทัศน์และวิดีโอ นักวิจารณ์ส่วนหนึ่งก็เข้าถึงภาพยนตร์โดยใช้สื่อนี้ ก่อนจะปรับมาเป็นการเข้าถึงภาพยนตร์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในที่สุด (อัญชลี ชัยวรพร, 165)

สำหรับในประเทศไทยนั้น การเข้าถึงภาพยนตร์ทางเลือกนั้นมีความแตกต่างจากโลกตะวันตกอยู่บ้าง อันเนื่องมาจากข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อภาพยนตร์ในแต่ละยุคที่แตกต่างกัน ยุคแรกเป็นการชมภาพยนตร์ตามสถาบันเช่นเดียวกับโลกตะวันตก เพียงแต่ว่าสถาบันวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2525 – 2540 ขึ้นสังกัดกับสถานทูตประจำประเทศหรือตัวแทนของประเทศนั้น เครือข่ายที่เกิดขึ้นเรียกว่าเครือข่ายหนังสถาบัน กลุ่มนี้ก็จะตามผลงานจากร้านวิดีโออย่างเอวีเอส ร้านเฟม ท่าพระจันทร์อีกด้วย ต่อมาพวกเขากลายเป็นนักวิจารณ์และผู้อยู่เบื้องหลังของภาพยนตร์ไทยในปัจจุบัน ได้แก่ สนธยา ทรัพย์เย็น (ฟิล์มไวรัส) มโนธรรม เทียมเทียบริตน์ (นักวิจารณ์) ดุลยสิทธิ์ นิยมกุล (ผู้กำกับ) หรือสมเกียรติ วิฑูรนาท (ผู้กำกับ) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ยุคต่อมาไม่นิยมชมภาพยนตร์ตามสถาบันอีกต่อไป แต่จะซื้อวิดีโอ (ละเมิดลิขสิทธิ์) มาชมที่บ้านเป็นหลัก โดยมีร้านแว่นเป็นศูนย์รวมสำคัญ จนเกิดการพบปะและรู้จักกันที่สุดในที่สุด เกิดเครือข่ายร้านแว่นอย่าง ไกรวุฒิ จุลพงศธร วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา บดินทร์ เทพรัตน์ เป็นต้น

ในปัจจุบันเมื่อการฉายภาพยนตร์ทางอินเทอร์เน็ตมีมากขึ้น ก็เกิดเครือข่ายการชมภาพยนตร์ (ลักลอบ) จากทางสายนี้มากขึ้น นอกจากการชมตามโรงภาพยนตร์ทางเลือกหรืออาร์ตเฮาส์ในไทย กับเทศกาลภาพยนตร์ที่จัดขึ้นมากมายในแต่ละเดือน

รูปแบบในการเข้าถึงภาพยนตร์ที่เปลี่ยนไปนี้ ถ้าสามารถนำมาปรับกระบวนการในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการวิจารณ์ภาพยนตร์ในประเทศไทยอีกต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

3. พัฒนาการของเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน นอกจากพัฒนาการของเทคโนโลยีภาพยนตร์ที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์แล้ว เทคโนโลยีของสื่อสารมวลชน ตั้งแต่หนังสือพิมพ์ มาสู่วิทยุโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ต ก็ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการวิจารณ์ด้วยเช่นกัน แต่เดิมนั้น เครือข่ายการวิจารณ์เกิดขึ้นเฉพาะกับกลุ่มที่ทำงานทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพียงอย่างเดียว ก่อนที่รวมไปถึงกลุ่มที่ทำงานทางด้านสื่อประเภทอื่นอย่างวิทยุโทรทัศน์ จนมาถึงรุ่นบล็อกที่ไม่จำเป็นต้องผ่านสื่อกระแสหลัก หรือการแนะนำของรุ่นพี่อีกต่อไป ทุกคนสามารถสร้างงานและตัวตนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตได้ จนเกิดการสร้างเป็นเครือข่ายบล็อกเกอร์ในที่สุด

2.6.4 เกิดขึ้นเฉพาะการ(by crisis)

เครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์เฉพาะการนั้น มักจะเกิดเมื่อมีปรากฏการณ์ขึ้น ซึ่งก็มักจะไปในเชิงลบ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจจะถูกนำไปใช้ในทางปลั่งสร้างสรรค์ได้เช่นกัน

ในช่วง 1 ปีของการทำวิจัยโครงการนี้ ไม่พบว่ามีการวิจารณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะการ แต่พบได้ในโครงการที่ 4 การวิจารณ์ภาพยนตร์ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต กรณีเครือข่ายจากกลุ่มแฟนคลับคู่กรรมฉบับละครโทรทัศน์และแฟนคลับปี - สุกฤษฎี ที่ได้เข้ามาช่วยกันทำลายคู่กรรม โกโบริ อังศุมาลิน ฉบับภาพยนตร์ บนหน้าเว็บบอร์ดพันทิป จนกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องไปตั้งกลุ่มของตัวเองที่เฟซบุ๊กกลุ่ม

2.7 ปัญหาเครือข่าย

แม้ว่าเครือข่ายการวิจารณ์จะเกิดขึ้นประมาณหนึ่งในสังคมไทย แต่ผู้วิจัยพบว่ายังมีปัญหาบางอย่างต่อการพัฒนาเครือข่ายเหล่านั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

2.7.1 งบประมาณ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มอิสระที่เต็มไปด้วยความรักและความสนใจส่วนตัว งบประมาณต่าง ๆ ไม่ค่อยมาถึง ต้องใช้เงินของตนเอง ทำให้งานส่วนหนึ่งขาดความต่อเนื่อง การสร้างกลุ่มและเครือข่ายจึงล้มเลิกไปหลายครั้ง

ปัญหาการขาดงบประมาณเป็นเหตุผลที่ทำให้กิจกรรมเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์ค่อนข้างมาก ซึ่งผู้จัดส่วนใหญ่เห็นว่าส่งผลในภาพรวมที่ไม่ค่อยดีนัก ผู้จัดส่วนหนึ่งเห็นว่าเจ้าของผลงานควรจะได้รับรายได้ตอบแทนบ้าง ไม่มากนักน้อย

ความต่อเนื่องของกลุ่มคนดูก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง การจัดกิจกรรมของหลายกลุ่มมักจะล้มหายไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากคนดูลดน้อยลงเรื่อย ๆ ซึ่งเรื่องนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ บ้างก็กล่าวว่าคนดูสามารถสร้างได้ เพียงแต่จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์หลายอย่างมาประกอบ

ต้องมีกลยุทธ์ในการสร้างคนดู อย่างกรณีภาพยนตร์อาเซียน เราทำกับธรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ ซึ่งก็มีการสั่งให้มาดูจากอาจารย์ในระดับหนึ่ง ตอนแรกอาจจะถูกบังคับ แต่ต่อมาก็ให้เขาเป็นคนเลือกมาชม ก่อนที่จะขยับให้เขาเป็นคนวิจารณ์ อันนี้เป็นกลไกของการสร้างคนดู แล้ววันหนึ่งเราจะเอาสองกลุ่มนี้มาเชื่อมโยงกัน เราก็คิดในการปลดล็อกโดยดึงการมีส่วนร่วมกรณีการฉายภาพยนตร์อาเซียน เราพบว่ามือนักศึกษาจากสถาบันราชภัฏตามี่ต่าง ๆ เป็นแฟนกลุ่มหนึ่ง ตามด้วยสื่อและกลุ่มแฟนคลับอาเซียนของเราโดยเฉพาะ เราเองเคยทดสอบด้วยการไม่ฉายเลย แต่ก็มีกรเรียกร้องให้ฉายอีกในที่สุด" (อภิรักษ์ ธรรมเสนา)

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหานี้มีสิ่งที่จะทำได้ง่ายนักในสังคมไทย ต้องใช้พลังกำลังทั้งทางใจและทางกายภาพ ทำให้ผู้จัดส่วนหนึ่งที่ทำด้วยใจรักสมัครเล่นต้องยุติการทำงานอย่างต่อเนื่องในที่สุด ถ้าจะให้มีการสร้างเครือข่ายที่มีพลังแล้ว จำเป็นต้องอาศัยแรงหนุนจากทางด้านอื่น ๆ มากกว่านี้

2.7.2 เครือข่ายได้สกัดกั้นคนที่อยู่นอกเครือข่าย เครือข่ายอาจมีประโยชน์ในการสร้างสรรค์กิจกรรมการวิจารณ์ให้เกิดขึ้น หรือในอดีตเมื่อสื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทสำคัญ ผู้ที่เป็นนักวิจารณ์ส่วนใหญ่ล้วน

มาจากแวดวงสื่อมวลชนเท่านั้น นักวิจารณ์แต่ละคนก็จะเขียนวิจารณ์อยู่หลายฉบับ ทำให้ผู้ที่อยู่นอกเครือข่ายไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่การวิจารณ์ได้มากนัก ถ้ามีได้มีคนที่รู้จักในเครือข่ายการวิจารณ์นั้น

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการอยู่นอกเครือข่ายเหล่านี้มากที่สุด คือ กลุ่มผู้หญิง เพราะนอกจากจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ธรรมชาติของการรวมตัวที่ต้องมีการพบปะและร่วมวงกันดื่มสุรา เป็นสิ่งที่ผู้หญิงส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าร่วมได้ (ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียน)

แม้ว่าอินเทอร์เน็ตช่วยเปิดโอกาสให้นักวิจารณ์รุ่นใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้ จนเป็นเครือข่ายนักวิจารณ์ที่เกิดจากทางอินเทอร์เน็ต มีการติดต่อสื่อสารกัน โดยอาจจะมาพบหน้าค่าตากันเพียงบางครั้ง นับเป็นวิธีการที่จะช่วยนักวิจารณ์ตามจังหวัดต่าง ๆ และนักวิจารณ์ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมได้ ท้ายที่สุดแล้วนักวิจารณ์เหล่านี้ก็จำเป็นต้องอาศัยพื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการยอมรับจากสาธารณชนมากกว่าสื่ออินเทอร์เน็ต

ความแตกต่างทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีนี้ได้แก่กลุ่มผู้ที่สนับสนุนสถาบันกษัตริย์ และกลุ่มผู้ที่สนับสนุนระบอบทักษิณ ทำให้เครือข่ายที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งก็ถูกแบ่งตามกลุ่มสีด้วย นักวิจารณ์ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างถูกสะกดกันจากเครือข่ายนั้นด้วยเช่นกัน

2.7.3 ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาวัฒนธรรมภาพยนตร์ระหว่างเมืองกับภูมิภาค ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์นั้นเป็นวัฒนธรรมของคนเมือง จึงทำให้กิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์หรือการส่งเสริมการวิจารณ์ มักจะเกิดขึ้นเฉพาะในกรุงเทพและจังหวัดใหญ่ ๆ

"งานภาพยนตร์ที่เกิดขึ้นมักจะขาดการถ่ายทอดเสียงจากภูมิภาค แม้แต่ในเชียงใหม่เองซึ่งมักจะมีภาพยนตร์นอกกระแสไปฉายอยู่เป็นประจำ เป็นที่สอรองจากกรุงเทพ แต่การคัดเลือกส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง" (บดินทร์ เทพรัตน์)

ลักษณะนี้แตกต่างจากในอดีตจะเห็นได้ชัด แต่เดิมนั้นจะเกิดภาพยนตร์ที่เป็นเสียงจากภูมิภาค มานำเสนออยู่คละเคล้ากับหนังที่ผลิตจากเมืองหลวง โดยเฉพาะทางภาคอีสาน หนังในภูมิภาคนี้สามารถสร้างขึ้นเพื่อการฉายในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะ แต่เมื่อโรงภาพยนตร์ระดับมัลติเพล็กซ์ขยายมาในประเทศไทย ทำให้ธุรกิจโรงภาพยนตร์ในต่างจังหวัดต้องถูกปิด ภาพยนตร์ท้องถิ่นที่เคยมีการผลิตเฉพาะภูมิภาคนี้

หายไปที่สุดในที่สุด

2.8 ข้อค้นพบในเรื่องประเด็นการวิจารณ์

ในการศึกษาการวิจารณ์ภาพยนตร์ในอดีตของไทย (อัญชลี ชัยวรพร, หน้า 179) ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเชิงวิเคราะห์ตัวบทวิจารณ์ภาพยนตร์รายบุคคล หรือเฉพาะนิตยสารเป็นเล่มไป โดยยังไม่เคยมีการศึกษาในแง่ของผู้ชมภาพยนตร์มาก่อนเลย แม้แต่ในโครงการที่ 4 ก็ได้ลงรายละเอียดในเรื่องนี้

ในการศึกษาภาคที่ 5 เรื่อง “เครือข่ายการวิจารณ์: การวิจัยและพัฒนา” นี้ ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาการวิจารณ์ภาพยนตร์นั้นได้มีการขยายตัวไปอีก สามารถสรุปได้ดังนี้

2.8.1 การศึกษาการวิจารณ์ภาพยนตร์ในแง่ผู้ชม (reception) การศึกษาวิจารณ์ภาพยนตร์นั้นไม่จำเป็นจะต้องศึกษาเฉพาะตัวบทเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะศึกษาในเรื่องของผู้ชมด้วย ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นใหม่ที่สามารถนำไปศึกษาในรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. การชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เป็นประสบการณ์ใหม่ของชนชั้นล่างในสังคม พวกเขาไม่เคยมีประสบการณ์เข้าโรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะโรงภาพยนตร์สมัยใหม่ ตั้งแต่ยุควิดีโอและดีวีดีเป็นที่นิยม และโรงหนังชั้นสองตายเป็นลง การชมภาพยนตร์ของคนเหล่านี้มีแต่หนังกลางแปลง จนมาถึงการชมทีวีในปัจจุบัน

2. การชมภาพยนตร์บางแนวเป็นการสร้างตัวตนของผู้ชม ดังจะเห็นได้จาก เด็กสมัยใหม่หรือที่รู้จักกันว่า “เด็กแนว” นิยมชมภาพยนตร์อันเป็นผลงานของผู้กำกับรุ่นใหม่ นวพล อารังรัตนฤทธิ์ เป็นต้น

3. การชมภาพยนตร์ในฐานะฟิล์มบำบัดซึ่งเริ่มมีการใช้มาบ้างแล้วในประเทศไทย

2.8.2 ความรู้ทางการวิจารณ์สามารถสร้างขึ้นหรือสั่งสมได้จากประสบการณ์ แม้ว่าตัวบทนั้นจะยากสักเพียงไร การชมภาพยนตร์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจะทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่ความรู้ทางการวิจารณ์ในที่สุด ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการชมศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

"ในช่วงที่ดูครั้งแรก ๆ ค่อนข้างจะเบื่อ บางครั้งก็พบหนังอะไรไม่ทราบ แต่เนื่องจากว่าโปรแกรมการฉายหนังเหล่านั้นมักจะเวียนซ้ำ ทำให้ต้องชมซ้ำอยู่เสมอ จนเกิดสนุกในที่สุด" (สนธยา ทรัพย์เย็น, สัมภาษณ์)

หรือ

"เรานำแนวคิดมาจากศิลปินพื้นบ้าน เมื่อผู้ชมไม่เข้าใจภาษาศิลปะบางอย่างในตอนแรก แต่เมื่อดูไปมาก ๆ ก็เกิดความรู้และเข้าใจในที่สุด" (อภิรักษ์ ธรรมเสนา)

ดังนั้นหากมีการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ อาจจะช่วยสร้างกลุ่มผู้วิจารณ์หรือชมภาพยนตร์อย่างคุณพินิจขึ้นได้ในสังคมไทยต่อไป

3. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยในระยะที่สองของโครงการ

จากการดำเนินการวิจัยตลอดระยะ 1 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ภาพรวมของเครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์ในไทยมาค่อนข้างมาก จนพอมองเห็นปัญหาและจุดแข็งจุดอ่อนของการวิจารณ์ภาพยนตร์ไทย ซึ่งสามารถสรุปและนำไปสู่การทำงานในระยะสองดังต่อไปนี้

3.1 ในการดำเนินระยะที่สองของโครงการ ผู้วิจัยจะเน้นนำจุดอ่อนของเครือข่ายการวิจารณ์ที่ได้พบในระยะแรกนี้มาแก้ไข โดยความร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 ในเรื่องเครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์บนโลกเสมือนจริง ซึ่งจากการศึกษาเนื้อหาในโครงการภาคที่ 4 พบว่ายังมีจุดอ่อนค่อนข้างมาก เพราะผู้เขียนวิจารณ์บนพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีอายุน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าในระยะที่สองน่าจะมีการเสนอกิจกรรมในเชิงลึกสำหรับผู้วิจารณ์กลุ่มนี้

3.3 ในเรื่องของเครือข่ายการวิจารณ์ที่ขาดแคลนในต่างจังหวัด ผู้วิจัยจะร่วมมือในแง่กิจกรรมและความรู้ทางการวิจารณ์กับมหาวิทยาลัยที่มีการเปิดสอนวิชาวิจารณ์ภาพยนตร์ หรือเปิดสอนวิชาการผลิตภาพยนตร์ แต่ยังไม่มีการวิจารณ์สื่อบ้าง

บรรณานุกรม

อัญชลี ชัยวรพร. รายงานการวิจัย "การวิจารณ์ภาพยนตร์ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต. โครงการวิจัยเรื่อง การวิจารณ์ศิลปะ : รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต, กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2557.

Anchalee Chaiworaporn. "Thai Cinema Since 1970," in Film in South East Asia Regional View, David Hanan (ed.), SEAPAAAL SE, Asia Pacific Audio Visual Archive) with the Vietnam Film Institute, 2002.

สัมภาษณ์

กฤษฎา เกิดดี, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี, 22 มกราคม 2558.

คันฉัตร รัชฎาญจน์ส่อง, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันเสาร์ที่ 27 มิถุนายน 2558.

จิรวัดน์ แสงทอง, สัมภาษณ์ทางอีเมล, 9 กุมภาพันธ์ 2558.

ชลัท ศิริวานิชย์, สัมภาษณ์ทาง โทรศัพท์, วันพฤหัสบดีที่ 15 มกราคม 2515 เวลา 11.00 – 12.00 น.

ดุสิต ศิลาทอง, โรงภาพยนตร์เอสเอฟซีเนม่าเวิลด์, วันพุธที่ 21 มกราคม 2515 เวลา 16.00 – 17.00 น.

ธีรโชติ จิรเศรษฐกุล, สัมภาษณ์ทางเฟซบุ๊ก, วันจันทร์ที่ 12 มกราคม 2515 เวลา 20.40 – 21.40.

นคร วีระประวัติ, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันที่ 27 มกราคม 2558.

รศ. ดร. นิยม วงศ์พงษ์คำ, ห้องรองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วันพุธที่ 17 มิถุนายน 2558 เวลา 10.00-10.40 น.

บดินทร์ เทพรัตน์, ห้องยา โรงพยาบาลราชเวช เชียงใหม่, อาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน 2557 เวลา 10.10-10.40 น.

พรสุข เกิดสว่าง, หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 9 พฤษภาคม 2558.

มีน มากอ้น, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันจันทร์ที่ 12 มกราคม 2515 เวลา 15.00 – 15.30 น.

เรวดี งามลุน, หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 9 พฤษภาคม 2558.

ไอลา บุณนาค, ห้องประชุม ชั้น 7 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, วันพุธที่ 21 มกราคม 2515 เวลา 14.00 – 14.30 น.

วรวิทย์ หลักชัย, สัมภาษณ์ทางเฟซบุ๊ก, วันพฤหัสบดีที่ 15 มกราคม 2515, เวลา 00.40 – 01.30 และ 08.00 – 08.30 น.

วิรุฬห์ กิ่งไพบูลย์, ล็อบบี้โรงแรมณารมย์บูติกรีสอร์ท ขอนแก่น, วันอังคารที่ 16 มิถุนายน 2558 เวลา 13.00-14.30 น.

วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์, สถานีขนส่งสายใต้ใหม่ กรุงเทพฯ, 9 มกราคม 2558.

ศาสวัต บุญศรี, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันอังคารที่ 13 มกราคม 2515 เวลา 11.00 – 12.00 น.

สนธยา ทรัพย์เย็น, หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, วันเสาร์ที่ 17 มกราคม 2515 เวลา 13.00 – 17.00 น.

สันห์ชัย โชติรสเศรณี, หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน), 29 มกราคม 2558 .

อรรณวุฒิ บุญยวง, ร้าน Book Republic, ซอยนิมมาน 1 จังหวัดเชียงใหม่.

อภินันท์ ธรรมเสนา, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ห้องทำงานชั้น 8 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, วันพุธที่ 21 มกราคม 2515 เวลา 11.00 – 12.00 น.

ภาคผนวก ก

ประเภทของแฟนเพจ

1. แฟนเพจคอลัมนิสต์ นักวิจารณ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์

คนมองหนัง (คอลัมนิสต์ของมติชนสุดสัปดาห์)

<https://www.facebook.com/konmongnangweekly?fref=ts>

Like: 2,300+

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หนึ่งใหม่

แทรกข่าวหนังและดนตรี

จีบชา รับลม กับมิสเตอร์อเมริกัน (แฟนเพจของคอลัมนิสต์เนชั่นสุดสัปดาห์)

<https://www.facebook.com/amarica2029?fref=ts>

Like: 3,600+

About: "รีวิว วิจารณ์ ทั้งภาพยนตร์ ซีรีส์ มังงะ อนิเมชั่นไปจนถึงโนเวลในแบบมิสเตอร์อเมริกันครับ"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน บางวันหลายโพสต์

หน้าที่วิจารณ์: หนึ่งส่วนใหญ่ที่วิจารณ์เป็นหนังสือของขวัญและหนังสือที่ดัดแปลงมาจากมังงะ

ส่วนใหญ่เป็นข่าวและรีวิวมังงะและนิยาย มีรีวิวหนังประปราย มองเห็นการพยายามสร้างประเด็นในการวิจารณ์แต่ก็ยังไม่ลึกซึ้ง เขียนวาทะ เหมือนความคิดคนเขียนยังไม่แหลมคม

ผมอยู่ข้างหลังคุณ

<https://www.facebook.com/lbehindYou?fref=ts>

Like: 77,000+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้าย 4 เม.ย.2015

หน้าที่วิจารณ์:

Filmsick*

<https://www.facebook.com/filmsickpage?fref=ts>

Like: 4,500+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หลากหลายทั้งหนังใหม่ในกระแสและนอกกระแส

มีแทบทวิจารณ์ เป็นบทวิจารณ์ที่พยายามสร้างประเด็นและลงลึกในแง่มุมต่างๆ ของหนังในเชิงความคิด

Flickz.net

<https://www.facebook.com/flickznet?fref=ts>

Like: 18,000+

About: "Movie rating and review platform for movie lovers"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หนึ่งเข้าใหม่ที่มีความหลากหลาย

เป็นเพจของนิตยสาร Flickz รีวิวอ่านเพลินๆ ตามมาตรฐานนิตยสาร

Merveillesxx

<https://www.facebook.com/merpage?fref=ts>

Like: 9,400+

ความถี่ในการอัปเดต: อัปเดตตลอดแต่ปัจจุบันไม่ค่อยมีเรื่องหนังและรีวิว อัปเดตคล้ายเพจส่วนตัว

หน้าที่วิจารณ์:

Nawapol Thamrongrattanarit

<https://www.facebook.com/ternawapol?fref=ts>

Like: 46,000+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์:

เป็นการแสดงความเห็นสั้นๆ เหมือนบันทึกส่วนตัวที่มีต่อหนัง มีวลีคติโอ ทั้งเก่าและใหม่ รวมไปถึงสิ่งอื่นๆ

thaicinema.org

<https://www.facebook.com/thaicinema.org>

Like: 5,800+

About: เน้นภาพยนตร์ไทย

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์:

เป็นการแสดงความเห็นสั้นๆ เหมือนบันทึกส่วนตัวที่มีต่อหนัง มีวลีคติโอ ทั้งเก่าและใหม่ รวมไปถึงสิ่งอื่นๆ

2. แฟนเพจบล็อกเกอร์

ถลก "หนัง"

<https://www.facebook.com/kiraFilmz9?fref=ts>

Like: 750+

About: "เขย่าหนังให้เข้ากับสังคมไทย"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต ครั้งสุดท้ายคือ 15 ก.ค. 54

หนังที่วิจารณ์: ส่วนใหญ่ไม่ใช่หนังใหม่ในกระแส เป็นหนังอินดี้หรือหนังตามความสนใจของแอดมินทั้งไทยและเทศ

มีแต่วิจารณ์หนังซึ่งเขียนในบล็อกมาก่อน

หมิ่นทิพ

<https://www.facebook.com/10000tip?fref=ts>

Like: 23,000+

About: "เพราะหนังคืออาหารหมู่ที่ 6 รีวิวหนังแกล้มแกล้มคิด"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: ทั้งหนังใหม่ที่กำลังเข้าโรง, หนังเก่า, และซีรีส์ แต่ก็ยังเป็นหนังเก่าที่ค่อนข้างเป็นหนังกระแสหลัก ไม่ใช่หนังอาร์ตหรือหนังคลาสสิก

มีลักษณะเหมือนคุย เล่าให้เพื่อนฟัง

แอปเปิ้ล101

<https://www.facebook.com/appleoneoone?fref=ts>

Like: 3400+

About: "เพจหนัง, เพลง, เกม, การ์ตูน, ที่วีซีดีส์แบบจีปาดะ ตามใจฉัน"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่ ซีรีส์

รีวิวไปตามอารมณ์คนเขียน ไม่มีรูปแบบหรือหลักการแน่นอน

Asia Rama

<https://www.facebook.com/pages/AsiaRama/409505379105651?fref=ts>

Like: 4,800+

"ข่าว, บทวิจารณ์และอื่นๆ ว่าด้วยหนังเอเชีย"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์:

แม้จะบอกว่ามีบทวิจารณ์แต่ตั้งแต่ต้นปีเป็นต้นมาไม่มีงานวิจารณ์เลย มีแต่ข่าว รีวิว และอัปเดตรายได้หนังเป็นหลัก

En1er1ainmen1 Bite

<https://www.facebook.com/EntertainmentBite?fref=ts>

Like: 2,700+

About: "Entertainment Bite by พริตตี้ปาสลิต รีวิวหนังสุดมันส์ ฉะกันแบบเน้นๆ ไลฟ์สไตล์เฮฮา"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง หนังสือเก่ากระแสหลัก ละครเวที

รีวิวสลับกับรีวิว รีวิวส่วนใหญ่จะสั้นๆ

Filmzlap

<https://www.facebook.com/FilmzlapSocial?fref=ts>

Like: 23,000+

About: "รักจะอัปเดต-เพจเดียวจอด"

ความถี่ในการอัปเดต: อัปเดตข่าวแทบทุกชั่วโมง ไม่มีรีวิว

KonRakNang

https://www.facebook.com/KONRAKNANG?fref=ts&ref=br_tf

Like: 18,000+

About: "เพจ "คนรักหนัง" เว็บไซต์เพจอัปเดตข่าวหนังไทย-สากล"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่ในกระแส

Kurenai the Movie

<https://www.facebook.com/kurenaimovie?fref=ts>

Like: 11,000+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน บางวันหลายโพสต์

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่

ส่วนใหญ่เป็นข่าว เนื้อหารีวิวส่วนใหญ่จะเล่าเรื่องย่อและพูดถึงวิธีการเล่าเรื่องด้วยความรู้สึกรู้สึกส่วนตัวว่าชอบ ไม่ชอบยังไง ไม่มีแง่มุมอะไรลึกซึ้ง

MICk Movie

<https://www.facebook.com/Lovefmove?fref=ts>

Like: 10,000+

About: "อัพเดทหนังใหม่ ใครรักหนังจะรักเพจนี้แน่นอน"

ความถี่ในการอัพเดท: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังโรงเข้าใหม่

OKMovies *คุยเรื่องหนังกับพี่โอ นิติเทพ*

<https://www.facebook.com/okmovies?fref=ts>

Like: 3,200+

About: "แนะนำทั้งหนังเก่า หนังใหม่ ข้อมูลและสถิติภาพยนตร์และดาราจาก BoxOffice"

ความถี่ในการอัพเดท: บางช่วงอัพเดททุกวันแต่ส่วนใหญ่จะ 2-3 วันอัพเดทครั้ง

หนังที่วิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็นข่าวและพรีวิวหนัง ในรอบ 2 เดือนที่ผ่านมาผมมีรีวิวก่อนเรื่องเดียวคือ Pitch Perfect2 เป็นรีวิว

สั้นๆ เล่าเรื่องย่อและบอกความรู้สึกส่วนตัวอย่างชอบหรือไม่ชอบ

รีวิวบทยายๆ เหมือนคุยกัน ไม่ลึกซึ้ง ส่วนใหญ่จะอัพเดทข่าว ไม่ค่อยยรีวิว

Patsonic Blog (patsonic.com)

<https://www.facebook.com/patsonic>

Like: 5,200+

About: "จีปาดะ บันเทิง บล็อก"

ความถี่ในการอัพเดท: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่เข้าโรง

อัพเดทข่าวเกี่ยวกับหนังและดนตรีรวมไปถึงวิจารณ์ดนตรีประปราย ลักษณะการวิจารณ์ไม่ลึกซึ้งมาก เหมือน

เล่าให้เพื่อนฟังแต่ก็ไม่ได้ใช้ภาษาหวือหวา เน้นเล่าเรื่องย่อ ขาดการตีความทั้งส่วนเนื้อหาและฟอร์มของ

ภาพยนตร์ แต่ผลงานไม่คงเส้นคงวา สั้นยาว สไตล์ต่างกัน เหมือนเขียนตามความรู้สึกคนเขียนมากกว่าจะ

กำหนดรูปแบบการนำเสนออย่างเป็นระบบ

ThaiMovieClub

<https://www.facebook.com/ThaiMovieClub?fref=ts>

Like: 3,200+

About: "สมาคมคนรักหนังแห่งประเทศไทย"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้ายเดือนมี.ค. ก่อนหน้านั้นก็ไม่สม่ำเสมอ
หน้าที่วิจารณ์:

3. แฟนเพจอิสระ

ก็ไม่รู้จะดูอะไร

<https://www.facebook.com/UnknowMovie?fref=ts>

Like: 7,600+

About: "เพจแนะนำหนังน่าดู หนังที่ไม่ควรพลาด หรือใครไม่รู้จะดูอะไร เพจนี้แนะนำคุณได้"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หนังสือเข้าใหม่

ส่วนใหญ่เป็นข่าว รีวิวสั้นๆ แบบให้คะแนน

กองอวยหนังจีน

<https://www.facebook.com/SupChineseMovies?fref=ts>

Like: 2,800+

About: "พื้นที่หนังจีน โดยคนชอบหนังจีน เพื่อผู้สนใจหนังแนวจีน (ทั้งจีนแผ่นดินใหญ่ ฮองกง ไต้หวัน)

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็นพรีวิ นานๆครั้งจะมีรีวิ เป็นรีวิที่รูปแบบค่อนข้างแตกต่างกับรูปแบบมาตรฐาน แต่จะบอกรายละเอียดของหนัง รวมไปถึงเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับหนัง

กากหนัง

<https://www.facebook.com/pages/กากหนัง/361295020644167?fref=ts>

Like: 5,300+

About: "กากหนัง ก็แค่เพจหนังกากๆ ไม่ตาม "กระแส" แถมยังโลกสวย"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หนังสือใหม่และเก่าในกระแส

ไม่ค่อยมีสาระ เหมือนคุยจาปะกาะเกี่ยวกับหนัง นานๆทีมีรีวิวก็น่าออกแนวเ็นโย่เขียนไปเรื่อย

เกรียนหนังไทย

<https://www.facebook.com/greanfilm?fref=ts>

Like: 3,000+

About: "ดูหนังจากโรง จากแผ่น จากเว็บออนไลน์ จากไฟล์แล้วเอามารีวิวกัน ตามสไตล์เกรียน"

ความถี่ในการอัปเดต:

หนังที่วิจารณ์:

เพิ่งเปิดเพจในเดือนมิ.ย. 2015 ยังไม่มีเนื้อหามากนัก ส่วนใหญ่แอดมินปั่นเรื่องหนังโดยใช้คำหยาบคาย เหมือนเกรียนในเฟสส่วนตัว

เขียนไปเรื่อย

<https://www.facebook.com/Still.writing?fref=ts>

Like: 1000+

About: "เราอยากเล่าให้อ่าน"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: รีวิวหนังทั้งใหม่และเก่า หนังกระแสและนอกกระแส

มีแทรกข่าวหรือคำคมจากหนังเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นรีวิว

คนขับซ่า

<https://www.facebook.com/pages/คนขับซ่า/183825785007609?fref=ts>

Like: 250+

About: "เรียนรู้ผ่านภาพยนตร์ หนังสือ ดนตรี ท่องเที่ยว ธรรมะ และการเลี้ยงลูก"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ โพสต์สุดท้าย 5 พ.ค 2015

หนังที่วิจารณ์:

คนดูหนัง

<https://www.facebook.com/KhonDoNhang?fref=ts>

Like: 8,900+

About: "อัปเดตข่าวและหนังน่าดู"

ความถี่ในการอัปเดต: แต่ละโพสต์ทิ้งช่วงห่าง 2-3 วัน บางช่วง 1 สัปดาห์

หนังที่วิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็นการแนะนำหนังเข้าใหม่ในลักษณะที่เป็นฟรีวีไม่ใช่วีวี

คนมันชอบรีวิว

<https://www.facebook.com/pages/คนมันชอบรีวิว/1444479895865243?fref=ts>

Like: 460+

About: "รักการนำเสนอภาพยนตร์และชอบรีวิวภาพยนตร์ที่ดูมา ::ทำไงได้ก็คนมันชอบรีวิว::"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังทั้งใหม่และเก่า

เพิ่งเปิดเพจในเดือนพ.ค. 2015 เนื้อหา 90%เป็นการรีวิวหนัง

คิดจากหนัง

<https://www.facebook.com/pages/คิดจากหนัง/134106473363875?fref=ts>

Like: 3,200+

About: "ในหนังมีความคิด... คิดไปด้วยกันนะครับ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้าย 12 พ.ย.2014

หนังที่วิจารณ์:

คุยเรื่องหนัง

<https://www.facebook.com/talkthemovie?fref=ts>

Like: 5,000+

About: "แนะนำหนังใหม่ คุยกันเรื่องหนังเก่า"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

ส่วนใหญ่รีวิวหนังใหม่ในกระแสและแชร์เรื่องเกี่ยวกับภาพยนตร์มาจากเว็บอื่น

จ.จ๊อดเขียนหนัง

<https://www.facebook.com/georgetenamovie?fref=ts>

Like: 4,500+

About: "มีปัญหาเรื่องหนังปรึกษาจ.จ๊อด รวบรวม review หนัง"

ความถี่ในการอัปเดต: แต่ละโพสต์ทิ้งช่วงห่างกันหลายวัน ไม่มีความแน่นอน

หนังที่วิจารณ์:

นับตั้งแต่เดือนมี.ค.-ปัจจุบันมีรีวิวแค่เรื่องเดียวสั้นๆ

ชวนดูหนัง ฟังคนเล่า

<https://www.facebook.com/ChnRong?fref=ts>

Like: 160+

About: "ชวนดูหนัง บอกเล่าความรู้สึก ชม ดี วิจารณ์ เปิดกว้าง แลกเปลี่ยนมุมมองของคนชอบดูหนัง"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ/ไม่แอคทีฟ ทั้งห้วงเป็นเดือน-หลายเดือน

หนังที่วิจารณ์:

ชมรมคนวิจารณ์หนังไม่เป็น

<https://www.facebook.com/ReviewMovieMaiPhen?fref=ts>

Like: 52,000+

About: "เพราะเด็กเดี๋ยวนี้ไม่ได้แค่ดูหนังไปวันๆ"

ความถี่ในการอัปเดต: แทบทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่เข้าโรง

ภาษาเป็นแบบเด็กรุ่นใหม่ แต่เนื้อหาค่อนข้างสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับหนังได้ดีพอสมควร

เชียวเล้ง

<https://www.facebook.com/iamzeawleng?fref=ts>

Like: 1800+

About: "Movie Music and Many Things in My Eyes"

ความถี่ในการอัปเดต: เขียนตามอารมณ์ บางทีอัปเดตทุกวัน บางทีหายไป 2 อาทิตย์

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่เข้าโรงทั่วไป

Short review and full review เขียนในระดับโอเค มีการเสนอมุมมองเกี่ยวกับเรื่องราว มีการให้ข้อมูล

รายละเอียดเกี่ยวกับหนังที่ไม่ใช่แค่เล่าเรื่องย่อ

ดูหนังอย่างคนไม่ป่วย

<https://www.facebook.com/noseemoviesick?fref=ts>

Like: 3,700+

About: "หนังสนุกไม่สนุกขึ้นอยู่กับคนดูจริงมั๊ยคะ"

ความถี่ในการอัปเดต:

หนังที่วิจารณ์: ไม่สม่ำเสมอ อัปเดตครั้งสุดท้าย 26 พ.ค.2015

เด็กติดหนัง

<https://www.facebook.com/Dektitnung?fref=ts>

Like: 8500+

About: "พูดคุยอัพเดทข่าวสารวงการหนัง"

ความถี่ในการอัพเดท: ทุกวัน วันละหลายรอบ

หนังที่วิจารณ์: ทั้งหนังใหม่และเก่า หนังแมส

เขียนสั้นๆ แค่อ่านหน้าเดียว พูดถึงภาพรวมๆของหนังมากกว่าจะให้รายละเอียดแต่ก็มีการยกจุดเด่นจุดด้อยของหนัง แอดมินน่าจะเป็นเด็กเพราะพูดถึงโรงเรียนเปิด มีแอดมินหลายคน แต่ละรีวิวจะมีลงชื่อแอดมินที่รีวิวเอาไว้

ตัวร้อน ป๊อปคอร์นชีส*

<https://www.facebook.com/pages/ตัวร้อน-ป๊อปคอร์นชีส/504595962924227?fref=ts>

Like: 30,000+

About: "คนเหี้ยๆ ชอบดูหนัง ชอบจิ้งไร ชอบดราม่า ไม่ตามมว่า เข้ามาด่าก็ยอม ช่างโคตรพ่อโคตรแม่ มัน"

ความถี่ในการอัพเดท: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: ใหม่และเก่า มีความหลากหลาย

เน้นพูดคุยเรื่องหนังไม่ได้แปลข่าวหรือเล่นมุกจากการตัดต่อภาพหนังอย่างที่นิยมกันในหลายๆเพจ ใช้ภาษาฮาร์ดคอร์ ดุเดือด มีการใช้มึงกู ตรงไปตรงมา

ทัศนะภาพยนตร์

<https://www.facebook.com/pages/ทัศนะภาพยนตร์/1405299866418118?fref=ts>

Like: 4,300+

About: "ภาพยนตร์คือมนตราที่นำพาเราไปรู้จักโลก"

ความถี่ในการอัพเดท: ไม่อัพเดท โพสต์สุดท้าย 12 มี.ค.2015

หนังที่วิจารณ์:

นักศึกษาแพทย์วิจารณ์หนัง

<https://www.facebook.com/pages/นักศึกษาแพทย์วิจารณ์หนัง/890178517691917?fref=ts>

Like: 1,900+

About: "รีวิวหนังแบบมือสมัครเล่น โดยนักศึกษาแพทย์บ้านหนัง"

ความถี่ในการอัพเดท: เพิ่งเปิดในเดือนเม.ย.แต่ละชิ้นทิ้งช่วงห่างกันพอสมควร

หนังที่วิจารณ์: มีทั้งหนังใหม่และเก่า (เพิ่งเปิด ทิศทางจึงยังไม่ชัดเจนนัก)

มีแต่บทวิจารณ์ เป็นงานวิจารณ์แบบคนดูที่พยายามเข้าใจเรื่องราว แนวคิด และพยายามบอกต่อว่าได้
ความคิดอะไรจากหนัง มีพูดถึงเทคนิคของหนังบ้าง

ภาพยนตร์ คนทำงาน

<https://www.facebook.com/salaryman.theater?fref=ts>

Like: 7,500+

About: "รีวิวความบันเทิงรอบตัวมนุษย์ทำงานคนหนึ่ง"

ความถี่ในการอัปเดต: อัปเดตเกือบทุกวัน วัณแซร์เรื่องจีปาะจากหนังเช่นภาพตัดต่อ มุกตลก

หนังที่วิจารณ์:

แมวตัวนั้นนั่งดูหนังตรงแถว C

https://www.facebook.com/cwatchthemovies?fref=ts&ref=br_tf

Like: 64,000+

About: "เพจแมวรีวิวหนังที่สลิคดกและแซ่บที่สุดในสามโลก"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังที่วิจารณ์:

มีข่าวหนัง รีวิวละครด้วย มีบอกว่ารีวิวเป็นเรื่องที่เท่าไรในปีนั้น

โรงภาพยนตร์ที่ 3 ที่นั่ง E12*

https://www.facebook.com/SeatNoE12?fref=ts&ref=br_tf

Like: 36,000+

About: "ชวนดูหนังวันละเรื่องแบบหมีๆ กับแอดหมี E12"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่และเก่า

ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับหนังสลับกับรีวิว มีรูปแบบการรีวิวที่คงเส้นคงวา แต่ละเรื่องมีประเด็นที่พูดถึงและ
รูปแบบการนำเสนอคล้ายๆกัน ค่อนข้างโอเค

เล่าหนังอย่างต๊ึด

<https://www.facebook.com/toodcinema?fref=ts>

Like: 170+

About: "เป็นต๊ึดดูหนังจบแล้วมันคันปาก เล่าแบบไม่มีหลักการไม่ได้เรียนฟิล์มมา ต๊ึดแค่อยากเล่า"

ความถี่ในการอัปเดต: สม่่าเสมอแต่ไม่ทุกวัน เพิ่งเปิดเมื่อต้นเดือนมิ.ย. 2015

หนังสือวิจารณ์: หนังสือเก่าและใหม่ แต่เท่าที่ผ่านมาเป็นหนังสือของขวัญทั้งหมด
เหมือนไปดูหนังแล้วเล่าให้เพื่อนฟังด้วยสำนวนแบบกะเทย

และเนื้อ เนื้อหนัง

<https://www.facebook.com/pages/และเนื้อ-เนื้อหนัง/183420601718931?ref=ts>

Like: 500+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้ายตั้งแต่มี.ค. 2013

หนังสือวิจารณ์:

ว่างจัด มาคุยหนังกัน

https://www.facebook.com/pages/ว่างจัด-มาคุยหนังกัน/294014997318991?ref=ts&ref=br_tf

Like: 420+

About: "ไม่ต้องทฤษฎีมาก แค่อ่านบอ้ยก็พอ มาคุยกัน"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ แต่ละโพสต์ทิ้งช่วงนานเกินกว่า 1 สัปดาห์

หนังสือวิจารณ์:

เป็นฟรีวิวไม่ใช่รีวิว

วิจารณ์ภาพยนตร์

https://www.facebook.com/A.Surrealism?ref=br_rs

Like : 28,000

About : เริ่มทำบล็อกควบคู่ไปกับแฟนเพจ

ความถี่ในการอัปเดต : สม่่าเสมอ สัปดาห์ละ 2-3 ชิ้น

วิจารณ์หนัง

<https://www.facebook.com/Filmfanthai?ref=ts>

Like: 3700+

About: "สำหรับคนชอบดูหนัง วิเคราะห์วิจารณ์หนังได้เต็มที่เลยครับ รวมไปถึงซีรีส์ต่างๆด้วยนะ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ แต่ละโพสต์ทิ้งระยะห่างค่อนข้างนานอย่างน้อย 1 สัปดาห์

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรงและหนังสือเก่าแต่เป็นหนังกระแสหลัก

วิจารณ์แบบเล่าเรื่องย่อมาสองย่อหน้า พอย่อห

วิจารณ์หนังแบบบ้านๆ

https://www.facebook.com/criticbanban?fref=ts&ref=br_tf

Like: 4,800+

About: "หนังโรง หนังแผ่น ซีรีส์ หนังสือหนังอาร์ต ผมวิจารณ์หมดครับ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ แต่ละโพสต์เว้นช่วงค่อนข้างนาน

หนังที่วิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็นเรื่องจีปาะเกี่ยวกับหนัง ตั้งแต่ต้นปี มีวิจารณ์แค่เรื่องเดียว และเป็นการวิจารณ์ที่เน้นเล่าเรื่องย่อ

สมาคมคนรักหนัง

<https://www.facebook.com/moviesociety?fref=ts>

Like: 5,500+

About: "หนังจบแต่อารมณ์ยังไม่จบ=หนังดี วิจารณ์ภาพยนตร์สั้นๆ เบาๆ กระชับ ฉับไว โหด มันส์ ฮา"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่และเก่า หนังเก่าที่เลือกมาเป็นหนังแนว home entertainment ที่ไม่ได้มีความโดดเด่นมาก ไม่ใช่หนังอาร์ต แต่ก็ไม่ใช่หนังดังที่มีกระแส

80% เป็นรีวิวหนังแต่เขียนสั้นๆ ไม่ก็บรรทัดเหมือนเป็นแค่ reaction ที่มีต่อหนัง ไม่ได้มีประเด็นเจาะลึกหรือวิเคราะห์อะไร

สมาคมนิยมดูหนัง

<https://www.facebook.com/mooviie?fref=ts>

Like: 2,000+

About: "หนังดีให้รีบบอกต่อ หนังห่วยต้องช่วยกันเตือน"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ โพสต์สุดท้ายคือ 10 เม.ย. ก่อนหน้านั้นคือ 2 ธ.ค. 2014

เขียนสั้นๆ

หนังที่วิจารณ์:

สมาคมนิยมหนังอินดี้

<https://www.facebook.com/IndyMovieSociety?fref=ts>

Like: 4200+

About: "ภาพยนตร์อิสระ พื้นที่แห่งเสรีภาพทางความคิดและรสนิยม"

ความถี่ในการอัปเดต: สม่ำเสมอ แต่ไม่ทุกวัน ประมาณ 2-3 วันครั้ง

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่และเก่า
เป็นรีวิวที่พูดถึงหนังสือที่มีรายละเอียดลึกซึ้งได้อย่างผิวเผินมาก

สบ่อยเอ้ย!!!!!!จงเจริญ

<https://www.facebook.com/pages/สบ่อยเอ้ยจงเจริญ/296893130425243?ref=ts>

Like: 6,600+

About: "สบ่อยแหลก ท้าราชอาณาจักร"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดตตั้งแต่ต้นปี

หนังสือวิจารณ์:

เสิร์ฟหนังร้อนๆ

<https://www.facebook.com/ServeMovieHot>

Like: 8,200+

About: "เสิร์ฟความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับวงการหนัง ข่าว รีวิว ดารานักแสดงทั่วทุกมุมโลก"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็นข่าวเกี่ยวกับหนัง ใน 2 เดือนมีรีวิวแค่เรื่องเดียวคือ Jurassic World ซึ่งดูเหมือนว่าคนเขียนเขียนเพราะความชอบส่วนตัว

หนังเก่า ขอเล่าใหม่

<https://www.facebook.com/pages/หนังเก่า-ขอเล่าใหม่/1581648835381429?ref=ts>

Like: 180+

About: "บทความภาพยนตร์ ความหมาย เจาะลึก symbolic และขยายมุมมองไปสู่สื่อภาพยนตร์ และข่าวสาร"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ บางโพสต์ทิ้งช่วงห่างกัน 1 สัปดาห์-10 วัน

หนังสือวิจารณ์: หนังเก่า

เน้นรีวิวโดยวิเคราะห์ตัวละคร เน้นแนวคิดที่ได้จากหนัง

หนังสือบอกต่อ

<https://www.facebook.com/nungdeeboktor?ref=ts>

Like: 14,000+

About: "หนังสือให้บอกต่อ แนะนำภาพยนตร์"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเก่า มีทั้งหนังสือ หนังสือแบบครบครัน หนังสือสารคดี เป็นรีวิวที่เน้นเล่าเรื่องย่อเป็นหลัก และพูดถึงวิธีเล่าเรื่องนิดๆหน่อยๆ

หนังสือโลกต้องดู Film Frontier

<https://www.facebook.com/filmfrontierthailand?fref=ts>

Like: 3,100+

About: "สาระภาพยนตร์เชิงลึก เข้มข้นด้วยเนื้อหา"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ อัปเดตครั้งสุดท้าย 15 พ.ค. 2015

หนังสือวิจารณ์: หนังสือเก่า มีความหลากหลาย

ส่วนใหญ่เป็นรีวิว เป็นรีวิวที่มีเนื้อหาค่อนข้างโอเคกว่าเพจส่วนใหญ่ ไม่ใช่แค่บอกความรู้สึกส่วนตัว

หนังสือเก่า

<https://www.facebook.com/thukthitaePhidwela?fref=ts>

Like: 90+

About: "เพจนี้ เราจะแนะนำหนังสือเก่า และนำติดตาม แนะนำกันเข้ามาได้ครับ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้ายเดือนมี.ค.และก่อนหน้านั้นคือ 14 ก.ย. 2014

หนังสือวิจารณ์:

หนังโปรดของข้าพเจ้า

<https://www.facebook.com/MyFavouriteFilms?fref=ts>

Like: 90,000+

About: "หนังโปรดของเราอาจจะไม่ใช่หนังโปรดของเขา"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เก่า ในกระแสและนอกกระแส ค่อนข้างมีความหลากหลาย

มีการแชร์เรื่องเกี่ยวกับหนังสือส่วนใหญ่ไม่ใช่ข่าวแต่เป็นบทความและ quote จากหนังสือ

หนังวันนี้

<https://www.facebook.com/movieday?fref=ts>

Like: 1,200+

About: "เน้นบทสนทนา/ฉาก"

ความถี่ในการอัปเดต: อัปเดตล่าสุดวันที่ 2 เม.ย. 2015

หนังสือ-รีวิว วิจารณ์ ข้าทะเล

<https://www.facebook.com/nangsodpage?fref=nf>

Like: 5,500+

About: "รีวิวิจารณ์หนังสือด้วยจิตวิญญาณสื่ออันร้อนแรง โปรตใช้เจงกิสข่านในการรับชม"

ความถี่ในการอัปเดต: สม่่าเสมอแต่ไม่ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง

ส่วนใหญ่เป็นรีวิวล้านๆ ไม่แตกต่างกับเพจส่วนใหญ่ที่แค่บอกความรู้สึกส่วนตัวง่าย ๆ

เหมียวชวนดู

https://www.facebook.com/LetSeeMeaw?fref=ts&ref=br_tf

Like: 1700+

About: "เพจสำหรับคนรักหนัง/ซีรีส์ ทั้งไทยและเทศ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้าย 31 มี.ค.2015

หนังสือที่วิจารณ์:

อวยไส้แตกแหกไส้ฉีก* (คาดว่า มี 2 คน คนหนึ่งจะลงชื่อว่าแอตมินเอร์ท อีกคนไม่ลงชื่อ)

<https://www.facebook.com/overhyp?fref=ts>

Like: 130,000+

About: "เพจรีวิวหนัง วิพากษ์วิจารณ์ตรงไปตรงมา อะไรดีก็ว่าดี"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่ เก่า และละครทีวี

มีแอตมินหลายคน ลักษณะการวิจารณ์จึงแตกต่างกัน ใช้ภาษาแรงๆ ตรงไปตรงมาแบบวัยรุ่น เน้นความรู้สึก

ส่วนตัวในการวิจารณ์มากกว่าจะใช้ความรู้ในการวิเคราะห์

เออ กูชอบดูหนัง

<https://www.facebook.com/goodoonung?fref=ts>

Like: 3600+

About: "Movie = Way of Life"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง มีหนังเก่าบ้าง แต่เป็นหนังกระแส

เขียนสั้นๆ ใช้ภาษาวัยรุ่น มีคำหยาบเหมือนเล่าให้เพื่อนฟัง มีการให้คะแนน

BIGFUNS

<https://www.facebook.com/bigfunts?fref=ts>

Like: 2,200+

About: "All of Movie"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือเข้าโรง

ส่วนใหญ่เป็นข่าวสลับกับรีวิว รีวิวไม่ได้มีอะไรแปลกใหม่ ส่วนใหญ่เป็นความรู้สึกส่วนตัวแบบไม่มีแง่มุมหรือประเด็นอะไรที่น่าติดตาม

Cinema Paradiso by Golffy

<https://www.facebook.com/CinemaParadiso.by.Golffy?fref=ts>

Like: 4700+

About: "เราดูหนังด้วยตาแต่สัมผัสด้วยใจ"

หนังสือวิจารณ์: หนังสือและเก่า

มีการรวบรวมรีวิวในแต่ละเดือนเอาไว้ให้ช่วยต่อการค้นหา มีการรีวิว 2 แบบสลับกัน แบบแรกผู้เขียนเรียกว่า "อินเนอร์จากหนัง" เน้นบอกเล่าความรู้สึก "โดนๆ" จากหนัง อีกแบบเป็นรีวิวแบบทั่วๆ ไป ซึ่งน่าจะก็เขียนได้โอเค

Cinematic

<https://www.facebook.com/CinematicTH?fref=ts>

Like: 7,000+

About: "เพจสำหรับคนรักการดูหนัง"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: หนังสือในกระแส

เขียนรีวิวสั้นๆ 3-4 บรรทัด มีข่าว โปสเตอร์ ข้อมูลอัปเดตเกี่ยวกับหนัง

Countertransference the film*

<https://www.facebook.com/countertransferencefilm?fref=ts>

Like: 2,100+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน แต่บางวันเอารีวิวเก่ามารีโพสต์

หนังสือวิจารณ์: หนังสือโรงเข้าใหม่

จากบทวิจารณ์โอเค ผู้เขียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหนัง

Filmanalyse

<https://www.facebook.com/filmanalyse?fref=ts>

Like: 400+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ แต่ละโพสต์ทิ้งห่างกันเป็นเดือน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่เข้าโรง

เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นรีวิว แต่มักเขียนในลักษณะที่เป็น **bullet** บอกข้อสังเกตของตัวเองที่มีต่อหนังเป็นข้อๆ บางอันเขียนลักษณะบทความ พยายามทั้งเล่าเรื่องและพูดถึงเทคนิคของหนัง แต่ยังไม่ละเอียดคม ไม่ได้มีการวิเคราะห์ลึกซึ้งอย่างชัดเจน

Focus Movie

https://www.facebook.com/mdmovie?fref=ts&ref=br_tf

Like: 750+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: สม่ำเสมอ แต่ไม่ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หลากหลาย

แอดมินเป็นเด็กม.ปลายที่กำลังจะสอบแอดมิชชั่น แต่การเลือกหนังมารีวิวก่อนข้างหลากหลายมากกว่าคนรุ่นเดียวกัน ในเพจมีแต่รีวิวซึ่งแต่ละเรื่องจะรีวิวล้วนๆ แค่อ่านอย่างเดียว แม้ผู้เขียนจะยังใช้ภาษาไม่ค่อยดีนัก และยังขาดประสบการณ์ แต่ดูมีความพยายามในการนำเสนอประเด็นและมุมมองเกี่ยวกับหนัง

Hollywood Gossip by GossipGun

<https://www.facebook.com/GossipGun?fref=ts>

Like: 54,000+

About: "Update all hollywood news and some crazy stuff"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่ในกระแส

ส่วนใหญ่เป็นข่าว วิจารณ์เป็น **mini review** สั้นๆ 2-3 บรรทัด มีการให้เกรด

horrorclub.net

<https://www.facebook.com/horrorclub.net?fref=ts>

Like: 24,000+

"แลกเปลี่ยนพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือของขวัญสันประสาทเรื่องโปรดได้ที่นี้"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือและซีรีส์ของขวัญ

ส่วนใหญ่อัปเดตข่าว รีวิว มีรีวิวบ้าง

Horror Films Club

<https://www.facebook.com/HorrorFilmsClub?fref=ts>

Like: 2,500+

About: "เพจข่าวสาร พูดคุย วิจารณ์เกี่ยวกับซีรีส์และหนังสือของขวัญทุกประเภท"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์ถึงจะเขียนว่ามีวิจารณ์แต่จริงๆ แล้วมีแต่รีวิว

JackobotReview

<https://www.facebook.com/JackobotReview?fref=ts>

Like: 3,500+

About: "คุยหนัง วิจารณ์หนัง และเล่นมุขเกี่ยวกับหนัง"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือโรงเข้าใหม่ลักษณะการวิจารณ์สั้นยาวตามความสนใจผู้เขียน เนื้อหาไม่ได้มีอะไรโดดเด่น

Like Flick

<https://www.facebook.com/LikeFlickTH?fref=ts>

Like: 12,800+

About: "ฮ็อตกอสลิป, ความเห็น/รีวิว, สกู๊ป และเกร็ดภาพยนตร์ที่น่าสนใจ"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง

เขียนแบบภาษาพูด คุยเล่น เน้นเล่าเรื่องย่อ บอกความรู้สึกสนุกไม่สนุก

Little Cinephile

<https://www.facebook.com/LittleCinephile?fref=ts>

Like: 970+

About: "รีวิวหนังแมสบ้าง-อินดี้บ้างตามแต่ความว่างของเรา"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: เก่าและใหม่ ค่อนข้างหลากหลาย

แต่ละรีวิวจะมีแพทเทิร์นคล้ายๆกันทุกรีวิว มีความพยายามจะนำเสนอประเด็น และค่อนข้างจะตามรอยงานวิจารณ์ที่มีลักษณะ **conventional** แต่ก็ค่อนข้างมีความเป็นส่วนตัวตามสไตล์รีวิวตามเพจส่วนใหญ่ คนเขียนมักจะออกตัวเกี่ยวกับรสนิยมส่วนตัวของตัวเองอยู่บ่อยๆ เพื่อจะบอกว่าหนังถูกมองภายใต้คนดูที่มีรสนิยมแบบหนึ่งนี้อาจต่างไปจากกลุ่มเป้าหมายของหนัง

ManProject

<https://www.facebook.com/ThisIsManProject?fref=ts>

Like: 1600+

About: "สัพเพเหระเกี่ยวกับหนังและดนตรีตามสไตล์เด็กวัยรุ่นน้าบอกคอแตก"

ความถี่ในการอัปเดต: เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง

แอดมินเป็นเด็กไฮสคูลอยู่อเมริกา มีแชร์เพลงสลับกับหนัง ลักษณะการเขียนค่อนข้างส่วนตัว แอดมินจะหยิบบางประเด็นของหนังมาพูดสั้นๆ สักแค่ 2 ย่อหน้า

Million Review

<https://www.facebook.com/pages/MILLION-REVIEW/773355032728532?fref=ts>

Like: 350+

About: "พื้นที่เล็กๆ สำหรับคนรักภาพยนตร์"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่ทุกวันแต่สม่ำเสมอ

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรง

ส่วนใหญ่เป็นรีวิว เขียนเป็น **bullet** สั้นๆ บอกจุดเด่น จุดด้อยของหนังที่ผู้เขียนชอบหรือไม่ชอบและมีการให้คะแนน

Movie หนังสือใคร หนังสือมัน

<https://www.facebook.com/pages/Movie-หนังสือใคร-หนังสือมัน/518618914888715?fref=ts>

Like: 520+

About: "หนังสือใครดี... หนังสือใครมันส์... ขอเชิญมาแบ่งปันให้ชื่นชม (รีวิวหนังและการ์ตูนตามใจชอบ)"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่สม่ำเสมอ อัปเดตครั้งสุดท้าย 9 เม.ย. 2015

หนังสือวิจารณ์:

Movie is Happy

<https://www.facebook.com/Movieishappy?fref=ts>

Like: 2,600+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน แต่บางช่วงก็หายไป 2-3 วัน

หน้าที่วิจารณ์:

ส่วนใหญ่เป็น quote จากหนัง มีรีวิวบ้าง ลักษณะรูปแบบการรีวิวไม่สม่ำเสมอ บางรีวิวสั้นๆ 2-3 บรรทัด บางรีวิวเขียนเหมือนโฆษณาหลังกล่องดีวีดี บางรีวิวพยายามลงรายละเอียดแต่ก็ไม่มีประเด็นที่ชัดเจนอะไร

Movie Stalker

<https://www.facebook.com/MoviesStalker?fref=ts>

Like: 9600+

About: "เพจสำหรับคนรักการดูหนัง review หนังสือโรงแบบชาวบ้านทั่วไป"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน บางวัน 2-3 โพสต์

หน้าที่วิจารณ์: หนังสือใหม่

ลักษณะการเขียนเหมือนวัยรุ่นออกจากโรงแล้วคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ดูเป็นลักษณะของการ react ต่อหนังโดยทันที ไม่ได้มีการวิเคราะห์เจาะลึกมากนัก สไตล์การรีวิวแต่ละโพสต์ไม่ค่อยเหมือนกัน เหมือนเขียนตามอารมณ์คนรีวิว มากกว่าจะกำหนดคอนเซ็ปต์การเขียนอย่างจริงจัง

Movie Style: Thailand*

<https://www.facebook.com/MovieStyleThailand?fref=ts>

Like: 13, 000+

About: "เพจที่ตอบทุกสไตล์ทางภาพยนตร์ของคุณ"

ความถี่ในการอัปเดต: เกือบทุกวัน

หน้าที่วิจารณ์: หนังสือมีความหลากหลาย เน้นหนังนอกกระแสมากกว่า

ค่อนข้างน่าสนใจ วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีประเด็นที่ไม่ใช่แค่บอกความรู้สึกส่วนตัวแบบเพจส่วนใหญ่ แต่เห็นได้ชัดว่าผู้เขียนจะเอียงไปทางหนังนอกกระแส

Movies Thailand

<https://www.facebook.com/pages/Movies-Thailand/1496600260581739?fref=ts>

Like: 1,000+

About: "เพลงสำหรับคนรักหนัง มีสาระบ้าง ไม่มีสาระบ้าง"

ความถี่ในการวิจารณ์: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่ในกระแส

เขียนไปตามความรู้สึกส่วนตัว ส่วนใหญ่เล่าเรื่องย่อหนัง บอกดีไม่ดีตามความรู้สึกเหมือนคนดูทั่วไป

Mr.DarkKnight

<https://www.facebook.com/MisterDarkKnight?fref=ts>

Like: 3,900+

About: "เพลงนี้สำหรับวิจารณ์หนังนะครับ อาจจะถูกใจหรือไม่ถูกใจก็ขอโทษด้วยนะครับ"

ความถี่ในการอัปเดต: แทบทุกวัน

หนังที่วิจารณ์: หนังใหม่และเก่ากระแสหลัก

เป็นบทวิจารณ์ที่พยายามให้ข้อมูลและวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีแง่มุมและลงรายละเอียดซึ่งต่างกับเพจรีวิว

หนังส่วนใหญ่ ลักษณะการรีวิวดูมีเนื้อหาสาระและจริงจังมากกว่าหลายๆเพจ

Mr. IMOVIES

<https://www.facebook.com/iMoviesiArtit?fref=ts>

Like: 1400+

About:

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดตตั้งแต่ 16 พ.ค.2015

หนังที่วิจารณ์:

Mr. Kanin the Movie

<https://www.facebook.com/KaninTheMovie?fref=ts>

Like: 3400+

About: "Review is happy, everyone is happy"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังที่วิจารณ์:

คาดว่าแอดมินน่าจะเป็นน.ศภาพยนตร์ มีการพูดถึงหนังสั้นของตัวเองที่ส่งประกวด

มีทั้งรีวิวและข่าวคราวหนัง/โปสเตอร์/คำคม เขียนลักษณะบทความแต่ใช้ภาษาพูดค่อนข้างเป็นกันเอง มี

การใช้แสลงและภาษาแบบวัยรุ่นเช่นอัลโล โคอตร์ แม่งอ้ย ลักษณะการเขียนเหมือนเขียนเล่าและแสดงความ

คิดเห็นไปเรื่อยๆ มากกว่าจะมีประเด็นชัดเจน แต่ค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับโปรดักชั่นของหนัง

New & Review Movie

<https://www.facebook.com/NewReviewMovie?fref=ts>

Like: 2,500+

About: "ข่าวในวงการภาพยนตร์ใหม่ล่าสุด และรีวิวภาพยนตร์ใหม่และเก่าตามสไตล์ของผม"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: ส่วนใหญ่เป็นหนังสือซัมเมอร์ หนังสือแนวซูเปอร์ฮีโร่ หรือหนังสือที่ดัดแปลงมาจากการ์ตูน

ส่วนใหญ่เป็นข่าว นานๆทีจะมีเขียนรีวิว ซึ่งเป็นรีวิวที่ไม่ได้มีน้ำหนักรหรือความน่าสนใจอะไรเหมือนเด็กผู้ชายวัยรุ่นชวนเพื่อนไปดูหนัง

Nusfish Movie Blog

<https://www.facebook.com/nusfish.blog?fref=ts>

Like: 1600+

About: "พื้นที่ขีดเขียนเรื่องหนังและอนิเมชั่น"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่ทุกวัน แต่มีการอัปเดตอย่างสม่ำเสมอในแต่ละสัปดาห์

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรงทั่วไป

มีการอัปเดตข้อมูลหนังเข้าใหม่สัปดาห์ละครั้ง บางครั้งเขียนเป็นบทความแต่บางทีก็ใช้ **bullet** บอกแต่ละประเด็นที่แสดงความคิดเห็น

Paranema

<https://www.facebook.com/pages/Paranema/1078739485473997?fref=ts>

Like: 220+

About: "Warning: our film contains aggression, violent and abnormality behavior."

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือ surrealism

เป็นการเขียนรีวิวแนะนำให้อย่างสั้นๆ **Poprock on Film**

<https://www.facebook.com/poprockonfilm?fref=ts>

Like: 8,600+

About: "ดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ เซียร์บอล... เยอะ"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวันบางวันหลายโพสต์

หนังสือที่วิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรงทั่วไป

อัปเดตข่าวเกี่ยวกับหนัง ดาราสัปดาห์ละครั้ง

Review-me

<https://www.facebook.com/Criticalme?fref=ts>

Like: 13,000+

About: "แนะนำหนังดี หนังยอดเยี่ยมที่คุณไม่ควรพลาด+ข่าวสาร สารความรู้ทางภาพยนตร์ที่น่าสนใจ"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต ครั้งสุดท้ายที่อัปเดตคือ 5 เม.ย. เป็นกระทู้ 50หนังหักมุมยอดเยี่ยมตลอดกาล ก่อนหน้านั้นคือวันที่ 16 มี.ค. เป็น 50หนังสืบสวนยอดเยี่ยมแห่งศตวรรษที่ 21

ส่วนใหญ่จะเป็นการทำลิสต์หนังยอดเยี่ยมประเภทต่างๆ และเขียนเป็นกระทู้ใน pantip.com ก่อน

Room of Review

<https://www.facebook.com/roomofreview?fref=ts>

Like: 270+

About: "ไปดูหนังมาก็อยากรีวิวกับเขามั่ง"

ความถี่ในการอัปเดต:

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรงทั่วไป

นอกจากรีวิวแล้วก็มีส่วนข่าวและเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับหนัง ไม่ได้ใช้ภาษาที่แสดงความเป็นส่วนตัวกับผู้อ่าน เมื่อเทียบกับรีวิวของนักเขียนใหม่ๆ นับได้ว่างานค่อนข้างกระชับ ชัดเจน กว่า แต่ก็ขาดรายละเอียด

Sense on Films

<https://www.facebook.com/SenseOnFilms?fref=ts>

Like: 81,000+

About: "อัปเดตฉบับไวต์ลิต 24 ชั่วโมง (ถ้าไม่หลับ) ข่าวสารในวงการภาพยนตร์ ที่เดียวที่ Sense on Films"

ความถี่ในการอัปเดต:

หนังสือวิจารณ์:

เหมือนเพจโฆษณาหนัง ไม่มีรีวิว

Sleepwalker Film Critic

<https://www.facebook.com/Sleepwalkermoviecritic?fref=ts>

Like: 1185+

About: "จะเกิดอะไรขึ้นถ้าคนติดหนังและคนติดอนิเมะรวมตัวกันสร้างเพจ"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน วันละหลายเวลา

หนังสือวิจารณ์: หนังสือใหม่เข้าโรงทั่วไป

แต่แม้จะบอกว่าเป็นเพจ **critic** แต่โพสต์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องจีปาะ มุกตลกขำขันเกี่ยวกับหนัง เขียนแบบ
แสดงความเห็นตัวเองล้วนๆ เหมือนคุยกับเพื่อน ภาษากันเอง ไม่มีแง่มุมลึกซึ้ง

Talk about horror films

<https://www.facebook.com/TalkAboutHorrorFilms?fref=ts>

Like: 13,000+

About: "เพจอัปเดตข่าวสาร รีวิว พูดคุย แลกเปลี่ยน และแชร์ประสบการณ์เกี่ยวกับหนังจิตตกทุก
ประเภท!"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดตโพสต์สุดท้าย 13 ธ.ค. 2013

หนังสือวิจารณ์:

Uncle Rain อาเรน

<https://www.facebook.com/UnclerainXaRen1984?fref=ts>

Like: 1,000+

About: "เพจที่วาดด้วยการรีวิวภาพยนตร์สายๆสไตล์อาเรน"

ความถี่ในการอัปเดต: ไม่อัปเดต โพสต์สุดท้ายคือ 4 มี.ค. ก่อนหน้านั้นคือ 26 ก.พ. และ 19 พ.ค. 2014

What the Flick

<https://www.facebook.com/WhatDaFlick?fref=ts>

Like: 6,500+

About: "หนังดีต้องบอกต่อ แบ่งกันฟินเป็นหมู่คณะ"

ความถี่ในการอัปเดต: ทุกวัน

หนังสือวิจารณ์: รีวิวทั้งหนังใหม่และเก่า ค่อนข้างหลากหลายแต่ไม่ถึงกับหนังอาร์ต

มี Quote จากหนัง/บทความเกี่ยวกับหนัง

ภาคผนวก ข

บทสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์: คุณบดินทร์ เทพรัตน์

ตำแหน่ง: ปันยามูวี่คลับ Punya Movies Club เชียงใหม่

วัน เวลา สถานที่: วันอาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน 2557 เวลา 10.10-10.40 น.

ห้องยา โรงพยาบาลราชเวช เชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวกรรณิการ์ ฌอนอมปัญญารักษ์

=====

การก่อตั้งกลุ่มปันยามูวี่คลับ

กลุ่มปันยามูวี่คลับเกิดจากการที่คุณบดินทร์ร่วมจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์กับคุณอังกฤษ อัจฉริยะโสภณ ที่จังหวัดเชียงราย แต่คุณบดินทร์ไม่ต้องการที่จะใช้ชื่อจริงของตนเองในการร่วมจัดงานจึงคิดชื่อ “ปันยามูวี่คลับ” ขึ้นมาเป็นชื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในครั้งนั้น ความตั้งใจในการจัดกิจกรรมต้องการที่จะจัดเพียงครั้งเดียว แต่หลังจากกิจกรรมครั้งนี้คุณอังกฤษได้ชวนจัดกิจกรรมอีกครั้งชื่อว่า “Chiangmai Now” ซึ่งเป็นโครงการของหอศิลป์เชียงใหม่ที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดงานศิลปะ คุณบดินทร์และคุณอังกฤษคิดโครงการจัดฉายภาพยนตร์สั้นของผู้กำกับ 12 คน ซึ่งเป็นภาพยนตร์สะท้อนสังคมการเมือง จากนั้นจึงจัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์มาเรื่อยๆ

การจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์ของปันยามูวี่คลับนอกจากจังหวัดเชียงใหม่แล้วมีการจัดที่อื่นด้วยหรือไม่

กิจกรรมฉายภาพยนตร์ของปันยามูวี่คลับจัดที่เชียงใหม่เป็นหลัก มีเพียงกิจกรรมครั้งแรกเท่านั้นที่จัดขึ้นที่จังหวัดเชียงราย และมีการจัดกิจกรรมที่กรุงเทพฯ เกี่ยวกับภาพยนตร์รัฐประหาร

ลักษณะของกิจกรรม

กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมฉายภาพยนตร์สั้น โดยที่ส่วนใหญ่จะมีการคิดประเด็นในการจัดฉายภาพยนตร์สั้น โดยการรวบรวมภาพยนตร์สั้นเพื่อที่จะจัดฉาย หรือมีผู้ที่ทำภาพยนตร์สั้นนำมาเสนอ นอกจากนี้ยังมีการฉายภาพยนตร์ขนาดยาวของต่างประเทศ

สถานที่ที่ใช้ในการจัดฉายภาพยนตร์

ขอความร่วมมือโดยการขอเช่าพื้นที่ของภาควิชา Media Art คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีพื้นที่ในการฉายภาพยนตร์ในภาควิชา นอกจากนี้ร้านหนังสือ Book:Republic ให้ใช้สถานที่โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เนื่องจากวงการศิลปะของเชียงใหม่อยู่ในวงที่ไม่ว่างนัก ศิลปิน ผู้สนใจงานงานศิลปะจึงเห็นหน้ารู้จักกันจากงานเปิดตัวศิลปะ เช่นการจัดกิจกรรมร่วมกับร้านหนังสือ Book:Republic เพราะคุณบดินทร์รู้จักกับพนักงานของร้านหนังสือ และแนะนำให้อัดกิจกรรมร่วมกับร้านหนังสือ Book:Republic และร้านเสริมซึ่งมีผู้ที่รู้จักแนะนำให้ทำกิจกรรมรวมด้วย

ลักษณะของกิจกรรมเป็นการฉายภาพยนตร์ เมื่อมีการฉายภาพยนตร์แล้วมีการสนทนา เสนอหลังจากการชมภาพยนตร์ หลังจากฉายภาพยนตร์แล้วจะมีการสนทนาหลังจากการชมภาพยนตร์ โดยมีการเชิญผู้กำกับภาพยนตร์มาร่วมการเสนา หรือหากเป็นการฉายภาพยนตร์การเมืองก็จะเชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญการเมืองมาร่วมเสนา การจัดฉาย ภาพยนตร์ทุกครั้งของปีนยามูว์คลับจะต้องมีการเสนาหลังจากการชมภาพยนตร์

ทำไมจึงจัดเสนาหลังจากการชมภาพยนตร์ทุกครั้ง

เนื่องจากเป็นความชอบส่วนตัวของคุณดนตรี และการจัดฉายภาพยนตร์ของปีนยามูว์คลับไม่ได้มีเป็นประจำ ซึ่งกิจกรรมฉายภาพยนตร์ในเชียงใหม่ชื่อว่า Film Space ซึ่งมีการฉายทุกอาทิตย์ คุณดนตรีคิดว่าไม่สามารถที่จัดงานแข่งกับ Film Space ได้ หากเป็นการจัดฉายภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว แต่ควรที่จะให้ความรู้ผู้เข้าชมภาพยนตร์ เพื่อให้เกิดวงสนทนา แลกเปลี่ยนของผู้เข้าชมภาพยนตร์ร่วมกัน

คุณดนตรีรู้จักกับวิทยากรในการเสนาหลังชมภาพยนตร์ได้อย่างไรทั้งผู้กำกับภาพยนตร์ อาจารย์มหาวิทยาลัย

เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ประจำให้กับนิตยสารสตาร์พิกจึงมีเครือข่ายที่สามารถจะติดต่อกับผู้กำกับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการติดต่อกับทีมงานสตาร์พิก และจากการที่เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ก็จะรู้จักกับผู้กำกับภาพยนตร์และติดต่อกันผ่านการใช้เฟซบุ๊ก ส่วนนักวิชาการก็จะถามจากบุคคลที่คุณดนตรีรู้จักที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้ติดต่อเชิญมาเป็นวิทยากร

คุณดนตรีมีเครือข่ายทางด้านภาพยนตร์จากการที่เป็นผู้วิจารณ์ภาพยนตร์ และจากการจัดกิจกรรมเสนาที่มีการเชิญ นักวิชาการมาร่วมเสนาหลังการชมภาพยนตร์ ในส่วนของศิลปะด้านอื่น วรรณศิลป์ ทศนศิลป์

ภาพยนตร์ที่คุณดนตรีสนใจและจัดฉายโดยหลักเป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการเมือง จึงมีความสัมพันธ์กับในส่วนของผู้ผลิต ภาพยนตร์และนักวิชาการมากกว่า

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มใดบ้าง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ระดับปริญญาโท เอก ผู้สนใจงานด้านศิลปะ นักวิชาการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของปีนยามูว์คลับจะใช้เฟซบุ๊ก โพสต์เตอร์ไปติดในสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านหนังสือ อาร์ตแกลเลอรี ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้ทำงานศิลปะเข้าร่วมกิจกรรม จากงบประมาณที่จำกัดจึงใช้โพสต์เตอร์ในการปิดในที่ต้องการ กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ส่วนการเผยแพร่โดยทั่วไปใช้เฟซบุ๊ก นอกจากนี้คุณดนตรียังบอกเป็นการส่วนตัวเพื่อที่จะได้ไปบอกข่าวกิจกรรมต่ออีกด้วย

จากการเข้าร่วมชมภาพยนตร์และเสนาหลังการเข้าชมภาพยนตร์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง

ปฏิกิริยาจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์และการเสนาหลังจากการชมภาพยนตร์บ่อยขึ้น หรือหากการกิจกรรมทั้งช่วงเป็นเวลานาน ก็จะมีผู้ถาม

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากเป็นผู้ที่มาประจำหรือเป็นผู้ที่เพิ่งเข้าร่วมครั้งแรก
มีทั้งกลุ่มที่มาเป็นประจำ หรือมาเฉพาะภาพยนตร์แนวที่สนใจ

คุณบดินทร์รู้จักกับกลุ่มเครือข่ายด้านภาพยนตร์กลุ่มอื่นหรือไม่

เคยขอความช่วยเหลือและติดต่อกับกลุ่ม **Third Class Citizen** ของคุณนพพล ในปัจจุบันได้หยุดจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์แล้ว คุณบดินทร์ได้แรงบันดาลใจและรูปแบบการจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์จากกลุ่ม **Third Class Citizen** นอกจากนี้ยังติดต่อและขอความช่วยเหลือกับกลุ่มฟิล์มกาวัน เป็นกลุ่มของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ซึ่งฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพยนตร์ที่นำมาฉายเป็นภาพยนตร์ที่ลิขสิทธิ์ถูกต้องหรือไม่

ถ้าเป็นภาพยนตร์สั้นของผู้กำกับไทยจะมีการขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ทุกครั้ง ส่วนภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นเรื่องที่ยุกยาก แต่จะเป็นการขออนุญาตจัดฉายเพื่อการศึกษา และไม่มีการเก็บค่าเข้าชม งบที่ใช้ในการจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์มีทั้งส่วนที่ขอการสนับสนุนจากส่วนต่างๆ ซึ่งมีสัดส่วนที่น้อย เนื่องจากเป็นงานที่ไม่ได้รับความนิยมมากนัก งบในการจัดส่วนมากเป็นทุนส่วนตัวของคุณบดินทร์เอง เนื่องจากการขอเงินสนับสนุนเป็นเรื่องที่ยาก แม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินมากนักแต่การจัดกิจกรรมที่เชียงใหม่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มศิลปินเป็นอย่างดี เช่น การขอใช้พื้นที่ของมิเดียอาร์ตคิคาใช้พื้นที่และอุปกรณ์ครั้งละ 1800 บาท เงินทุนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมจึงไม่ใช่อุปสรรคที่สำคัญ แต่เรื่องเวลาของคุณบดินทร์เองที่เป็นปัญหาการจัดงาน

ในการจัดกิจกรรมคุณบดินทร์เป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมดหรือไม่

ในการจัดงานจะมีผู้ช่วยในการเตรียมงาน ซึ่งเป็นอาสาสมัครรุ่นน้องที่เข้ามาช่วยในการทำงาน แต่โดยหลักการตัดสินใจเรื่องงานคุณบดินทร์จะเป็นผู้ตัดสินใจ

มีความคิดที่จะขยายกลุ่มและการจัดกิจกรรมให้ใหญ่กว่านี้หรือไม่

เคยคิดเหมือนกัน ซึ่งมีผู้ให้คิดว่าต้องมองถึงการเปลี่ยนผ่านให้ผู้อื่นช่วยในการตัดสินใจในเรื่องการเลือกภาพยนตร์ที่จะจัดฉาย

มองความคึกคักการวิจารณ์ศิลปะเชียงใหม่เป็นอย่างไร

เชียงใหม่เป็นเมืองที่เหมาะสมกับการวิจารณ์ศิลปะ เนื่องจากสามารถที่จะเดินทางได้สะดวกไม่มีปัญหาการติด และเป็นเมืองที่ไม่ใหญ่นัก ทำให้โอกาสที่จะได้พบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นงานด้านศิลปะง่ายกว่ากรุงเทพฯ

เคยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับศิลปะสาขาอื่นหรือไม่

ไม่เคย แต่เคยเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะสาขาอื่น เช่น การขอให้คุณบดินทร์ส่งงานศิลปะเข้าร่วมจัดแสดงด้วย

จากการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะสาขาอื่น ได้นำประสบการณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมของปัญญาวิศาลหรือไม่

ได้เรียนรู้ระบบการจัดงานใหม่ ได้พบและรู้จักกับคนมากขึ้น เป็นการสร้างเครือข่ายส่วนตัวของคุณบดินทร์

ความคึกคักการชมภาพยนตร์เชียงใหม่เป็นอย่างไรบ้าง

ปัจจุบันเชียงใหม่มีโรงภาพยนตร์ 5 แห่ง มีโรงฉายสื่อบอกว่าโรง คุณบดินทร์ตั้งข้อสังเกตว่าอาจจะมากเกินไปในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันของโรงภาพยนตร์ที่นำภาพยนตร์ฟอร์มเล็กมาจัดฉาย เพื่อเป็นการสร้างความแตกต่าง ทำให้มีภาพยนตร์หายาก ไม่ได้อยู่ในกระแสหาชมได้ที่เชียงใหม่

เมื่อชมภาพยนตร์แล้วที่เชียงใหม่มีการเรียกร้องการวิจารณ์ เพื่อที่จะเข้าใจภาพยนตร์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

น่าจะมียุคหนึ่ง แต่การวิจารณ์ภาพยนตร์ในเชียงใหม่เพิ่มขึ้น มีกลุ่มที่เมื่อชมภาพยนตร์แล้วมาวิจารณ์หรือสนทนากัน

ในสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์หรือไม่

ในส่วนหนังสือสารมวลชน และคณะวิจิตรศิลป์ไม่มีการจัดกิจกรรมด้านภาพยนตร์ กลุ่มที่จัดกิจกรรมภาพยนตร์ที่สำคัญของเชียงใหม่คือ Media Art ซึ่งเป็นภาควิชาหนึ่งในคณะวิจิตรศิลป์ที่มีการจัดกิจกรรมภาพยนตร์เป็นประจำ โดนกลุ่มนักศึกษาคนหนึ่ง ในปัจจุบันได้หยุดการจัดกิจกรรมแล้ว

การวิจารณ์ภาพยนตร์ในเชียงใหม่จะเป็นไปในลักษณะใด

การวิจารณ์ภาพยนตร์ในเชียงใหม่จะเกิดขึ้นในวงสนทนาและการเสวนา หลักๆ เป็นการแสดงความเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ที่เชียงใหม่ภาพยนตร์นอกกระแสจะต้องติดตามว่าจะเข้าฉายหรือไม่ เพราะว่าไม่ได้มีโรงภาพยนตร์ที่ฉายภาพยนตร์นอกกระแสโดยเฉพาะ ซึ่งหากมีภาพยนตร์นอกกระแสเข้าฉายที่เชียงใหม่ กลุ่มคนที่สนใจก็จะช่วยกันประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์

การรวมกลุ่มเพื่อวิจารณ์จะมีส่วนช่วยผู้ผลิตภาพยนตร์และกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ได้อย่างไร

เมื่อวัฒนธรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์มีความเข้มแข็งจะเกิดความตื่นตัวในการชมภาพยนตร์ และทำให้การจัดกิจกรรมการเสวนาภาพยนตร์มีผู้สนใจมากขึ้น ผู้จัดกิจกรรมมีกำลังใจในการจัดกิจกรรมทางภาพยนตร์ เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ผู้ชมได้ชมภาพยนตร์และเข้าใจมากยิ่งขึ้น การชมภาพยนตร์จึงไม่ใช่การเข้าไปชมภาพยนตร์อย่างเดียว

กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไปของปณามูวี่คลับ

การคัดเลือกภาพยนตร์สั้นที่จะจัดฉายในช่วงปลายปี และการจัดฉายภาพยนตร์อาเซียนร่วมกับอาเซียนศึกษา และ Media art เป็นกิจกรรมหลักสองงานที่จะจัดขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ : วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา

ตำแหน่ง : ผู้ทำกิจกรรมกลุ่ม FilmVirus

วัน เวลา สถานที่ : 9 มกราคม 2558 สถานีขนส่งสายใต้ใหม่ กรุงเทพฯ

ผู้สัมภาษณ์ : นายคงฤช ไตรยวงศ์

ขอให้เล่าความเป็นมากิจกรรมของกลุ่ม

ผมเป็นรุ่นที่ 3 ของฟิล์มไวรัส คนที่ตั้งต้นฟิล์มไวรัสคือคุณ สนธยา ทรัพย์เย็น แล้วก็ปีนี้ครบ 20 ปีแล้ว กิจกรรมของกลุ่มคือพิมพ์หนังสือฟิล์มไวรัส ก็จัดหนังฉายที่ธรรมศาสตร์ ตอนแรกฉายที่ดวงกมลฟิล์มแฮ้งก์ก่อน ที่ซีคอนสแควร์ ต่อมาพอดวงกมลยุบไปก็มาจัดกิจกรรมอยู่ที่ธรรมศาสตร์ โดยฉายทุกสัปดาห์วันอาทิตย์ พี่สนเขาทำมาได้ประมาณสัก 10 กว่าปี แล้วก็เปลี่ยนคน คนที่ทำต่อก็คือพี่ไผ่ กัลปพฤกษ์ ที่เขียนอยู่ฟิล์มแม็กซ์ตอนนี้ แล้วพี่ไผ่ไปเรียนต่อเมืองนอก แล้วผมก็มารู้จักกับเขา ก็คุยกันช่วยกันเขียน ก็วางแผนว่าจะหยุด แต่ว่าผมว่าฉายต่อดีกว่าก็เลยฉายที่ธรรมศาสตร์ ต่อ ผมก็รับช่วงมาแล้วก็พอดี ช่วงสัก 6-7 ปี The Reading Room เปิดใหม่ๆ แล้วก็เจ้าของ The Reading Room คุณเกี้ยว เขาหาโปรแกรมมาลงก็เลยมาคุยกันว่าสนใจจัดโปรแกรม ฉายหนังที่ The Reading Room ใหม่ ผมก็ตอบตกลง เมื่อก่อน Reading Room มันจะอยู่ที่ถนนเจริญกรุง ก็จัดไปแถมกันแล้วก็ต่อมาเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน ก็จะมีสองที่ก็คือที่ธรรมศาสตร์ทุกสัปดาห์ กับที่ The Reading Room นี่แล้วแต่โอกาส

หมายความว่า กลุ่มของคุณวิวัฒน์นี่คือกลุ่มที่ต่อยอดมาจากกลุ่มฟิล์มไวรัส

จริงๆแล้วยังใช้ชื่อฟิล์มไวรสอยู่ ครับผม แต่ว่า คนทำงานก็จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆคือบางที่ บางโปรแกรมผมก็ไม่ได้จัดเอง ก็คือจะมีกลุ่มเพื่อนๆช่วยกันจัด แล้วแต่ว่าใคร สะดวกช่วงไหน ก็จะเป็นกลุ่มคนดูหนังที่ดูหนังมาด้วยกัน แล้วก็ช่วยกันทำ

แล้วเมื่อก่อนเห็นบอกว่าจัดที่ธรรมศาสตร์ แต่ตอนนี้คุณวิวัฒน์อยู่ที่ภูเก็ต ลักษณะกิจกรรมคือยังงัยบ้าง

กิจกรรมที่ธรรมศาสตร์เราวางโปรแกรมเหมือนกัน เราจะต้องฉายทุกสัปดาห์ไม่มีวันหยุด เว้นแต่วันที่หอสมุดปิดฉายที่หอสมุดปรีดีฯ เราจึงสามารถวางโปรแกรมได้ก่อน เช่นเราวาง โปรแกรมนี้ไว้สักเดือนหรือสองเดือนแล้วก็จัดโปรแกรมแล้วก็เอาหนังไปส่ง ซึ่งผมอาจจะไม่ไปเอง ก็ให้น้องหรือเพื่อนๆไปส่ง แล้วก็จะมีพูดเกริ่นนำนิดหน่อยแล้วก็ฉายไปจนจบโปรแกรม อาจจะประมาณสักเดือนหรือสองเดือนหรือว่าถ้าผมไม่ได้ทำเองก็เจ้าของโปรแกรม เขาก็จะไปนำเสนอโปรแกรมเอง หรือว่าสุดท้ายคือไม่มีใครไปก็คือจะมีใครสักคนเอาหนังไปส่งที่ ธรรมศาสตร์ก่อน เสร็จแล้วพอถึงเวลาที่เจ้าหน้าที่เขาก็จะฉายให้เอง

ในกิจกรรมที่ทำให้ลักษณะนี้ มีการวิจารณ์ในการฉายหนังด้วยหรือไม่

เราไม่ได้จัดเสวนา คือนานๆครั้งเราจะจัดเสวนา โดยมากแล้วจะเป็นการฉาย คือถ้าเป็นช่วยแรกๆจะเป็นการฉายเฉยๆแล้วก็พูดคุยกัน แต่ว่าช่วง หลังๆ หลังจากยุคเฟสบุ๊ครุ่งเรือง เราก็มีข้อดีตรงที่ว่าพอเราฉายไปแล้วเราก็ขอให้คนที่มาดูช่วย

เขียนถึงหน่อยมันก็จะทำให้เกิดคนดูกลุ่มใหม่ๆ ช่วยกันเขียนถึงหนังที่ตัวเอง ได้ดู หนังที่เราฉาย ซึ่งนอกจากคนเราที่ดูเอง เขียนเองกันอยู่แล้วเพราะว่า ของเรามันจะเป็นเขียนถึงหนังทุกเรื่องที่ได้ดู ทุก แต่ว่าช่วงหลังๆปีที่ผ่านมามีคนใหม่ๆ นักศึกษา หรืออะไรก็ตามที่มาดู ช่วยกันเขียนสิ่งที่เราได้ดูเยอะขึ้น

ลักษณะของหนังที่เราเลือกมาเป็นอย่างไร

ถ้าเป็นโปรแกรมธรรมศาสตร์ ก็คือเลือกตามใจฉันเลยอยากดูอะไรก็เลือก แต่ว่าเราจะโฟกัสหนังที่สอดคล้องกับ **statement** ของฟิล์มไวรัสมันจะเป็นการเลือกหนังเขาเรียก “หนังกำพริบ” คือหนังที่ไม่ได้รับการพูดถึงหนังที่ตกสำรวจ หนังที่ไม่มีใครเอามาฉาย จะคัดเลือกหนังโดยอิงส่วนนั้นมากกว่า แล้วก็จะจะมีประเด็นอื่นๆที่เราอยากจะได้เล่นในโปรแกรมนั้น โดยมากก็เลือกหนังที่ไม่ได้รับการพูดถึง หรือว่าได้รับการพูดถึงน้อยเกินไป อะไรอย่างนี้

ที่เลือกหนังที่ได้รับการพูดถึงน้อยนี้พอฉายแล้วมันช่วยทำให้ทำความเข้าใจหรือว่ามีกลุ่มผู้ดูขยาย เพิ่มมากขึ้นอะไรอย่างนี้ด้วยหรือไม่

ถ้าฉายที่ธรรมศาสตร์ จริงๆแล้วแทบไม่มีคนดูด้วย ตามหลักการ ถ้าอย่างน้อย อย่างช่วงสัก 4-5 ปีหลังที่จัดนี้ คนดูจะเป็นคนเดิมๆ ซึ่งไม่ได้เป็นคนดูหนังอะไรจริงจิง คือฉายอะไรก็ได้ แต่ว่าข้อดีของมันในระยะหลัง อย่างน้อยนี้ 2-3 ปีหนังคือพอจัดโปรแกรมแล้วมันเป็นเหมือนให้กับคนอื่น ๆ มันมีนักศึกษาหรือคนดูหนังอื่นๆที่ไม่ได้ดูในโปรแกรม แล้วตอนนี้มันเข้าถึงหนังง่ายแล้ว เขาก็จะไปเปิดดูตามโปรแกรมนั้นอีกที อันนั้นมันจะเป็นเรื่องสำคัญเพราะว่า มันเหมือนกันเราช่วยชี้ว่า ยังมีหนังกลุ่มน้อย มีคน ผู้กำกับพวกนี้อยู่ที่ยังตกสำรวจอยู่ เราจะช่วยชี้ให้คนที่ไม่สามารถมาได้เขาสามารถหาหนังได้เอง ในขณะเดียวกันอย่างโปรแกรม **The Reading Room** อาจจะเห็นชัดว่ามีคนมาดูจำนวนมาก แล้วก็ได้ประโยชน์ แต่โปรแกรม **The Reading Room** นี้เราโฟกัสที่เป็นโปรแกรมที่เราทำหลักๆเลยก็คือปีละหนึ่งเราจะเลือกหนังสั้น โดยในทุกปี มูลนิธิหนังไทยจะจัดเทศกาลหนังสั้น ก่อนที่จะถึงเทศกาลใหญ่อีก ช่วงเดือน กรกฎาคม สิงหาคม เราจะมีช่วงมาราธอนฉายหนังทุกเรื่องที่เราประกวด ปีหนึ่งจะตกประมาณ 300-400 เรื่อง บรรดาเพื่อนๆหรือผมด้วยก็จะเวียนกันไปดู จริงๆเวียนไปดูคือใครว่างก็ไป แล้วก็ไปดูหนังเหล่านั้นให้ได้มากที่สุด ซึ่งก็น่าจะชมได้ประมาณ 90% เพราะว่ามีหลายคนช่วยกันทำจากนั้นเราก็จะรอผลของมูลนิธิหนังไทยออก แล้วเราก็จะคัดหนังที่ไม่เข้ารอบแล้วมีสิ่งที่เราสนใจมาฉายแค่ปีละครั้งแล้วก็ใกล้ๆกัน เดียวผมกลับไปก็ต้องเริ่มแล้ว คือเปิดรับหนังจากคนอื่นด้วย เพราะโปรแกรมหนังสั้นไทยที่เราจัดต่อเนื่องกันมาประมาณ 5 ปีแล้ว แล้วก็ช่วงปีที่แล้วก็ขยับไปลองทำ มันจะมีหนังกลุ่มหนึ่งที่เป็นหนังความยาวเกิน 40 นาทีหนังยาวซัก 60 นาทีขึ้นไป พวกนี้ถ้าเราไปจัดในโปรแกรมหนังสั้นมันจะลำบาก เพราะว่ามันจะไปเบียดที่หนัง ก็จัดแยกเป็นโปรแกรม โปรแกรมชื่อ **master class** อันนี้จะทำปีเว้นปี ปีนี้ก็เพิ่งทำอีกโปรแกรมหนึ่ง ก็คือเลือกผู้กำกับขึ้นมาคนหนึ่งเพื่อเชื่อมโยงกับหนังสั้นที่ยังไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ได้เป็นผู้กำกับหนังยาวไม่ได้เป็นคนดังแล้วทำ **master class** ให้ผู้กำกับคนนั้น ก็คือฉายแล้วก็เชิญผู้กำกับมาพูดคุย ก็เพิ่งทำไปอีกหนึ่งครั้ง อันนี้โปรแกรมหลักๆของแต่ละปี

นอกจากนี้แล้วมีหน่วยงานอื่นอีกบ้างหรือไม่ที่ฟิล์มไวรัสได้ไปร่วมกิจกรรมด้วยในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

เนื่องจากฟิล์มไวรัสไม่ได้เป็นหน่วยงานไม่ได้เป็นกลุ่มงานไม่ได้เป็นองค์กร เป็นแค่กลุ่มคน เป็นเพราะฉะนั้นเราจะไปร่วมงานเหล่านี้ในฐานะคนดูซึ่งนอกจากงานของมูลนิธิหนังไทย ก็จะมีงานเทศกาลหนังของนักศึกษาทั้งหลาย งานเทศกาลหนังแล้วก็งานฉายหนังตามสถาบันต่างๆเช่น สมมติศิลปากรทำหนัง ไอซีทีทำหนัง ก็มีโปรแกรมฉายขึ้นมา 2 วัน อย่างนี้เราก็ไปดู หรือว่าจุฬาฯทำงานกลางจอกี้ไปดู ก็คืองานโชว์เคสของนักศึกษาทั้งหลายจะเป็นส่วนที่เราจะได้ไปดู แล้วก็จะมีเพื่อนๆทำแกลเลอรี มันจะครอบคลุมไปถึงพวกวีดีโออาร์ตด้วยเหมือนอย่างไม่รู้เคยได้ยินเปล่า Messy Sky Cloud ของคุณแมรี่มันจะคล้ายๆ อาร์ตแกลเลอรีซึ่งไฟก็สลับภาพเคลื่อนไหว แล้วก็ช่วงก่อนหน้านี้ แมรี่ เพิ่งจัดโปรแกรมใหญ่เป็นหนังทดลองทั่วโลกฉายติดประมาณแบบกัน 4-5 อาทิตย์อะไรอย่างนี้ ที่นี้เราก็ไปดู ไปในฐานะคนดู

คือกิจกรรมเหล่านี้เท่าที่คุณวิวัฒน์ได้ไปดูของหน่วยงานอื่นๆด้วย ไม่ทราบว่าเป็นว่ามีการแสดงความคิดเห็นหรือการวิจารณ์ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆหรือกิจกรรมนั้นๆมากนักน้อยเพียงใด

ถ้าเป็นงานของมูลนิธิหนังไทยจะสนุกมาก คือเทศกาลหนังสั้นมาราธอนมันจะมีทีมกลุ่มคนซึ่งเมื่อก่อนเคยเป็นคนทำหนังส่งมูลนิธิแล้วก็มาจะประมาณสัก น่าจะ 4-5 ปีที่แล้ว กลุ่มคนพวกนี้เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชื่อกลุ่มยอดเขียนชักแห้งตอนแรกเขาทำหนังส่งมูลนิธิ แล้วก็รู้สึกว่ามันมีแต่คนมาดูไม่มีคนพูดถึง หรือว่าการวิจารณ์มันน้อย สิ่งที่เขาทำก็คือ จะทำมาต่อเนื่องทุกปีปีนั้นก็ทำ สิ่งนั้นก็คือ ในรอบมาราธอน กลุ่มยอดเขียนก็จะส่งตัวแทนมาวันละ คน 2 คน เพื่อที่จะมาทำสิ่งที่เรียกว่าวีดีโอคอมเมนต์ หลังจากหนังฉายจบเขาจะไล่ถามคนดูแล้วก็นัดที่วีดีโอเอาไว้ว่าวันนี้ชอบหนังเรื่องอะไรบ้าง แล้วก็คนดูหรือว่านักวิจารณ์เขาประจำก็จะเล่าว่าหนังที่ตัวเองชอบหนังอะไรบ้าง แล้วก็ทำทุกวันจนจบเทศกาลเป็นเวลาประมาณเดือนหรือสองเดือนทุกวันไม่มีวันหยุด เพราะฉะนั้นงานเทศกาลหนังสั้นมาราธอนมันจะสนุกมาก พอจบ จบวันก็จะมาวีดีโอคอมเมนต์ให้ดู ผู้กำกับหนังที่อาจจะอยู่ไฮสโตร์ ศรีสะเกษ ก็จะได้รับคอมเมนต์ของตัวเอง โดยที่ไม่ต้องมานั่งกังวลว่าฉายแล้วก็ไม่มีใครดู ก็จะมีพวกนี้แล้วก็โปรแกรมของฟิล์มไวรัสเองก็มีคนเขียนถึง เพราะว่าเราพยายามจะให้เขียนถึง ผมคิดว่าโปรแกรมส่วนใหญ่มีคนเขียนถึง ถ้าในสายหนังนะ แต่อาจจะไม่มากนักอย่างกัน

เวลาจัดงานเกี่ยวกับการฉายหนัง ไม่ทราบว่าจะอุปสรรคหรือไม่

กลุ่มฟิล์มไวรัสมันจะมั่นคง เพราะว่ามันมีฐานอยู่ที่ธรรมศาสตร์แล้วก็เราไม่ได้เป็นองค์กรหาผลประโยชน์ไม่ได้แสวงกำไร เพราะฉะนั้นอุปสรรคของเราก็คือ หนึ่งไม่มีทุนเพราะฉะนั้นเวลาเราจะฉายหนังอะไร เราก็จะขอกันตื้อๆ ขอรายคนเลยอะไร ก็อย่างนี้นี่นี่ขออินเตอร์เลย ขอกันมา ก็ไม่มีทุนซึ่งมันไม่ตื้ออวดวงการโดยรวมในระดับหนึ่ง คือผมคิดว่ามันอาจจะดีก็ได้ แต่ว่าโมเดลที่ดีคือคนที่เอาหนังมาฉาย เจ้าของหนังควรจะได้เงินจากการฉายมันควรจะได้ screening fee ซึ่งอันนี้เราไม่มีให้หรืออย่างมันจะมีบางโปรแกรมเป็นโปรแกรมพิเศษที่ชวนคนมาทำหนัง แล้วก็ไม่มีเงินให้ เพราะฉะนั้นทุกคนก็เอามาฉายแบบดูฟรี ฉายฟรีดูฟรี ก็ไม่มีทุน แล้วก็ในการขอหนังต่างประเทศอย่าง บางทีมันก็จะไม่มีทุนในการดำเนินการ เราจะต้องอาศัย connection ไปเรื่อยๆ แล้วก็ต่างจังหวัด พื้นที่น้อยมันมีอยู่ช่วงสัก ปี 2 ปี ที่ผมพยายามจะชวนให้พื้นที่จัด แล้วเดี๋ยวผมไปเอง เดี๋ยวหาคนไปส่งคนไป ก็จัดได้แต่ว่ามันก็น้อย ได้ไป เชียงใหม่ หางดง เป็นงาน Movie Club ที่เชียงใหม่ เขาจัดแล้วเราไปร่วม แล้วก็ที่มีเพื่อนเก่าคนหนึ่ง มีอาจารย์ที่ขอนแก่นเขาสนใจแล้วก็ไปล้วยลักษณ์ ราว 2

ครั้ง นี่ปีนี้ผมอาจจะชวนอาจารย์จิรวัดน์ แสงทอง ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง แล้วก็ไป โคราซครั้งหนึ่ง เป็นร้านหนังสือเพื่องานนคร

ไม่ทราบว่าคุณอาจารย์ที่ขอนแก่นจะระบุชื่อได้หรือไม่

อาจารย์วิรุณ กิ่งไพบูลย์ แต่คือแก้ทำหนังสือแล้วก็มีอยู่ช่วงหนึ่งเหมือนจัดเทศกาลในมหาลัย หน้าหนาว พอมีน้องคนหนึ่งที่เป็นคนแถวๆนั้น ซึ่งสนิทกับอาจารย์วิรุณก็เลยให้น้องเขาไป แต่ว่าอย่างน้อยในกรุงเทพฯ ก็คือพวกงานโชว์เคสของนักศึกษาซึ่งมีปีละครั้ง ศิลปากรมี จุฬามี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ก็มีเทศกาลให้นักศึกษาครับ จะมีช่วงเดือนสิงหาคมยา เหมือนกัน อันนี้จะใหญ่เลย มหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็น โตโผ แล้วก็จะเป็นเทศกาลหนังทดลองปีเว้นสองปี แมรีดำเนินการ

เมื่อที่คุณวิวัฒน์ระบุชื่อของคนที่เคยร่วมงานด้วยพอสมควร ตอนนี้คือไม่ทราบว่าพอจะระบุเพิ่มได้ไหมครับ คืออย่าง ปันยามูฟวิคัลบ์ ก็คือ คุณบดินทร์

โคราซนี่จะเป็นน้องชื่อซรัช ครับ ชื่อโจ ตอนนี้เค้าทำสิ่งที่เรียกว่า โฮมฟลิค ก็คือ ขอลงจากคอกหนังแบบไปฉาย เขามีพันธมิตรเป็นเต็มในจังหวัด แล้วก็สามารถเดินไปฉายโรงได้ ไปฉาย Major ที่โคราซได้ เขาฉายหนังของคงเดช นวพนในโรงได้ ถ้าเป็นโปรแกรมพิเศษบางทีเขาก็จะฉายที่ร้านหนังสือเพื่องานนคร ก็จะเป็นอย่างนั้น ของโฮมฟลิค นี่ก็น่าสนใจ เพราะว่าใช้วิธีขายตัวด้วย ซึ่งก็ประสบความสำเร็จเป็นบางเรื่องซึ่งก็ดีทีเดียวจริงๆที่เชียงใหม่ที่เคยมีคนจัด ช่วงนี้แกอาจจะไม่ได้จัดแล้ว เป็นคุณอังกฤษ อัจฉริยะโสพล ที่เป็นศิลปิน เหมือนกับ มีอยู่ช่วงหนึ่งแกเคยฉายหนัง แต่ว่าก็ฉายแบบเช่าเขามีแกลเลอรี่ของตัวเองซึ่งข้างล่างเป็นร้านกาแฟของพ่อ ชั้น 3 เป็นแกลเลอรี่ สะอาดรส สาขา 3 อะไรสักอย่าง ทางไปแม่จัน อะไรอย่างครับ แต่ไม่ได้จัดนานแล้ว

ตอนนี้คำถามอีกอันหนึ่ง ว่านี่คือกิจกรรมที่มันเป็นเรื่องของวงการภาพยนตร์ ซึ่งตัวหนังเองก็ทำให้มันศึกษาค้นอะไรอย่างนี้ได้มาก คราวนี้ในส่วนที่มันวิจารณ์หนังในประเทศไทย ในปัจจุบัน สถานะปัจจุบัน มันจะเชื่อมโยงไปเปรียบเทียบกับอดีต แล้วก็มองไปว่าอนาคตมันเป็นยังไงบ้าง แต่ว่าจะให้คุณวิวัฒน์ให้ทัศนะเรื่องนี้

ผมจะเป็นรุ่นเว็บบอร์ดกับ blog คือถ้าแบ่งจะเป็นรุ่นหนังสือแล้วก็เว็บบอร์ดกับ blog แล้วก็ตอนนี้ก็เป็นยุค social media ที่นี้ ผมว่าตอนนี้งานวิจารณ์ในมุมมองของผมคนเดียว เพราะว่า ผมคิดว่ามันหลากหลายน่าสนใจมากขึ้น สนุกมากขึ้น มันจะมีประเด็นอยู่ คือพวกผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย นักวิจารณ์ที่มาก่อนจะมองว่าการวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ตหรืองานวิจารณ์แบบมือใหม่มันไม่ดี แต่ผมมองว่าอันนี้น่าดี เพราะมันเป็นสนามลองมือของเขา แล้วก็มันเป็นมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น เมื่อก่อนเราจะเห็นคนวิจารณ์หนังเฉพาะดั่งๆ แต่เดี๋ยวนี้มันเวลามีใครฉายหนังอะไรแปลกๆ ก็มีคนเขียนถึงนะ เหมือนถ้าไปดูปี คือ ผมจะอ้างที่น่าเกลียด เพราะว่าผมมีส่วนร่วมด้วย ก็คือ อย่างในพันทิป ที่เขาทำ 33 หนังสือประจำปี ถ้าผมมาเคยนึกดูว่า ปีที่แล้วเขาทำโดยเลือกนักวิจารณ์ หรือว่าคนดูหนังกลุ่มหนึ่ง แล้วมันโดนตีว่ามันโพกส์ที่หนังฮอลลีวูดมากเกินไป ปีนี้เขาก็เลยเขาก็เลยมาชวนหลากหลาย เช่น เชิญอาจารย์บ๊อบ มโนธรรม ชวนผมชวนอีกหลายๆคน ปรากฏว่ารายชื่อออกมาแล้ว ใกล้เคียงกับชาวโลกมาก คือเหมือนกันปกติเวลาทำรายชื่อของ

เมืองไทย ปีนี้ ถ้าทำรายชื่อบบเขยๆ รายชื่อบบไทยๆ ก็จะได้แบบ **Interstellar** อันดับหนึ่ง แต่ว่าพอมันขยายผลแล้ว เราสามารถเห็นโกดาร์ดในรายชื่อนั่งประจำบอลลีวูดรายชื่อบบ ซึ่งแบบติดรายชื่อบบ ของทั่วโลกอย่างรบบบนี้ มันก็ดูแบบ ดูมีความคึกคักมีพัฒนาการที่น่าสนใจมากขึ้น แล้วก็ผมมองว่าบรรดาสายนักวิชาการณ สายอย่างอาจารย์จิรวัดณ์ เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา หรือว่า สายสังคมศาสตร์อย่างนี้ เขาก็มาสนใจหนังมากขึ้น การมองหนังในมุมมองของนักวิชาการณแบบนั้นมันช่วยขยาย ขยายมุมมองออกไปมากกว่าแบบ มองว่ากำกับติดต่อดีอะไรแบบนี้ เหมือนเวลาอาจารย์ศรีโรตม์ หรือใครเขียนถึงหนัง หรือว่าได้อ่าน อาจารย์ธเนศเขียนอะไรอย่าง มันก็จะมีมุมมองอีกมุมมองหนึ่งที่มันน่าสนใจ

คิดว่าทิศทางการวิจารณ์เป็นอย่างไร

ผมว่ามันน่าจะดีขึ้น ผมมองว่าสายหนังบ้านเรา น่าจะคึกคักมากขึ้นเรื่อยๆ แล้วก็ไปได้ดีขึ้นเรื่อยๆ แต่ว่าเราก็จะเห็นว่าสุดท้ายมันเป็นแค่กลุ่มเดียว มันยังจำกัดอยู่ เพราะว่าอุตสาหกรรมก็ยังไม่เหมือนเดิม คนดูกระแสหลักก็ยังไม่เหมือนเดิม แต่คนดูกระแสหลักผมว่าเปลี่ยนนิดหนึ่งแหละ ไม่เช่นนั้นมันไม่สามารถมีหนังไทยหลายเรื่องที่ประสบความสำเร็จได้ แต่ว่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์ มันยังคิดเหมือนเดิม สายหนังยังคิดเหมือนเดิม โรงหนังยังคิดเหมือนเดิม อันนี้จะเป็นปัญหา แต่ถ้าในแง่ของคนดูหรือการวิจารณ์ หรือทั่วไปนักวิชาการผมว่าดีขึ้น กำลังจะไปได้สวย

แล้วถ้าดูเงื่อนไขของการวิจารณ์ มีอะไรที่ทำให้การวิจารณ์มันดีขึ้นหรือแย่ลง คุณวิวัฒน์เห็นว่าอย่างไรบ้าง

การเข้าถึงภาพยนตร์และการเข้าถึงข้อมูล พูดย่างๆให้เป็นบุญคุณของอินเทอร์เน็ต คืออินเทอร์เน็ต ทำให้คนเข้าถึงภาพยนตร์ได้มากขึ้น เข้าถึงบทความที่เกี่ยวข้องกับมันได้มากขึ้น แล้วก็เข้าถึงหนังได้ง่ายขึ้น เข้าถึง **archive** ได้ง่ายขึ้น เหมือนกับสมัยผมดูหนังใหม่ๆ หนังสืบเรื่องรอตั้ง 10 ปี กว่าจะได้ดู แบบเราอ่าน เราอ่านมันตั้งแต่ปีแบบ ตั้งแต่เราเรียนมหาวิทยาลัยอย่าง กว่าจะได้ดูคือต้องมีตั้งไปซื้อวิดีโอร้านแว่นอย่าง แต่ว่าตอนนี้ สมมติว่าคุณชอบหนังอันคุณก็เข้าไปค้นหาในรัฐไซด์แล้วก็โหลดมาดูเลย ดูเรื่องไม่รู้เรื่องไม่เป็นไร แต่ว่าคุณได้ดูแล้ว เพราะฉะนั้นมันทำให้ทุกอย่างมันพัฒนาได้เร็ว คนมันเหมือนกับว่าเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้นมันก็จะเร็ว

ปัจจุบันคิดว่ากาวิจารณ์มันมีลักษณะเป็นเครือข่ายหรือไม่ ตัวการวิจารณ์มีเครือข่าย เช่น กลุ่มหนังกลุ่มหนึ่ง

เชื่อมโยงกับกลุ่มหนังอีกกลุ่มหนึ่งแล้วก็ฉายหนังแล้วมีการวิจารณ์เกิดขึ้น

ถ้าเป็นสายหนัง ผมว่าเป็นเครือข่ายแน่ๆ เพราะว่าทุกคนรู้จักกันเกือบหมด แล้วก็ **connection** ถึงกัน เหมือนอย่างฟิล์มไวรัล ก็รู้จักทุกคน เราก็จะไปขอให้เขาช่วยเช่น ที่กำลังจะเกิดขึ้นอันนี้แต่ยังไม่ยืนยัน ผมติดต่อกับทางฟิลลิปปินส์มีหนังเรื่องใหม่น้อยากฉาย แต่ถ้าผมฉายเองผมต้องฉายกับโปรเจกเตอร์ เอา **Blue-Ray** มาฉายกับโปรเจกเตอร์ ซึ่งมันจะเสียของ ที่นี้ที่วีกทางหนึ่งก็ฉายในห้องสมุดเล็กๆ ผมก็ ถ้ามคนทั้งหมดเลยที่ในเครือข่าย สุดท้ายก็คือเดียวหอภาพยนตร์ก็จะช่วยฉายให้ และอาจจะฉายเป็น **DCP** จริงจังเลยด้วย ซึ่งอันนี้มันเหมือนกันว่าส่งไม้ต่อกัน หรืออย่างมูลนิธิหนังไทย ฉายหนังมาราธอน 500 เรื่องอย่างนี้ เขาไม่สามารถเลือกเรื่องทุกเรื่องเข้ามาฉายในรอบตัดสินได้อยู่ แต่ว่าอันนี้ก็ได้เป็นเชิงเครือข่ายจริงๆ เราแค่แบบว่าแอบทำ แต่ว่ามูลนิธิเองเขาก็เข้าใจในสิ่งที่เราทำแล้วเขาก็โอเค ก็อะไร

ทำนองนี้เรา ก็ช่วยกัน หรือว่าอย่าง จริงๆแล้วมันมีคนฉายหนังอีกเยอะเลยนะ แต่ผมไม่รู้ว่่าตอนนี้แกยังทำอยู่หรือเปล่า อาจารย์สิทธิฯ พิล์มกาวัน ตอนนี้ก็ไปอยู่เชียงใหม่ ก็ยังทำบ้าง มันจะมีเครือข่ายพวกนี้ช่วยๆกันอยู่ คนดูพอมันมี social network เราถึงคนดูทุกคนแล้วคนดูก็จะมาเหมือนกัน พิล์มไวรัสนี้ไม่มีทีมงาน มันมีผมคนเดียวแล้วก็เพื่อนๆที่ผลัดกันทำ แต่ตอนนี้ผมอยากทำอะไรผมก็ไปขอใน Facebook ขอทีมงานช่วยแปลนี้หน่อย ก็จะมีคนเสนอตัวมาช่วย ซึ่งเป็นคนที่เราอาจไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย ก็ยินดีที่จะช่วยงานพวกนี้ ซึ่งผมคิดว่าอันนี้มันดี เพราะว่าบางคนเป็นนักศึกษาบัญชีมาช่วยเราทำ ไม่มีใครได้ผลตอบแทนอะไร

แสดงว่า ตัวฟิล์มไวรัส เองก็คือจับกลุ่มกันหลวมๆ ก็เครือข่ายที่โยงกับกลุ่มอื่นก็แบบหลวมๆด้วย
ใช่ครับ

ไม่ทราบว่่าถ้ามันมีการเครือข่ายระหว่างกลุ่มกิจกรรมภาพยนตร์มันจะช่วยทำให้เกิดการวิจารณ์ภาพยนตร์ได้มากขึ้น
หรือเปล่า

คือตอนนี้ผมว่ามันเยอะอยู่แล้ว เพียงแต่ว่่ามันอาจจะอยู่ใน Facebook ส่วนตัว แต่ถ้าถามผมว่า คือตอนนี้กิจกรรมเอง หรือว่ากลุ่มเองเยอะมาก แล้วก็คึกคักมาก แล้วก็ถ้าจัดจริงๆก็คร่อมไปคร่อมมาอยู่แล้วนะ คือตอนนี้ ถ้าถามว่าคร่อมไปคร่อมมาหรือไม่ ก็ใช่ เช่น เราจัดงานจากมูลนิธิหนังไทย หรือเราไปจัดงานจากเทศกาลนักเรียนมา หรือว่า ผมเอาโปรแกรมผมไปฉายที่ KL ที่มาเลเซีย หรืออีก 2 สัปดาห์ผมจะจัดโปรแกรมหนังพม่า นี่ก็ไปขอจากเทศกาลหนังพม่าอีกทีหนึ่ง เครือข่ายในระดับภูมิภาคก็มีแล้ว เช่นตอนที่เราทำเทศกาลหนังทดลอง ก็พี่เมย์ อาดาตล ก็สั่งให้ Curator ทุกคนเดินทางไปยังหอภาพยนตร์ของแต่ละที่ แล้วก็ให้ไปคัดหนังมาฉาย เหมือนผมไปเวียดนาม แล้วก็ไปเจอกลุ่ม ฮานอย ด็อก แลป ที่ทำหนังสารคดีในเวียดนาม ก็ไปเชิญเขามาฉาย แล้วมีเพื่อนไปที่อื่น ฟิลิปปีนส์ อะไรอย่างนี้ ก็จะได้หนังมาฉาย ที่นั่นมันจะเป็นเครือข่ายอยู่ในทำนองแบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผมว่ามีประมาณหนึ่ง ไม่ใช่แค่มูลนิธิทำอย่างเดียว แต่ว่่ามีหลายคนที่มีเครือข่าย แล้วก็ทำโปรแกรมแลกเปลี่ยนกัน

ถ้าหากเรื่องของทางกลุ่มฟิล์มไวรัส ไม่ทราบว่่าถ้าจะสร้างเครือข่ายภาพยนตร์ ทางคุณวิวัฒน์เองคิดว่าแนวทางไหนที่จะใช้กับกลุ่มของตัวเอง คือเครือข่ายมันควรจะเป็นไปในลักษณะไหน

คือผมก็ตอบไม่ถูกนะ แต่คือถ้าให้ผมมองแบบในอุดมคตินะ ฟิล์มไวรัสนี้ควรจะยุติในอนาคต เพราะว่าเราเป็นคนฉายหนังแบบที่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนกับเจ้าของหนัง เราแค่ช่วยให้มันคึกคักมากขึ้น แต่ถ้าเมื่อไหร่ก็ตามที่ระบบมันสามารถตั้งหลักได้ดีกว่านี้ เช่น มีคนฉายเยอะๆ แล้วก็มีการประกวดมีอะไรอย่างนี้ เราก็อาจจะไม่ต้องทำก็ได้ แต่ว่าจริงๆมันคงยากแหละ เพราะเราก็จะไปเจอหนังลับแลที่หาฉายกันอยู่เรื่อย แต่ว่าถ้าถามผมหรือ ถ้ามีเงินทุนมันก็ดี แต่เราก็เลือกเองว่าเราไม่ได้ขอทุนใคร เพราะว่าเราอยากให้มันมีสปิริตของคนดูหนัง เอาหนังมาฉาย แล้วถ้าสปิริตนี้มันส่งไปถึงคนรุ่นต่อไป เขาจะได้อะไรมันทำได้ มันมีหนังมันมีการเชื่อมมันมีการเชื่อมโยงกันโดยไม่จำเป็นต้องเป็นเทศกาลใหญ่ๆ

ไม่ทราบว่ามีประเด็นอะไรจะฝากไว้เพิ่มเติม

จริงๆ แล้วสิ่งที่ผมรู้สึกเกี่ยวกับดวง คือ...บางทีผมรู้สึกว่าการวิจารณ์บนอินเทอร์เน็ต หรือ บน Facebook ที่เรามองว่ามันเป็นของชั้น 2 ชั้น 3 อะไรอย่างหรือว่ามองว่ามันเป็นเรื่องของอารมณ์ จริงๆ แล้วมันมีศักยภาพสูงมากที่มันจะไปได้อีก แต่เหมือนกับเราไปลดเกรดของคนเขียนเหล่านี้ลง ด้วยการบอกว่าภาษาไม่ได้บ้างอะไรไม่ได้บ้าง แต่ว่าจริงๆ แล้ว ถ้าสิ่งที่น่าสนใจจริงๆ คือการวิเคราะห์หว่าบทวิจารณ์ที่อยู่ในอินเทอร์เน็ตเหล่านี้มันโฟกัสอะไร แล้วผมว่ามันจะได้รายละเอียดทางสังคม สมมติว่าเด็กรุ่นนี้เขียนแบบนี้เขาโฟกัสอะไร แล้วมันมี...ผมว่ามันมีสายอยู่ เช่นแบบคนอ่านอันนี้มา อ่านของคนนี้มาแล้วก็พยายามจะเขียนให้เหมือนคนนี้ วิเคราะห์ในมุมแบบนี้ อย่างโรยแบบนี้ ผมว่ามันมีศักยภาพจะไปได้ไกลหลายคนมาก เพียงแต่ว่าอาจจะเห็นดูหนึ่งไม่มากพอ สองโฉบเฉี่ยวไปหน่อย ทำให้การวิจารณ์ทาง อินเทอร์เน็ต ถูกให้ค่าต่ำกว่าที่มันควรจะเป็น แล้วขณะเดียวกันผมก็เข้าใจว่าทางสายสื่อเก่า หนังสืออะไรอย่างนี้ ก็พยายามจะยื้อ...ยื้อความเป็นผู้เชี่ยวชาญของตัวเองเอาไว้ ซึ่งหลายครั้งเราเจอเห็นว่าบทวิจารณ์ในหนังสือจริงมันไม่ได้ดีกว่าบทวิจารณ์ทางอินเทอร์เน็ต อันนี้ผมไม่ได้พูดในเชิงของตัวเองด้วยนะ รุ่นหลังผม รุ่นที่วิจารณ์ลง Facebook ตัวเองอะไรอย่างนี้ หรือตั้งเพจดูหนึ่งมี หลายอย่าง น่าสนใจปัญหาใหญ่ตอนนี้ วงการอุตสาหกรรมไทย หนังสือจะเข้าโรง 3 วันแล้วออก 3 วันไม่ได้ถูกลดรอบแต่หนังสือนี้ ออกเดือนละหน ถ้าเราจะรอให้หนังสือมันออก หนังสือมันออกไปแล้ว เพราะฉะนั้นไอ้การดูเพื่อจะรับบอกปากต่อปาก มันต้องทำผ่านสื่อแบบนี้แหละ เพื่อจะพ่วงหนึ่งไทยบางเรื่องให้มันอยู่ได้หรือว่าหนึ่งบางเรื่องให้มันอยู่ได้ ให้มันได้รับการฉายต่อเนื่องไป เพราะอุตสาหกรรมมันไม่เอื้อให้การดูหนึ่งมันเป็นแบบเดิมที่ฉายเติมทุกรอบที่ทุกคนไปดูวันไหนก็ได้ ถ้า 3 วันแรกไม่เปรี้ยง หนังสือโดนกดโปรแกรมลดรอบ คนก็จะยิ่งไม่ได้ดูมากขึ้น การวิจารณ์ในอินเทอร์เน็ต มันช่วยอุดช่องว่างนี้ สมมติว่าให้ผมไปดูเลยวันแรก เขียนเชียร์เลย ชอบ มันก็จะมีผลปากต่อปากให้คนอื่นไปดูแล้วคนอื่นมาเขียนต่ออะไรอย่างนี้ มันจะทำให้หนึ่งมันพอไปได้ ซึ่งอันนี้ผมคิดว่าสำคัญเพราะว่าระบบอุตสาหกรรมตอนนี้มันทำให้หนึ่งใหญ่รอด หนึ่งเล็กตาย แล้วถ้าเกิดว่ายังปล่อยให้มันเป็นแบบนี้อยู่ หนึ่งเล็กมันจะไม่มีที่ยืนเลย

แสดงว่าการวิพากษ์วิจารณ์ไม่แยกจากกัน

ผมว่ามันจะเป็นปัญหาก็คือ การตั้งมาตรฐานอย่าง ว่าอันนี้เป็นบทวิจารณ์ อันนี้เป็นบทวิจารณ์ ในยุคที่ทุกคนเป็นนักวิจารณ์มันก็มีเดวิด โครเนนเบิร์กเพิ่งเขียนบทความวิจารณ์ลือตเตน เดอบัดท์ ว่าการที่ทุกคนเป็นคนเขียนวิพากษ์ทำให้ความเข้มข้น ลดลง คือเหมือนกับว่า แทนที่คนจะไปอ่านบทความที่เขียนยาวๆ คนก็ไปเปิดดูในลือตเตน เดอบัดท์ แล้วก็บอกว่าหนังสือดีหรือไม่ดี ซึ่งถามว่าจริงหรือไม่จริง จริง แต่ว่าประเด็นคือ บางทีเรามอง เราไม่ได้อ่านจริงๆ ว่า คือเราไม่ได้วิเคราะห์ เรามองแค่รีวิวมันดีหรือไม่ดี แต่ว่าเราไม่ได้วิเคราะห์ว่ารีวิวนั้นมันประเด็นมันคืออะไร ซึ่งผมคิดว่า หลายคนมันสามารถฝึกตัวเองไปได้ แต่มันมันถูกทำให้กลายเป็นพวกรีวิวที่ตื้นเขิน มันน่าเสียดาย พื้นที่ของมันน้อยลงเรื่อยๆ แล้วผมว่าเดี๋ยวมันจะต้องเปลี่ยนแปลงไป เผลออแบบอีก 5 ปี 10 ปี เราอาจจะไม่มีหนังสือหนึ่งแล้ว เราต้องไม่ลืมว่าแบบว่า สมัยสัก 10 กว่าปีที่แล้ว เรามีหนังสือหนึ่งแบบ *ฟิล์มวิว* ที่แบบ มีบทวิจารณ์ 20 เรื่องในหนังสือหนึ่งเล่ม *ไบโอสโคป* ตั้งใจตั้งแต่ตอนแรกว่าจะไม่ทำบทวิจารณ์เลย แล้ว *สตาร์พิคส์* ก็ยังพอเป็นที่พึ่งได้อยู่บ้าง อะไรอย่างนี้ แต่ว่าบางทีก็มันมีปัญหาอยู่เล็กน้อยคือนักวิจารณ์ไม่ชอบข้ามสาย ผมมองว่าเหมือนกับเวลาวิจารณ์หนึ่งมันก็จะได้ *pattile* เดิมๆ กำกับดี แสดงดี บทดี แต่ว่าถ้าไปมองว่าผมเป็นนักประวัติศาสตร์เอาประวัติศาสตร์มาจับ ผมเป็นนักสังคมวิทยาผมเอาสังคมวิทยามาจับ

ผมเป็นเฟมินิสต์ผมเอาเฟมินิสต์มาจับ อย่างนี้นักวิจารณ์อาจจะไม่ทำ แต่ไม่ใช่ว่านักวิชาการทำแล้วดีนะ เพราะนักวิชาการหลายคนทำแล้วแห้ง ก็คือเอาหนังมา มายึดกับทฤษฎีของตัวเองแล้วก็ แล้วก็บอกว่าเข้ากันได้หรือไม่เข้ากันได้อกับทฤษฎี ซึ่งแบบว่า หนังสือไม่ได้สร้างมาสื่อทฤษฎีอะไร แต่มันเหมือนกับว่าจริงๆแล้ว หนังสือหนึ่งมันต้องมีบทวิจารณ์จากทุกมุม แล้วมันจะเข้าใจประเด็นมากขึ้น มันต้องคร่อมไปคร่อมมาได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ : มิน มากอัน, กองกิจการนักศึกษา

ตำแหน่ง : ขมรมฉายหนังกลางแปลง มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

วัน เวลา สถานที่ : สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันอังคารที่ 12 มกราคม 2515 เวลา เวลา 15.00 – 15.30 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

=====

การจัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์ของมหาวิทยาลัยที่ศาลายาเป็นอย่างไรบ้างคะ

มีโครงการฉายหนังกลางแปลงทุกวันพุธเดือนละครั้ง ยกเว้นช่วงปิดเทอมหรือช่วงสอบ ฉายตั้งแต่เวลา 1900-2100 โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนปี 2552 เป็นการจัดที่ศูนย์การเรียนรู้ของทางมหาวิทยาลัยที่วิทยาเขตศาลายา ซึ่งดำเนินการตามนโยบายของทางผู้บริหาร มีการจัดงบประมาณสนับสนุนด้วย ต่อมาได้เปลี่ยนมาอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการหอพักนักศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนนักศึกษาที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมา ถือว่าการฉายภาพยนตร์เป็นนันทนาการอย่างหนึ่ง

ลักษณะการจัดทั้งสถานที่และเนื้อเรื่องมีวิธีการอย่างไรคะ

เราจัดฉายที่ลานกิจกรรมครับ ลักษณะการเลือกหนังนั้น จะเปลี่ยนไปตามธีมแต่ละเดือน ธีมจะเปลี่ยนไปตามโอกาส อาทิ ความรัก ประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยคณะกรรมการจะเลือกหนังจากลิขสิทธิ์ของพ่อค้าฉายหนังกลางแปลงมา 3 เรื่อง จากนั้นให้นักศึกษาโหวตว่าจะชมเรื่องใด ส่วนใหญ่จะเลือกหนังร่วมสมัย ทางหอภาพยนตร์เคยเข้ามาติดต่อว่าแสดงความจำนงให้ความร่วมมือ แต่ทางคณะกรรมการเห็นว่าหนังเก่าไป ก็เลยไม่ได้ร่วมงานด้วย

ส่วนลักษณะการฉาย จากเดิมที่เป็นฟิล์มหนัง ปัจจุบันต้องฉายเป็นดิจิทัล บางครั้งถ้าเป็นหนังไทย ก็จะเชิญผู้กำกับมาพูดคุยก่อนฉายหนัง คนให้ความสนใจซักถามระดับหนึ่ง

การถามตอบจากคนดูเป็นอย่างไรบ้างคะ

ส่วนใหญ่ต้องมีการแจกรางวัลสำหรับผู้ถาม ซึ่งมีคนดูร่วมพันได้ อาจเป็นไปได้ว่าเพราะการถามตอบเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการฉายภาพยนตร์ จึงทำให้คนดูไม่สามารถร่วมแสดงออกทางความคิดเห็นได้มากนัก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ศาสตราจารย์ บัญศรี

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัน เวลา สถานที่ : สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันอังคารที่ 13 มกราคม 2515 เวลา 11.00 – 12.00 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

การจัดกิจกรรมภาพยนตร์ในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไรบ้างคะ

การสร้างกิจกรรมการฉายหนังนั้นส่วนใหญ่จะขึ้นกับอาจารย์ที่สอน ผมเคยจัดฉายที่วิทยาเขตบางรักเป็นประจำเมื่อสองปีก่อน แต่ต่อมามีการย้ายนักศึกษาปี 1-2 ไปที่วิทยาเขตเพชรบุรี ทำให้ต้องงดการฉายไปโดยปริยาย เนื่องจากจำนวนนักศึกษาน้อยลง และเมื่อไปสอนที่นั่นแล้ว ส่วนใหญ่ต้องรีบเดินทางกลับ ผมคิดว่าสถาบันไม่ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการวิจารณ์มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมข้างนอก

ตัวอาจารย์ก็อยู่สายการวิจารณ์มาระดับหนึ่ง ผมสังเกตว่าในช่วงสองปีที่ผ่านมา มีคนที่สนใจในการชมภาพยนตร์มากขึ้น จากเดิมที่มีแค่เทศกาลหนังสั้นของมูลนิธิหนังไทย และเทศกาลหนังภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ มีคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจหนังมากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงครึ่งโรง แต่ปัจจุบันมีเกือบเต็มโรง แม้กระทั่งที่ Reading Room ก็มีคนดูเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เป็นเพียงมาดูกันเอง

กลุ่มที่เพิ่มเป็นใครคะ

ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาดูงานของพวกเขากับเพื่อน ๆ เป็นชุมชนใหญ่ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาภาพยนตร์ของศิลปากร จุฬา ธรรมศาสตร์ ลาดกระบัง มศว อาจจะเป็นเพราะว่าเมื่อรู้จักกันตามอินเทอร์เน็ตนั้น มันทำได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ดีเท่ากับการมาพบกันจริง ๆ แต่เฟซบุ๊กหรืออินเทอร์เน็ตจะช่วยในเรื่องการให้ข่าวสารข้อมูลของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ จากเดิมที่ไม่สนใจ ก็เริ่มสนใจมากขึ้น เป็นการให้ข้อมูลปากต่อปาก เมื่อมาเห็นพี่ ๆ เขาคูยกัน ก็เลยเข้ามาดู ผมคิดว่าอาจจะเป็นเพราะวิกฤติการเมือง คนต้องมาเจอกับสภาพการเมืองอีกแบบ มาพูดคุยกัน ก็เลยให้ความสนใจในเรื่องภาพยนตร์ด้วย เด็กก็เป็น active citizen เมื่อตัดเรื่องการเมืองออกไป พวกพี่ ๆ ก็มา ก็หันมาสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการต่อยอด จากเดิมที่เน้นทางการผลิตอย่างเดียว ต่อมาก็หันไปช่วยงานลักษณะต่าง ๆ มากขึ้น

แล้วการแสดงออกทางความคิดเห็นล่ะคะ

การแสดงความคิดเห็น ก็เริ่มมีมากขึ้นในระยะหลัง อย่างในรอบ Q & A นั้น เมื่อก่อนจะมีแต่ฝรั่งคอยยกมือ แต่ปัจจุบันพวกเขากล้าถามมากขึ้น คนกล้าที่จะยกมือขึ้น และกล้าแย้ง แต่ก็มีบางคนที่กลุ่มหน้าไม่ค่อยมาได้แย่งก็มี

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชลัท ศิริวานิชย์

ตำแหน่ง : ผู้จัดการหนังทางเลือกไทย Homeflick จังหวัดนครราชสีมา

วัน เวลา สถานที่ : สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, วันพฤหัสบดีที่ 15 มกราคม 2558 เวลา 11.00 – 12.00 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

ทำไมถึงจัดโปรแกรมฉายภาพยนตร์ขึ้นคะ

โครงการนี้เริ่มมาจากจัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์ในพื้นที่โคราชก่อน เพราะมีโอกาสได้เห็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เราไม่เคยเห็นสมัยเด็ก ๆ เห็นคนรุ่นใหม่เริ่มกลับไปทำร้านในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ก็เลยมีความฝันอยากจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาสักพักแล้วละครับ แต่ยังไม่ได้เริ่มสักที จนกระทั่งมีสัปดาห์ร้านหนังสืออิสระแห่งชาติที่โคราชขึ้น ทางร้านเพื่อนนครถามว่าอยากจัดกิจกรรมอะไรขึ้นใหม่ ซึ่งในช่วงนั้นมีหนังสือ Utopia ชั่วครู่ ที่เป็นงานรวบรวมบทวิจารณ์ของ อจ. ธเนศร์ วงศ์ยานนาวา ออกจำหน่ายพอดี เราก็เลยเอาหนังสือเล่มนี้มาฉายตอนประกอบกิจกรรมเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ ซึ่งตอนนั้นเป็นช่วงเดือนตุลาคม ปี 2556 ได้

จากกิจกรรมนั้นก็เลยสร้างกิจกรรมต่อยอด โดยการจัดฉายภาพยนตร์เรื่อง ตั้งวง ซึ่งกำลังได้รางวัลมากมายในขณะนั้น เราก็คิดว่าทำให้เป็นระบบ ติดต่อโรงหนังโดยตรง แต่ตอนนั้นเรายังไม่มีประสบการณ์มากนัก ทุกอย่างเป็นการฝึกฝนเอาเองหมด ทั้งการทำพ็อร์ ทั้งการฉาย เหมือนกับเป็นการสร้างประสบการณ์ มีคนฉายอยู่ครึ่งโรงได้จากการทำพ็อร์ที่ยังไม่แข็งแรงนั้น

หลังจากครั้งนั้นอีกหลายเดือน เราจึงเริ่มจัดโปรแกรมการฉายภาพยนตร์เรื่อง Mary Is Happy Mary Is Happy ซึ่งตอนนั้นมันเลยกำหนดการฉายในกรุงเทพฯ ไปค่อนข้างนาน แต่เราเองจนมีการแจกสุพรรณหงส์เมื่อต้นปี 2557 ซึ่งมีการเสนอเข้าชิงภาพยนตร์หลายเรื่อง เราจึงเริ่มสนุกกับการประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ เพราะเริ่มมีกระแสเข้ามาแล้ว เรื่องนี้จึงเหมือนโปรเจกต์เปิดตัวการทำงานของเรอย่างแท้จริง มีกระแสตอบรับค่อนข้างดี เราได้กลุ่มแฟนที่เป็นก้อนใหญ่มากขึ้น เราเจอผู้ชมที่มีลักษณะแบบเด็กแนวมากขึ้น เราจัดฉายไป 2 รอบ ครึ่งโรงทั้งสองรอบ เรามองเห็นตั้งแต่แรกแล้วว่ากระแสพอไปได้ จึงจัดฉายจำนวนรอบขนาดนั้น เราได้ทดลองทำพ็อร์แบบใหม่ ๆ นอกจากเฟซบุ๊ก ก็มีบุกโลกมากขึ้นไปตามมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยเฉพาะคณะนิเทศศาสตร์ มีคนช่วยทำกิจกรรมให้ค่อนข้างเยอะ ไม่ว่าจะเป็นร้านเหล้าของคนรุ่นใหม่ ๆ บางร้านเอาโปสเตอร์ เอาสเปคโฆษณาไปเปิดให้ มีการแจกตัวฟรี ได้รู้จักพวกพี่ที่ทำโปรโมทสื่อ คือ เดอะมอลล์โคราช เป็นต้น

พอเรารู้ว่ามีคนเล่นกับเราด้วย เราก็เริ่มทำกิจกรรมหลายอย่าง ให้รุ่นน้องขึ้นป้ายโปสเตอร์เป็นภาพวาด ซึ่งเรารู้ว่าผู้กำกับνωพลต้องชอบ ต้องเล่นด้วย แล้วมันก็ได้จริง ๆ ตอนทำป้ายยังไม่เสร็จ ก็มีลูกค้าไปตามถ่ายโปสเตอร์ เอาไปแชร์กัน เหมือนเป็นการโฆษณา พอป้ายเสร็จ ก็เห็นกันไปทั่ว

ก็เลยอยากทำต่อเนื่อง ประมาณมิถุนายนปีเดียวกัน เราจึงเริ่มทำงานอีกครั้ง แต่อยากลดสเกล ที่ผ่านมาใช้บส่วนตัวตลอด ก็เลยอยากพักช่วง มาฉายที่ร้านกาแฟ เป็นโมเดลที่เราทำมาตั้งแต่แรก แต่คราวนี้เลือกภาพยนตร์เรื่อง 36

ซึ่งยังหาดูยากอยู่ในช่วงนั้น พอหนังจบก็มี Q & A ออนไลน์ต่อ เพราะผู้กำกับมาร่วมงานด้วยไม่ได้ วิธีการพรีออคราวนี้ใช้เพชบุ๊กล้วน ๆ มีแคมเปญเล็ก ๆ ทำให้เป็นโลคัลมากขึ้น โดยการตามไปถ่ายตึกร้างต่าง ๆ แล้วก็โพสต์รูปเหล่านั้นตามเพชบุ๊ก เป็นตัววัดว่าสามารถทำได้แล้ว ในร้านกาแฟมีที่นั่งประมาณ 40 ที่ และฉายเพียงรอบเดียว

โปรเจกต์ต่อมาก็คืองานของคงเดช จาตุรันต์รัศมี ซึ่งตอนนั้น แต่เพียงผู้เดียว ได้รับรางวัลจากที่ต่าง ๆ มากขึ้น แต่เราเลือก “สียิว” ซึ่งเป็นหนังเรื่องแรกของเขา วิธีการทำพรีออคราวนี้ไม่ได้เล่นแบบโลคัลเท่าไร แต่ดูกลยุทธ์ต่าง ๆ เราไม่มีอะไรที่เป็นพื้นฐานในการพรีอาร์ มีเพียงแคปเจอร์จากหนัง ฉายรอบเดียว คนดูน้อยมาก คือ มันเป็นที่สุดท้ายของการฉาย

แล้วมีโครงการฉายต่อไหมคะ เท่าที่ผ่านมามีผลตอบรับทางการเงินเป็นอย่างไรบ้างคะ

ยังคงขาดทุนอยู่ การฉายต่อเนื่องเป็นแผนระยะยาว แต่ตอนนี้ขอเก็บของไทยไปก่อน อยากให้คนใหม่ ๆ ได้ตามดู

การฉายหนังในโคราชทั่วไปเป็นอย่างไรบ้างคะ

ที่นั่นมีโรงหนังค่อนข้างเยอะครับ มีทั้งโรงภาพยนตร์ของโลคัล เป็นพวกสแตนดาร์ดโลนบ้าง เป็นกลุ่มมัลติเพล็กซ์บ้าง อย่างที่อัสวีโคราช ส่วนหนังที่ฉายนั้น ก็เป็นหนังทั่ว ๆ ไป นาน ๆ ก็จะมีหนังนอกกระแสหลุดเข้ามาบ้าง แต่ก็ไม่แมสนัก นาน ๆ มาที หนังवाद์แตรก็จะมีมานาน ๆ ครั้ง หนังส่วนใหญ่ก็ยังเป็นพากย์ เขาคงต้องปูพื้นเพิ่ม แต่อีกสามปีข้างหน้า ก็จะมีโรงหนังใหม่เพิ่มขึ้นครับ

นอกจากโรงหนังแล้ว มีการฉายภาพยนตร์ทางเลือกจากที่อื่น ๆ ไหมคะ

ที่เห็นก็มีตามร้านเบียร์เกอร์ต่าง ๆ ลักษณะการฉายไม่ใช่เรียส จัดเป็นสถานที่ hangout ของกลุ่มคนสมัยใหม่ หนังที่เลือกมาบางทีก็เป็นหนังของควนติน หว่องกาไว

แล้วตามมหาวิทยาลัยล่ะคะ

ไม่แน่ใจว่ามีการจัดฉายที่เข้มข้นไหม มหาวิทยาลัยที่มีการสอนวิชาภาพยนตร์ที่เห็นก็มีมหาวิทยาลัทธิกุล สถาบันราชภัฏ และ ม. สุรนารี น่าจะเป็นการดูกันเอง

มีการพูดว่าต้องดึงความเป็นโลคัลมาใช้ในการพรีอาร์ อยากให้อธิบายว่าทำไมถึงคิดเรื่องนี้นะ

จริง ๆ มันเป็นเรื่องพรีอาร์มากกว่า เผอิญหนังส่วนใหญ่ที่นำมาฉายเป็นเรื่องคนเมือง มีความเข้าใจในเมืองอยู่ด้วย จึงทำให้เราคิดว่ามีการแลกเปลี่ยนระหว่างชนบทกับคนเมืองในภาพยนตร์อยู่ เราจึงพยายามหาอะไรก็ตามที่คนโคราชยึดหรือเชื่อมโยงได้ อย่างภาพยนตร์เรื่อง Mary Is Happy ผมก็มองเป็นหนังโลคัลเหมือนกัน เวลาผมไปติดโปสเตอร์ตามร้านต่าง ๆ มันก็มีร้านเหมือนกัน วางป้ายได้ อาจจะไม่ได้ชัดเจนนัก หรืออย่างการเอาตึกร้างมาเป็นคอนเซ็ปต์ร่วมในการเชื่อมโยงกับภาพสถานที่ตึกเก่า ๆ ในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง พอเราโพสต์ขึ้นเพชบุ๊ก คนก็มาแสดงความคิดเห็น

เท่าที่ผ่านมา กลุ่มคนดูที่ติดตามภาพยนตร์เป็นใครบ้างคะ

เป็นเด็กแนวที่มักจะรวมกันตามโรงหนัง มีคนทำงานบ้างเหมือนกัน แล้วก็คือนักหนังสือพิมพ์ ที่เหลือก็จะรุ่น ๆ เดียวกัน เราก็เลยทำกิจกรรมคู่กัน ตอนเย็นมีคอนเสิร์ตอยู่ด้วยก็มี

แล้วการตั้งคำถามกับการแสดงออกของพวกเขาละคะ

เราไม่ได้ถามอย่างลึกซึ้ง บางครั้งก็ถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ฉากโน่นฉากนี่คืออะไร เราเองก็เตรียมคำถามไว้ 2 ข้อ เพื่อเชื่อมโยงกับคนดูไว้ก่อน จากนั้นเขาก็ยกมือขึ้น คำถามก็เป็นเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับผู้กำกับก็มี หรือถ้าไม่ทำหนังจะทำอะไร ซึ่งตรงนี้เราก็พยายาม educate คนดู แต่เขาอาจจะนึกไม่ถึง

การแสดงความคิดเห็นจะอยู่ในเฟซบุ๊กมากกว่า ประมาณสนุกคือเท่ (กรณี Mary Is Happy) การถามตอบจริง ๆ จะอยู่ในงานวรรณศิลป์มากกว่างานภาพยนตร์ ตอนฉาย "ตั้งวง" นั้น มีปฏิกิริยาจากกลุ่มคนเขียนมากกว่า เป็นนักเขียนอยู่นอกเมือง อีกคนเป็นผู้กำกับ ทุกครั้งที่มีการเสวนางานเขียน คนกลุ่มนี้แหละที่มีความคิดความอ่าน เราเห็นการแลกเปลี่ยนที่เข้มข้น จริง ๆ มันอาจจะขึ้นกับหนังด้วย ถ้าเราฉาย *ประชาธิปไตย* เราก็อาจได้คนที่แสดงความคิดเห็นมากกว่า มาหาแสงสว่างทางปัญญา

ปฏิกิริยาของคนโคราชกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างไรคะ

ถ้ามองคร่าว ๆ ก็จะเป็นดนตรี มีคนไปมาก ทุกคนเหมือนไปสนุก แต่มาแล้วเท่ มากับเพื่อน ได้เต้น เราไม่ได้อินกับคอนเซ็ปต์มากเหมือนเรา ในภาพคร่าว ๆ ผมเลยอาจจะรู้สึกว่า หนังอินดีมีการเติบโตมากกว่า ข่าวสารของเพลงยังน้อยกว่า เรายังมีการเคลื่อนไหวทางเฟซบุ๊ก มีพื้นที่ข่าวมากกว่า ช่องทางที่ดีที่สุดก็คือ Channel V คนต่างจังหวัดก็น่าจะเข้าใจมากกว่า วงเพลงมันปลื้มย่อยเยอะ หนังน่าจะสร้างความอินหรือการเติบโตทางปัญญามากกว่า หนังน่าจะสร้างความเป็นแม่สมมากกว่า ทั้งถึงแต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะรับเข้ามา ขณะที่เพลงมันวัฒนธรรมปลื้มย่อยมาก

เครือข่ายการฉายหนังที่โคราชสรุปแล้วมีอะไรบ้างคะ

มาจากหลาย ๆ อย่าง มีทั้งร้านเบอร์เกอร์ เขาก็มีกลุ่มของเขาที่อยู่แยก ๆ กันออกไป อาจจะต้องมีอิเวนต์ใหญ่ถึงจะมารวมกัน นอกจากร้านเบอร์เกอร์ ก็เป็นร้านเหล้า เขาจะเปิดทีวีจอใหญ่ เปิดเพลงของค่ายอินดี้ ถ้าไปบ่อย ๆ ก็จะได้อะไรกลับมาเฉพาะทางของคุณ มันเหมือนลายแทงส่วนตัว คุณอยากแนว ต้องฟังเพลงนี้

ส่วนเครือข่ายของผมเป็นร้านกาแฟ พวกเด็กดนตรีที่อาจรวมกันที่ร้านเหล้า ก็จะได้กลุ่มเด็กระดับมัธยม เป็นเด็กไฟแรง อยากเสพ เวลาเราสื่อสารกับเด็กกลุ่มนี้ เขาก็สนใจเป็นพิเศษ พอได้กลุ่มนี้ปั๊บ ก็จะได้เพื่อน ๆ

เครือข่ายหนัง ก็ติดต่อแค่คนที่ค่ายหนัง กับเจ้าของโรง เหมือนเราเป็นลูกค้า นักวิจารณ์ผมไม่แน่ใจ การช่วยเหลือมาถึงกลุ่มเป้าหมายของเรา

ผู้ให้สัมภาษณ์ คุณสนธยา ทรัพย์เย็น
ตำแหน่ง ผู้ก่อตั้งกลุ่มฟิล์มไวรัส
วัน เวลา สถานที่ 17 มกราคม 2558 ประจวบคีรีขันธ์
ผู้สัมภาษณ์ อัญชลี ชัยวรพร

ความเป็นมาของกลุ่มฟิล์มไวรัส

ก่อตั้ง ดวงกมลฟิล์มเฮาส์ (ฟิล์มไวรัส) เป็นหน่วยงานอิสระ เมื่อปี พ.ศ. 2538 ที่ห้างสรรพสินค้าซีคอนสแควร์ เดิมนั้นเคยเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของร้านหนังสือดวงกมล ซึ่งเป็นเครือข่ายร้านหนังสือ ที่จัดพิมพ์นิตยสารวรรณกรรม โลกหนังสือ และวรรณกรรมแปลคลาสสิกจำนวนมาก จุดประสงค์ของ ดวงกมลฟิล์มเฮาส์ (ฟิล์มไวรัส) คือเผยแพร่ภาพยนตร์นอกกระแสที่หาดูยากและไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก โดยเน้นเนื้อหาแปลกใหม่ ทั้งนี้ ไม่มีการเก็บค่าเข้าชมแต่อย่างใด อันที่จริง ในปี พ.ศ. 2530 ก่อนที่สนธยาจะก่อตั้งกลุ่มฟิล์มไวรัส เขาเตรียมตัวไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งจากประสบการณ์ ณ ต่างแดนยิ่งทำให้เขามีโอกาสชมภาพยนตร์มากขึ้น โดยเฉพาะที่ออกซ์ฟอร์ดกับลอนดอน ในช่วงเวลานี้เขายังอ่านงานวรรณกรรมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้

เครือข่ายกิจกรรมการฉายภาพยนตร์

กลุ่มของคุณสนธยาได้จัดกิจกรรมฉายภาพยนตร์ตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด อาทิ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร ท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี รวมทั้งสถาบันและกลุ่มทางศิลปะและวัฒนธรรมต่างๆ อาทิ สมาคมฝรั่งเศส, สถาบันเกอเธ่, ร้านอาหารเฮมล็อค, หอศิลป์เจ้าฟ้า, อุทยานแห่งการเรียนรู้ (TK Park) , หอศิลป์จามจุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, The Reading Room เป็นต้น ปัจจุบันจัดฉายให้ชมฟรีทุกวันอาทิตย์ ที่สำนักหอสมุดกลางปรีดี พนมยงค์ ห้องเรวัตพิพทีนั้นท์ ชั้นใต้ดิน U2 มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

อันที่จริงแล้วคุณสนธยาเริ่มสั่งสมประสบการณ์ด้านภาพยนตร์จากการชมภาพยนตร์ต่างๆ อย่างเช่น Superman, James Bond และสั่งสมประสบการณ์จากการอ่านนิตยสารภาพยนตร์ อ่านหนังสือภาพยนตร์ Screen, Starpics, Celluloid เป็นต้น ต่อมาเขาจึงเริ่ม ตระเวนดูหนังนอกกระแสตามสถาบันต่างๆ เช่น Everyman Cinema, Scala Cinema, Café – Club, Ritzy Cinema Club, bfi, สมาคมฝรั่งเศส, สถาบันเกอเธ่, เอยูเอ, มูลนิธิญี่ปุ่น, หอภาพยนตร์ และบริติชเคาน์ซิล ตอนแรกภาพยนตร์เหล่านี้ดูแล้วไม่น่าประทับใจนัก อย่างเช่นการฉายภาพยนตร์ที่สถาบันเกอเธ่ ชื่อ Nachchaten (Night Shade) ซึ่งเป็นหนังผี ต่อมาจึงได้เรียนรู้จากการชมมากขึ้นและเริ่มดูเข้าใจ และได้พบปะกับบุคคลที่สนใจภาพยนตร์เหมือนกัน เช่น มโนธรรม เทียมเทียบรัตน์ ดุลยสิทธิ์ นิยมกุล / จนกระทั่งนำไปสู่การ ทำให้คุณสนธยา ตัดสินใจเปิดบ้าน ดวงกมลฟิล์มเฮาส์ (ฟิล์มไวรัส) โดยเริ่มต้นที่ร้านหนังสือดวงกมล สาขาซีคอนสแควร์ ซึ่งหนังสือส่วนใหญ่ที่ฉายตอนนั้นเป็นฟิล์ม 16 มม. กับ เลเซอร์ดิสก์ โดยฟิล์ม 16 มม. ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากสมาคม

ฝรั่งเศส และสถาบันเกอเธ่ ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นก็ได้พบกับ ปู สมเกียรติ สุภาพ หริมเทพาธิป โทม สุวงศ์ สมชาติ บางแจ้ง แม้กระทั่งอภิปติพงศ์ วีระเศรษฐกุลก็มาชมภาพยนตร์ที่ซีคอนสแควร์นี้เอง

นอกจากจัดฉายหนังที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้ว ดวงกมลฟิล์มเฮาส์ (ฟิล์มไวรัส) ยังจัดเทศกาลหนังต่างๆ ตามวาระ คือ งานปฏิบัติการหนังประหยัด (มิ.ย.42), เทศกาลหนังนับญาติสถาบัน สมบัติภาพยนตร์ฝรั่งเศส – เยอรมัน (พ.ค. – มิ.ย.44), จัดฉายหนังรอบพิเศษ เรื่อง *Life as a Fatal Sexually Transmitted Disease* โดยได้รับเกียรติจากผู้กำกับหนังชื่อดัง Krzysztof Zanussi มาร่วมงานด้วย, เทศกาลหนังรอยวรรณกรรมบนผืนฟิล์ม (พ.ย.-ธ.ค.45), เทศกาลหนังสั้นนานาชาติ **15/15 Film Festival** จากประเทศออสเตรเลีย และจัดฉายหนังร่วมกับสถานทูตต่างๆ เช่น สถานทูตโปแลนด์, สถานทูตเชก, สถานทูตอิตาลี และสถานทูตออสเตรเลีย เป็นต้น

การฉายภาพยนตร์ทำให้เกิดเครือข่ายการวิจารณ์หรือไม่ อย่างไร

การจัดฉายภาพยนตร์และการจัดพิมพ์หนังสือฟิล์มไวรัส ทำให้เกิดกลุ่มภาพยนตร์รุ่นใหม่ อาทิ ธเนศ นุ่นมัน จิตต์ วิเชียร ตันติอาโพวงศ์ วิวัฒน์ ไกรวุฒิ รัชภูมิ ส่วนฟิล์มไวรัสยุคปัจจุบัน ได้แก่ เต้ รัชภูมิ วิวัฒน์ ชัยชนะ หอมทรัพย์ ชญานิน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังยึดหลักการบางประการ เช่น การให้โอกาสหนังด้อยโอกาส หรือ “หนังลับแล”

การสั่งสมประสบการณ์ชมภาพยนตร์ที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องทำให้เห็นประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ ซึ่งในปัจจุบันนี้อาจจะถูกละเลยไปแล้ว ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้สามารถเข้าถึงภาพยนตร์ได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเสาะแสวงหาหรือใช้ความพยายามอย่างยากลำบากเช่นในอดีต การแสดงความเห็นต่อภาพยนตร์ผ่าน **Social Media** ก็เป็นไปอย่างแผ่ไพศาล

สำหรับงานด้านการเขียนนั้น สนธยาเริ่มจากการเขียนแนะนำภาพยนตร์ที่จัดฉายตามสถาบันและเขียนแนะนำภาพยนตร์สยองขวัญในนิตยสาร ฟิล์มไวว โดยใช้นามปากกาว่า “ฟิล์มไวรัส” ปัจจุบันทางด้านหนังสือเรียกว่า “บู๊คไวรัส” นั้น ตีพิมพ์ทั้งหนังสือเกี่ยวกับภาพยนตร์ และวรรณกรรม รวมทั้งการตีพิมพ์วารสารด้วย นอกจากนี้ สนธยายังมีประสบการณ์การทำงานด้านวรรณกรรม คือเขียนคอลัมน์ “ศิลปะส่องทางให้กัน” ในนิตยสารวรรณกรรม ชื่อการะเกด ที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบรรณาธิการอีกด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อภินันท์ ธรรมเสนา

ตำแหน่ง : นักวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

วัน เวลา สถานที่ : ห้องทำงานชั้น 8 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, วันพุธที่ 21 มกราคม 2515 เวลา 10.00 – 11.00 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

การเริ่มต้นกิจกรรมภาพยนตร์ของศูนย์มานุษยวิทยา

กิจกรรมภาพยนตร์ของทางศูนย์มานุษยวิทยาเริ่มมาจากนักวิชาการคนหนึ่ง ซึ่งเก็บฐานข้อมูลหนัง **visual anthropology** โดยตรง สืบเนื่องมาจากการก่อตั้งของศูนย์นั้นก็เริ่มมาพร้อมกับงานโสตทัศนศึกษาเช่นกัน แต่การเก็บงานภาพยนตร์ในระยะแรกนั้น จะเป็นสารคดีที่จัดทำกันขึ้นมาเอง ได้แก่ การบันทึกงานทางพิธีกรรม การทรงเจ้าเข้าผี เป็นต้น ลักษณะของงานจะเป็นการบันทึกงานต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับ “หนังบ้าน”

หลังจากนั้นงานก็เริ่มมีการติดต่อให้เป็นเรื่องมากขึ้น

ต่อมาได้มีการเก็บข้อมูลที่เน้นหนักมาทางหนังชาติพันธุ์ (**ethnographic cinema**) โดยตรง หลังจากที่ได้มีการเปิดอบรมการทำหนังชาติพันธุ์ (**ethnographic film**) ซึ่งตอนนั้นได้มีการประสานกับองค์กรทางด้านชาติพันธุ์ในต่างประเทศ มีการติดต่อสถาบันที่เยอรมนี และเมื่อได้รับการอบรม จะมีการทำหนังมา 4-5 เรื่อง คนที่อบรมจะเกี่ยวข้องข้อกับสื่อ แต่มาให้ความรู้ทางสังคมวิทยา จึงเกิดเครือข่ายขึ้น

ต่อมาก็เริ่มมีการอบรมโครงการภาพยนตร์ทางชาติพันธุ์ (**visual anthropology**) โดยตรง โดยได้มีการเชิญอาจารย์จากนอร์เวย์ (**Peter Corfield**) มาเป็นผู้บรรยาย ส่วนผู้อบรมจะมีมาจากสื่อส่วนหนึ่ง กับผู้ที่มีความรู้ทางมานุษยวิทยาอีกส่วนหนึ่ง มีการผลิตภาพยนตร์ 3 เรื่อง ลักษณะดูกันเอง มันเป็นหนังเหมือนสารคดี แต่ใช้มุมมองทางมานุษยวิทยา คือผู้เข้าอบรมต้องไปอยู่และคลุกคลีกับชุมชน สะท้อนเสียงจากชาวบ้านโดยตรง เราจะเน้นไต่ถามว่าต้องเข้าใจวัฒนธรรมนั้น ต้องมีเสียงชาวบ้าน แล้วเขาต้องมีส่วนในการออกแบบภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ตั้งแต่ บท มีกระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าของวัฒนธรรม สื่อทางภาพที่สนใจงานวัฒนธรรม ซึ่งทางศูนย์ทำมาตลอด มีฐานภาพยนตร์ชาติพันธุ์ด้วย ต่อมาก็มีกิจกรรมอบรมการทำหนังสั้นชาติพันธุ์เกิดขึ้น

ถึงตรงนั้น งานเริ่มชัดเจนขึ้น เรามองเห็นภาพชัด มีผู้ผลิตภาพยนตร์ และมีเครือข่าย ได้แก่ นักสื่อสารมวลชน นักมานุษยวิทยา และชาวบ้าน ซึ่งการอบรมในตอนนั้นได้ลงไปถึงกลุ่มเด็กด้วย เครือข่ายของภาพยนตร์เชิงมานุษยวิทยาจึงเกิดขึ้น แต่เน้นไปที่กลุ่มผู้ผลิตเป็นหลัก

เราก็เลยสร้างกลุ่มฐานคนดูเพิ่มเป็นอีกสายหนึ่ง

ลักษณะของการจัดงาน

ภาพยนตร์ทางด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นงานที่หนักค่อนข้างมาก เราจึงปรับมุมมองมากขึ้น โดยเน้นหนังประชานิยมไว้เป็นหลัก เพื่อสร้างฐานคนดูที่จะมารองรับตลาด อันที่จริงแล้ว การสร้างกลุ่มคนดูก็เริ่มมาพร้อม ๆ กันโครงการแรก แต่เราเน้นการจัดกิจกรรมทางด้านนี้โดยตรงตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา เราเรียกว่า “การสร้างผู้ชมตาม” นำแนวคิดมาจากศิลปินพื้นบ้าน ที่ไม่เข้าใจบางอย่าง แต่ดูไปมาก ๆ แล้วก็จะเข้าใจ

สำหรับกิจกรรมที่ได้จัดทำนั้น ก็มีหลายอย่าง ได้แก่

- "พหุวัฒนธรรม" เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ
- "คุยหนังยามบ่าย" คัดเลือกมาจัดพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ เช่น เพศศึกษา เป็นต้น จัดขึ้นทุกวันพุธสัปดาห์ที่ 1 และ 3 ของแต่ละเดือน
- "เทศกาลหนังอาเซียน" จัดขึ้นเพื่อให้คนเข้าใจภาพยนตร์เพื่อนบ้านมากขึ้น

เราจะเน้นนำหนังเพื่อเข้าใจประเด็นมานุษยวิทยามากขึ้น เพราะหนังเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีอำนาจมากขึ้น เราจะเห็นภาพของเพศที่สามในภาพยนตร์ ถูกนำเสนอเป็นตัวละครมากขึ้น คนดูก็จะเกิดความเข้าใจมากขึ้น

มีการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้จัดด้วยกันหรือไม่

เคยมีเครือข่ายของผู้จัดด้วยกันอยู่แล้ว นอกจากเครือข่าย “ฟิล์มกาวัน” และ “หอภาพยนตร์” เรากำลังทำเครือข่าย “คนดูหนัง” ระยะต่อไปเราจะเอาคนดูหนังที่มาดูตลอด มาเป็นคนวิจารณ์โดยตรง อันนี้คือแผนของเรา เราเริ่มมีคลับของคนดูหนังทางด้านนี้อยู่บ้าง

จำนวนคนดูมีความต่อเนื่องอย่างไร และมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มหรือไม่

ก็มีมาต่อเนื่องนะครับ อย่างรายการ "ดูหนังยามบ่าย" จะมีคนดูอยู่ 20-30 คน

กลุ่มคนดูทั้ง 3 กลุ่ม (ตามกิจกรรม) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ที่มีความรู้ แม้จะมีผู้เกษียณอายุอยู่บ้าง อีกกลุ่มคือพวกนิเทศศาสตร์ ซึ่งเข้าใจการเรียนรู้ภาพยนตร์ผ่านการชมก็เริ่มมีมากขึ้น พวกที่ทำหนังสืออะไร พวกนี้ก็จะเข้ามาดูกันมากขึ้น

ลักษณะแตกต่างจากกลุ่มที่จัดกิจกรรมภาพยนตร์อื่น ๆ นะคะ อย่างกลุ่มฟิล์มไวรัลกล่าวว่ามีคนดูน้อยลง

น่าจะเกิดจากกระบวนการสร้างคนดูด้วยครับ เราคงต้องยอมรับว่าแฟนคลับส่วนหนึ่งมาจากอาจารย์ที่เรียกนักศึกษามาดูก่อน คือต้องมีกลยุทธ์ในการดึงคนดูอยู่บ้าง เช่น หนังสืออาเซียน เราก็ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ ตอนแรกอาจจะถูกบังคับ แต่ต่อมาถ้าเราให้เขาเป็นคนเลือกภาพยนตร์ และขับไปให้เขาเป็นคนวิจารณ์ เป็นกลไกของการสร้างคนดู แล้ววันหนึ่งเราจะเอาสองกลุ่มนี้ไม่จำเป็นจะเป็นการสื่อสารคนเดียว จริง ๆ แล้วหนังมันก็ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญของชีวิต เราต้องเชื่อมโยงพวกเขา บางคนก็อยากดูหนังเก่า ๆ เราก็คิดในการปลดล็อก โดยดึงการมีส่วนร่วม ในช่วงจัดเทศกาลหนังสืออาเซียน เราก็มีนักเรียนทางสายอาเซียน (โดยเฉพาะผู้ที่มาจากสถาบันราชภัฏ กลุ่มสื่อ และกลุ่มแฟนคลับอาเซียนโดยเฉพาะ

เราเองเคยทดสอบด้วยการไม่ฉายเลย แต่ในที่สุดก็มีการเรียกร้องให้มีการจัดขึ้นมาอีก ทางองค์กรเองก็มีโจทย์ที่ให้ทำและไม่ให้ทำบ้าง บางครั้งก็ทำได้เยอะ ในกรณีคนทำงานก็พยายามทำให้มากขึ้น

ให้ความสำคัญกับเนื้อหาอย่างไรบ้างคะ

ตัวเนื้อหาเป็นสำคัญ จะต้องสะท้อนมิติทางสังคมวัฒนธรรมไว้เป็นประเด็นหลัก เช่น ภาพยนตร์เรื่อง บ้านฉันตลกไว้ก่อน มองว่าเด็กต้องการมีอำนาจ เราไม่ได้เลือกวิเคราะห์เพื่อศิลปะการทำหนัง เราเลือกเพื่อเข้าใจสังคม เราอาจจะฉายหนังบ้าน ๆ เลยก็น่าได้

สำหรับกระบวนการเลือก ตอนแรกเป็นผม ต่อมาก็ให้เครือข่ายเป็นคนเลือก และในอนาคต เราจะให้คนดูเป็นคนเลือก

ตัวหนังส่วนใหญ่มาจากการเก็บของเรา เว็บไซต์รีวิวหนังสืออาเซียน เราก็ตามข่าว กลุ่มคนทำหนังเราก็ได้โดยตรง มาจากการติดต่อโดยตรง

สรุปแล้วเครือข่ายที่ทำงานด้วยมาจากทางไหน

ก่อนหน้านี้รู้จัก เริ่มจากจริตส่วนตัว ก็มีเครือข่ายคนดูหนังก่อนหน้านี้ คนกลุ่มนี้ก็ได้ไปไกล ก็จะมีเฟซบุ๊กกันอยู่แล้ว

จากนั้นก็มีการขยายจากการอบรมของมานุษย เครือข่ายที่ติดตัวมา อย่างหอภาพยนตร์ เป็น 3 องค์การมหาชนในกระทรวงวัฒนธรรมที่จะร่วมกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : โอลา บุนนาค

ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมเครือข่าย หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

วัน เวลา สถานที่ : ห้องประชุมชั้น 4 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพ, วันพุธที่ 21 มกราคม 2555 เวลา 13.00 – 14.00 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

การจัดกิจกรรมภาพยนตร์ของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

หอศิลป์กรุงเทพ ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมภาพยนตร์โดยตรง เพราะมีปัญหาเรื่องงบประมาณ ประกอบกับมีผู้เข้ามาใช้พื้นที่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นการให้ผู้อื่นมาใช้พื้นที่ โดยเฉพาะสถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน ฝ่ายวัฒนธรรมสหภาพยุโรป หอภาพยนตร์เป็นต้น ลักษณะจะเป็นการให้ความร่วมมือต่อกันมากกว่า มีทำทั้งเครือข่ายทรัพยากรค่อนข้างจำกัด

งานที่เป็นช่องทางหอศิลป์โดยตรง เกิดขึ้นจากรายการ Cinema Diverse เป็นของผู้รับจ้างอิสระ เป็นการร่วมจัดกัน โดยผู้จัดได้ติดต่อและหาสปอนเซอร์โดยตรง โดยหอศิลป์ให้ความช่วยเหลือในการใช้พื้นที่ (เมื่อปี 2555)

ทางหอศิลป์กรุงเทพได้นำโปรเจกต์มาทำต่อเองในปีถัดมา โดยใช้ชื่อเดิม แต่ขยายขอบข่ายเป็น Cinema Diverse Director's Choice โดยเชิญผู้กำกับไทยเลือกหนังที่ชื่นชอบมาเรื่องหนึ่ง เพราะผู้กำกับเป็นที่สนใจในหมู่กว้างมากกว่า โดยให้อิสระในการเลือก ฉายภาพยนตร์ในรูปแบบของดีวีดี โดยที่จะมีการเชิญผู้กำกับเจ้าของเรื่องมาโดยตรง โดยจัดเดือนเว้นเดือน รวมกันปีละ 5 ครั้ง โดยการฉายให้บริการฟรี ไม่มีการเก็บเงินโดยตรง

ผู้ชมมีการตอบรับดีไหมคะ

การตอบรับจากผู้ชม มีคนดูแต่ละครั้ง ตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ลักษณะคนดู มีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นขาประจำที่ไปตามงานของสถานทูตบ้าง แต่คนที่วอล์คอินหรือเดินผ่านเข้ามาก็มีบ้าง คนค่อนข้างต่างชาติดค่อนข้างเยอะ เพราะจัดงานเป็น 2 ภาษา

ในช่วงถามตอบ คนส่วนใหญ่จะอยู่ชมต่อ ถามก็มาก บางทีเลยไปเป็นชั่วโมง ที่นานสุดเห็นจะ

เป็นการฉายภาพยนตร์ของเป็นเอก รัตนเรือง เพราะผู้กำกับศรีลังกาก็เอนักแสดงมาเยอะ ก็มีถามแปลก ๆ เยอะ บางคนก็พูดเฉย ๆ นิยมแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีมากถึง 30%

คนที่ถามจะมีทั้งไทยและชาวต่างชาติ ถ้าเป็นชาวต่างชาติ ก็จะถามนาน มีการเปลี่ยนแปลงในการถามของคนไทยเยอะมาก เมื่อก่อนมีแต่ฝรั่งถาม แต่ตอนนี้คนไทยถามมากขึ้น อาจจะเป็นเพราะมีสองภาษา แต่ถ้าถามเป็นภาษาไทย มีพิธีกรด้วย ผู้ชมก็คือเป็นคนถาม ถ้ามีภาษาเดียวอาจจะไม่ถามมาก

คนที่พูดอยากแสดงความคิดเห็น ก็มีไทยฝรั่งครึ่งต่อครึ่ง เป็นหน้าประจำที่เพี้ยน ๆ

มีการสร้างเครือข่ายบ้างไหมคะ

เครือข่ายกับงานศิลปะเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก โดยเฉพาะในแง่การประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย บางคนก็ให้คอนเทนต์มา เราก็มีฟีดแบ็กในระดับหนึ่ง

เท่าที่ผ่านมา เครือข่ายของหอศิลป์กรุงเทพเป็นไปในแง่ของเครือข่ายผู้จัดงานด้วยกัน ซึ่งพอมืออยู่บ้าง เพราะลักษณะงานมาจากเราเป็นหลัก เราเลือกจากผู้กำกับ จากนั้นพอเลือกหนังมา เราก็ต้องติดต่อสถานทูต ก็ได้เครือข่ายตรงนั้น อย่างน้อยก็มาช่วยพูด ไม่ก็ติดต่อ หรือสนับสนุนในเรื่องอาหาร เราไม่ได้เลือกจากสถานทูต ประเทศที่เลือกมามาก่อนข้างหลากหลาย งบประมาณก็จัดการได้ ไม่จำเป็นต้องหาสปอนเซอร์

อีกส่วนหนึ่งคือเครือข่ายของผู้ชม ไอลากล่าวว่าเครือข่ายศิลปะต้องลงตรงกลุ่มเป้าหมาย เราซื้อโฆษณาในไบโอสโคป นอกจากจะเผยแพร่ข่าวในกลุ่มผู้ชม โดยใช้พื้นที่ fb ประกอบ อีเมล เพชบุ๊ก แพกซ์ และมี invitation เครือข่ายแฟนคลับ , digital cyber, แผ่นพับ พวกปฏิทินต่าง ๆ นั้มาดูออนไลน์ และเพชบุ๊ก

นอกจากนี้ก็มีเครือข่ายของสื่ออีกด้วย

สำหรับเครือข่ายในการวิจารณ์นั้น ทางหอศิลป์ไม่ได้ติดตามในเรื่องนี้จริงจังว่า กลุ่มผู้ชมที่เข้ามาดูนั้น ได้มีการนำไปจัดกิจกรรมต่อหรือมีการรวมกลุ่มหรือไม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ดุสิต ศิลาทอง

ตำแหน่ง : ฝ่ายคัดเลือกภาพยนตร์ เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ

วัน เวลา สถานที่ : โรงภาพยนตร์เอสเอฟเซ็นทรัลเวิร์ลด์ วันพุธที่ 21 มกราคม 2515 เวลา 16.00 – 17.00 น.

ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

=====

มีการร่วมงานกับองค์กรอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมของทางเทศกาลหรือไม่ อย่างไร

ปัญหาการจัดกิจกรรมในไทย ยังไม่สามารถดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมมากได้ เมื่อได้มีการเชิญไปยังสถาบันต่าง ๆ มักจะไม่ได้รับความร่วมมือ ทุกคนค่อนข้างคับแคบ อยากใช้ผลงานของตัวเองมากกว่า ทำให้เท่าที่ผ่าน มา ทางเทศกาลไม่ค่อยได้จัดงานกิจกรรมส่วนอื่น โดยเฉพาะการเสวนามากนัก ประกอบกับคนไทยที่เข้าร่วมงาน ส่วนใหญ่ก็ไม่กล้าถามอย่างเป็นที่ทราบกัน คนรุ่นผมมักจะไม่ค่อยถาม กลัวกิจกรรมจะยาวเกินไปบ้าง ไม่กล้าถามต่อหน้าบ้าง

ใครเป็นผู้เข้ามาชมภาพยนตร์ของเทศกาลบ้าง

ในส่วนของการวิจารณ์ คนที่มาดูภาพยนตร์มักจะเป็นนักวิจารณ์ พวกนี้จะอยู่ในกลุ่มของตนเอง ไม่ค่อยได้ไปข้างนอก การวิจารณ์ของพวกเขามักเป็นมุมมองส่วนตัวของนักวิจารณ์ มีลักษณะหยอกเินกัน ลักษณะจะขำขี้ม้อเล็ก ๆ โดยใช้ระบบการให้คะแนน ไม่เหมือนหนังสือที่จะใช้ระบบให้ดาว;

ในส่วนของคนดู ผมไม่ค่อยมั่นใจนัก (ไม่ได้อยู่ในกลุ่มข้างบน) พวกเขาไม่ค่อยบอกเหตุผลในเรื่อง ความชอบไม่ชอบมากนัก แม้แต่จะบอกว่าไม่ชอบเรื่องไหน ไม่กล้าพูดหนังที่ไม่ดี เพราะกลัวว่าเราไม่เข้าใจ กลุ่มนี้มักจะมีคนเดินเข้ามาถามเรื่องหนังกับผมเสมอ พออธิบายไป คนก็ยังไม่เข้าใจ เขาก็เลยชื่นชมอย่างเดียว จนผมต้องบอกว่าไม่จำเป็นต้องเข้าใจทางเทคนิค ไม่ต้องวิชาการขนาดนั้น สำหรับคนดู แค่นี้ก็มีความสุขแล้ว

ถ้าทางโรงภาพยนตร์หรือค่ายภาพยนตร์ไม่ได้เปิดช่องการแสดงความคิดเห็นให้ คนเหล่านี้จะไม่กล้ามากนัก

ทราบมาว่ามีการเปลี่ยนแปลงในการเข้ามาชมภาพยนตร์ของทางเทศกาลในช่วงหลายปีนี้

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สองปีที่ผ่านมามีคนดูเยอะมาก พ่อแม่พาเด็กมาดูก็มี เข้าใจว่าคนก็อยากดูหนังที่จริงจังบ้าง ผมคิดว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากตัวแปร 2 ลักษณะหลัก ๆ อันแรกก็คือสื่อสังคม ตั้งแต่มี **social media** ทำให้คนเข้ามาดูหนังมากขึ้น เพราะคนรู้ล่วงหน้า ก็เลยมาดูหนังได้ ถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงมากกว่าบล็อกอีก ยุคแรกที่ผมจัดตอนนั้น การส่งข่าวต้องอาศัยอีเมลหรือแฟกซ์ ซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้คนดูไม่มากนัก

อีกเหตุผลหนึ่งก็คือสถานที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด ตั้งแต่เราจัดงานที่เซ็นทรัลเวิร์ด ทำให้คนทั่วไปเข้ามาร่วมดูหนังกับเรามากขึ้น โดยเฉพาะโรงภาพยนตร์นั้นอยู่ติดกับซูเปอร์มาร์เก็ตเลย คนมาจับจ่ายใช้สอยเดินออกมาจากซูเปอร์มาร์เก็ตก็เห็น ประกอบกับการคัดเลือกภาพยนตร์ของเราก็กว้างขึ้นด้วย โดยเลือกหนังที่อยู่ตรงกลางระหว่างอาร์ตหนัก ๆ กับหนังป๊อปบูล่า อย่างปีที่แล้วก็มีภาพยนตร์แอนิเมชัน ทำให้เกิดคนกลุ่มดูใหม่ คนที่บังคับลูกมาดู ครอบครัวยุคใหม่ มันเป็นคนกลุ่มที่ไม่คิดว่าจะเพิ่ม

ถึงตอนนี้สามารถแบ่งกลุ่มคนดูได้หรือไม่

ตอนนี้ผมคิดว่าคนที่มาดูหนังมี 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มหน้าประจำ มีนักวิจารณ์ด้วย อีกกลุ่มเป็นพวกนักดูหนังหน้าใหม่ ๆ พวกนี้มาเจียบ ๆ วิจารณ์ดี ดูแบบคนดูธรรมดา ใช้ภาษาสุภาพ ไม่ได้คุกคามคนที่ดูหนังไม่เป็น ซึ่งกลุ่มนี้รวมไปถึงบรรดาลูกศิษย์ที่เราไปบรรยายตามสถาบันต่าง ๆ ด้วย กลุ่มพวกนี้ก็จะดูหนังทั่วไป ไม่ใช่แต่หนังอาร์ตเพียงอย่างเดียว

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มที่เดินผ่าน เช่น หมอ แม่ นักการทูต ที่เข้ามาย่านนี้มากขึ้น กลุ่มนี้เข้ามาร่วมงานมากกว่าเดิม

ปฏิกิริยาของกลุ่ม 2 และ 3

ผมจะเป็นฝ่ายเดินเข้าไปหาคนที่ 2 ก่อนเลย กลุ่มนี้แรก ๆ จะหนี แต่ผมได้เข้าไปหาพวกเขาเอง ก็ได้มุมมองที่น่าสนใจขึ้น เพราะพวกเขายังมีความปรานีปรานอม

กลุ่ม 3 ไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ อีกอย่างคนกลุ่มนี้มีความรู้สูง พอคุยเพลิน ก็จะลืกลืก แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่เปลี่ยนหน้ามาเรื่อย ๆ

การแสดงออกของคนไทยในรอบถามตอบ

เป็นฝรั่งล้วน ๆ คนไทยถามไม่ทัน เวลาร้อย และวิธีการด้วย ฝรั่งที่มาดูมักจะมีปฏิกิริยาโดยตรง บางเรื่องมีข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ก็จะยาว ฝรั่งด้วยกันบางทีก็ถามไม่ทันด้วย แต่คนไทยจะถามหลังจากออกโรงมาเพียบ

วัฒนธรรมการวิจารณ์ดีขึ้นไหมจากสายตาคนจัดเทศกาล

ดีขึ้นในกลุ่มที่สอง แต่ลักษณะจะเป็นคุยกันส่วนตัว อารมณ์ขันหายไป อาจจะเป็นเพราะสภาวะการเมือง กลุ่มนี้วิจารณ์เพราะอยากแสดงออก ไม่ต้องการตัวตน ไม่เคยมาขอตัวผม เป็นกลุ่มวิจารณ์ทุกอย่าง ดูทุกอย่าง ไม่ใช่กลุ่มแรก พวกนั้นเป็นอีกแบบ

มีการสร้างเครือข่ายเกิดขึ้นหรือไม่

ไม่มี ต่างคนต่างทำ ก็เหมือนภาพรวมของวงการหนังบ้านเรา ฝั่งหนึ่งทำเป็นอินดี้ ฝั่งหนึ่งต่อต้านฮิปสเตอร์

ก็คล้าย ๆ กับกลุ่มคนดูและวิจารณ์หนังในบ้านเรา กลุ่มแรกเป็นเครือข่ายของกลุ่มหนังอาร์ตเข้าสู่ แต่รวมกลุ่มกันไม่ค่อยกัน กลุ่มนี้แม้จะมาดูหนังเราบ้าง แต่ก็ไม่มากเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งก็เพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ดาวนโหลดหนังมาดู เป็นกลุ่มที่สอนตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ในกลุ่มแรกนี่ที่เป็นกลุ่มนักวิจารณ์อาชีพนี้ ก็แบ่งกันเป็นกลุ่ม ๆ กันอีกที บางคนก็ดูเฉพาะหนังบ็อกซ์ออฟฟิศ เวลาวิจารณ์ก็จะลงเฉพาะแนวนี้ กลุ่มนี้จะไม่ค่อยมาเทศกาลของเรา หรืออาจจะเป็นเพราะเราไม่รู้จักรักได้นะ พวกเขามักจะไปดูหนังในรอบสื่อมากกว่า (กลุ่ม เจไดยุทธ กลุ่มเด็กหนังเป็นต้น)

อีกอย่างผมคิดว่าเครือข่ายนั้นเกิดจากรุ่นด้วย คนแต่ละรุ่นก็มีวิธีการดูหนังแตกต่างกัน ตามฟอร์มเมทของหนัง อย่างรุ่นเรายังไงก็อยากดูจอใหญ่ก่อน แต่รุ่นหลัง ๆ นี้ เขายินดีที่จะดูทางอินเทอร์เน็ตได้

แล้วมีเครือข่ายของคนทำเทศกาลไหม

เกิดเครือข่ายคนทำหนังมากกว่าเครือข่ายการวิจารณ์ ทั้งหนังอิสระและหนังกระแสหลัก เครือข่ายทำได้ยาก ปัญหาเรื่องงบประมาณอีกข้อหนึ่ง อาจจะมีการตัด เป็นต้น ปีหลัง ๆ ชื่อเสียงทางเทศกาลดีขึ้น แต่สวนทางกับงบ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : รศ. ดร. กฤษฎา เกิดดี

ตำแหน่ง : อาจารย์สอนคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

วัน เวลา สถานที่ : 22 มกราคม 2558 มหาวิทยาลัยรังสิต กรุงเทพฯ ฯ

ผู้สัมภาษณ์ : คงกฤษ ไตรรงค์

ความสนใจของนักศึกษาที่เรียนวิชาการวิจารณ์ภาพยนตร์ในวิชาที่อาจารย์สอน ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ถ้าถามเอาแบบข้อเท็จจริงที่เที่ยงตรง ก็ยังไม่มีการวัดจริงๆว่านักศึกษาสนใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งต้องวัดแบบไปถาม ที่ได้ก็คือ ใช้การสังเกต สังเกตเอาเองว่าในแต่ละปีแต่ละกลุ่ม จำนวนคนเข้าเรียนจำนวนคนส่งงานเป็นยังไง จำนวนคนที่ดูแล้วไม่ซักถาม หรือว่าดูหนังแล้วไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือการเข้าชั้นเรียนน้อยมาก ซึ่งอาจจะสังเกตได้แบบนี้ เพราะว่าไม่เคยมีการวิจัยในชั้นเรียนอีกทีหนึ่งว่าผู้เรียนสนใจจริงๆ ความสนใจผมว่าอยู่ในระดับที่เปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มเรียน ตามผู้เรียน ว่าบางปีบางกลุ่มก็มีจำนวนผู้สนใจมาก บางกลุ่มก็มีจำนวนผู้สนใจน้อย ก็คือตั้งใจแล้วก็อาจจะซักถามแล้วก็ตอบคำถามได้ตรงกับที่สอน ที่เหลือก็เป็นกลุ่มที่ขอให้ได้เข้าเรียน หรือบางกลุ่มที่อาจจะสนใจแต่ว่าติดภาระ เช่นต้องถ่ายทำเรียนวิชาการผลิต นี่ก็จะมีปัญหาอุปสรรคหลายอย่าง นอกจากนี้ จำนวนนักศึกษาในแต่ละกลุ่มมีจำนวนมาก และเราก็จะคาดหวังว่าทุกคนต้องสนใจหมดไม่ได้ ก็คงจะยาก เพราะฉะนั้นถ้าถามผมคิดว่าความสนใจถ้าโดยเฉลี่ยคิดว่าอยู่ในระดับกลางๆก็คือว่าอาจจะมาเข้าชั้นเรียนตามกำหนดตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือที่อาจารย์กำหนดว่าจะสอน มีบางคนบางกลุ่มที่สนใจมากๆ ก็มีบ้างก็คือคงเหมือนกับชั้นเรียนทั่วไป ก็คือว่าก็จะมีกลุ่มนักศึกษาที่สนใจตั้งใจ และก็จะมามีกลุ่มที่กลางๆก็คือนั่งเรียน อย่างนั้น ที่เหลือก็จะเป็นกลุ่มที่จำใจมาเรียนเพราะว่าเป็นหน้าที่มาเรียน แล้วก็กลุ่มหลังก็คือกลุ่มเหมือนถูกบังคับให้มาเรียนทนเรียนทุกวันนี้ก็ไม่ต้องพูดถึงความสนใจอยู่แล้ว แต่ความทนเรียนบางอย่างเราก็เข้าใจได้เพราะในบางสถานการณ์หรือบางสภาพแวดล้อมผู้เรียนบางคนเขาก็มีความตั้งใจว่าเช่นเขาสนใจเรื่องการผลิตเขาก็ไม่สนใจด้านการวิจารณ์หรือทฤษฎีมาก ซึ่งตรงนี้เราก็เข้าใจ เราก็ไม่ได้คาดหวังว่านักศึกษาในกลุ่มนี้จะต้องแบบตั้งใจสนใจมีความกระตือรือร้นซักถามชวนขยายหนังมาดู หรือไปหาดูหนังเรื่องอื่น คาดหวังว่าอย่างน้อยก็ได้ดูสิ่งที่เรามาฉาย แล้วก็มอบหมายงานแล้วก็ทำมาส่งแล้วมีคุณภาพขนาดที่พอให้รู้ว่าได้ทำงานได้ดูภาพยนตร์ได้มีกระบวนการ

เรียนรู้อย่างนี้ ผมคิดว่าเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว

การสอนการวิจารณ์ภาพยนตร์ในสถาบันในส่วนที่อาจารย์สอนการวิจารณ์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการวิจารณ์บ้างหรือไม่ อย่างเช่นนักศึกษาพอเรียนแล้วเขียนบทวิจารณ์เผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ

ตอนนี้ไม่มีการติดตามว่ามีการส่งเสริมการเขียนวิจารณ์ แต่สิ่งที่จะเน้นในวิชาการวิจารณ์ ผมก็จะบอกนักศึกษาชัดเจนว่าวิชาวิจารณ์คือวิชาที่ส่งเสริมให้รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ภาพยนตร์ ไม่ได้เน้นการเขียนบทวิจารณ์ เพราะว่าตัวผู้เรียนนักศึกษาเอกภาพยนตร์ เขาเรียนไปเพื่อที่จะได้รู้จักว่า ถ้าเขาต้องวิเคราะห์วิจารณ์บ้างเขาจะต้องทำอย่างไร แม้แต่ในรายการที่เขาจะต้องไปเกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างหนัง เช่น เขาจะต้องเป็นคนพิจารณาบท หรือ บทของเขาถูกพิจารณา เขาจะรู้ว่ามันมีกระบวนการมีเกณฑ์อะไรที่มาใช้พิจารณาบทของเขา นี่คืออยู่ในกระบวนการวิจารณ์ซึ่งตัวนี้ก็ไปส่วนที่เราก็คงจะเน้นเหมือนกัน หรือว่าถ้าวันหนึ่งนักศึกษาบางคนต้องไปอยู่ในคณะกรรมการที่พิจารณาบทหรือพิจารณาโปรเจค จะได้ว่าอย่างน้อยมันมีเกณฑ์หลายเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าบทนี้ จะดีหรือไม่ดีอยู่ตรงไหน นี่คือการวิจารณ์คือไม่ได้เน้นการเขียน แต่ถ้าใครจะมีทักษะเฉพาะ ก็แล้วแต่เขาก็เป็นเรื่องที่เขาต้องไปเอาแนวคิดวิธีการวิจารณ์ไปแปลงไปเป็นบทวิจารณ์ซึ่งสามารถทำได้ แต่ที่ผมรู้สึกไม่ค่อยมี เพราะว่าส่วนใหญ่นักศึกษาจะเน้นการผลิต ก็มีคนสนใจวิจารณ์ทำคะแนนดี ๆ ก็มีบ้าง แต่ส่วนใหญ่เขาจะสนใจการผลิต แล้วก็เวลาหมดไปกับการผลิตมาก มันใช้เวลาเยอะ แล้วจะหวังว่าเขาจะมาทุ่มเทให้การวิจารณ์

คณะนิเทศศาสตร์มีกิจกรรมการจัดฉายภาพยนตร์ใช้หรือไม่

มีบ้างเป็นระยะ แต่ก็ไม่ได้จะบอกไม่ได้ประมาณสัก ปีละครั้ง แต่ที่ผ่านมาก็ดี แต่ถ้าจะถามว่าจัดกิจกรรมวิชาการแบบมุ่งหวังงานวิชาการจริงๆ หลายปีก่อนเคยจัด แต่เคยจัด จัดแล้วไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ก็ด้วยหลายปัจจัย คือหนึ่งเวลาในการจัด ถ้าจัดในช่วงเวลาเรียนนักศึกษาก็ต้องเขาเรียน พอไปจัดในช่วงที่นักศึกษาไม่เรียน นักศึกษาก็จะกลับบ้านเช่นสมมติจัดตอนบ่าย บ่ายนักศึกษาเขาเรียนก็มาเข้าฟังไม่ได้ มาจัดเอาตอนเย็นสี่โมงครึ่ง ก็จะไม่มีคนมา เพราะว่านักศึกษาจะกลับบ้าน แล้วก็คาดหวังจะมีคนรอบๆมา ซึ่งก็ไม่ได้ เพราะว่ามันอยู่ห่างไกล มหาวิทยาลัยรังสิตอาจจะแตกต่างจากมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกลางเมืองเช่นอยู่แถวสามย่าน แถวโอโศก อยู่แถวพระจันทร์ คือสมมติว่านักศึกษาไม่มีก็ยังมีคนแถวนั้นหรือคนที่ร่วมทำกิจกรรมซึ่งเขาอยู่แถวนั้นมาดูได้ เราไม่มีไม่ได้คาดหวังว่าใครจะผ่านมามาดูเลย เพราะว่าเข้ามาไกล การเดินทางมันลำบาก ตอนหลังกิจกรรมต่างๆแทบไม่ได้จัด มีบ้างบางครั้งก็บริษัทหนึ่งอาจจะแบบมาจัดการจัดฉายทดสอบแต่เคยมีแล้วก็มีมีการวิจารณ์เชิงการแนะนำภาพยนตร์มากกว่า หรือว่าบริษัทหนึ่งมีการฉายหนังในเชิงเป็นการประชาสัมพันธ์ ก็อาจจะจัดกิจกรรมในการสอแสดง ที่เคยมีในช่วง ถ้าผมจำไม่

ผิด ประมาณสัก 2-3 ครั้งหลัง ในปีที่ผ่านมาจะมีการจัดฉายภาพยนตร์ แต่ว่าโดยการติดต่อดำเนินการของเจ้าของภาพยนตร์ เราเป็นเพียงผู้จัดเตรียมนักศึกษาแล้วก็จัดเตรียมสถานที่แล้วก็ประสานงานร่วมประชาสัมพันธ์ร่วมกัน โดยมีความคาดหวังว่าทางฝ่ายเขาก็ได้ประโยชน์ คือเขาต้องการจะประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์หรือจะมีการทดสอบอย่างความชอบของผู้ชมที่เป็นเป้าหมาย เราก็ได้ประโยชน์บ้าง ได้ดูหนังใหม่ นักศึกษาอาจจะได้เรียนรู้ได้พูดคุยซักถามกับสร้างภาพยนตร์ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งถือว่าการวิจารณ์เพื่อเรียนรู้ว่าหนังดีหรือไม่ดี เรียนรู้ถึงเบื้องหลังการถ่ายทำเบื้องหลังของข้อมูลรายละเอียด เบื้องหลังของการผลิตภาพยนตร์

มหาวิทยาลัยรังสิตมีชมรมภาพยนตร์ของนักศึกษาหรือไม่

เมื่อหลายปีก่อน ตอนอยู่ตึกเก่า เคยมีการจัดแบบเป็นสัปดาห์ภาพยนตร์ เคยมีแต่ตอนหลังคิดว่าไม่มี หรือมีก็ไม่มีกิจกรรมแบบต่อเนื่อง ผมเลยคิดว่าไม่มี แต่เคยมีนะ เคยมีเคยจัดคล้ายๆแบบเป็นสัปดาห์ภาพยนตร์ สัปดาห์หนึ่งสัปดาห์นักศึกษา

อาจารย์คิดว่าสาเหตุที่มันไม่มีเหมือนเดิมน่าจะมาจากทางไหน นอกจากที่บอกว่าเด็กนักศึกษาไม่มีเวลาว่าง

อันดับแรกคือเวลา เพราะนักศึกษาต้องเรียน สองก็คือในการเรียนการสอนมันมีวิชาผลิตมาก เด็กที่จะทำงานได้ทำกิจกรรมได้ก็จะเป็นนักศึกษาปี 3-4 แต่นักศึกษาเขาจะมีวิชาที่เสียเวลาไปกับการผลิต ออกกองถ่าย ผมคิดว่าอย่างนั้นหนึ่งคือเวลาสองคือใช้เวลาเกี่ยวกับการเรียนในวิชาผลิต ก็เลยคิดว่าอาจจะจะเป็นบริษัททำให้การจัดกิจกรรมทำได้ไม่ดีพอ แล้วก็ตัวพื้นฐานเองไม่ได้สนใจกิจกรรมการวิจารณ์มากถึงขั้นว่าจะมาจัดเป็นกิจกรรม ผมคิดว่าเป็นคือเหตุผลหลัก

แล้วมีกลุ่มการเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยอื่น อาจจะเป็นเรื่องของ production อะไรแบบนี้ด้วยหรือไม่

การเชื่อมโยงในการผลิตการสร้างอาจจะมีบ้าง เช่น การช่วยงานกองของเพื่อนที่อยู่มหาวิทยาลัยอื่น หรือว่ามีชื่อไปอยู่ใน นักแสดง เป็นทีมงาน เป็นผู้ช่วย หรือว่าจับกลุ่มทำงานร่วมกันข้ามมหาวิทยาลัย ที่ผมเคยเห็นมี แต่ว่าไม่สามารถระบุได้ว่าที่ไหนกับใครแต่เคยเห็นว่าเขาไปทำงานกับที่อื่น แล้วก็การร่วมมือหรือว่าไปปฏิสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยอื่นก็อยู่ในรูปของการไปประกวด คือได้พบปะแลกเปลี่ยนความเห็นกันในกลุ่มของคนทำหนังสั้นของนักศึกษา เขาก็จะไปประกวดตามงานเทศกาลที่มหาวิทยาลัยอื่นจัดก็จะมีหนังของที่นี่ไปขายบ้าง

ในการสอนการวิจารณ์ภาพยนตร์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อาจารย์เห็นว่าจากมุมมองข้อสังเกตที่อาจารย์สังเกตทั้งเนื้อหาแล้วก็ผู้เรียน มีความต่างกันมากหรือไม่ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

อาจจะต่างบ้าง ตรงที่นักศึกษาเพิ่มขึ้น เมื่อนักศึกษาเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความเห็นอภิปรายหรือว่าแสดงความเห็นกันในหลักที่ลึกหรือกว้างก็ทำได้อย่างจำกัด เพราะว่ามีนักศึกษาจำนวนมาก ก็จะทำให้เพียงแค่อ่านภาพยนตร์แล้วก็ซักถาม แล้วก็อาจจะให้นักศึกษามาแสดงความเห็น สิ่งหนึ่งที่ผมคิดว่ามีความต่าง นั่น ก็คือนักศึกษาบางคนเขาอาจจะดูหนังที่เราคิดว่าเราไม่ได้ดู เพราะว่าช่องทางมันมีมากขึ้น เช่น สมมติย้อนหลังไปเมื่อ 10 ปีที่แล้ว นักศึกษาดูภาพยนตร์ก็จะได้ดูแต่ที่อาจารย์มอบหมายกับดูตามโรงภาพยนตร์ กับปัจจุบันนี้พอส่งงานเช่นให้นักศึกษาไปเลือกหนังมานำเสนอลองมานำเสนอด้วยกัน เอมามาฉายเป็นตัวอย่างวิจารณ์ เขาก็ไปหยิบหนังที่เผยแพร่ตาม youtube ซึ่งไม่ได้ลงโรงฉาย ซึ่งอาจารย์ก็เพิ่งรู้ว่าก็มีเรื่องนี้อยู่ เช่น เมื่อเทอมที่ผ่านมาเขาก็ไปเอาหนังที่เป็นหนังสั้นแล้วก็หนังที่ไม่ได้ลงโรง ก็ทางอาจารย์เองก็มีโอกาสได้ดูด้วย ก็ได้ดู ถ้าเขาไม่มาฉายอาจารย์ก็ไม่ได้ดู ในแง่หนึ่ง ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือว่าการเผยแพร่ที่มันผ่านช่องทางสื่อที่มันหลากหลายมากขึ้นหรือว่ามันเปิดรับได้มากขึ้น ก็ทำให้หนังบางแนวบางเรื่องก็ถูกนักศึกษายกยอมาแนะนำ เอมามาฉายว่าเขาได้ไปดูหนังที่มากขึ้นด้วย ซึ่งบางทีอาจจะดูมากกว่าอาจารย์ด้วยซ้ำไป เพราะว่าในแง่ของเทคโนโลยีเขาจะคล่องกว่าหรือว่ารู้มากกว่าว่า วันนี้มีหนังโหลดให้ดูได้เรื่องนั้นเรื่องนี้ นี่ก็ความต่างที่ชัดเจนว่า บางทีบางสถานการณ์เราอาจคาดไม่ถึงว่านักศึกษาเขาก็สนใจหนังหลายๆเรื่อง แล้วก็เขาก็ดูหนังได้มากกว่าเราด้วย เมื่อ 10 กว่าปีก่อนยังไม่เป็นเช่นนั้น เพราะว่ายังไม่มียุคเทคโนโลยีมาเป็นช่องทางมาเป็นเครื่องมือให้เขา แล้วก็บางทีเราก็นึกถึงว่านักศึกษาเหมือนกับนั่งดูเฉยๆเขาอาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจ แต่พอเขามาพูดหรือพรีเซนต์ เขาแสดงได้ว่าเขาพอเข้าใจสิ่งที่เราสอน ถ้าเป็นสมัยก่อนบางทีการกล้าที่จะวิจารณ์และแสดงออกอาจจะน้อยกว่า

ผมก็คิดว่าหลายๆที่ผมเห็นเป็นความต่างนั้นก็คือนักศึกษาหรือตัวผู้เรียนเขาเข้าถึงหนังได้หลากหลายมากขึ้น รวมทั้งการแสดงออกหรือวิธีการนำเสนอของเขาเขาก็ทำได้พัฒนาซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะเทคโนโลยีด้วยส่วนหนึ่ง เช่น เขานำเสนอแบบตัดภาพเป็นข้อๆแบบนี้ ซึ่งถ้าเป็นสมัย 10 ปีก่อนอาจจะทำได้ยากปัจจุบันเขาสามารถมาเว้นช่วงอธิบายได้อย่างรวดเร็วมากเพราะว่ามีสื่อรองรับ เครื่องมือเขาได้ใช้เช่นเขาเอาคอมพิวเตอร์มาตั้งเขาก็นำเสนองานได้ ตรงนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นความต่างก็คือเขาสามารถ เขามีโอกาสหรือมีช่องทางในการดูหนังที่หลากหลายมากขึ้น มีหนังบางอย่างซึ่งไม่ได้ฉายตามโรง เขาก็สามารถเอามาฉายให้เป็นการนำเสนอในชั้นงานได้หรือว่าเป็นตัวอย่างในการตอบโต้ หรือว่าเป็นหนังที่เราผู้สอนอาจจะไม่ได้ดู ประเด็นที่สองคือวิธีการนำเสนอเพื่อวิจารณ์หนังเขา ก็มีอุปกรณ์สนับสนุนที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เห็นตัวอย่างแทนที่จะมาพูดอย่างเดียว นี่ก็ความแตกต่างชัดเจน

ในแง่เนื้อหา กับมุมมองเชิงทฤษฎีอะไรมันเปลี่ยนไปหรือไม่]

ทฤษฎีหลักๆมันไม่ได้เปลี่ยน ผมยังใช้ตามเดิมเพียงแต่ว่านักศึกษามากขึ้น วิธีการสอนก็อาจจะเปลี่ยน แล้วก็เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมาก เพราะฉะนั้นโอกาสเราจะเลือกภาพยนตร์ที่เฉพาะกลุ่มเราอาจต้องลดจำนวนลง อย่างเช่นเคยเอามาฉายอย่างหนึ่งแบบจะพูดถึงการวิจารณ์หนังและแนะนำให้ดูหนังศิลปะแบบหนังอาร์ตเลย เพราะมันเหมาะสำหรับนักศึกษาเฉพาะกลุ่มจริงๆ ตัวนี้ผมก็ไม่เอามาฉายแล้ว ก็เลือกหนังที่มีแง่มุมการวิจารณ์มีคุณค่ามีประเด็นที่น่าสนใจหรือมีเทคนิคที่เด็กควรจะได้เรียนรู้แต่หนังที่อาร์ตเป็นศิลปะไปเลย ตอนนี้ไม่ต้องพูดถึง ไม่เหมาะแล้วสำหรับการฉายกลุ่มใหญ่แบบ 60-70 คน ก็ต้องเอาหนังที่เขาถึงคนในวงกว้างมาฉายมากกว่า หนึ่งก็คือเป็นประโยชน์บ้าง และเข้าใจง่าย ตัวนี้ก็เป็นความแตกต่าง ส่วนการสอนก็บรรยายเพิ่มมากขึ้น การแลกเปลี่ยนความเห็นก็ลดลง แต่ที่พอทำได้ก็คือการปริศนายังพอทำได้ ปริศนาหนังหรือหาให้มีการนำเสนอผลงานยังทำได้เหมือนเดิม

อาจารย์คิดว่าการวิจารณ์ภาพยนตร์ในประเทศไทยมันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างหรือไม่

เพราะว่าเบื้องต้นเลย ถ้าย้อนกลับไปตั้งแต่เริ่มมีการวิจารณ์ เมื่อเริ่มมีการวิจารณ์ภาพยนตร์ ตัวพื้นฐานการวิจารณ์เกิดขึ้นเพื่อที่จะสอดรับสอดคล้องหรือสนับสนุนการตลาด ผูกพันกับธุรกิจ บทวิจารณ์ในยุคเริ่มต้นเลยก็มีหนังมาฉายเมืองไทยที่มีประเภทการเขียนบรรยายเรื่อง เรื่องย่อ นำเรื่องย่อมาตีพิมพ์ ตอนนั้นยังไม่มีความเห็นก็ยังไม่เป็นการวิจารณ์เป็นเพียงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องย่อของภาพยนตร์ ต่อมาก็เริ่มมีความเห็นสอดแทรก ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์สองประการ คือ หนึ่งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของหนังเรื่องนั้น สองก็คือมีการเชิญชวนบอกเล่าเป็นในเชิงบอกว่าหนังดีหรือไม่ดี ส่วนการวิจารณ์ในยุคกลางๆจะมีทั้ง ผูกพันธุรกิจซึ่งมันผูกพันอยู่แล้ว รวมทั้งเริ่มมีการพูดถึงเพื่อวิจารณ์จริงจังมากขึ้น มีทั้งวิเคราะห์ ตีความ บอกเลาว่าดีหรือไม่ดี เพียงแต่ว่า การเริ่มเปลี่ยนแปลงตรงนี้และเริ่มมีนักวิจารณ์ภาพยนตร์แล้วก็แน่นอนว่ายังคงเกี่ยวพันกับธุรกิจ อย่างไรก็ตาม นักวิจารณ์บางคนก็มีจุดยืนชัดเจนว่าเขียนเพราะว่าต้องการแสดงความเห็น ตีชม หรือแนะนำแนวทางผู้สร้าง แต่พอมาถึงปัจจุบันผมว่ามีความหลากหลายมากๆ คือมีทั้งหนึ่งการเขียนในเชิงแนะนำภาพยนตร์ สองมีทั้งการตีชมแนะนำผู้สร้าง และก็สามมีทั้งการโจมตีภาพยนตร์ หรือแม้แต่การวิจารณ์ในเชิงตั้งประเด็นหรือตั้งเป็นในเชิงจุดประกาย กระตุ้นให้เกิดการไปดูก็มี ซึ่งอาจจะทำโดยฝ่ายผู้สร้างหนังเองที่ก่อกระแสขึ้นมา หรือบางทีมีทั้งการสกัดกันก็มี อย่างเช่นงานวิจัยของคุณอัญชลี ก็ซึ่งระบุว่ามียุคสมัยที่โจมตีภาพยนตร์ด้วยเหตุผลบางประการเช่นไม่ชอบดารานักแสดง ไม่ชอบวิธีการที่ภาพยนตร์เอาวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงมาดัดแปลงในทางที่ตัวเองไม่เห็นด้วย ผมจึงมองว่ามันก็มีความแตกต่าง และความแตกต่างที่เห็นชัดเจนนี้มันแพร่กระจายมาก ในปัจจุบันเหมือนแทรกซึมไปในทุกช่องทาง ในช่วงทศวรรษที่ 20 ก็จะมีนักวิจารณ์ภาพยนตร์อยู่ไม่กี่คนในสื่อหลัก

พอถึงทศวรรษที่ 30 ก็เริ่มมีนักวิจารณ์บางกลุ่มที่เป็นรุ่นใหม่ ณ ตอนนั้นนะ เช่นในนิตยสารภาพยนตร์ 2-3 ฉบับ แต่พอถึงตอนนี้กลุ่มนักวิจารณ์กลุ่มที่ทำงานตามสื่อหลักเช่นนิตยสารก็ยังคงมีอยู่ แต่ว่าที่แพร่หลายมากคือมีทั้งบางคนยังไปทำงานในสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อสมัยใหม่อื่นๆ แล้วก็มีผู้วิจารณ์มาจากหลายแหล่งหลากหลายมาก ไม่จำเป็นต้องเป็นนักวิจารณ์อีกแล้ว แต่ว่าการวิจารณ์ยังคงมีอยู่ แต่นักวิจารณ์ตามแบบกระแสหลักก็คือนักวิจารณ์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ก็ยังคงทำงาน แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดการวิจารณ์อีกแบบหนึ่ง นี่คือการแตกต่างที่มันชัดเจน

ปัจจุบันนี้การวิจารณ์หรือนักวิจารณ์มีลักษณะเป็นเครือข่ายหรือไม่ มันรวมตัวกันยังไงหรือเชื่อมกันอย่างไร

แต่เดิมก็จัดเป็นชมรม เท่าที่ผมทราบก็จัดเป็นชมรม สองคือว่า เป็นยุคสมัยที่ยังไม่มี อินเทอร์เน็ต เครือข่ายก็คือคนที่รู้จักกัน นักวิจารณ์จะเจอกันตามงานฉายภาพยนตร์รอบสื่อ ซึ่งนักวิจารณ์ส่วนใหญ่ก็จะไปดู บางทีอาจจะมึนบ้างที่บางคนไม่ได้ไป แต่คิดว่าส่วนใหญ่จะไปเจอกันที่ตามงานรอบสื่อหรือรอบพิเศษ หรือการฉายเพื่อให้สื่อมวลชนดูในรอบนักวิจารณ์ ก็จะเกิดเครือข่ายคือรู้จักกันอยู่แล้วพูดคุยเรื่องหนังถามกันว่าดูเรื่องนั้นหรือยัง เป็นอย่างไรบ้าง เห็นด้วยหรือไม่ ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ก็มีการแลกเปลี่ยนความเห็นกันอยู่แล้วเมื่อเจอกัน อาจจะมีรวมถึงการซักถามหนังบางเรื่องซึ่งหาหนังดู ดูที่ไหนหรือว่าซื้อที่ไหน แต่เครือข่ายแบบเป็นทางการ ประเภทนัดหมายพบปะมีวาระ คงไม่ถึงขั้นนั้น นี่ไม่นับในการเริ่มก่อตั้งเป็นชมรมบางชมรมที่เขาจัดตั้งนักวิจารณ์ขึ้น อันนี้ก็เป็นเครือข่ายอยู่แล้ว พอถึงยุคช่วงหลังนี้ ทางชมรมน่าจะยังคงมีอยู่ แล้วเขาก็น่าจะมีปฏิสัมพันธ์กันในทางเครือข่าย หรือผ่านทางการจะตัดสินภาพยนตร์ คือต้องมีการประชุม ส่วนล่าสุดอย่างนี้ผมก็จะถือว่าเป็นเครือข่ายเหมือนกัน เพราะเขาก็มีการประชุมตัดสินภาพยนตร์ รางวัลภาพยนตร์ไทยของทางสตาร์พิกส์ เขาก็รวมนักวิจารณ์ของนิตยสารเขามาพบปะกัน อย่างนี้ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของเครือข่ายเหมือนกัน เพราะว่าบางคนเขาอาจจะไม่เคยติดต่อกันมาก่อน ไม่รู้จักกันมาก่อน เพียงแต่อาจจะเคยทำงานหรือเป็นพวกนักเขียนเป็นคนเขียนคอลัมน์เขียนบทความก็มาเจอกันผ่านทางเครือข่ายของสื่อสมัยใหม่ **social network** มากมายแล้วก็นัดหมายมาเจอกัน แล้วก็การให้ข้อมูลก็ผ่านทางเครือข่ายทั้งสิ้น เช่นมีการส่งข้อมูลว่า หนังเรื่องนี้ดูได้ถึงไหนบ้าง หรือว่าคินี่ใครยังไม่ได้ดูก็จะมีการส่งหนังไปให้ดูอ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือผ่านทางลิงค์ ผมว่านี่ก็เป็นเครือข่ายในแบบเดิมนั้นแหละ เพียงแต่ว่าแทนที่จะต้องมาพบกันเห็นหน้าก็ไม่ต้องแล้ว แทนที่จะต้องมานั่งคุยแล้วก็หนังเรื่องนี้ซื้อมาได้จากร้านนี้มาแบ่งแลกเปลี่ยนกัน ก็ไม่ต้องแล้ว ก็คือสามารถส่งผ่านข้อมูลโดยผ่านทางสื่อออนไลน์ หรือว่าทางสื่ออินเทอร์เน็ตหรือทางสื่อสมัยใหม่ได้ก็จะคิดว่านี่ก็คือเครือข่ายก็ยังคงมีอยู่ เพียงแต่ว่ารูปแบบหรือว่าช่องทางในการสื่อสารอาจจะเปลี่ยนไป

อาจจะกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารมันช่วยให้เกิดเครือข่ายขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง

ทำให้เครือข่ายที่มีอยู่แล้วเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์การสื่อสารเท่านั้น แต่เครือข่ายยังคงมีอยู่ถึงแม้ว่าวันหนึ่งต้นขั้วมาอินเทอร์เน็ตใช้ไม่ได้ เครือข่ายก็ยังคงมีอยู่เพียงแต่ว่าอาจจะต้องผ่านทางโทรศัพท์ตามกัน นัดหมายกัน กลับไปเหมือนเดิมคือ จะส่งหนังสือส่งทางไปรษณีย์หรือว่ามานัดเจอกันที่ตามร้านกาแฟ แล้วก็แลกเปลี่ยนหนังสือกัน หรือกลับไปตอนเจอกันรอบสื่อทุกอาทิตย์หรือว่าสองอาทิตย์ คือเครือข่ายยังคงมีอยู่เพียงแต่พอมีเทคโนโลยีเข้ามาก็ทำให้ช่องทางการสื่อสารมันสะดวกรวดเร็วขึ้นง่ายขึ้นเรื่องเครือข่ายผมแนะนำว่าให้ไปถามคนที่เขาใช้สื่อ พวกสื่อสมัยใหม่ เพราะผมไม่ได้ใช้ ว่าเขาติดต่อสื่อสารกันยังไง เขาวิจารณ์ทาง **facebook** ให้ไปอ่าน ผมว่าพวกนี้เขาน่าไปสัมภาษณ์ ในเรื่องนี้ก็มีนะใน สตาร์ฟิกส์ ลองไปถาม เขาเขียน **Facebook** แล้วเขาสร้างเครือข่ายกันอย่างไร เขาสื่อสาร เช่น เขาเช็คข่าวสารถึงแค่ไหน แลกเปลี่ยนหนังสือกันอย่างไร ผมว่านี่ก็เป็นประเด็น ผมก็ไม่ได้ใช้ ก็คือยังคงเหมือนเดิมคือทางโทรศัพท์ แล้วก็ชักถามแลกเปลี่ยนความเห็น เช่น ผมเจออาจารย์ประวิทย์ ก็ถามว่าหนังสือ *ไอฟาย* ว่าถ้ามันแย่งอย่างไร ผมควรจะวิจารณ์หรือไม่ หรือวิจารณ์ผ่านทางช่องทางใด ประเด็นเหล่านี้ก็จะเป็นแบบแลกเปลี่ยนความเห็นกัน แต่ถ้าเป็นรุ่นนี้รุ่นที่เขาใช้สื่อสมัยใหม่หรือสื่อออนไลน์ ก็ไม่แน่ใจว่าเขาแลกเปลี่ยนความเห็นกันถึงแค่ไหนบ่อยแค่ไหน เขาเช็คอะไรกันยังไง ผมก็ไม่ต้องไปสัมภาษณ์ เขารักษาเครือข่ายกันอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นคร วีระประวัตติ

ตำแหน่ง : ประธานชมรมวิจารณ์บันเทิง

วัน เวลา สถานที่ : สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ วันที่ 27 มกราคม 2558

ผู้สัมภาษณ์ : ภัทร ด่านอุตรา

=====

ประวัติความเป็นมาในการก่อตั้ง

ชมรมก่อตั้งมาได้ 31 ปี มีสมาชิกราว 50 คน จำนวนใกล้เคียงกับเมื่อมีการก่อตั้ง คือ ราว 80-90% รวมทั้งนักวิจารณ์สายดนตรีด้วย แต่เน้นหนักการพบปะแบบหลวม ๆ และยังคงรูปแบบความเป็นชมรม ไม่มีโครงการปรับเป็นสมาคม เพราะไม่ต้องการความยุ่งยากด้านการจัดการ และต้องการคงความเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (non-profit organization)

การคัดเลือกสมาชิก มีคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่อย่างไร

เน้นการแนะนำบอกต่อกันโดยสมาชิกเก่า มีกรณีที่สมัครมาเองเหมือนกัน แต่ต้องให้สมาชิกเก่ารับรอง ปัจจุบันครอบคลุมถึงคนที่เขียนวิจารณ์อิสระ (freelance) และตามสื่ออินเทอร์เน็ตอย่าง blogger แล้ว

กิจกรรมของชมรมเท่าที่ผ่านมามีแต่การประกาศรางวัลเท่านั้นหรือไม่

แต่ก่อนมีการจัดเสวนาด้วย แต่ปัจจุบันสมาชิกมีภาระรัดตัวมาก เหลือแค่กิจกรรมการมอบรางวัลประจำปี เป็นกิจกรรมหลักเพียงอย่างเดียว ส่วนทางด้านดนตรี สมาชิกสายดนตรีค่อนข้างเข้าช้กับทางกลุ่มของนิตยสารสีสัน ก็เลยงดจัดรางวัลสายดนตรีไป

ชมรมได้สร้างเครือข่ายการวิจารณ์ภาพยนตร์ หรือเครือข่ายนักวิจารณ์ภาพยนตร์ได้หรือไม่ อย่างไร

เครือข่ายเป็นไปอย่างหลวมๆ เน้นการพบปะอย่างไม่เป็นทางการ

เครือข่ายเหล่านั้นมีประโยชน์ต่อวงการภาพยนตร์หรือไม่ อย่างไร

ไม่แน่ใจว่าเป็นอย่างไรเหมือนกัน แต่จากเสียงสะท้อนที่ได้ยินมา ก็มองว่าการให้รางวัลของทางชมรมมีส่วนช่วยในการสร้างความน่าเชื่อถือในแง่การให้รางวัลให้กับทางวงการ มากกว่าของทางรางวัลอื่นๆนิดหน่อย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : สันหทัย โชติรสเศรณี

ตำแหน่ง : ผู้ช่วยผู้อำนวยการหอภาพยนตร์

วัน เวลา สถานที่ : 29 มกราคม 2558 หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน).

ผู้สัมภาษณ์ : นายคงกฤษ ไตรยางค์

=====

วันนี้เราก็คงจะไปดูว่าการวิจารณ์ในปัจจุบันมันอยู่ที่ไหนบ้าง เพื่อที่จะไปดูว่าเราจะทำอะไรได้บ้าง ไปสัมภาษณ์มาหลายคนว่าพฤติกรรมการวิจารณ์มีที่รูปแบบ เป็นอย่างไรบ้าง มันผูกโยงอยู่กับกิจกรรมจากการชมภาพยนตร์ เท่าที่ผมดูข่าวคือมีกิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์เยอะมากก็เลยอยากจะสัมภาษณ์เพื่อจะรับข้อมูล คำถามแรก กิจกรรมของหอภาพยนตร์มีลักษณะอย่างไรบ้าง

สำหรับตัวผมคือเยอะมาก คือเรามีกิจกรรมในหอภาพยนตร์จะแบ่งเป็นหลายกลุ่มงาน แต่ละกลุ่มมีหน้าที่ต่างกัน มีกลุ่มงานกิจกรรมและพิพิธภัณฑสถาน กลุ่มแรกกลุ่มงานพิพิธภัณฑสถานรับผิดชอบการจัดฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ทุกวัน โรงภาพยนตร์ศรีศาลายาในหอภาพยนตร์จะมีการฉายภาพยนตร์ทุกวัน โปรแกรมฉายถ้าเป็นช่วงวันธรรมดาก็เป็นช่วง 5 โมงครึ่ง ถ้าเป็นเสาร์อาทิตย์ก็เป็นบ่ายโมงกับบ่ายสาม ภาพยนตร์ที่ฉายก็จะมีทั้งเก่าและใหม่ รวมทั้งภาพยนตร์ต่างประเทศที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานทูต หน่วยงาน องค์กรด้านวัฒนธรรม แล้วก็จะมีการจัดประเด็นหลักของแต่ละเดือน เป็นหัวข้อหนึ่ง เช่นเดือนมกราคมก็จะเป็นหนังครู แต่ละเดือนก็จะมีกิจกรรมที่เรียกว่าภาพยนตร์สนทนา ภาพยนตร์สนทนาก็จะมีจัดวันเสาร์อาทิตย์ส่วนใหญ่จัดวันเสาร์ เราจะนำวิทยากรมาพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์หรือหัวข้อบริบทเกี่ยวกับภาพยนตร์เพิ่มเติม อย่างเช่นวันเสาร์ที่ผ่านมา หัวข้อเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาจากภาพยนตร์ครูสู่การปฏิรูปการศึกษา คือเราฉายภาพยนตร์ครูทั้งเดือนแล้วมาคุยกันว่าเราดูภาพยนตร์ครูเสร็จเราจะปฏิรูปการศึกษาอย่างไรได้บ้าง แล้วเราก็เชิญวิทยากรมาคุยกัน ประเด็นคือต้องการที่จะให้นำภาพยนตร์มาต่อยอดในการพูดคุย คืออาจไม่ได้คุยถึงภาพยนตร์อย่างเดียวว่าภาพยนตร์นี้มีดีอะไร แต่หมายถึงว่า ดูภาพยนตร์แล้วคุณมีแนวคิดอย่างไร มาแลกเปลี่ยนกันแล้วนำเอาแนวคิดมาต่อยอดการปฏิรูปการศึกษา

หรือก่อนหน้านั้นก็จะมีภาพยนตร์สนทนา เรื่องหลากหลายลีลาความเป็นแม่ เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับแม่ หรือว่าบางทีเป็นภาพยนตร์เก่าที่เราไม่ เช่น จิมมี่ เป็นนักชกมวย เป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับนักมวยไทย เราก็จะเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านมวยมาพูดคุยว่าตอนสมัยนั้น แม่ชกมวยเป็นยังไง ความตื่นเต้นตอนที่นักมวยโลกจิมมี่มาเมืองไทย เกิดอะไรขึ้น คือจะให้เห็นว่าภาพยนตร์เป็นพื้นที่ในการพูดคุยต่อยอดได้ แล้วก็จะ

กิจกรรมที่เรียกว่าลานดารา ลานดาราที่จะเชิญนักแสดงที่เคยแสดงในภาพยนตร์ไทยที่โด่งดังมาพิมพ์ทำพิมพ์เท้าเสร็จก็จะมีการพูดคุยในโรงภาพยนตร์ พูดคุยถึงชีวิตในวงการหรือทัศนคติของเขาในวงการ ซึ่งจะมีการบันทึกทั้งหมด อันนี้ก็จะเป็นส่วนกิจกรรม และก็จะมีการกิจกรรมพิเศษ เช่นเทศกาลหนัง ซึ่งกลุ่มกิจกรรมก็จะรับผิดชอบ ปีที่ผ่านมา มีเทศกาลหนังจัด 3 ครั้ง ครั้งแรกคือเทศกาลหนังสารคดี ภาพยนตร์นานาชาติศาลา ซึ่งจะมีการฉายภาพยนตร์สารคดี มีการคัดเลือกหนังสารคดีมาเขียนมาประกวด มีการมอบประกาศนียบัตรให้รางวัล สารคดีปีนี้ก็จะ เป็นครั้งที่ 5 แล้ว อีกงานหนึ่งจะเป็นภาพยนตร์เจียบบเทศกาลหนังเจียบบเราเพิ่งทำปีที่แล้วเป็นปีแรก ซึ่งก็ได้รับเสียงตอบรับดี ปีนี้ก็จะมีการฉายภาพยนตร์เจียบบมีการเล่นเปียโนสดประกอบ นักเปียโนที่เล่นเป็นนักเปียโนประกอบหนังเจียบบระดับนานาชาติมาเล่น อีกอันหนึ่งก็คือเทศกาลหนังสั้น เทศกาลหนังสั้นแต่เดิมได้โผล่เทศกาลหนังสั้นคือมูลนิธิหนังไทย หลังเปลี่ยนมาเป็นองค์การมหาชนก็เริ่มมีทุนสนับสนุน ก็จะเป็นผู้สนับสนุนเทศกาลหนังสั้นไปด้วย ปีนี้จะเป็นปีที่ 19 แล้วทุกเทศกาลก็จะมีกิจกรรมเช่น เวิร์คช็อป อย่างเช่นเทศกาลหนังสารคดีก็จะมีเวิร์คช็อปผู้กำกับหนังสารคดีมาทำเวิร์คช็อปกับคนทำหนังสารคดีในประเทศไทย อย่างหนังเจียบบก็จะมีเวิร์คช็อปเกี่ยวกับการเล่นเปียโนประกอบหนังเจียบบกับนักเล่นเปียโน แล้วหนังสั้นปีก่อนก็จะมีเวิร์คช็อปการใช้กล้อง DSLR หรือ master class ผู้กำกับหรือใครที่มาพูดคุย คือจัดให้มีกิจกรรมการพูดคุยในเทศกาล แล้วก็จะมีเทศกาลเล็กๆน้อยๆ อย่างเทศกาลหนังที่เราไปร่วมจัดหรือสถานทูตจัด เดี๋ยวจะจัดเทศกาลหนัง Memory สถานทูตฝรั่งเศสเล็กๆน้อยๆ อาจไม่ใช่ โปรแกรมปกติของเรา แต่เป็นการจัดร่วมกับสถานทูตต่างๆ

อีกกลุ่มงานเกี่ยวกับสถาบันหนังไทย สถาบันหนังไทยจะมีหน้าที่ใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อการเรียนรู้โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียน นักวิชาการ ซึ่งถ้าโรงเรียนก็จะมีกิจกรรมที่ว่าโรงหนังโรงเรียน โรงหนังโรงเรียนคือกิจกรรมที่จะเชิญนักเรียนโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงนครปฐมที่สามารถเดินทางมาได้ มาดูหนังที่หอภาพยนตร์ทุกเช้า บ่าย แล้วก็หนังที่เราคัดเลือกไว้จำนวนหนึ่งที่เราเลือกให้เหมาะสมแต่ละช่วงวัย แต่ละระดับการศึกษา หลังจากดูเสร็จก็จะมีพูดคุยเกี่ยวกับหนังเรื่องนั้นๆ กับเด็ก กิจกรรมนี้จะเน้นไปที่เด็ก ซึ่งทุกวันนี้ก็จะมีที่เรียกว่าทุกเช้าทุกบ่ายโรงหนังก็จะไม่ว่างก็จะมีเด็กมาดูเรื่อยๆเสมอๆ ส่วนที่เป็นของมหาวิทยาลัยคือส่วนของนักวิชาการจริงๆ คือส่วนของเราจะมีให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยและภาพยนตร์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทปริญญาเอก มีการจ้างทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่คนทั่วไปยังไม่มีการศึกษา มีการจัดประชุมวิชาการทุกๆ ปี เราจะจัดประชุมวิชาการภาพยนตร์ไทยในเดือนกันยายน มีการจัดเสวนาสัมมนาวิชาการบ้าง หรือเอาคนที่เป็บบุคลากรด้านอาชีพที่มีชื่อเสียง เช่น อภิชาติพงศ์ คุณต้อมเป็นเอก รัตนเรือง มาบรรยายประมาณ 3-4 ชั่วโมง แล้วก็จัดเวิร์คช็อปเป็นกลุ่ม อย่างตอนนี้กำลังจะเปิดคอร์สอบรมประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยซึ่งเปิดเป็นปีที่ 3 เป็นงานของสถาบันหนังไทยที่รับผิดชอบ คือมันจะแยกเป็นสองสายคือสายกิจกรรมและสายวิชาการ พิพิธภัณฑสถานจะไม่ว่างเพราะพิพิธภัณฑสถานภาพยนตร์ไทย

มันรวมอยู่กับหอภาพยนตร์เลยไหม

คือหอภาพยนตร์งานเยอะ หอภาพยนตร์จะมีพิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทย ผู้รับผิดชอบก็จะเป็นกลุ่มงานกิจกรรม พิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทยก็จะเก็บรวบรวมภาพยนตร์ ของที่สำคัญในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์เป็นการให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ทั้งหมด ซึ่งตึกบริเวณข้างหน้าที่กำลังก่อสร้างอยู่ เมืองมาลา ก็จะเป็นตึกเก่าสำคัญในยุคสมัยต่างๆ ของประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ เป็นต้น เราพยายามที่จะให้หอภาพยนตร์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ในด้านประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ อันนี้คือหลักการของพิพิธภัณฑ์ แล้วข้างในก็จะมีนิทรรศการ เป็นนิทรรศการรถไฟ ทุกอย่างคือเพื่อที่จะเปิดเป็นการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์โลก ไม่ใช่แค่ภาพยนตร์ไทยอย่างเดียว มีห้องสมุด ห้องสมุดก็จะเป็นงานของผังสารสนเทศ สารสนเทศจะมีหน้าที่ในการทำห้องสมุดซึ่งจะเป็นบริการการทำหนังสือและสื่อโสตทัศนต่างๆ ที่หอมี ต้องบอกก่อนว่าหน้าที่หอมีให้บริการและหน้าที่หอเก็บไม่ใช่เฉพาะหนังเรื่อง หนึ่งบ้าน หนึ่งข่าว ทุกอย่าง เก็บหมด เพราะฉะนั้นเมื่อเราเก็บ พอเราเก็บเป็น VDO การใช้งานเราต้องถ่ายทอดออกมาเป็น VCD เป็น DVD ไฟล์ดิจิทัล เพื่อที่จะสามารถดูได้ในห้องสมุด อันนี้ก็เป็นงานผังสารสนเทศที่จะต้องทำข้อมูลของหนังทุกเรื่องที่มีให้บริการ หนังสือทุกเล่มที่มีให้บริการ รวมทั้งการทำข้อมูลที่เป็นข้อมูลในเชิงลึก ข้อมูลสืบค้น อย่างเช่น ตอนนี้เรามีหนังสือที่พิมพ์ชื่อภาพยนตร์านุกรมภาพยนตร์านุกรมเล่มแรกที่เราพิมพ์คือเล่มที่เริ่มตั้งแต่หนังไทยที่ออกฉายในประเทศไทยตั้งแต่ 2470-2499 ทีมงานผังนี่จะเป็นคนไปหาข้อมูลหนังต่างๆ เรื่องย่อ เท่าที่จะหาได้ บางเรื่องก็หาไม่ได้ มีชื่อเรื่องนี้จะบอกว่ามีฉายแต่ค้นหาไม่ได้ถ้าไม่มีข้อมูล ก็จะเป็นเล่มหนาๆ งานของเขาก็จะเป็นการลงไปวิจัยเรื่องพวกนี้เพื่อที่จะนำมาใช้อ้างอิงในการศึกษา สารสนเทศก็จะมีงานที่เรียกว่างานอนุรักษ์กระดาษ ภาพถ่าย ภาพเบื้องหลังกองถ่ายหนัง ภาพนิ่ง นิติสารภาพยนตร์เก่าๆ ผังนี่จะเป็นผู้อนุรักษ์และให้บริการของสิ่งพิมพ์ทั้งหมด อีกกลุ่มงานหนึ่งคือกลุ่มงานดิจิทัล กลุ่มงานดิจิทัลคือกลุ่มงานอย่างที่ผมบอก คือเวลาเรามีฟิล์มอะไรมากๆ เวลาให้บริการต้องผ่านกระบวนการทรานเฟอร์ งานดิจิทัลก็จะมีหน้าที่ในการทรานเฟอร์วัตถุเหล่านี้เพื่อที่จะให้เอามาเป็นบริการได้ แล้วก็ให้ข้อมูลในเบื้องต้นของหนังบางประเภท เป็นข้อมูลคร่าวๆ เช่นบางที่เราหาฟิล์มหนังบางม้วน ไม่มีข้อมูล ไม่รู้ว่าเป็นใครด้วยซ้ำ ต้องไปหาหน้าตาว่าคือใคร ใช้อย่างไรออกมา กลุ่มใหญ่ที่สุดคือกลุ่มภาพยนตร์

กลุ่มภาพยนตร์จะเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่จัดหาภาพยนตร์ สิ่งเกี่ยวเนื่อง โปสเตอร์ ทุกอย่าง สิ่งเกี่ยวเนื่องหมายถึงว่าวัตถุที่เกี่ยวกับหนังทั้งหมด โปสเตอร์หนัง เครื่องถ่ายหนัง พรอบ กลุ่มนี้จะไปจัดหาทั้งหมด นอกจากกลุ่มนี้ก็มีผังที่เรียกว่าพอจัดทำมาจะทำแยกไปตามกลุ่มงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าเป็นเสื้อผ้าหรืออุปกรณ์ เกี่ยวกับเครื่องใช้ เกี่ยวกับภาพยนตร์ก็จะเป็นผังพิพิธภัณฑ์ ผังพิพิธภัณฑ์ก็จะไปทำข้อมูลของเขาเพื่อที่จะใช้โชว์ ถ้าเป็นเทป VDO ก็จะเป็นดิจิทัล ถ้าเป็นฟิล์มก็จะเข้าสู่ผังฟิล์ม กลุ่ม

ภาพยนตร์ก็จะมีฝั่งที่เรียกว่าฝั่งฟิล์ม ฝั่งฟิล์มก็จะเป็นฝั่งที่คอยดูแลบูรณะรักษาฟิล์ม ซ่อมฟิล์ม เก็บฟิล์ม ทั้งหมด รวมทั้งการทำแลปต่างๆ อย่างเช่นบางที่เราพิมพ์หนัง หนังสือพิมพ์เริ่มเสื่อมสภาพ เขาก็จะต้องนำฟิล์มนั้นมาบำบัดแล้วก็มาพิมพ์ใหม่เพื่อที่จะให้ก็อปปี้นั้นสมบูรณ์ที่สุด ก็อปปี้ที่เสื่อมสภาพก็เสื่อมสภาพไป ก็จะมีกระบวนการการทำงานแบบนี้ แล้วก็จะมีกลุ่ม 2 กลุ่ม อำนวยการยุทธศาสตร์จะเป็น back up

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนัง การวิจารณ์ในกรอบการทำงานของหอภาพยนตร์ที่เป็นเท่าที่เห็นก็มีการพูดคุยหลังฉาย

ใช่ครับ ส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยมากกว่าครับ เพราะเราไม่ได้ลงลึก ต้องบอกก่อนว่าเราเชื่ออย่างหนึ่งว่าการที่เราฉายหนังสารคดี จัดหนังเจียบ มันคือการสร้างโอกาสพื้นที่ให้กับคนให้มีโอกาสเสพงานที่หลากหลาย คือบางที่เรารู้สึกว่ามีคนที่จะเป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์หรือคนที่จะเป็นนักดูหนัง คุณต้องเปิดโลกทัศน์ตัวเองให้กว้างๆ คุณดูแล้วได้ประสบการณ์ ถ้าถามว่าเราสนับสนุนนักวิจารณ์ไหม เราอาจจะบอกว่า คือมอดโตใหญ่ของหอภาพยนตร์คือดูภาพยนตร์ยังไงให้เกิดปัญญา คือว่าเราคิดว่าหนังจะดี จะไม่ดี ถ้าคุณดูแล้วคุณคิดต่อมันทำให้คุณเกิดปัญญาทั้งนั้น มันก็ไม่ใช่เรื่องของนักวิจารณ์แล้ว มันเป็นเรื่องของการใช้ประโยชน์ภาพยนตร์ออกไปนอกเหนือจากการดูเพื่อความบันเทิง นี่คือที่หอพยายามทำเรื่อยมา แต่การฉายหนังทุกรอบของเราก็ไม่ได้มีการพูดคุยทุกรอบอย่างที่บอกมันคือกิจกรรมพิเศษ

แสดงว่าที่เล่าให้ฟังคือมันจะมีการโคเกี่ยวกับส่วนของโรงเรียนอะไรแบบนั้นด้วยใช่ไหม แล้วที่นี้ลักษณะของการประสาน คือทางหอภาพยนตร์เราเสนอให้ไปหรือเขาขอมมา

มี 2 กรณีครับ กรณีของหนังโรงเรียนจะเป็นกรณีที่ว่าเราจะทำจดหมายทุกๆ เหมอมว่าเรามีโปรแกรม แล้วเราก็ส่งไปตามโรงเรียนที่เรา รู้จักว่าเรามีโปรแกรมนี้อ ถ้าเค้าสนใจสามารถเข้าร่วมได้ เราทำมาเป็นปีที่ 3 ซึ่งปีแรกๆ เขาก็จะไม่เข้าใจประเด็นเราว่าเราจะทำอะไร จนกระทั่งเราก็บอก เราอธิบายให้เขาเข้าใจ พอเขามารอบหนึ่งเขาก็รู้ว่า มันเป็นอย่างนี้ เขาก็จะสนใจและพานักเรียนมาเรื่อยๆ อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่ติดต่อมาเอง อันนี้คือกลุ่มอย่างเช่นนักศึกษาที่จะมาดูงาน หรือกลุ่มมหาวิทยาลัย คณะวิชาต่างๆ ที่จะมาดูว่าหอภาพยนตร์ทำอะไร ก็จะทำจดหมายมา มีทั้ง 2 กลุ่ม

ทางหอภาพยนตร์ ตอบไปแล้วเห็นว่าการวิจารณ์เป็นอย่างไรบ้าง อยากทราบว่าเห็นว่ามันมีผลกระทบต่อการภาพยนตร์ไทยโดยรวมอย่างไร

ผมมองว่า ผมไม่คิดว่านักวิจารณ์ท่านใดท่านหนึ่งจะมีอิทธิพลทุกอย่างในโลกใบนี้ คงจะมี แต่ว่าสิ่งหนึ่งที่ท่านถามว่าปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นอย่างไร คือความที่คนมีสื่อเป็นของตนเอง มี facebook มี blog มีเว็บไซต์ แล้วก็ทุกคนมีที่ที่จะแสดงความคิดเห็นของตัวเอง ฉะนั้น ความคิดเห็นแบบนี้ที่แสดงออกมามากๆ เข้า โดยนัยยะบางคนจะมีความรู้ด้านภาพยนตร์หรือเปล่าไม่รู้ บางคนอาจจะแค่แสดงความคิดเห็นว่าชอบไม่ชอบ บางคนไปใหญ่ขนาดว่า มันดี มาตีความหรืออะไรอย่างนี้ มันทำให้เปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุย แล้วผมเห็นว่ามันสำคัญ จะเป็นตัวผลักดันการหนังไปได้ด้วยพื้นที่พูดคุยแบบนี้ ในแง่หนึ่งแล้วผมไม่ค่อยเชื่อว่านักวิจารณ์ท่านใดท่านหนึ่งเก่งแล้ววงการจะดี ผมคิดว่าทุกคนต้องมา แล้วก็แชร์คุยกันมันถึงเกิดพื้นที่นั้น พื้นที่นั้นแหละมันทำให้คนทำหนังสุดท้ายวันหนึ่งก็หันกลับมาดู ต้องบอกว่าจากการทำงานหรือตอนทำเทศกาลหนังสั้นหรืออะไรมาก่อน เราจะเห็นคนที่เป็นักวิจารณ์รุ่นใหม่หลายคนมาดูงานเทศกาลเราตั้งแต่เด็กมัธยม หรือบางคนเป็นผู้กำกับ เป็นเด็กมัธยมมาทำแล้ววันหนึ่งพอเขาได้ดูแล้วสั่งสมเขาก็เติบโตแล้วได้ทำในสิ่งที่เขาอยากจะทำ หรือได้มีผลในการทำวิจารณ์หรืออะไร มันมีจุด starter แล้วเราคือจุดที่พยายามที่จะให้มี starter ให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้มีพื้นที่ starter แล้วก็จะได้ไปต่อได้ กลับกันผมก็คิดว่าคนที่อยากทำหนัง เขาคงไม่ได้ทำหนังโดยไม่สนใจคำวิจารณ์ เขาคงไปนั่งอ่านคำวิจารณ์ต่างๆ เมื่อเปิดพื้นที่มากๆ พอเขาอ่านมากๆ เข้า เมื่อเขาทำหนังมันก็จะสะท้อนกลับไปที่ตัวหนังของเขา พวกนั้นวิจารณ์หนังก็เริ่มมาจากการดูหนังเยอะๆ คนทำหนังก็เริ่มจากการอ่านคำวิจารณ์ด้วย ดูหนังไปด้วยวิจารณ์ไปด้วย มันคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรม เพียงแต่ว่าผมจะไม่ค่อยเชื่อว่าประวัติงานของใครสักคนจะทำให้มีอิทธิพล มันอาจจะมี เช่น คนที่เป็นครูมากๆ ทุกคนจะอ่านงานเขาหมดแต่จะเชื่อไม่เชื่อไม่รู้

แสดงว่าภาพยนตร์ ที่มีมอดโตว่ากระตุ้นให้เกิดปัญญา พอจะพูดได้ไหมว่าการเปิดพื้นที่พูดคุย คือที่พูดอาจจะไม่ได้มุ่งเน้นให้เกิดคำวิจารณ์หรือไม่โดยตรง และพื้นที่นั้นก็เปิดให้สำหรับการพูดคุยแลกเปลี่ยน

ใช่ แล้วผมก็ว่ามันประหลาดดีเหมือนกัน คือตอนนี้ก็มีกิจกรรมหลายอย่างที่เรามีที่เจาะกลุ่มผู้สูงอายุ ก็คือเอาผู้สูงอายุตามชุมชนมาคุย มีเจาะไปที่กลุ่มผู้ป่วย ก็เอาผู้ป่วยมาดูแลคุย แล้วเขาก็จะมีแนวคิดของการดูหนังที่ต่างจากเรา ผมว่า เขาไม่ได้จับหนังแล้วเขาก็ไม่ได้มีความรู้เรื่องหนัง แต่เขาดูแล้วเขามีสะท้อนออกมา ซึ่งตรงนี้มันทำให้เราเห็นว่า เราต้องสร้างบรรยากาศการพูดคุยที่จะแลกเปลี่ยนหรือคุยในประเด็น อาจจะไม่ใช่ความคิดที่แหลมคมเป็นวิชาการ แต่มันคือประเด็นที่สะท้อนจากคนที่ไม่รู้อะไรเลย คือก็มาดูหนังแล้วก็ถามว่ารู้สึกยังไง แล้วเขาก็ตอบมา เขาชอบอะไร ประเด็นนี้คืออะไรแล้วเขาก็พูดกลับมา

แสดงว่ากลุ่มผู้คนมีหลากหลายมากคือมีทั้งคนชรา ผู้ป่วย แล้วก็เด็กด้วยใช่ไหม

ใช่ แล้วก็ถ้ารอบหนังปกติหรือภาพยนตร์สนทนาก็จะมีบุคคลทั่วไปด้วย

คนทั่วไปด้วย แล้วอย่างกรณีของเวลาที่พูดเมื่อก็คือคนดูเหล่านี้เขาก็ไม่ได้เป็นนักวิชาการใช่ไหม

เขาก็อาจจะพูดว่าชอบไม่ชอบเพราะอะไร เขาเห็นประเด็นไหนในหนังซึ่งคือเฟอิดูอันนี้ผมไม่ได้ดู แต่น้องที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับผู้ป่วยเขาฉายหนัง ซาลิ แชลลิน เรื่อง **The Kid** ให้ผู้ป่วยดู เสร็จแล้วเขาก็ถามผู้ป่วย ผู้ป่วยส่วนหนึ่งก็บอกอันนี้เขาพูดถึงเรื่องความเมตตา ที่ซาลิมีต่อเด็กต่อตัวละครเด็ก แล้วมีคนบอกว่า ไม่ เขาไม่ได้มีความเมตตาเขาเห็นแก่ตัวต่างหาก แต่ว่าเขาอยู่ในภาวะที่เขาทำอะไรไม่ได้เขาเลยต้องรับเด็กคนนี้มา คือมันก็สะท้อนไปอีกมุมหนึ่ง ซึ่งมันก็คือการตีความหนังอีกแบบหนึ่ง อย่างที่บอกว่าเขาก็ไม่ได้มีทฤษฎีอะไรในหัว แค่อูแล้วก็สะท้อนมาให้เรา

เมื่อสักครู่ตอบไปแล้วบางส่วนว่าเรื่องการวิจารณ์ก็คงไม่ได้มุ่งเน้นใช่ไหมครับ อยากทราบว่าหอภาพยนตร์มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมกิจกรรมการวิจารณ์อย่างไรบ้าง

คือเหมือนว่าถ้าเราสนับสนุนส่วนใหญ่ที่เป็นไปได้ก็อย่างเช่นหลักสูตรอบรมประวัติศาสตร์ภาพยนตร์อะไรแบบนี้ คือผมคิดว่าถ้าคุณจะเป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์ที่ดีได้ ผมมองว่าหลักสูตรอบรมนี้ คือการให้บริบทประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ยุคเกิดภาพยนตร์จนถึงยุคประมาณต้น 2540 เพราะฉะนั้นคุณก็จะเข้าใจหนัง คุณจะวิจารณ์หนังได้ดี คุณต้องเข้าใจบริบทตรงนี้ให้ได้ ถ้ามันเป็นไปได้ไหมที่หอจะเปิดหลักสูตรอบรมวิจารณ์อะไรแบบนี้ จริงๆ คนที่ทำตอนนี้คือมูลนิธิหนังไทยเขาทำอยู่ คือหลักสูตรอบรมภาพยนตร์วิจักษณ์ ซึ่งจะเป็นอาจารย์แดง จริงๆ มันก็เชื่อมโยงกันระดับหนึ่ง มูลนิธิหนังไทยก่อนหน้านี้ก็คือหอภาพยนตร์ เป็นราชการมากๆ ไม่มีทุนไม่มีอะไร มูลนิธิหนังไทยก็เหมือน NGO ที่คอยขับเคลื่อนงานกิจกรรมให้ แต่ตอนนี้เราไม่ได้ดึงคอร์สนั้นกลับมา เราให้มูลนิธิหนังไทยรับไป รายได้ให้มูลนิธิหนังไทยไปก็จะเป็นอย่างนั้น

ที่มีกิจกรรมที่มีเด็กมาชมภาพยนตร์ด้วย ไม่ทราบว่าเด็กมีปฏิกริยาอย่างไรบ้างหลังจากชมภาพยนตร์แล้ว

หลากหลายครับ จริงๆ เป้าหมายของเรามันลึกลงไปอีก ผู้อำนวยการของเราก็อยากจะให้เด็กได้ต่อยอด

ทางความคิดจนสามารถเป็นผู้สร้างได้ แต่ขณะเดียวกันผมต้องบอกก่อนว่าเด็กที่มาส่วนใหญ่หลากหลายมาก เด็กหลายคนไม่เคยได้มีโอกาสได้เข้าโรงหนังหรือดูในจอใหญ่ๆ แล้วก็ห้องมืดๆ อย่างนี้ส่วนใหญ่ก็จะดูที่บ้าน ครั้งแรกที่เขาเข้ามาก็คือประสบการณ์แรก ประสบการณ์ในการดูหนังในโรงภาพยนตร์ซึ่งเราก็ได้พูดคุยว่าเขาไม่ควรจะคุยเสียงดัง เป็นเรื่องของกติกาที่ใช้ร่วมกัน หลังจากนั้น ระหว่างฉายเขาก็ไม่ได้เอ้าขนาดนั้นหรอก เขารู้ตัวว่าเสียงดัง คุยก็แบบว่า ก็หลากหลาย พอคุยจะมีวิทยากรมาพูดคุย มาถามเด็กถ้าเด็กหลายๆ ยกมือตอบคำถาม วิ่งมาข้างหน้าโรงหนังเพื่อตอบคำถาม แต่ว่าน่าสนใจก็คือตอนที่บอกว่าใครจะออกมาตอบทุกคนวิ่งมาตอบ แต่พอคุยถามแบบถามทันที เด็กจะอายที่จะตอบไม่รู้เพราะอะไร แต่ผมสันนิษฐานอย่างหนึ่งก็คือเด็กคนแรกตอบถูก คนที่สองก็รู้สึกว่าจะต้องตอบแบบคนแรกก็จะถูกแล้วเราก็จะตอบว่าไม่เป็นไรเราจะตอบอะไรก็ได้มันไม่ใช่คำตอบถูกผิด มันคือความคิดเห็นส่วนตัวของน้องที่มีให้ซึ่งบางคนก็เข้าใจบางคนก็ไม่เข้าใจ มันก็เป็นลักษณะของเด็ก ถามว่าเด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองที่ดีไหม เด็กทุกคนชอบออกนอกห้องเรียนด้วย อันนี้ก็เป็นอีกอันหนึ่ง คือโจทย์ที่หลายคนเขาถามว่าทำไมเราไม่เอาหนังไปฉายในห้องเรียนเลยล่ะ แล้วก็ให้เด็กคุยในห้องเรียน คือเด็กอยู่ในห้องเรียนกับเด็กอยู่นอกห้องเรียนมันต่างกัน ประสบการณ์ในห้องเรียนกับในโรงหนังมันต่างกัน เราอยากให้เห็นประสบการณ์ที่ต่าง ไม่ใช่แค่ดูหนังในโรงเรียน

คราวนี้ก็เป็นคำถามสุดท้าย ที่ว่าสโลแกนคือปัญญา ที่พูดมาก็มีนัยยะหลายอย่างที่ครอบคลุม แต่คราวนี้รบกวนให้ความหมายของคำว่าปัญญาในที่นี้ทางหอภาพยนตร์มุ่งเน้นทางด้านไหนบ้าง

จริงๆ คำจำกัดความมันคือภาพยนตร์ยังให้เกิดปัญญา ปัญญาในที่นี้หมายถึงการได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านภาพยนตร์ ถ้าเป็นภาพยนตร์ เป็นสโลแกนของผู้อำนวยการก็จะบอกว่าภาพยนตร์เป็นศาสนาคือภาพยนตร์เป็นเหมือนกับพระธรรมที่คุณไปดูแล้วคุณจะได้รับรู้ได้เรียนรู้มากขึ้น แต่นั่นคุณต้องทำหนังให้มากกว่าความบันเทิง ต้องคิดต่อยอด แล้วที่บอกหนังดีหนังเลว เพราะว่าหนังทุกเรื่องเราสามารถนำไปคิดต่อยอดได้ในมุมต่างๆ ไม่จำเป็นจะต้องแค่สิ่งที่หนังนำเสนออย่างเดียว มันอาจจะพูดถึงเรื่องที่หนังนำเสนอ แต่คุณคิดถึงประวัติได้ มันไม่ใช่แค่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับหนัง แต่มันคือการเรียนรู้ทุกอย่างที่หนังนำเสนอ มันสามารถเอาไปเรียนรู้แล้วหนังสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ดี ทำให้เห็นเป็นรูปธรรม สมมติเราพูดถึงความดี คุณก็จะเห็นความดีเป็นนามธรรม ความดีคืออะไร พอมันอยู่ในหนังแล้วมันกลายเป็นรูปธรรม มันสามารถถกเถียงกันได้ รูปธรรมที่เห็นความดีไม่ดียังไงแล้วมันสะท้อนยังไง กระทั่งอย่างไรมันต่อยอดได้ คุณมาฟัง มาเข้าร่วมกิจกรรมปัญญามันก็จะเกิดจากสิ่งเหล่านี้ มันทำให้เราเกิดวุฒิปัญญาคือขจัดความไม่รู้ของเรา ทำให้เรารู้อะไรบางอย่าง

ไม่ทราบว่ามีอะไรจะฝากไหมครับ พอตอนนี้ทำเกี่ยวกับเครือข่ายการวิจารณ์อย่างพวกกลุ่มอิสระ ทางหอภาพยนตร์ได้ร่วมงานด้วยไหม เช่นทีม หรืออะไรพวกนี้

ไม่ได้มีการร่วมงานหรือการสนับสนุนอะไร ร่วมงานเป็นรายบุคคล อย่างเช่นกลุ่ม Filmsick เราเคยเชิญมาเป็นวิทยากร ก็จะมีนักวิชาการหลายๆ คนที่ทำงานอิสระที่เราเชิญมาเป็นวิทยากรมาพูดคุยกันแต่ไม่ได้ร่วมงานแบบสปอนเซอร์

ที่พูดมามีมหาวิทยาลัย มีโรงเรียน แล้วก็คนทั่วไป

แต่ส่วนใหญ่เราค่อนข้างรู้จักนักวิจารณ์เพราะตามเทศกาลหนังสั้นคนมาดูก็รู้จักกันไปมา เพราะวงการมันก็แคบไม่ได้ใหญ่มาก แต่ผมไม่รู้ว่าจะพูดถึงเครือข่ายมันเป็นเครือข่ายที่กว้างขนาดไหน

เทคโนโลยีมันเปลี่ยนรูปแบบมันก็เปลี่ยน การแสดงความคิดเห็นมันก็ได้อยู่ในรูปแบบของข้อเขียนในหนังสือแล้ว

ใช่ และผมก็มองว่าอย่างที่บอกเราก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมเปลี่ยนและพอข้อเขียนมันเยอะขึ้นๆ คนเขียนเยอะขึ้น เราเรียนรู้อะไรจากมันได้บ้าง อย่างที่ผมมองว่ามันดีที่เปิดพื้นที่ทุกอย่างแล้วก็ให้คนมา ก็เอาเลย เติมที่มันก็ตกผลึกไอเดีย แต่ว่ามันต้องไม่ถูกครอบงำโดยใครคนใดคนหนึ่ง คือไม่ได้หมายความว่าสุดท้ายแล้วมันต้องมีคนบอกว่าความคิดนี้ถูก เพราะคนอื่นก็จะถอยแล้วก็ไม่กล้า เราอยากให้คนได้มีอิสระที่จะพูดออกมา มากกว่า

ในวงการภาพยนตร์มีลักษณะนั้นเยอะไหมครับ อย่างเช่นมีข้อขัดแย้ง

เรื่องนั้นผมก็ไม่ทราบ ข้อขัดแย้งของคนทำหนังกับคนวิจารณ์หรือข้อขัดแย้งแบบไหนที่อยากจะรู้

คนทำหนังกับหนังก็ไม่น่าจะมี ก็อย่างเช่นการแสดงความคิดเห็น กลุ่มก้อน ทศนคติบางเรื่อง

ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องปกติ คือจะเป็นเรื่องเท่าที่เคยอ่าน มันอาจจะเป็นเรื่องวัฒนธรรมของคนที่ถูกกวีวิจารณ์แล้วรู้สึกเหมือนถูกว่าตัวเอง การที่นักวิจารณ์ไม่ได้ว่าเขาหล่อแต่เขาว่าที่ตัวผลงาน ขณะเดียวกันมัน

ก็มีข้อโต้แย้งไปประมาณว่าวิจารณ์แก่นักทำเองไหม ก็จะเป็นข้อโต้แย้งไม่จบไม่สิ้น อย่างที่บอก ผมก็มองว่าเป็นความยากลำบากของนักวิจารณ์เหมือนกันว่าจะอยู่ในวงการแคบๆ ได้ยังไง เพราะว่าคุณพูดอะไรเกี่ยวกับหนังออกไป เขาก็ต้องรู้ คือคุณนะ แล้วคุณไม่ได้เป็นผู้ทรงอิทธิพล เขาเกลียดแล้วสักวันเขาอาจจะแบนคุณออกก็ได้ นักวิจารณ์ก็ต้องมีศาสตร์และศิลป์ของตัวเองที่จะต้องเหมือนกัน อาชีพของเขาก็ถูกล่อเป้าอยู่แล้วว่าแกมาเพื่อจับผิดหรืออะไรอย่างนี้ ทำยังไงให้ข้อเขียนของเขาไม่เป็นการจับผิด อันนั้นคือสิ่งที่เขาต้องทำ ผมว่าถ้าอ่านงานวิจารณ์ที่ผมอ่านของอาจารย์อีเบิร์ตอะไรอย่างนี้ก็จะมีความรู้สึกแบบเขาเขียนแล้วมันไม่ต้องมีความรุนแรง แต่มันก็เห็นได้ว่าเขาเขียนด้วยความหวังดีกับหนัง คือมันมีทัศนคติอย่างนั้นอยู่ คือเราอ่านเราก็ไม่สนใจ พอคนทำหนังมาอ่านก็จะรู้สึกอีกแบบหนึ่งหรือเปล่า ตรงนี้คือสิ่งที่นักวิจารณ์เองก็ต้องระวัง เพราะว่าผู้สร้างหนัง การถ่ายหนังเขาเหนื่อยกับทุกฉาก เพราะฉะนั้นเขาก็จะหงวหงาย ต่อให้หนังเขาแย่มากแค่ไหนก็ตามแต่ฉันรักของฉัน ซึ่งพอคุณไปว่าเขามันก็เลยอดไม่ได้ที่จะกลับไปว่าเหมือนว่าตัวเอง ว่าความพยายามของเขา ซึ่งมันก็ต้องดูทั้งสองมุม คือคนทำหนังเองก็ต้องยอมรับที่นักวิจารณ์แสดงความเห็น นักวิจารณ์ก็ต้องเข้าใจคนทำหนังว่าเขาคิดอย่างนี้ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์: จิรวัดน์ แสงทอง
ตำแหน่ง: อาจารย์หลักสูตรอาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
วัน เวลา สถานที่: 9 กุมภาพันธ์ 2558 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช
ผู้สัมภาษณ์: นายคงกฤษ ไตรยวงศ์

ขอให้เล่าความเป็นมาของการสอน และกิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ในหน่วยงานของท่าน

หลักสูตรภูมิภาคศึกษา (ปัจจุบันได้ปรับปรุงหลักสูตรและเปลี่ยนมาใช้ชื่อ “หลักสูตรอาเซียนศึกษา”) มีรายวิชาเกี่ยวกับภาพยนตร์ร่วมสมัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้/ภูมิภาคอาเซียน การเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวได้พยายามให้นักศึกษาได้ชมและวิเคราะห์ภาพยนตร์ในภูมิภาคนี้อย่างหลากหลาย และแทบทุกภาคการศึกษาที่เปิดสอนรายวิชานี้ ทางหลักสูตรฯ กระตุ้นให้รายวิชาคิดผลักดันกิจกรรมในชั้นเรียนที่สนับสนุนให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถทางด้านภาษาในภูมิภาคนี้ที่เรียนมา และทำการเผยแพร่ภาพยนตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปด้วยพร้อมกัน เป้าหมายดังกล่าวนี้ได้นำมาซึ่งการจัดเทศกาลภาพยนตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าวนี้เป็นคนดำเนินการหลักอย่างต่อเนื่องแทบทุกปีการศึกษา โดยถึงปัจจุบันได้จัดขึ้นแล้วจำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง

ลักษณะกิจกรรมของกิจกรรมเป็นอย่างไร ได้รับการตอบรับมากน้อยเพียงใด จากคนกลุ่มใด กรุณาตัวอย่าง

เริ่มต้นจากการร่วมหารือกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาในชั้นเรียนดังกล่าวเพื่อกำหนดแนวทางการจัดเทศกาลภาพยนตร์ในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะการนำเสนอและกิจกรรมประกอบ แบ่งกลุ่มรับผิดชอบ วิธีการประชาสัมพันธ์ และคัดเลือกภาพยนตร์ที่จะจัดฉาย

ในส่วนของการนำเสนอ นั้น เนื่องจากภาพยนตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นที่รู้จักกันน้อยในหมู่ผู้ชม และเนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาในการรับชม ทางรายวิชาจึงมักกำหนดโจทย์ให้นักศึกษาต้องเลือกวิธีการนำเสนอภาพยนตร์ที่จะสื่อสารภาพยนตร์สู่ผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด นักศึกษามักเลือกใช้วิธีการทำคำบรรยายภาษาไทยโดยแปลจากคำบรรยายภาษาอังกฤษ หรือที่มความรู้ทางด้าน

ภาษาในอาเซียนมากอยู่สักหน่อยก็จะแปลจากภาษาท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ โดยตรง บางปีทางรายวิชาได้ทดลองให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะเพิ่มเติมหรือไม่นักศึกษาของเลือกเองที่จะใช้วิธีการพากย์เป็นภาษาไทยพร้อมๆ กับการทำคำบรรยายเป็นภาษาไทยหรือหัดพากย์ นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะพยายามประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ที่กลุ่มตนรับผิดชอบนำเสนอให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พอถึงตอนจัดฉาย นักศึกษาอาจเลือกใช้วิธีการอธิบายบริบทหรือความเป็นมาของเรื่องราวก่อนการจัดฉาย โดยนักศึกษาทำหน้าที่นี้เอง หรือไม่ก็อาจเชิญอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่ภาพยนตร์นำเสนอมาให้รายละเอียดเพิ่มเติม บางกลุ่มอาจทำเอกสารประกอบเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพยนตร์แก่ผู้ชม มีการจัดกิจกรรมประกอบเพื่อสร้างสีสัน เช่น การแสดงที่บอกเล่าหรือสอดคล้องกับเรื่องราวในภาพยนตร์ที่จัดฉาย จัดสถานที่ให้สอดคล้องกับท้องเรื่อง ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ และอาจมีการจัดกิจกรรมตอบคำถาม เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็น อันเป็นการสร้างสีสันหลังจากจบภาพยนตร์

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยเฉพาะนักศึกษาหลักสูตรอาเซียนศึกษาเองที่อยากจะเข้าชมภาพยนตร์จากภูมิภาคนี้อยู่แล้ว รองลงมาคือนักศึกษาที่เป็นเพื่อนๆ ของนักศึกษาที่จัดฉายภาพยนตร์แต่ละเรื่อง มาชมโดยได้รับการชักชวนมา มีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเข้ามาชมบ้างเมื่อได้เห็นประชาสัมพันธ์ถึงภาพยนตร์เรื่องที่น่าสนใจ

การตอบรับภาพยนตร์นั้นแตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง มากน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์และการชักชวนกันมา น้อยสุดบางเรื่องมีผู้ชมราว 20 คน แต่ก็มีภาพยนตร์บางเรื่องที่นักศึกษาบางกลุ่มในมหาวิทยาลัยได้ยื่นข้อเสนอมาก่อนแล้วจึงชวนกันมาดูเกือบ 200 คน ซึ่งในกรณีนี้การจัดฉายภาพยนตร์เรื่อง *Ayat-Ayat Cinta (Hanung Bramantyo, Indonesia, 2008)* เป็นกรณีที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ ในขณะที่คนทั่วไปแทบจะไม่รู้จักภาพยนตร์ในภูมิภาคอาเซียนนี้ แต่ภาพยนตร์ที่โด่งดังจากอินโดนีเซียอยู่ในการรับรู้ของนักศึกษามุสลิมจำนวนไม่น้อยในมหาวิทยาลัย

การจัดกิจกรรมภาพยนตร์มีการนำเสนอทัศนะเชิงวิจารณ์หรือไม่ ส่วนมากเป็นการวิจารณ์ในทิศทางใด

มีการนำเสนอทัศนะเชิงวิจารณ์บ้างสำหรับบางเรื่อง ถือว่ายังน้อยอยู่ในภาพรวม เนื่องจากเป้าหมายหลักของการนำเสนอภาพยนตร์ในเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาทักษะของนักศึกษาและเผยแพร่ภาพยนตร์ในภูมิภาคอาเซียนเป็นสำคัญ เป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนการสอนในแนวทางอาณานิคมศึกษาด้วยเหตุนี้กิจกรรมจึงยังเน้นหนักที่การให้ความรู้ผู้ชมเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในภาพยนตร์เสียมากกว่า อย่างไรก็ตาม ทัศนะเชิงวิจารณ์จะมีการนำเสนอขึ้นในชั้นเรียน และทางหลักสูตรฯ อยากกระตุ้นให้มีเพิ่มมากขึ้นในเทศกาลภาพยนตร์ด้วยในอนาคต

กลุ่มของท่านได้ทำกิจกรรมที่ร่วมมือกับกลุ่มภาพยนตร์อื่นๆ หรือกลุ่มศิลปวัฒนธรรมอื่นๆหรือไม่ โปรดระบุชื่อกลุ่มนั้นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มีบ้างแต่ก็ยังไม่ได้กว้างขวางมากนัก ถ้าเป็นกลุ่มภาพยนตร์ในประเทศ ก็ได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มฟิล์มไวรัส นักวิจารณ์อิสระ กลุ่มนักวิชาการที่สนใจในประเด็นศิลปะ ภาพยนตร์ วรรณกรรม และการเมืองไทยที่รวมศูนย์อยู่ที่สำนักพิมพ์อ่าน กลุ่มผู้จัดเทศกาลหนังทดลองกรุงเทพฯ เป็นต้น สำหรับกลุ่มภาพยนตร์ต่างประเทศนั้นยังเป็นไปลักษณะเชื่อมสัมพันธ์และจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคลมากกว่าจะเป็นกลุ่มเป็นก้อน อย่างเช่น กับนักสร้างภาพยนตร์อิสระจากประเทศอินโดนีเซีย

อุปสรรคในการดำเนินงานของกิจกรรมภาพยนตร์ของท่านคืออะไร

ด้วยการผลักดันกิจกรรมโดยส่วนใหญ่ของการจัดเทศกาลภาพยนตร์อาเซียนจะเป็นการดำเนินงานโดยนักศึกษา

เพราะยังคงฝากไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา และยังประกอบด้วยเป้าหมายหลักที่ต้องการให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทดลองแสดงความสามารถ จึงทำให้โดยส่วนใหญ่แล้วคุณภาพของการนำเสนอผลงานภาพยนตร์ในเทศกาลฯ จะแตกต่างกันไปตามความสามารถของนักศึกษาแต่ละกลุ่มแต่ละปี ทั้งในส่วนของการจัดทำคำบรรยายภาษาไทยหรือจะโดยการพากย์ และรวมถึงในส่วนของกิจกรรมประกอบ ภาพยนตร์บางเรื่องนักศึกษาได้ทำคำบรรยายภาษาไทยได้ดีมากๆ ไม่ด้อยไปกว่าการทำคำบรรยายมีอาชีพร่ แต่กับบางเรื่องก็ยังคงต้องปรับปรุงอีกเยอะหากอยากรจะนำไปเผยแพร่ต่อไป

นอกเหนือจากประเด็นดังกล่าวนี้แล้วก็ดูเหมือนจะไม่มีอุปสรรคใดในการดำเนินงาน เพราะมหาวิทยาลัยก็เปิดกว้างให้จัดได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา สิ่งอำนวยความสะดวกก็ค่อนข้างพร้อม

ขอให้ท่านระบุบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ท่านร่วมงาน และกำลังร่วมงาน ทั้งผู้สร้างและนักวิจารณ์

กลุ่มนักวิจารณ์และนักวิชาการที่เคยร่วมงานด้วย เช่น คุณสนธยา ทรัพย์เย็น คุณโมรีมาตย์ ระเด่นอาหมัด คุณวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา (filmsick) คุณไกรวุฒิ จุลพงศธร รวมถึงกลุ่มผู้จัดเทศกาลภาพยนตร์ทดลอง/ภาพยนตร์นอกกระแส เช่น คุณอาดาตล อิงคะวณิช คุณแมรี่ ปานสง่า เป็นต้น ยังคงร่วมงานกับกลุ่มบุคคล

ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพยนตร์อย่างจำกัด ที่เคยร่วมงานด้วย ก็อย่างเช่น คุณปริกข์ วัชรานนท์ (โต๊ะพนัสมิตร) และนักสร้างภาพยนตร์สารคดีอิสระอย่างคุณพิสุทธิ์ ศรีหมอก

ท่านคิดว่าภาวะการวิจารณ์ภาพยนตร์ในประเทศไทยเป็นอย่างไร และควรมีทิศทางอย่างไร

ถ้ากล่าวในส่วนของการวิจารณ์ในสื่อกระแสหลักอย่างเช่นในหน้าหนังสือพิมพ์วารสารรายสัปดาห์ รายเดือน หรือตามนิตยสารภาพยนตร์ที่มีอยู่จำนวนหนึ่งนั้น คงต้องกล่าวตรงๆ ว่ายังไม่ค่อยมีความหลากหลายเท่าไร โดยส่วนใหญ่จะเป็นได้ก็แค่เพียงแค่การแนะนำภาพยนตร์ บอกเล่าเรื่องราว หรือไม่ก็ใช้กรอบการวิจารณ์ ภาพยนตร์แบบเดิมและเพียงไม่กี่แบบ มักจะยังให้ความสำคัญสูงกับการพิจารณาและวิจารณ์การแสดง การกำกับการแสดง ความเหมาะสม **make sense** ของการเล่าเรื่อง หรือพยายามตีความสัญลักษณ์ ซึ่งท้ายที่สุดก็จะจบลงด้วยการตัดสินว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ดีหรือไม่ดี

ความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจจะอยู่ในกลุ่มนักวิจารณ์อิสระรุ่นใหม่ที่มีมักเผยแพร่ผลงานของตนในโลก **social network** นักวิจารณ์กลุ่มนี้มีพื้นฐานที่แข็งแกร่งจากการชมภาพยนตร์ที่หลากหลาย ติดตามความเคลื่อนไหวของวงการวิจารณ์ภาพยนตร์สากลและรวมถึงวงวิชาการด้านภาพยนตร์ศึกษา ปรับประยุกต์เข้ากับการวิจารณ์ภาพยนตร์ทั้งกระแสหลักและนอกกระแสโดยมีมุมมองที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนว่าภาวะการวิจารณ์ภาพยนตร์ในประเทศไทยควรมีทิศทางอย่างไรนั้น ประการสำคัญที่สุดคือการที่นักวิจารณ์ควรจะมีทักษะการวิจารณ์ในเชิงวิพากษ์ให้มากขึ้น ติดตามวงวิชาการด้านภาพยนตร์ศึกษา หรือกระทั่งวงวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มองหามุมมองใหม่ๆ ทางวิชาการมาปรับประยุกต์ใช้ในการวิจารณ์ภาพยนตร์ ติดตามความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอย่างใกล้ชิด สืบค้นข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้บทวิจารณ์นั้นไม่หลุดลอยไปจากบริบทอื่นๆ ที่สำคัญและจำเป็นในการวิเคราะห์ตีความภาพยนตร์ ความหลากหลายของมุมมองในการวิจารณ์ภาพยนตร์จะเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้อ่าน และจะมีส่วนในระยะยาวต่อการสร้างภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน

ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่เป็นเงื่อนไขให้การวิจารณ์ภาพยนตร์ถดถอยหรือก้าวหน้า

การวิจารณ์ภาพยนตร์ควรต้องอยู่บนฐานของการมีความคิดในเชิงวิพากษ์ หากไม่มีความคิดในเชิงวิพากษ์ก็ยากยิ่งที่จะวิจารณ์ภาพยนตร์ได้อย่างเรื่องปัญญา และความคิดเชิงวิพากษ์ต่อภาพยนตร์นั้นแยกไม่ขาดจากความคิดเชิงวิพากษ์ต่อประเด็นอื่นๆ รอบตัว ที่เป็นปัญหาก็คือการครอบงำอย่างแทบจะสมบูรณ์แบบของความคิดแบบอนุรักษนิยมในสังคมไทยได้ทำให้ความคิดเชิงวิพากษ์เติบโตอย่างจำกัด บ่อยครั้งที่เราจะเห็นได้

ว่านักวิจารณ์ที่มีความคิดแหลมคมในการวิจารณ์ภาพยนตร์มักจะมาพร้อมกับการกล้าที่จะตั้งคำถามและมีความคิดแหลมคมในทางการเมือง ส่วนผู้ที่มิที่ทัศนะไม่เท่าทันในทางการเมืองหรืออำนาจในสังคมก็มักจะวิจารณ์ภาพยนตร์ได้ไร้ราคาอย่างสม่ำเสมอ

ท่านคิดว่าปัจจุบันการวิจารณ์ภาพยนตร์มีลักษณะเป็นเครือข่าย (network) หรือไม่

ได้เริ่มมีการสร้างเครือข่ายในลักษณะของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนทัศนะการวิจารณ์ การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ การร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อขยายกลุ่มผู้สนใจในการชม ศึกษา และวิเคราะห์ภาพยนตร์มากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะรวมศูนย์อยู่ที่กลุ่มนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระ (โดยเฉพาะกลุ่มฟิล์มไวรัสและกลุ่มผู้จัดเทศกาลหนังทดลองกรุงเทพฯ) พวกเขาเหล่านี้มีเครือข่ายผู้สนใจในการชมภาพยนตร์แนวทางเดียวกันอยู่ในสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หรือกับกลุ่มนักเขียน กลุ่มศิลปินอิสระ ได้มีการเดินทางตระเวนฉายหรือหาโอกาสนำภาพยนตร์ที่ดีๆ ไปฉายตามสถานที่ต่างๆ ที่มีเครือข่ายอยู่ หรือพร้อมที่จะรับคำเชิญไปแสดงทัศนะในงานจัดฉายภาพยนตร์ กระทั่งสามารถจะขยายไปถึงการจัดทำกิจกรรมอื่นๆ เกี่ยวกับภาพยนตร์เช่นกัน ซึ่งนี่เป็นความเคลื่อนไหวจัดกิจกรรมที่น่าประทับใจและมีคุณภาพต่อการศึกษาศาปัตยกรรมเป็นอย่างดี

ท่านคิดว่าการมีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มที่จัดกิจกรรมภาพยนตร์จะมีส่วนเกื้อหนุนกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์หรือไม่

คิดว่ามีส่วนเกื้อหนุนเป็นอย่างมาก เพราะเครือข่ายกิจกรรมภาพยนตร์จะเป็นตัวนำทั้งความรู้และแรงบันดาลใจไปสู่คนกลุ่มใหม่ๆ ให้หันมาสนใจ เริ่มมองภาพยนตร์ด้วยสายตาและวิธีการใหม่ๆ ผลของกิจกรรมในลักษณะนี้อาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดแบบทันตา แต่จะเป็นการปูพื้นสั่งสมและเกิดผลในระยะยาว อย่างเช่นการจัดกิจกรรมภาพยนตร์ในลักษณะเชื่อมโยงกับเครือข่ายที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การจัดแต่ละครั้งอาจมีนักศึกษาเพียงแค่มิได้คนที่เห็นได้ชัดว่าเริ่มคิดกับภาพยนตร์ด้วยมุมมองและทัศนคติใหม่ แต่ก็ถือได้ว่าพวกเขาจำนวนน้อยนั้นได้เริ่มต้นก้าวสู่การวิจารณ์ภาพยนตร์แบบวิพากษ์แล้วเช่นกัน

ท่านคิดว่าหากทางกลุ่มจะสร้างเครือข่ายภาพยนตร์ จะสร้างเครือข่ายในลักษณะใด

อยากจะสร้างเครือข่ายภาพยนตร์กับนักวิจารณ์และผู้สร้างภาพยนตร์รุ่นใหม่ที่มีความพร้อมร่วมกันทั้งสองฝ่ายในการจะสร้างสรรค์กิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ในระดับลึกมากขึ้น กล่าวคือ ในทางมหาวิทยาลัยเองก็

พร้อมจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน ส่วนทางนักวิจารณ์/ผู้สร้างภาพยนตร์ก็พร้อมจะสละเวลาและกำลังในการจัดกิจกรรม โดยกิจกรรมที่คาดหวังนั้นไม่ควรจะหยุดอยู่เพียงแค่การจัดฉายภาพยนตร์แล้วมีนักวิจารณ์มาแสดงทัศนะ แต่ควรมีลักษณะการเปิดอบรมการวิจารณ์ภาพยนตร์อย่างเข้มข้นต่อเนื่องกันหลายวัน เป็นการเรียนรู้อย่างจริงจังในระดับลึก

นอกจากนี้ ในส่วนของผู้สร้างภาพยนตร์ ก็อยากให้เวลามาฝึกฝนให้นักศึกษาหรือผู้สนใจได้สามารถสร้างภาพยนตร์ของตนเองได้ภายในระยะเวลาสั้นๆ ทำลายข้อจำกัดที่ยุ่งยากหรือความคิดว่าการสร้างภาพยนตร์เป็นเรื่องเกินกำลัง สามารถสร้างภาพยนตร์เล็กๆ ภายใต้เวลาและงบประมาณอันจำกัด แต่สามารถจะเป็นผลงานที่ดีได้หากได้รับคำชี้แนะและมุมมองที่ดี การฝึกฝนสร้างภาพยนตร์จะเป็นหนทางแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ดีมากทางหนึ่ง

ท่านคิดว่าเครือข่ายภาพยนตร์ควรมีกิจกรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ไปพร้อมกันหรือไม่ เพราะเหตุใด และหากท่านเห็นว่าควรมี ควรดำเนินกิจกรรมอย่างไรจึงจะบรรลุผลดังกล่าว

ควรมี เพราะการวิจารณ์ภาพยนตร์นั้นองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ยิ่งการสร้างกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายภาพยนตร์ควรจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการวิจารณ์ภาพยนตร์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นการนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ที่คิดสรรขึ้นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อรรถวุฒิ บุญยวง
ตำแหน่ง : พนักงาน Book Republic
วัน เวลา สถานที่ : ซอยนิมมาน 1 จังหวัดเชียงใหม่
ผู้สัมภาษณ์ : คงกฤษ ไตรยวงศ์

=====

ลักษณะกิจกรรมของ Book Republic เป็นอย่างไรบ้าง

หลักๆก็ถือเป็นงาน event ที่ต้องทำอยู่แล้ว เดือนละ 2 ครั้ง ซึ่งจะสลับกัน ถ้าช่วงไหนที่เราอยากฉายหนัง เราก็จะมี event ฉายหนัง ช่วงไหนที่เราอยากจัดเสวนาเรื่องหนังสือ ก็จะมีจัดถึงเสวนาเรื่องหนังสือ

วิทยากรมาจากไหน

ส่วนหนึ่งเรารู้จัก ถ้ามีช่วงไหนที่วิทยากรบางคนเดินทางมาเชียงใหม่ เราก็จะเชิญมา เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีนักคิดนักเขียนเยอะ พี่ภควดี วีระภาสพงษ์ ที่เป็นนักแปลก็มีบ้านอยู่เชียงใหม่ ด้วยความที่เราคุ้นเคยกับเขา ถ้าเขาสนใจหนังที่เราจะฉาย ก็เชิญเขามาพูด

คราวที่แล้วเห็นอาจารย์อาทิตย์ ศรีจันทร์ อาจารย์อนุสรณ์ ตีปยานนท์ มาพูดเรื่อง อสรพิษ แสดงว่ามันมีลักษณะของการทำงานเป็นเครือข่ายเหมือนกัน ทีนี้หนังที่เลือกมาฉายมีเกณฑ์เลือกอย่างไร เช่น สไตล์เนื้อหา

ไม่มีอะไรตายตัว ถ้าประชุมแล้วทีมงานบอกว่าหนังเรื่องไหนน่าจะดู ก็จะมาคุยกัน ก็มีการเสนอในที่กันว่าหนังน่าสนใจเพราะอะไร หนังชวนให้คนมานั่งดูได้ต่อยอดคุยอะไรกัน หนังบางเรื่องเราอาจจะชอบ แต่ถ้ามันอินดี่มาก แล้วคนดูจะไม่เข้าใจ เราก็อาจจะต้องจัดเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกแบบ ถ้าหนังบางเรื่องเบาๆมาก แม้ว่าเราจะชอบ แต่มันไม่มีอะไร เราก็คิดว่ามันยังไม่เหมาะที่จะถึงขั้นจัด event

ยกตัวอย่างหนึ่งที่ว่า มีประเด็นที่จะคุยกันต่อได้ไหม

ส่วนใหญ่เป็นประเด็นทางสังคม เช่นสารคดีเกี่ยวกับโสเภณี หรือหนังเกี่ยวกับการประท้วงที่ซึ่ลี้ คือมันจะมีประเด็นที่เป็นเนื้อหาที่นำมาคุยได้

พอมีประเด็นแบบนี้ ผู้ชมมีการแลกเปลี่ยนทัศนะกันอย่างไรบ้าง

หลากหลาย บางทีก็คาดไม่ถึง อย่างเช่นกลุ่มคนดู บางเรื่องเราคิดว่ามันน่าสนใจ แต่บางคนก็รู้สึกว่ามันเครียด ไป หรือดูยากไป ก็จะไม่ค่อยได้รับการตอบรับ แต่บางเรื่องที่เราไม่คิดว่าจะมีผู้ชมจำนวนมาก อย่างเช่นตอนฉายสารคดีเกี่ยวกับโสเภณี กลับมีผู้ชมจำนวนมากและแลกเปลี่ยนกันค่อนข้างที่จะยาวเกือบเป็นชั่วโมง

อย่างเช่นประเด็นทางศีลธรรม

ใช่ เขาก็ชอบด้วย หมายถึงว่าสังคมยังปิด ประเด็นเรื่องเพศ หรือประเด็นที่เป็นเชิงศีลธรรม ผู้ชมจะมีความรู้สึกว่ามันน่าสนใจ

เวลาแลกเปลี่ยนกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการประเมินค่าทางสุนทรียะหรือไม่

ก็มีบ้าง อย่างเช่นฉายสารคดีบางเรื่อง เขาก็จะรู้สึกว่ามัน fake เทคนิคบางอย่างดูไม่สมจริง ก็คุยกันสองประเด็นหลัก คือเรื่องวิธีการทำ กับเรื่องเนื้อหา

มีคนนำคุยหรือวิทยากรไหม

ส่วนใหญ่ก็ผมเอง

กลุ่มผู้ชมคือใครบ้าง

ส่วนใหญ่ก็เป็นนักศึกษาและคนวัยทำงาน ประมาณ 18-30 คน แต่บางครั้งก็คาดไม่ถึง เช่น ตอนฉายภาพยนตร์เรื่องโสเภณี มีเด็ก ม. 2 มานั่งฟัง เราก็ต้องเซ็นเซอร์ เราเซ็นเซอร์เพราะเขายังอายุน้อย แค่ 14 ปี

มีเงื่อนไขความเป็นเชิงใหม่ด้วย แล้วก็อยากมาพบปะกัน บางทีเราก็เลือกเรื่องหนังหรือหัวข้อที่ไม่ได้ mass คนก็รู้สึกว่าจะต้องมา

มีคนบอกว่าบรรยากาศแบบนี้เกิดขึ้นเพราะคนไปเจอกันเพราะอยากแสดงจุดยืนทางการเมืองด้วย

ก็มีผล เขาก็ชวนกัน ขณะเดียวกันรู้ว่าพื้นที่แต่ละพื้นที่เป็นพื้นที่แบบไหน ด้วยความที่เชิงใหม่ แกลเลอรี ร้านหนังสือ มันค่อนข้างที่จะได้รับการพูดถึง จึงทำให้รู้ว่ามิกิจกรรมอะไรที่ไหน

แสดงว่าอัตลักษณ์ของแต่ละที่ก็แตกต่างกันไป

ใช่

Book Republic มีอะไรเป็นอัตลักษณ์

มีประเด็นที่ค่อนข้างแหลมคม เป็นประเด็นที่หนัก แต่ก็ไม่ได้มีลักษณะทางการอย่างเสวนาทางวิชาการในมหาวิทยาลัย แท้ แต่โปสเตอร์ก็พยายามให้ออกมาแบบนั้น แม้จะพูดคุยกันเรื่องทางวิชาการ แต่เราก็ควรคำนึงถึงคนที่ไม่ใช่อาจารย์ด้วยกันมานั่งฟัง ควรจะมีคนหน้าใหม่ๆด้วย เราก็จะคำนึงผู้ฟังด้วยว่าควรจะเป็นคนหน้าใหม่ๆ ตอนผมอยู่กรุงเทพฯ เวลามีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะก็จะมีคนพูดเชิงเหน็บแนมว่ามีแต่หน้าเดิมๆ ซึ่งเราคิดว่าคำแบบนี้ควรจะถูกทำให้มันละลายออกไปบ้าง เพราะจะได้มีคนหน้าใหม่ๆมา เวลาได้หัวข้อใหม่ๆ

ชื่อร้านก็มินิมัล คือ Re-public

ใช่ แต่เราก็ไม่ได้การเมืองขนาดนั้น หมายถึงพวก event หรืองานต่างๆ แต่ด้วยความที่งานที่เป็นงานคมๆ หรืองานที่คนชอบพูดถึง มันจะเป็นงานแรงๆ คนก็จะเข้าใจว่าเป็นร้านแรงๆ เป็นร้านที่เน้นเรื่องการเมือง ถ้าไปนั่งดูตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เราไม่ได้จัดงานการเมืองมากขนาดนั้น แต่เป็นงานเชิงวัฒนธรรมเสียมากกว่า

ในแง่ของการวิจารณ์มีบ้างไหม

ส่วนใหญ่คนที่เราเชิญมาก็มีลักษณะของการวิจารณ์ อย่างเชิญอาจารย์ทางสายวรรณกรรมวิจารณ์ แต่ด้วยความที่พวกนักวิจารณ์ภาพยนตร์ในเชียงใหม่มีน้อย แต่นักวิชาการมากกว่า

เวลาจัดฉายหนังหรือสัปดาห์วรรณกรรมก็จะเชิญนักวิชาการจากในมหาวิทยาลัยมาคุย

ใช่ ก็จะได้มุมมองเชิงวิชาการ

เวลาจัดกิจกรรมแบบนี้เจออุปสรรคบ้างไหม อย่างเช่นเรื่องการเมือง

อันนี้เป็นเรื่องใหญ่ในยุคนี้นะ แต่ช่วงนั้นไม่มีปัญหานี้ ก็จะมีเรื่องความอำนวยความสะดวก เรื่องการเดินทาง อย่างเช่นมีคนเดินทางมาจากกรุงเทพฯ อยากมางาน แต่เดินทางมาไม่ได้ เพราะเชียงใหม่เป็นเมืองที่ทุกคนต้องมีรถ อีกอย่างคือเชียงใหม่เป็นเมืองที่มี event เยอะ เวลาเราจัดงานชนกับกิจกรรมที่จัดในมหาวิทยาลัย หรือหอศิลป์ มันจึงเหมือนแย่งกลุ่มผู้ฟังกันอยู่ บางทีก็เลี่ยงไม่ได้ เพราะคนก็จะจัดกิจกรรมกันวันเสาร์

เวลาเชิญวิทยากรจากกรุงเทพฯ มีข้อจำกัดอย่างอื่นบ้างไหม

เรื่องนี้ค่อยมี เพราะว่าแม้เราจะสนิทกัน แต่เราก็เชิญค่อนข้างเป็นกิจจะลักษณะ เรื่องที่פקเรื่องการเดินทาง เราค่อนข้างทำให้เป็นกิจจะลักษณะ เพื่อนำไปสรุปผล หรือเขียนเป็นรายงาน

Book Re-public มีสื่อเป็นของตัวเองด้วยใช่ไหม อย่าง facebook

มีแฟนเพจ

หนังสือ?

หนังสือไม่มีครับ มี Youtube ซึ่งตอนนี้กำลังรอร้านใหม่เสร็จ ก็จะอัปโหลดคลิปเก่าๆประเด็นวรรณกรรม หนังสือเล่มไหนบ้างที่นำมาเป็นหัวข้อเสวนา

ทุกประเภท อย่างบางเล่ม ถ้าทีมงานสนใจก็จะนำมาเป็นหัวข้อ อย่างเคยจัดเสวนาหนังสือที่สำนักพิมพ์ โอเพ่นตีพิมพ์ ทูนิยมฉบับพกพา อะไรอย่างนี้ ได้ตายตัวว่าประเภทไหน หนังสือมีอยู่ในร้านอยู่แล้ว มันมีหนังสือวรรณกรรม วิชาการ สารคดีท่องเที่ยว

เปรียบเทียบระหว่างเสนาเรื่องหนังกับหนังสือ อย่างไหนมีการแสดงความเห็นมากกว่ากัน

หนังสือ เพราะหนังมีเรื่องความยาว คนดูบางคนดูจบแล้วมีธุระ เขาก็รีบกลับไป อาจารย์ท็อป ประพัตร ที่เป็นอาจารย์สอนศิลปะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เขานำหนังสือสารคดี Weiwei มาฉาย อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์อยากดู ท่านก็มาดู แต่เนื่องจากหนังสองชั่วโมง และท่านติงๆ ก็เลยไม่ได้ดูต่อตอนคุย ซึ่งตอนนั้นคนฉายอยากฟัง อ.นิธิวิจารณ์ หรือพูดคุยกัน แต่ อ.นิธิ ขอตัว อ.นิธิ มาบอץ ทั้งฉายหนัง หนังสือ บางที่เราไม่ได้เชิญมาเป็นวิทยากร ท่านก็มาฟัง

กิจกรรมหนังสือ คุณภควดี รู้จักคนเยอะ วรรณกรรมมีการร่วมงานกับที่อื่นบ้างไหม

จะมีนักเขียน นักแปล บางทีก็จะหลบมาเขียนหนังสือที่เชียงใหม่ เราก็จะเชิญมา คุณภควดีบ้านอยู่เชียงใหม่ก็เชิญมา อย่าง อ.อนุสรณ์ ตีปยานนท์ พอร้านเก่าเราปิด ก็จะมีคนรู้สึกว้าเหว่ช่องทางจากกิจกรรมที่เราเคยทำ คนยังกระหายที่อยากจะฟัง

มีองค์กรอื่นๆมาร่วมงานไหม

สถานทูตเคยมาขอใช้สถานที่ร้านมาเสวนาหนังสือ ประเทศจากยุโรป เป็นช่วงปีแรกๆที่ผมเข้ามาทำงาน เขามาดูงานเป็นกลุ่ม ที่เชียงใหม่มีชาวต่างประเทศจำนวนมาก มันจะมีพื้นที่หนึ่งจัดฉายหนังบ่อย แต่จะเน้นกลุ่มผู้ชมคือชาวต่างชาติ อย่าง Japan Foundation จัดนิทรรศการศิลปะที่หอศิลป์เชียงใหม่เกือบทุกปี ปีละครั้ง เพราะเขารู้ว่ามีคนญี่ปุ่นเยอะ เกือบ 5,000 คน เมื่อต้นปีเขาก็มาคุยกับเรา ว่าร้านใหม่จะเป็นอย่างไร ก็พูดคุยในแง่เป็นการแนะนำตัว ถ้าเราทำกิจกรรมเกี่ยวกับญี่ปุ่นก็บอกเขา บางทีเขาอาจจะช่วยได้

คุณอรอุมาทำงานที่ Book Re-public นานหรือยังครับ

2 ปี

เมื่อก่อนทำกิจกรรมเกี่ยวหนังหรือเปล่า

ผมจบหนัง ที่กรุงเทพฯ และทำหนังสือมูลนิธิหนังไทย เคยฉายที่ The Reading Room จากนั้นก็ไปต่อ ป.โท ที่จิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรียนไปเกือบสองปี ก็เลยสมัครมาทำงานที่นี่

แสดงว่ารู้จักคุณวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์

ใช่ครับ

แล้วเขียนบทวิจารณ์หนังไหม

ไม่ค่อยเท่าไร แต่ว่าผมจะเขียนเล่นๆ เขียนบันทึกว่าตัวเองดูอะไรไป แต่ไม่เคยเขียนลงนิตยสารอะไรจริงจัง แต่ผมเขียนเรื่องสั้น นวนิยาย ผมไม่ได้เขียนวิจารณ์เชิงทฤษฎีอย่างคุณชญาธิ ไกรวุฒิ จุลพงศธร หรือ ก้องฤทธิ์ดี เขาไม่ใช่คนทำหนัง ยกเว้นคุณก้อง แต่ว่าเขารู้วิธีการเขียนวิจารณ์หนังให้เป็นทั้งเชิงวิชาการบวกกับความคิดเห็นของเขาด้วย แต่ผมไม่สนใจทฤษฎี แต่จะเอาความชอบตัวเองไว้ก่อน

คิดว่างานวิจารณ์ภาพยนตร์ในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง

ไม่ค่อยดีมาก ไม่ค่อยหนักแน่น

สาเหตุเกิดจากอะไร

วิจารณ์ไปแล้วโดนตำราครับ ยิ่งหนังไทยจะโดนตำราเยอะ ไม่ค่อยด้วยเหตุผล ถึงจะชอบหรือไม่ชอบก็ควรบอกได้ว่าเพราะอะไร ทำให้นักวิจารณ์หนังของไทยไม่กล้าอะ ถ้าเป็นนักวิจารณ์หนังต่างประเทศก็วิจารณ์โดยตรงด้วยเหตุผล แต่ในสังคมไทย ต่อให้มีเหตุผลก็จะโดนตำราว่ามีอคติ หรือพวกนักวิจารณ์มันดีแต่วิจารณ์ เป็นสังคมที่ไม่ใช้ถกเถียง

นักวิจารณ์วรรณกรรมยังมีน้อยกว่า ไม่ใช่ นักวิชาการวรรณกรรมนะ แต่ไม่มีคนที่เป็นักวิจารณ์วรรณกรรมจริงๆ ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่สามารถพูดในฐานะวิจารณ์วรรณกรรมได้ ส่วนนักวิจารณ์หนังมีแต่ไม่ได้อยู่ในหนังสือที่ไม่ได้บ่อยมาก อย่าง Bioscope หรือ Starpic เมื่อก่อนนักวิจารณ์วรรณกรรมมีมากกว่านี้ นักวิจารณ์บางคนพอหันมาทำหนังแล้วก็ไม่ได้เขียนวิจารณ์ลงหนังสืออีกต่อไป แต่เน้นทำวิจัยเป็น

จริงเป็นจังมากกว่า

นักวิจารณ์วรรณกรรมก็จะมีคุณวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา คุณอรรถ บุนนาค หรือคำ ผกา แต่คำ ผกา ก็ไม่ได้เหมือนสมัยเขียนกระทู้ดอกทอง เมื่อก่อนยังมีอาจารย์ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช มีคุณทรายอินทรา เจริญปุระ ที่เขียนลงมติชนสุดสัปดาห์

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรวดี งามลุน

ตำแหน่ง : นักศึกษามิเดียอาร์ต คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัน เวลา สถานที่: 9 พฤษภาคม 2558 หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์: คงกฤษ ไตรยวงศ์

=====

อยากทราบว่างานของมิเดียอาร์ตมีอะไรบ้าง อย่างเช่น Error # 502 คืออะไร

Error # 502 คือนิทรรศการ มิเดียอาร์ตของเราเพิ่งจัดตั้งปริญญาดรี ทางคณะจึงกำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 นำคอนเสิร์ตของตัวเองจัดเป็นศิลปะนิพนธ์เพื่อแสดงผลงานสู่สาธารณชน แต่โดยขอบเขตคือชั้นปีที่ 4 ก่อน เพราะจัดการง่าย เราใช้ธีม Error # 502 ซึ่งหมายถึงตัวระบบที่หยุดทำงาน ทุกประเด็นที่ออกสู่สังคมเป็นสิ่งที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งก็คือ Error นั่นเอง แต่จะวิพากษ์มันไปสู่สังคมอย่างไร

กิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับภาพยนตร์มีอะไรบ้าง

โดยภาพรวมของสาขา ถ้าไปค้นดูใน google จะพบเพจ filmspace ซึ่งเป็นของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เปิดตัวไปแล้วตั้งแต่ปีที่ผ่านมา พอดิฉันมาปีที่ 2 ก็ได้เรียนวิชาที่เรียกว่า Advance Video ซึ่งมีพื้นที่คาบฟ้าที่เป็นบาร์เก่าให้ เราจึงทำตรงนั้นให้เป็นที่ย่อยภาพยนตร์ ซึ่งจัดฉายหนังกลางแปลงด้วยจอมอนิเตอร์ ตอนแรกเราจัดฉายกันเอง แต่เราจะคัดหนังหายาก เรียกว่าเป็นภาพยนตร์กระแสรอง เป็นหนังอินดี้ก็ได้เมื่อก่อนคนคัดหนังเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท แต่เราเรียนปริญญาตรี เราจึงคิดว่าหนังบางส่วน หยิบยกหนังที่เป็นประเด็นทางสังคมมาฉาย เราจึงจัดทำแฟนเพจเพื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งแต่ก่อนไม่มี เรามีการประชาสัมพันธ์ทางเพจมากขึ้น ทำให้หนังในเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นปันยามูว์คลับ SF เชียงใหม่ ก็มาร่วมงานกับเรา ต่อมา SF เชียงใหม่ ก็มาติดต่อว่าถ้าหากมีการฉายหนังจะใช้พื้นที่ของเขาไหม เราก็เข้าไปประชุม แต่ช่วงนั้นเป็นช่วงรอยต่อปิดเทอม เราไม่มีเวลา แต่เขาก็ให้เราไปดูหนังรอบสัปดาห์ แล้วช่วยมาประชาสัมพันธ์ในเพจ

อีกกลุ่มหนึ่งคือปันยามูว์คลับที่จะคอยขับเคลื่อน คอยหาหนัง หรือจัดกิจกรรม ล่าสุดก็มี Group ASEAN ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็มาร่วมกันจัดฉายภาพยนตร์อาเซียน ให้เราประชาสัมพันธ์เพจที่จัดตั้งขึ้นคือ Untitled for Film ออกสู่สังคมได้ กลุ่ม filmspace เน้นการฉายภาพยนตร์ให้ชาวต่างชาติชม เป็นของ

อาจารย์ท่านหนึ่งซึ่งปัจจุบันไม่ได้อยู่ในสาขาของเราแล้ว เราจะใช้ชื่อเดิม แต่อาจารย์ท่านอยากรักษาแนวทางเดิมไว้ เราจึงคิดขึ้นมาใหม่โดยนักศึกษา 4-5 คนมารวมกลุ่มกันตั้งทีม ตอนแรกยังไม่รู้ว่าจะต้องชื่อว่าอะไร ก็ตั้งชื่อว่า Untitle ไปก่อน จนมาถึงทุกวันนี้ก็ยัง Untitle โดยที่จะมีคอนเสิร์ตคือทุกปีก็จะฉายหนังที่เปลี่ยนไป โดยไม่เฉพาะเจาะจง

พอมัน Untitle จึงสามารถรวมเอา title อื่นๆเข้ามาไว้ได้

ใช่

ลักษณะของการร่วมงานกับกลุ่มภาพยนตร์อื่นๆ อย่างปณามูวี่คลับ มันเป็นลักษณะอย่างไรบ้าง

ปณามูวี่คลับเป็นกลุ่ม แต่ไม่มีพื้นที่จัดฉายหนัง พื้นที่เรามันเอื้อต่อการดูหนัง ตอนแรกเราจัดเป็นธัม เช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลฮาโลวีน เทศกาลอะไรต่างๆ อย่างหน้าหนาวเราก็จะใช้ธัมว่า “ดูหนังรับลมหนาว” อะไรอย่างนี้ แต่การรับรู้ของผู้ชมก็จะต่างกันจากการดูในโรงหนัง กับการดูบนดาดฟ้า ซึ่งก็จะมีเสียงเครื่องบินแทรกบ้าง ข้างบนจะเป็นบาร์เล็กๆ เป็นกิจกรรมนักศึกษา แรก ๆ เราจะทำกับข้าว ว่าง ๆ นื่อง ๆ ก็มาขายเครื่องดื่ม

ปกติหลังฉายหนังจะมีการ Q & A แต่บางปีก็จะเปิดฉายหนังแล้วปิด วิกที่มีคนมามากที่สุดทำลายสถิติคือหนังของเต๋อ นวพล เป็นหนังนอกกระแสที่เข้ามาสู่ระบบทุนนิยม ทำให้เด็กเชียงใหม่และเด็กกรุงเทพฯ ดูหนังแบบนี้กันมาก ก็มีแฟนคลับและการจำหน่ายเสื้อผ้าของคุณเต๋อ

เป็นพื้นที่สำหรับหนังนอกกระแสหรือหนังทุนน้อยได้ไหม

หนังที่เรานำมาฉายเป็นหนังต่างประเทศที่หายากด้วย สองคือเป็นหนังนอกกระแสของคนเชียงใหม่ด้วย เราทำหนังก็นำมาเผยแพร่สู่สาธารณชน คนทำหนังก็มีหน้าที่ทำหนังไป แต่การจะเผยแพร่ เราจะติดต่อพื้นที่ข้างนอกยาก ดังนั้น เราจึงใช้พื้นที่ของเราประชาสัมพันธ์หนังที่เราทำ เราทำหนังส่งประกวดกัน ได้รางวัลมา เราก็ฉายหนังของเรา ให้แต่ละรุ่นได้ดู มันจะมีเทอมหนึ่งที่เรารวมหนังของทุกปีมาฉายร่วมกัน

แสดงว่ามีส่วนที่เราเลือกภาพยนตร์มาฉายเองและมีส่วนของปณามูวี่คลับเลือกมาเอง

ใช่ค่ะ

การQ & A หลังฉายภาพยนตร์ มีลักษณะของการถามหรือวิพากษ์วิจารณ์บ้างไหม

มีค่ะ Q&A ส่วนมากจะเป็นตัวผู้กำกับเอง หรือผู้สร้างที่มา อาจจะเป็นคนทำเสียง มี sound design จากกันตนาตอนที่ฉายหนังห้วงกาไว หรือพี่เจ้ย อภิชาติพงศ์ หรือพี่เต๋อ นวพล อารังรัตนฤทธิ์ ถ้าเกิดเป็นที่รู้จัก ทุกคนจะสนใจ อยากจะถาม พวกดิฉันเองก็อยากจะถามเหมือนกันว่าเขามีวิธีการทำหนังอย่างไร นี่ก็คือคำถามที่พื้นฐานที่สุดแล้วสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ทั้งผู้กำกับในกระแสและนอกกระแสก็มา ผู้กำกับหนังในกระแส เช่น สตุ๊ดไอ้ค่อม่วน เขาเคยพูดว่ามันอยู่ไม่รอดหรอกถ้าทำหนังนอกกระแส พวกคุณทำหนังบางครั้งพวกคุณต้องใช้ระบบทุนนิยมเข้ามา เงินทุนมันสำคัญ ก็ได้หลากหลายแนวคิด

แสดงว่าเวลาเราถาม เราจะได้ความรู้เกี่ยวกับ production การสร้าง เทคนิค แต่ถ้าเป็นเรื่องการตีความ หรือบริบท มีไหม

จริง ๆ แล้วสาขาเราไม่ได้เน้น production เลย เพราะเราไม่ได้เรียน mass com ไม่มีอุปกรณ์ เพิ่งสั่งมาตอนดิฉันอยู่ปี 2 กล้องก็ต้องผลัดกันยืม ล่าสุดก็มีที่อัดเสียงมาเพิ่ม สาขาเราจึงเน้นสอนเรื่องแนวคิด การที่เราจะทำหนังสักเรื่องหนึ่งเราจะต้องคิดก่อน เพราะว่าการแข่งขันเรื่องแนวคิดมันมีน้อย แต่เรื่องเทคนิคมันฝึกกันได้ เราจะใช้การฝึกฝนในวิชาที่เรียกว่า Experimental Film ทดลองอย่างไรก็ได้ให้เกิดมิติใหม่ ๆ ของการทำหนังขึ้นมา ดิฉันจึงทดลองทำก่อนปีแรกๆ อาจจะทดลองเรื่องภาพกับเสียง ถ้าพี่เจ้ยมา เราก็อยากถามว่าแนวคิดการทำหนังของพี่เจ้ยมีมิติด้านไหนบ้าง ซึ่งเราก็ไม่ได้ถามเรื่องโปรดักชั่น เพราะบางคนก็ถ่ายได้ไม่เก่ง สุนิเทศศาสตร์ไม่ได้หรอก แต่เราก็แข่งขันด้านแนวคิดแทน เราจึงอยากทราบว่าพี่เจ้ยทำหนังอย่างไร เรารู้ว่าพี่เจ้ยเรียนสถาปัตย์กรรมมาก่อน เราจึงรู้ว่าเวลาเขาทำหนังจะเน้นโครงสร้าง อย่างหนังเรื่อง รักที่ซ่อนแก่น ซึ่งใช้ฉากอยู่โรงพยาบาล ก็จะเล่นมิติของความลึกลับ และความเชื่อของคนในท้องถิ่น มาร่วมกับความเป็นสถาปัตย์กรรม การจัดวางรูปแบบของเขา อันนี้เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ

เวลา Q&A มีคนแสดงความคิดเห็นในลักษณะไม่ชอบหรือเชิงลบบ้างไหม หรือการแลกเปลี่ยนความเข้าใจที่เขามีต่อหนัง

มีค่ะ ส่วนมากไม่ใช่กลุ่มนักศึกษา แต่เป็นกลุ่มคนนอกที่เป็นนักวิจารณ์หนังในเชียงใหม่ เป็นนักดูหนังใน

เชียงใหม่ เวลาเขามาดูหนัง เขาก็จะติดขัดว่าทำไมไม่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือหนังสั้นที่คุณเปิดมันคือทีเซอร์ มันไม่ใช่หนังสั้น ผู้กำกับซึ่งเป็นนักศึกษาก็มองว่าเป็นความคิดในคนละบริบทกัน เช่น เราทำหนังทดลอง เราก็อยากทดลองทำหนังออกมา แล้วคำว่าหนังสั้นของคุณคืออะไร หรือเราเรียกสิ่งที่เราทำว่าวิดีโอทดลอง ก็ได้ เขาก็จะมองว่าเป็นสาขาที่ทำหนังตามใจตัวเอง แต่เราก็ตอบว่าไม่ใช่ เพราะเรามีคอนเซ็ปต์ของเราอยู่ในการทำ อย่างหนังของนักศึกษาปี 1 ก็จะโดนวิจารณ์เรื่องการสร้าง อย่างเช่นการจัดแสง ว่ามืดไปไหม วิจารณ์บทและโปรดักชัน

คนกลุ่มนี้ที่เป็นนักดูหนังมาจากไหน มีใครบ้าง

จะเป็นคนกลุ่มเดิม คนพวกนี้จะติดตามข้อมูลทางเพจ หนึ่งในนั้นก็เป็นผู้คิดค้น บันยามูวี่คลับ

วันนี้เห็นคุณชาย วิวัฒน์ กลุ่มฟิล์มไวรัส มาฉายหนัง อันนี้เป็นเครือข่ายที่เราติดต่อมาหรือเปล่า

มากับกลุ่มบันยามูวี่คลับ อย่างที่บอกว่าบันยามูวี่คลับมีชุมชนในเพจของเขา แต่เขาไม่มีพื้นที่ จึงมาขอให้เราช่วย เราช่วยได้เรื่องพื้นที่การฉายหนัง และการออกแบบโปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์ในเพจ แต่ยังไม่เคยเจอ คุณชาย กลุ่มฟิล์มไวรัส

มีกลุ่มอื่นอีกไหมที่มาใช้พื้นที่ของอาร์ตมีเดีย

นอกเหนือจากหนังก็จะมีกลุ่มดนตรี ดนตรีนอกกระแส ดนตรีในเชียงใหม่ หรือกลุ่มที่มาจากกรุงเทพฯ ของเขา พื้นที่ถ่ายทำ MV โฆษณาก็จะมาขอใช้พื้นที่ดาดฟ้า เพราะมันเป็นพื้นที่เปิด

ตอนนี้กลุ่มที่มาขอใช้พื้นที่ดาดฟ้าจัดฉายหนังมีกลุ่มอะไรบ้าง

กลุ่มบันยามูวี่คลับ Book Re-public และศูนย์อาเซียน นอกจากนั้นก็เป็นผู้กำกับที่เขาติดต่อมาเอง

ศูนย์อาเซียนเป็นหน่วยงานที่สังกัดของใคร และฉายภาพยนตร์แนวไหน

ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาจัดฉายหนังหลากหลายชาติ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม สิงคโปร์

คนที่คัดโปรแกรมหนังมาฉายคือใคร

เป็นเพื่อนอาจารย์ศรายุทธ เอี่ยมเอื้อยุทธ ชื่ออาจารย์สมัคร

แล้ว Book Re-public ใครเป็นคนเลือกโปรแกรม

พี่อ้อย ซึ่งเป็นเจ้าของ

แล้วสไตล์หนังแตกต่างกันไหม ระหว่างปันยามูวี่คลับ Book Re-public และศูนย์อาเซียน

Book Re-public จะเลือกหนังที่มีกระแสเรื่องการเมือง อำนาจการครอบงำ ความเป็นชาติ ซึ่งเป็นไปตามความชอบของเจ้าของร้าน Book Re-public ส่วนปันยามูวี่คลับ มีความหลากหลายของหนังที่เลือกมาฉาย คุณบัณฑิตได้ไฟล์หนังที่ฉายในเทศกาลในกรุงเทพฯ แล้วก็เอามาเผยแพร่ให้พวกเราได้ดู จะมีหนังที่พวกวัยรุ่นชอบ ติดกระแสอยู่บ้าง

หนังอาเซียน ตัวผู้กำกับเคยมาไหม

ไม่มีค่ะ แต่ได้ลิขสิทธิ์หนังมาอย่างเดียว

กิจกรรมของมิเดียอาร์ต มีความเชื่อมโยงกับสื่ออื่นๆหรือเปล่า เวลาขอประชาสัมพันธ์

ช่วงแรกเราลงมือทำกันเองหมด ตั้งแต่ออกแบบโปสเตอร์ ออกแบบธีมของเพจ โปสเตอร์เราปริ้นท์มาประมาณ 40-50 แผ่น เราก็ไล่ติดตามเชียงใหม่ สุดท้ายมาคือเหนื่อย เราจึงใช้วิธีประชาสัมพันธ์ในเฟซบุ๊กแทน และมีทวิตเตอร์ มีกลุ่มที่ดูหนังทวิตมาบ้าง ติดต่อมาทางเพจบ้าง

เทศกาลภาพยนตร์ชาติพันธุ์ บินข้ามลวดหนาม “รักจางเจริญ”

8-12 พฤษภาคม 2558 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เทศกาล “บินข้ามลวดหนาม” ครั้งที่ 5 “รักจางเจริญ” เป็นกิจกรรมจัดฉายภาพยนตร์ชาติพันธุ์ โดยมีภาคร่วมจัดงาน ได้แก่ มูลนิธิหนังไทย กลุ่มดินสอสี วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านสิทธิในสถานะของผู้มีปัญหสถานะบุคคล สสส. และเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย เทศกาลภาพยนตร์ครั้งนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ

คุณพรสุข เกิดสว่าง (2558) ผู้ประสานงานได้กล่าวถึงที่มาของงานว่า เทศกาล “บินข้ามลวดหนาม” มีกิจกรรมทางศิลปะต่างๆ เช่น ดนตรี การแสดง เป็นต้น ในแต่ละปีก็จะเน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อมาองค์กรฯ มีโครงการสนับสนุนให้เยาวชนทำภาพยนตร์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ 4 ก็เคยจัดฉายภาพยนตร์เหล่านี้ รวมทั้งผลงานผู้กำกับท่านอื่นด้วย องค์กรนี้ทำงานกับชาติพันธุ์ จึงอยากจะรวบรวมหนังชาติพันธุ์ให้ได้ แต่กว่าจะหางบประมาณได้ก็ล่วงไป 3 ปี พยายามหารายชื่อผู้กำกับไทยที่ทำหนังเกี่ยวกับชาติพันธุ์ในเชิงที่เป็นมิตร ทุกครั้งจะมีภาคร่วมจัด สองครั้งสุดท้ายที่เป็นกิจกรรมภาพยนตร์ โดยมีมูลนิธิหนังไทย สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา และด้านเครือข่ายชนเผ่า เรียกว่ามีสามฝ่าย คือ ฝ่ายหนัง ฝ่ายสิทธิ ฝ่ายชนเผ่า

ในโครงการ “เกี่ยวก้อย” ซึ่งเป็นกิจกรรมขององค์กรฯ จะมุ่งสอนให้คนที่ไม่เคยทำหนัง ให้มีโอกาสทำหนัง และชวนคนที่ทำหนังอยู่แล้วให้มาทำหนังเกี่ยวกับชาติพันธุ์ แต่โครงการ “เกี่ยวก้อย” ในปี 2557 และ 2558 ไม่ได้ชวนผู้กำกับมาทำหนังแล้ว เนื่องจากขาดงบประมาณ จึงมีแค่การสอนเยาวชน 2-3 กลุ่ม แต่หนังที่นำมาฉายในเทศกาลนี้ส่วนหนึ่งก็เป็นผลงานของผู้กำกับที่เคยทำให้มูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดน ในปี พ.ศ. 2558 โครงการเกี่ยวก้อยดำเนินงานมา 6 ปี ผลิตผลงานของคนภาพยนตร์รุ่นใหม่ได้ 32 เรื่อง และสนับสนุนผลงานจากผู้กำกับภาพยนตร์อาชีพไว้ 14 เรื่อง นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมรายชื่อภาพยนตร์ชาติพันธุ์ที่ผลิตในรอบ 5 ปี ตั้งแต่ 2553-ต้นปี 2558 จำนวนทั้งสิ้น 67 เรื่อง

ในการคัดเลือกนั้น มูลนิธิหนังไทยกับมูลนิธิเพื่อนไร้พรมแดน ส่วนการมอบโล่จะมีกรรมการ 5 คน ซึ่งแบ่งเป็น 2 สาขา ได้แก่ ผลงานของผู้กำกับชาติพันธุ์ และผลงานของผู้กำกับชาวไทยที่เล่าเรื่องราวชนชาติพันธุ์ คณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้จัดเทศกาล ได้แก่ ประทับจิตร นิละไพจิตร (สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล) สุพจน์ หลีจา (เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย) สุวิชาน

พัฒนาไพรวัลย์ (วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว.) วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา (นักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระ) และ พิมพกา ไตรวิระ (ผู้กำกับและผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมเทศกาลฯ ยังสามารถลงคะแนนเสียงมอบรางวัล “รักจางเจริญ” ให้แก่ภาพยนตร์ที่ชื่นชอบโดยหย่อนบัตรลงในกล่องหน้าโรงภาพยนตร์

สำหรับการ Q&A นั้น คุณพรสุข เกิดสว่าง ให้ข้อมูลว่า ส่วนมากจะไม่ค่อยมีคนถาม แต่ครั้งที่ 5 นี้ก็ ยังทำอยู่ เพื่อให้ผู้ชมคุ้นเคย อาจจะเป็นเพราะวัฒนธรรมที่ยังไม่คุ้นชินกับการ Q&A การตั้งคำถามเชิง แนวคิดหรือทฤษฎีมีน้อย ผู้ชมส่วนใหญ่จะนั่งฟัง แต่ก็อาจจะถือว่าเป็นการวิจารณ์เบื้องต้นได้ ปกติ Q&A ผู้ กำกับจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หน้าใหม่ บางทีเขาก็มียินดีที่มีคนสนใจผลงานของเขา ในงานแบบนี้ไม่มีใคร วิจารณ์ในเชิงลบให้เสียกำลังใจ

จากที่ได้เข้าร่วมชมภาพยนตร์ในเทศกาลครั้งนี้ จะเห็นได้ว่ากิจกรรม Q&A ไม่ได้มีลักษณะเชิง วิจารณ์เต็มรูป เป็นแต่เพียงการตั้งข้อสังเกตและตั้งคำถามเชิงเทคนิค และเบื้องหลังการทำงานของผู้กำกับ ยิ่งถ้าเป็นผู้กำกับชาติพันธุ์ จะไม่ปรากฏทัศนคติเชิงวิจารณ์ จะมีก็แต่การตั้งคำถามถึงภูมิหลังของประเด็นที่ นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อมูลที่คุณพรสุข เกิดสว่างให้ไว้

ในช่วงที่มีเทศกาลฉายภาพยนตร์ชาติพันธุ์ หอศิลป์วัฒนธรรมยังมีกิจกรรมฉายภาพยนตร์ที่เกิดจาก ความร่วมมือระหว่างกลุ่ม Filmvirus กับ ปัญญามูวี่คลับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บรรยากาศด้านศิลปวัฒนธรรมที่ เชียงใหม่เป็นปัจจุบันสำคัญที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ เครือข่ายกิจกรรมฉายภาพยนตร์ ซึ่งมีการ วิจารณ์ผูกเนื่องมาด้วย จึงเกิดจากปัจจัยทางวัฒนธรรม รวมทั้งกลุ่มปัญญาชน นักกิจกรรมเองที่ออกแบบให้ เกิดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นมา โดยมีปัจจุบันเกื้อหนุนคือเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรม และกลุ่มผู้ชมเข้าหากันได้

การอ้างอิง

พรสุข เกิดสว่าง (9 พฤษภาคม 2558). สัมภาษณ์โดย คงฤกษ์ ไตรยวงศ์. หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : บุษย์ ไชยรัตน์

ตำแหน่ง : เจ้าของร้านหนังสือเฟื่องนคร

วัน เวลา สถานที่ : วันเสาร์ที่ 25 พฤษภาคม 2558

ผู้สัมภาษณ์ : ศรีนิติ สุวรรณศักดิ์

=====

เริ่มกิจกรรมฉายหนังครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไหร่

6 ปีที่แล้วเคยทำ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ มีคนดู 5-6 คน เอาหนังที่ตัวเองมีมาฉายที่ร้าน ไม่มีโครมา ก็หยุดไป ตอนนั้นพีอาร์ในเพจ ก็ไม่เวิร์ค พอมาเจอพี่ชาย (วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา) ก็มีการสัปดาห์หนังสืออิสระครั้งที่ 2 ปี 2013 ก็มีฉายหนังของคุณฟิล์มซิค ก็ฉายไป แล้วโจ้ (ชลัท ศิริวานิชย์) ก็มาเปิดเพจ Homeflick เราก็ช่วย แรกๆ เราช่วยขายตั๋ว ช่วยพิอาร์

ตอนนั้นหนังเรื่องแรกที่ฉายคือเรื่องอะไร

หนังเรื่องแรกที่ฉายจุดประกายจากหนังสือ *ยูโทเปียชั่วคราว* ตอนนั้นนอกจากฉายหนังก็มียานอื่นด้วยเพราะมันเป็นงานสัปดาห์หนังสือ คนก็มาเยอะ คนสนใจ แต่ด้วยความที่ก่อนหน้านี้มันกระจาย เขาก็ไม่รู้ว่ามันมีอะไรอยู่ที่ไหน

กลุ่มคนดูเป็นกลุ่มไหน กลุ่มเดียวกับคนดู *ภวังค์รัก* ไหม

ก็มีจุดร่วม มีทั้งนักศึกษาและผู้ใหญ่ แต่ถ้าคิดเป็นสัดส่วนก็นักศึกษา เราหมายถึงทั้งงานสัปดาห์หนังสืออิสระ สัดส่วนนักเรียนมัธยม นักศึกษา และผู้ใหญ่ก็พอๆกัน

คนดูเป็นลูกค้าที่ร้านหรือมาจากการประชาสัมพันธ์

มีทั้งสองทาง และก็มีทั้งคนอ่าน *เม่นวรรณกรรม* และคนอ่านคุณวิวัฒน์ที่ติดตามเพจอยู่แล้ว

กลุ่มคนดูแต่ละครั้งที่ฉายจะเป็นคนกลุ่มเดิมไหม

ขึ้นนะ ส่วนใหญ่เป็นคนหน้าเดิม จะมีก็แบบว่าก็มา ไม่ว่าก็ไม่มา แต่ก็หน้าซ้ำ อย่าง *แมรี* กับ *ภวังค์รัก* นี่สังเกตได้เลยว่าคนที่มาซื้อตัวก็คือคนหน้าเดิมซะส่วนมาก แต่อย่าง *แมรี* ก็มีวัยรุ่นน้อย มีเด็กๆ เพิ่มขึ้น มีลูกค้าที่เป็นคนอ่านหนังสือบางคนที่ไม่สนใจเรื่องตรงนี้ก็ไม่มีมา ก็สังเกตว่าบางคนเขามาดูโปสเตอร์เรื่องนี้ เขาก็ไม่มีมา แต่เขาก็ดู*แมรี* เขาก็ยังมาอ่านหนังสือ คือเขาอ่านแล้วแต่เขาไม่มา ซึ่งเราก็ไม่ได้เช็คสาเหตุที่เขาไม่สนใจคืออะไร อาจจะแค่สนใจเรื่องหนึ่ง แต่ไม่สนใจอีกเรื่อง หรือสนใจหนังแต่ไม่สนใจหนังสือ มันมีความคาบเกี่ยวกัน อย่างคนไปงานคอนเสิร์ตอินดี้ บางคนก็เป็นคนดูหนังแบบนี้

แล้วทุกงานฉายหนังจะมีการเสวนาหรือพูดคุยหลังหนังฉายไหม

ก็มี อย่างงานยูโทเปียชาร์ด ฟินิวดกับพี่ชายก็มา

แล้วคุณมีส่วนร่วมแค่ไหน

ก็มี แต่ช่วงแรกๆ ต้องกระตุ้น แต่พวกผู้ใหญ่ที่อ่านหนังสือจะมีส่วนร่วมมากกว่า เขาจะลงลึก เหมือนมีพื้นฐาน ตอนยูโทเปีย คนถามกันเยอะ เหมือนอยากรู้ความคิดเบื้องหลัง ซึ่งเด็กๆ จะแค่บอกว่าชอบไม่ชอบ แล้วงานวันนั้นมันอาจจะน่าสนใจด้วย หนังสือที่ฉายหลายเรื่อง หลายสไตลกับหนังสือ

ที่นี้ฉายมากี่เรื่อง

ยูโทเปียชาร์ด, 36, สลิว มีหนังญี่ปุ่น หนังสือที่ดัดแปลงมาจากหนังสือ มันแทรกอยู่ในงานสัปดาห์หนังสือ 5 วัน 5 เรื่อง

มีความต่างของคนดูวัยใน 5 วัน

คนดูไม่ซ้ำ ซึ่งแต่ละวันมันเหมือนเป็นเหมือนอีเว้นท์ ถ้าฉายในโรงอาจจะต่างจากนี้

คนดูเป็นแฟนหนังสืออยู่แล้วไหม หรือมาเพราะหนัง

มันขึ้นอยู่กับหนังด้วย อย่าง The Perk of Being a Wallflower คนดูหนังแล้วถึงอยากอ่านหนังสือ แต่ Norwegian Wood คนก็อ่านหนังสือแล้วถึงตามมาดูหนัง

อายุคนดูประมาณเท่าไร

ต่ำกว่า 30 พวกเด็กๆ จะเป็นลูกค้าหนังสือแต่ไม่ดูหนัง

กลุ่มคนดูส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสายนิเทศศาสตร์หรือสายศิลปะอยู่แล้วไหม

ก็มีบ้างแต่อย่างในท้องมี 40 คน อาจมีสัก 10 คนที่สนใจ คือไม่ใช่เด็กฟิล์มทุกคนจะสนใจ หรือบางคนเรียนหนังสือพิมพ์ก็เรียนไปแกนๆ เรียนให้ได้ปริญญาแต่ไม่ได้สนใจสิ่งเหล่านี้ ลูกค้าที่เยอะที่สุดเป็นนักศึกษาแพทย์

ใน 6 ปีที่ผ่านมา กลุ่มคนดูมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

แต่ก่อนไม่มีโซเชียลมีเดีย คนก็ยังไม่มาก ในช่วง 2-3 ปีแรก มันเพิ่งเริ่มมาเป็นที่รู้จักช่วงปี 55

การเข้าถึงโซเชียลของคนเยอะขึ้น มีการรวมกลุ่ม การแชร์นู่นแชร์นี่มากมาย เราแชร์ให้คนอื่น คนอื่นก็แชร์ให้เรา อย่างฉาย *ภวังค์รัก* ถ้าแค่เพจเราก็อาจจะคนน้อย แต่เพจ *ภวังค์รัก*เองก็แชร์ เพจอื่นๆ ก็ช่วย และคนมันเปิดมากขึ้น กล้ามากขึ้น สมัยก่อน มาแล้วไม่รู้จักใครก็เขินอะ มางานเสวนา สมัยแรกๆ คนก็มาน้อย เขินๆ ไม่ค่อยกล้าคุย เดียวนี้คนก็คุ้นเคยมากขึ้น กล้าแสดงความเห็นมากขึ้น โซเชียลของร้านกับโซเชียลของคนนอกมันรวมกันแล้ว

คิดว่าภาพยนตร์ของเรามีส่วนในการสร้างฐานคนดูใหม่ คือเขาสนใจอยู่แล้วแต่ไม่มีกิจกรรมหรือกิจกรรมของเราทำให้เขาสนใจ

มันมีทั้งสองแบบ มันมีแบบ ชอบคุณนะพี่ จัดแบบนี้ก็ชนะ เราเชื่อว่ามันมีคนดูกลุ่มนี้อยู่แต่กระจาย เราเลยอย่างสร้าง community เหล่านี้ขึ้นมา ซึ่งโคราชมันมีกลุ่มคนดูแต่มันขาดความเป็น community นานๆทีอีจิวีเอาหนังแปลกๆ แค่อ่านึงชาวด์แทรกมาเราก็ต้องรีบไปดู เพราะมันมีแค่อะไรต่อวัน แต่มันพิเศษมาก ถ้าหนังใหญ่ๆ มันจะมีสักโรงที่ชาวด์แทรก จริงๆ คนดูเขาอาจจะไม่ได้เฝ้าดูมา แต่เค้ารอของ rare เพราะมันไม่ค่อยมี พอเราทำมันเลยเหมือนมีของ rare ที่เขารออยู่

ผู้ให้สัมภาษณ์ : วิรุฬห์ กิ่งไพบูลย์
ตำแหน่ง : ผู้จัดการ ศูนย์เยาวชนและครอบครัว เทศบาลนครขอนแก่น
วัน เวลา สถานที่ : วันอังคารที่ 16 มิถุนายน 2558 เวลา 13.00-14.30 น. ณ ลีบบัณฑิตโรงแรมมณเฑียรบุรีศรีสุรินทร์
ขอนแก่น
ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

=====
อยากให้ช่วยเล่าเกี่ยวกับกิจกรรมหนังที่มีอยู่ในขอนแก่นค่ะ

มันเริ่มมาจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ สมัยก่อนมีอาจารย์ทรงวิทย์ ซึ่งเคยอยู่กับโปรเจ็ค 304 ที่กรุงเทพ อาจารย์จะเอาวิดีโอหนังแปลก ๆ มาฉายอยู่เป็นประจำ มีการพูดคุยกัน แต่ก็ไม่ใช้วิจารณ์หนัง ทำให้เกิดการพูดคุย ผมว่ามันเป็นการให้ทัศนคติกับหนังโดยส่วนรวมมากกว่า

พอเรียนจบ ก็มีเพื่อน ๆ ที่ไปเป็นอาจารย์ได้จัดเทศกาลหนังฤดูหนาว ทางจอหนังกลางแปลง เลือกหนังที่มีอยู่ในตลาดอยู่แล้ว เป็นหนังทั่วไป บ้างก็หนังเข้าโรงที่ออกดีวีดี หนังที่ซื้อผ่านเน็ต มีอยู่ ปีหนึ่งมีโปรแกรมหนังแอ็คชั่น โปรแกรมหนังชีวิต โปรแกรมหนังรัก โปรแกรมหนังคุณบัณฑิต ฤทธิกุล ต่อมาได้รับการตอบรับค่อนข้างดี ก็เลยมีการเชิญผู้กำกับมา ศิษย์เก่าบางคนก็ทำงานอยู่ในวงการภาพยนตร์ ก็พอชวน ๆ มาได้แบบพี่น้อง พอจัดมาหลายปี ก็เกิดการพูดคุยกัน มีเจ้าของหนัง ผมว่าวิจารณ์หนังน่าจะเกิดในวงนั้นเล็ก ๆ

อีกงานหนึ่งก็ Art Lane ซึ่งจะรวมถนนศิลปะ แล้วก็มีการทบทวนที่เป็นเวทีหนัง ตรงนั้นก็จะให้นักศึกษาและหนังจากผู้กำกับที่เราเชิญมา หนังหาดูยาก ปีแรก ๆ เคยเชิญพี่อิม อรุณี ศรีสุข นำโปรแกรมหนังฝรั่งเศสมาฉาย แล้วก็โปรแกรมหนังเงียบก็เคยมา

ส่วนตัวผม ไปทำงานให้เทศกาลหนังขอนแก่น พยายามจัดเวทีหนังเหมือนกัน เทศกาลก็มีประปราย หลัก ๆ ก็จะมี 3-4 งานต่อปี

เทศกาลหนังฤดูหนาวมีเมื่อไร

จริง ๆ แล้วเขาอยากจัดประมาณตุลา – พฤศจิกายน แต่หลัง ๆ มาเนี่ย มันมีเรื่องงบประมาณด้วย เรื่องของมหาวิทยาลัยที่สนับสนุน ก็เลยมาถึงกุมภาพันธ์ ล่าสุดก็หายไปตั้งแต่ปี 2557 คนจัดเปลี่ยนมือ

เดิมใครจัดคะ

ตั้งแต่แรกเป็นอาจารย์คณะศิลปกรรม เป็นอาจารย์สายประติมากรรม ตอนนี้อยู่ที่สาขาออกแบบนิเทศศิลป์ แต่มันมีงานหนึ่งผุดขึ้นมาใหม่ คือ หอภาพยนตร์อีสาน ผมคิดว่างบประมาณอาจจะไปอยู่ตรงนั้น ผมไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจน

จัดมาก็ครั้งก่อนเปลี่ยนมือ

จัดไป 6 ครั้งได้ ปีหลัง ๆ เกิดความร่วมมือและเครือข่ายเยอะมาก

ตอนนั้นฉายหนังอะไร

แล้วแต่เราจะเซ็ทโปรแกรม หรือความคึกคะนองของคนจัด มีถึงหนังเกย์ด้วยนะครับ มีวันหนังเกย์ หนังชีวิต หนังสือสเปียน มีหมด ฉายเป็นวีซีดี บางปีเป็นวีซีดีด้วยซ้ำ

ผมว่ามันคู่กับ Art Lane คนในแวดวงหนังที่ขอนแก่นจะรู้ว่ามันมีสองงานนี้ Art Lane มีประมาณเดือนกุมภาพันธ์ เทศกาลหนังฤดูหนาว คนจัดก็กลุ่มเดียวกัน

แล้ว Art Lane ยังมีอยู่หรือเปล่า

ยังมีอยู่ เมื่อก่อนคนจัดเข้ามาคุยกับเทศบาลขอนแก่น สามปีก่อนถูกโยกจากมหาวิทยาลัยมาจัดในเมือง เหมือนคณะผู้จัดโยกกลับไปมหาวิทยาลัย ผมว่ามันเป็นเรื่องสนับสนุนเงินทุนด้วย ถ้ามหาวิทยาลัยสนับสนุนก็ต้องจัดข้างใน แต่ทางเทศบาลมีข้อกำหนดว่า ถ้าเขาสนับสนุนอะไร เขาอยากให้เราจัดในเมือง บางปีมันเปลี่ยนเพราะงบประมาณที่ได้รับแล้วปีล่าสุดเขารับงบประมาณจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เขาก็กลับไปจัดที่เดิม ซึ่งมันเป็นสัญลักษณ์ มันเป็นส่วนหนึ่งของชาว เป็นแลนด์มาร์คแล้ว แล้วก็เกิดกระแสบนเว็บด้วยให้กลับไปในมหาวิทยาลัย เขาอยากเดินตามทางที่ให้กำเนิดมา

Art Lane จัดนานไหมคะ

จัดมา 12-13 ครั้งแล้ว ในมหาลัยน่าจะ 10 ครั้ง ในเมือง 2-3 ครั้ง

แต่มหาวิทยาลัยค่อนข้างห่างจากในเมือง แล้วใครเข้าร่วมล่ะคะ

ก็คนในมหาวิทยาลัยละครับ คนข้างนอกไม่เข้า ถึงกับมีการพูดกันในเทศบาล คนในเมืองไม่กล้าเข้าไปในมอ ชาวบ้านทั่วไปมองว่าคนในมอเป็นภาพของการศึกษา เขาสัมผัสได้ยาก ผมเคยของเทศบาลจัดเทศกาลหนัง มีสามล้อมาตุคนขายปลาหมึก คนเร่ร้อนต่างมาตุ ถ้าเราจัดในมอ เราไม่ได้คนกลุ่มนั้นแน่ ๆ ที่เทศบาลจัดงานเหล่านั้น เพราะอยากให้คนรู้ว่าสิ่งที่เขาจัดในมอ เข้ามาเจอกับคนข้างนอกบ้าง

เมื่อกลับไปในมอ ผมคิดว่าคนในเมืองไม่ถึง 30 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่เป็นพวกนักศึกษา

คนจากในเมืองที่เข้าไปเป็นกลุ่มไหน

ถ้าเป็น Art Lane เป็นพวกแฟนคลับหนัง ดนตรี เพราะผมเป็นคนไม่ช่วยจัดเวที มันก็เป็นกลุ่มเดิมนั้นแหละ

ทั้ง Art Lane กับ เทศกาลฤดูหนาวที่เคยจัดในเมือง มีใครไปดูบ้าง นอกจากสามล้อ

ตอนที่ผมจัดที่เทศบาล คนกลุ่มใหญ่เลยจะเป็นคนแถวนั้น จอมันทางอยู่ตรงนั้น เขาก็จะหยุดดู ซึ่งแน่นอนล่ะว่ามันจะมีกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า แต่มันก็ไม่เยอะนะ นักศึกษาที่ตามไปจัดงาน ตามเวทีเรา พวกแฟนคลับ ส่งผลถึงการเลือกหนัง ปีแรกเอาหนังฝรั่งเศสที่มีซับไตเติ้ล จอว่างเลย ไม่มีคนดู ก็เลยมีหลักว่าถ้าเราไปตรงไหน เราก็เอาหนังง่าย ๆ เช่น องค์บากหนังทั่วไปเลย บางคนที่ไม่กล้าเข้าโรงหนัง ก็จะมาดู ผมเคยไปช่วย Art Lane

ก็มีแม่ค้ามาสะกดว่า มี Harry Potter ใหม่ เพราะเขาไม่เคยดูในเมือง หนังกลางแปลงก็ตาม ถ้ามันยังอยู่ในกระแส คนก็

จะมาดู ส่วนใหญ่เป็นหนังที่เพิ่งออกจากโรง

ฟอร์แมตที่ฉายต่างกันไหม

ฉายกลางแปลงอย่างเดียว ผมเคยฉายในโรงครั้งเดียว อันนั้นเป็นโปรเจกต์ที่เราสร้างขึ้นมา เป็นอีกทางหนึ่ง เราเลือกผู้กำกับ 4 คนหน้าใหม่ให้สร้างหนัง แล้วเราเอาไปฉายในโรงแล้วก็ให้ตัวฟรี

แล้วเคยฉายของคนอื่นไหม

มีของวิชานนท์ เทศบาลให้ทุนไม่เกินหนึ่งแสน แต่ที่ปรึกษาวิทยุโทรทัศน์คุยกับ อบจ. ก็ได้เพิ่มเป็นล้าน เขาต้องเอาหนังกลับมาให้คนในพื้นที่ เขาต้องเอาหนังมาฉาย แล้วก็ทำเวิร์คช็อปให้คนในพื้นที่

ก่อนเขาจะได้เงิน มันเป็นเรื่องใหม่สำหรับภาครัฐมาก เขาไปเชิญกรรมการมาสิบลกว่าคน เป็นอาจารย์ที่ขอนแก่นด้วย ไปเชิญกองคลังอีกว่ามีช่องทางไหนจะให้เงินได้บ้าง อบจ. คล่องตัวกว่า คุยกันสามเดือนกว่าจะได้เงิน

แต่ต้องมีฉากที่เป็นเมือง เป็นขอนแก่นด้วย มันขึ้นอยู่กับนายกเทศมนตรี บางคนไม่รู้เรื่อง แต่เขาพร้อมที่จะสนับสนุน มันเลยง่าย ยุคที่อุเทนมาหาผม มันเป็นช่วงเปลี่ยน

แล้วเทศบาลจัดบ้างไหม

ผมเคยจัดมาสามครั้ง ครั้งแรกคือเทศกาลหนังขอนแก่น เมื่อห้าปีมาแล้ว กลางแปลงอยู่ที่ริมหมื่น

ครั้งที่สองเป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลศิลปะขอนแก่น รวมหลายฟิล์ม วันแรกเป็นผลงานของวิชานนท์ วันที่สองเป็นอุเทน แล้วก็เอาหนังสั้นของคนท้องถิ่นใส่เพิ่มเข้าไป เป็นหนังท้องถิ่น 80 %

เคยฉายหนังต่างประเทศไหม

หนังดูไม่ยาก แต่เป็นหนังไม่เข้าไทย เป็นหนังส่วนตัวที่ผมเก็บเอง หลัง ๆ มานี้ฉายไม่จบโปรแกรม ต้องปิดจอ พับเก็บไว้

หลัง ๆ ที่เราจัดแล้วคนไม่มาดู เป็นเพราะเขาหาดูได้ในยูทูบ ผมเองก็หมดแรงไป 1-2 ปี ล่าสุดที่ผมมีส่วนร่วมก็คือชุด "ตามหาคุณวินัย" เป็นโปรเจกต์หนัง 4 เรื่องของคนท้องถิ่น เทศบาลต้องการสอนให้คนมีวินัย พอติดทางโรงหนังปล่อยคิวให้ เราเหมาโรงรอบเดียว จัดเมื่อเมษาปีที่แล้ว

ตอนนี้นายทุนเริ่มมาทำตามคนท้องถิ่น แต่เขาทำไม่สำเร็จ มันมีห้างฮักมอ เขาทำเทศกาลหนังเมืองหน้าหนาว แต่เขาเลือกหนังสตูดิโอธรรมดา ทั้งหนังฝรั่งและไทย ฉายทุกวันนานสองอาทิตย์ มีโปรแกรม ถ้าเขาได้คนจัดการดี มันจะเป็นโมเดลใหม่ วันแรก ๆ คนก็เยอะนะ หลังจากหนึ่งอาทิตย์ คนจะน้อยลง เขาสร้างจอถาวร อาจจะถูกออกแบบเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ผมมองเป็นข้อดี เราอาจจะใช้สถานที่ของเขา มาจัดเทศกาลหนัง

ตอนนี้เขาทำอะไร

ก็เห็นปล่อยทิ้งไว้

เมื่อก่อนที่นี้น่าจะมีฉายหนังเยอะ แล้วมันหายไปไหนหมด

เมื่อก่อนมี "โรงโฮมเธียเตอร์" ฉายจากเลเซอร์ดิสก์ ที่นี้เป็นจุดที่ทำให้คนรักหนังในขอนแก่นค่อนข้างเยอะ ผมได้ดู **Godfather** จากเขาค่อนข้างเยอะ มีโปรแกรมหนังทุกชั่วโมงจนถึงตีสาม ค่าเช่า 20 บาท เขาเป็นตึกสามชั้น แล้วสร้างเป็นโรงหนัง 3 โรง ผมได้ดูหนังเงิน หนึ่งเกาหลิจากที่นี่ แต่ที่เขาเลิก เพราะระบบลิขสิทธิ์ แล้วก็มีการแข่งขันอีกโรงหนึ่ง แต่เราได้ประโยชน์ที่ได้ดูหนังหลายเรื่องมาก เสียงก็ดี มีซบไตเติ้ล สมัยก่อนโรงหนังก็มีแต่หนังทั่วไป ตั้งแต่ปี 2539 ผมว่าตรงนี้เป็นจุดเปลี่ยน พี่ที่ไปทำหนังหลายคน ก็มาจากตรงนี้

การสอนหนังที่นี่เป็นอย่างไร

มีอยู่ในออกแบบศิลป์ ทราบมาว่าเขาเคยคิดจะแยกออกมา แต่คนสนใจเรียนน้อย ก็เลยยังไม่แยก แล้วก็เห็นมีที่สี่นิรมิตศิลป์ มมทสาธิตคาม ไปแขวนในนิเทศศิลป์

แต่ห้าปีหลังนี้ ผมไม่เห็นผู้กำกับหน้าใหม่เลย ไม่มีเลย รุ่นล่าสุดก็เป็นกลุ่มขอนแก่นฮีโร่ ผมจะเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ ก็พยายามดูว่าใครโดดออกมา แต่ไม่เจอเลยในห้าปีหลัง หรือมีแต่ผมไม่เห็น

ที่นี่มีโปรดักชั่นเฮ้าส์เยอะไหม

ไม่ใช่โปรดักชั่นเฮ้าส์ แต่เป็นคนที่ผลิตภาพเคลื่อนไหว เป็นฟรีแลนซ์ มี **film view** รับงานวิดีโอทั่วไป ทำหนังเพื่อความรูู้สึกตัวเองบ้าง โพล์คสตูดิโอยังเรียนอยู่ ส่วนอุเทนเขาอยู่หลายจังหวัด แล้วก็อีกคนรับทำโฆษณา เพิ่งไปรู้จักอีกคน เขาทำหนังที่กรุงเทพ เขาย้ายตามสามีมาอยู่ที่นี่

ทราบมาว่าหลายคนทำหนังเพื่อลงยูทูบ

ใช่ครับ และหลายคนก็เกิดจากยูทูบ เทศบาลเห็นงานเขาจากยูทูบ แล้วเรียกเขามา โดยเฉพาะคนต่างจังหวัด

คุณแล้วไม่ได้สร้างคนคุณนะ

จัดแล้วคนคุณน้อย ผมไปขอเงินเขา เขาก็คาดหวังว่าจะดูก็คน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : รศ. ดร. นิยม วงศ์พงษ์คำ
 ตำแหน่ง : รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรมและชุมชนสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 วัน เวลา สถานที่ : วันพุธที่ 17 มิถุนายน 2558 เวลา 10.00-10.40 น. ห้องรองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ผู้สัมภาษณ์ : อัญชลี ชัยวรพร

=====

เท่าที่สำรวจมา ขอนแก่นมีกิจกรรมภาพยนตร์มากที่สุด อยากให้ช่วยอธิบายด้วยค่ะ

เหตุผลที่ขอนแก่นมีเครือข่ายทางภาพยนตร์ค่อนข้างสูง เพราะเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ ขอนแก่นเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเศรษฐกิจ จึงทำให้เราเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก อย่างคุณอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุลคนหนึ่งที่สร้างชื่อเสียงไปทั่วโลกก็มาจากที่นี่

กระแสภาพยนตร์ที่มีอยู่ในระดับหนึ่ง ในคณะของผม วิชาภาพยนตร์จะเป็นแขนงวิชาอยู่ในสาขาวิชาออกแบบศิลป์ คนอีสานก็ลุกขึ้นมาทำหนังกันได้ไม่ยากนัก เครือข่ายนี้ก็กระจายไปทั่วอีสาน ที่ทำมาตลอดก็มหาสารคาม ซึ่งอาจารย์ที่นั่นก็ได้ร่วมทำภาพยนตร์ด้วยกันอย่าง *ฮักเขาใหญ่* หรือ *ครูของช้อย* ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับเราที่นี่

อีกทีมหนึ่งที่แข็งแรงก็ Isan Short Film ตรงนี้เป็นเครือข่ายหลายจังหวัดในภาคอีสานเลย มีครูวรวิทย์ หลักชัย จากอุดรธานี นอกลั่นก็มีกลุ่มอีสานอินดี้ที่กำกับ ผู้ป่วยไทบ้าน นะครับ

จริง ๆ แล้วมีทั่วอีสาน แต่ผมอาจจะมองอุดมศึกษา ที่เรากำหนดกันบ่อยมาก คือ ค่ายหนัง เราไม่มีเจตนาทำหนังเพื่อส่งประกวด แต่เจตนาที่ทำก็เพื่อเอาคนที่รักหนังมาอยู่รวมกัน เอาหนังเพื่อแลกกันดู เหมือนดนตรีศึกษาที่มาร่วมกันเราทำกันอยู่ 5 - 6 วัน วันสุดท้ายก็เอาชาวบ้านมาดู นักแสดงก็เป็นกลุ่มชาวบ้านนี่แหละ ค่ายฟิล์มที่ทำกันครั้งแรกก็คือดงบังฟิล์ม มีสิบกว่าสถาบันเข้าร่วมทั้งมหาวิทยาลัยรังสิตกับมหาวิทยาลัยกรุงเทพด้วย ซึ่งทุกสถาบันจะร่วมให้การสนับสนุนในแคสปอนเซอร์ ไม่มากนัก ก็ประมาณ 10,000 – 20,000 บาท งบก้อนใหญ่ก็จะมาจากหอภาพยนตร์อีสาน จัดไปเมื่อปีที่แล้วครับ

ครั้งที่สองเรากำลังจะทำ "หนังช้าง" ที่จังหวัดสุรินทร์ เขาก็จะเป็นสปอนเซอร์ มีนักการเมืองอยู่เบื้องหลัง เราก็จะยกทีมไปช่วย ไม่มีเบี้ยเลี้ยงนะครับ ถ้าไม่มีปัญหา น่าจะเป็นช่วงเปิดเทอม

พอเริ่มมีกระแสมากขึ้น พันธมิตรภาคเอกชนก็เลยคิดว่าจะทำให้ ขอนแก่นเป็นเมืองหนัง เราได้ความร่วมมือจากสมาคมผู้กำกับ อย่างพี่ปรัชญา ปิ่นแก้ว มาช่วยกันจัดเทศกาลหนังเมืองแคน เงินส่วนใหญ่มาจากทางสถาบันครับ งบแค่แสนกว่าบาท คนที่เข้ามาชมก็ตื่นเต้นเพราะมีดารารายอย่างสมบัติ หรือพิสมัยเข้ามา สมาคมผู้กำกับก็สนใจให้ความร่วมมือ จัดกลางแปลงเลย มีการถ่ายทำฉากยาวต่าง ทั้งหมดฟรี มีกลางแปลง 5-6 จอ ฉายตลอด 24 ชม คนดูไม่รู้ แต่เราเริ่มปลุกกระแสชมภาพยนตร์ทั้งวันทั้งวัน ปัญหาครั้งแรกก็คืองานใหญ่ เรามองว่าเป็นการรวบรวมชีวิตผู้คน การท่องเที่ยวก็น้อย โรงแรมก็ให้ดารามาพัก เราได้เงินหลักแสน

ครั้งที่สองเราคุยกันอยู่

อยากให้อาจารย์ช่วยให้รายละเอียดในเรื่องของหอภาพยนตร์อีสานสักนิดหนึ่งค่ะ

หอภาพยนตร์อีสาน เริ่มจากเครือข่ายคนทำหนังอีสาน เราจะใช้ภาษาอีสาน ก็คิดว่าถ้าจะทำให้แตกต่างจากเขา เราจะทำอย่างไร ทางหอภาพยนตร์ส่วนกลางมีนโยบายเก็บฟิล์มเป็นคัมภีร์ให้นานที่สุด เอามาสุ่ยสุ่ยไม่ได้ เขาจะเก็บทุกอย่างเกี่ยวกับหนัง ถ้าเราจะทำแบบเขา เราก็ทำไม่ได้ หอภาพยนตร์ของเราได้เงินสนับสนุนแค่ปีละ 250,000 บาท พอไปดูเราก็มีความเข้าใจร่วมกัน

ทางเราจะเอาคัมภีร์คัลลิตีอื่นให้คนดูมากที่สุด 1. เราจะเน้นอัตลักษณ์ของอีสาน 2. เราจะสร้างภาพยนตร์ใหม่ด้วยนักแสดงและถ่ายทำในอีสาน เราก็สนับสนุนให้นักศึกษาทำ เราจัดประกวดบ่อย อย่างที่เคยร่วมกับไทยพีบีเอส ก็เป็นงาน “สะพานเวียงคาน” ทำหนังสืออยู่ 4 เรื่อง

หอภาพยนตร์เราเพิ่งตั้งมาได้ไม่เกิน 3-4 ปี เราไม่มีรูปธรรมมาก มีโรงหนัง มีที่เก็บฟิล์ม ไม่ได้มาตรฐาน หมู่บ้านกลางแปลงเขาก็บริจาคให้กับเรา เราก็จะฉายหนังกลางแปลงทุกศุกร์ถ้ามีคนมาแกล้ง จอหนังก็กางอยู่ตลอดเวลาภารกิจอีกอันคือ ถ้าหน่วยงานราชการอยากดูหนังกลางแปลง เราจะฉายให้ดู ฉายเป็นฟิล์ม เราใช้งบที่เรามีไปตระเวนมาซื้อ

ทราบมาว่าทางมหาวิทยาลัยก็มีงานอื่น ๆ ไข่มุขคะ

ครับ เรามีเทศกาลหนังฤดูหนาว จัดที่หน้าคณะศิลปกรรม ทำมาต่อเนื่องทุกปี คนไม่เยอะหรอก หนังสือหนังยาวเอาหมด นอกจากนั้นก็ Art Lane เป็นงานรวมทางศิลปะทั้งหมด หนังก็เป็นส่วนหนึ่ง

จัดเฉพาะในมหาวิทยาลัยหรือคะ

จัดข้างนอกก็ไม่สำเร็จ คนในมอเป็นวัยที่กำลังเสพดนตรี เราจัดที่สะพานขาว เป็นโลเคชั่นดี การจัดงานส่วนใหญ่เป็นของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ที่ประสบความสำเร็จเพราะเครือข่ายในภาคอีสาน จัดหนังมา ดนตรีมา

ใครเป็นคนดูแล

ทีมคนดู เป็นวัยรุ่นมาจากที่ต่าง ๆ ยิ่งเด็กคนก็ยิ่งเยอะ

ทราบว่ามีงานข้ามประเทศไปลาวด้วย

อย่างที่บอกว่าขอนแก่นเป็นศูนย์กลาง เราก็คิดเรื่องการทำหนังในกลุ่มน้ำโขง เรามี MOU กับสถาบันวิจิตรศิลป์แห่งชาติที่ลาว (เรียนเหมือนมหาวิทยาลัย) เราเริ่มจากกิจกรรม ประติมากรรมก่อน เขาก็อยากโต เขาก็อยากเปิดนิเทศศาสตร์ด้วยนะ เราก็เลยทำ MOU อีกตัว ในเรื่อง film & animation ทำเวิร์คช็อปด้วยกันแล้ว ก็ทำหนังด้วยกัน เอนักศึกษามาร่วมทำ งบจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้งบ 1 ล้าน ก็เลยไปทำหนังให้ลาว ตั้งงบประมาณทำวิจัย ก็ได้ “ครูของข้อย” มา ทีมงานส่วนใหญ่ก็เป็นคนไทย แต่รายละเอียดของหนังเป็นลาวหมด เราก็ส่งบทให้กรมรูปเงา เราก็เลย MOU กับเขาด้วย

จากการสำรวจข้างต้น พบว่าจังหวัดอื่นในอีสานแทบไม่มีกิจกรรมเหล่านี้ อาจารย์คิดว่าเรามีวัฒนธรรมหนังหรือไม่ คนอีสานไม่รู้จักซีเนม่า เขารู้จัก ปะโมไทย (ตัวละครแบบไอ้เท่ง) ถ้าได้ก็เป็นตะลุง คนรากหญ้าไม่รู้จักหนังหрок เวลาดูมหรสพ เขาดูเงา ดูชาโดว์ พอข้ามไปลาวก็เป็น ฮูบเงา เขาไม่รู้จักซีเนม่า มันจึงเป็นของคนในเมือง แต่ถ้าหนังนี้เขาเสพมานาน แต่เขาไม่ได้ผ่านฟิล์ม แต่เป็นการช้ก เหมือนลาว ทุกวันนี้ก็เป็นดิจิทัล

ซีเนม่าเป็นของคนเมือง แต่หนังเป็นของรากหญ้า ซึ่งเป็นมหรสพ ดูหนังกลางแปลง กลางจอ ตอนนี้อยู่เงา ปะโมไทยก็ตาย ปัจจุบันเขาเสพความบันเทิงจากทีวีมากกว่า อย่างผมไม่มีแล้ว มีแต่เด็ก ๆ มันไม่ใช่สิ่งที่คนรุ่นใหญ่ไปดู มีแต่เด็กกับคนทำงาน ยิ่งคนอีสานก็น้อยลง คนรุ่นใหญ่ก็ไม่มี โรงหนังก็คือบ่าวสาว เขาก็มาดูว่าคนมาดูหนังเป็นใคร

ผู้ให้สัมภาษณ์ : คณัฏฐ์ รัชชีกาญจน์ส่อง
ตำแหน่ง : นักวิจารณ์และผู้สอนภาพยนตร์อิสระ
วัน เวลา สถานที่ : วันเสาร์ที่ 27 มิถุนายน 2558
ผู้สัมภาษณ์ : ศรินทิ สุวรรณศักดิ์

=====
ตอนนี้สอนวิชาอะไรอยู่บ้างที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ภาพยนตร์

ก็สอนอยู่หลายวิชา หลายที่เหมือนกัน ก็มีวิชาวิจารณ์, Contemporary Theme ก็เป็นประเด็นร่วมสมัยในภาพยนตร์, Film History, Space and Time ในภาพยนตร์ รวมทั้งหมดก็ 5 ที่ ส่วนใหญ่ก็เป็นคณะที่สอนภาพยนตร์ แต่ก็เน้นสอนโปรดักชั่นมากกว่า ก็มีสอนที่ธรรมศาสตร์, ม.กรุงเทพ, อรุณกิจบัณฑิตย, เกษตร, ศิลปากร แต่ที่ธรรมศาสตร์เขาจะอยู่ในคณะศิลปกรรม เป็นวิชาภาพยนตร์ แต่ที่เกษตรจะเป็นวิชา Art Perception ซึ่งเป็นวิชาทั่วไปที่สอนศิลปะรวมๆ หลายอย่างและมีภาพยนตร์เป็นหนึ่งในนั้น ซึ่งจะมี ม.กรุงเทพที่เดียวที่มี Film Studies คือที่ม.กรุงเทพ สาขาภาพยนตร์ เขาจะแบ่งออกเป็น 3 เอก คือ Film Production, Film Studies แล้วก็การจัดการ ซึ่งวิชาวิจารณ์ก็จะไปอยู่ในกลุ่ม Film Studies

สอนวิชาวิจารณ์ในภาควิชา Film Studies ก็ปีแล้ว

6-7 ปี

ในชั้นเรียนแต่ละรุ่นของ Film Studies มีนักศึกษาทั้งหมดประมาณกี่คน

ประมาณ 16-17 คน

จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่สอนมา ทั้งในสาย Film Studies โดยตรงและสายอื่นๆ มีใครจบไปแล้วทำงานวิจารณ์บ้างไหม เช่นใครบ้าง

แทบไม่มีเลย อย่างนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียน Film Studies เขาจะงงๆ บางคนเข้ามาเรียนเพราะชอบดูหนัง แต่ก็แค่ชอบดูหนัง ไม่ได้อยากจะไปทำอะไร บางคนก็เข้ามาเรียนเพราะขี้เกียจออกกอง เพราะคิดว่าจบง่าย บางคนเข้ามาเรียนเพราะเข้าใจผิดว่าจะได้ทำหนังทดลองก็มี

แล้วส่วนใหญ่นักศึกษาที่จบไปทำงานอะไรกัน

ก็หลากหลายมาก เป็นแอร์ก็มี ถ้าเกี่ยวกับหนังก็ไปทางเขียนบท ทำโปรดักชั่นแฮนด์ แต่วิจารณ์นี่ไม่มีเลย

คิดว่าเพราะอะไรจึงทำให้นักศึกษาที่จบไปไม่ทำงานวิจารณ์

บ้านเรานักวิจารณ์ที่จบฟิล์มจริงๆ น้อยมาก เริ่มต้นเด็กๆ ที่มาเรียนก็ไม่ได้อยากเป็นนักวิจารณ์อยู่แล้ว พื้นที่สำหรับการ

วิจารณ์มันไม่มี อย่างพื้นที่วิจารณ์ในเพจ มันก็ไม่ได้ตั้งค์ เพจที่ได้ตั้งค์ก็ไม่ได้วิจารณ์จริงจัง ก็เป็นโฆษณาแฝงซะส่วนใหญ่ หรืออย่างในนิตยสาร section แรกที่จะโดนยุบเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงก็คือ section วิจารณ์นี้แหละ

แล้วเครือข่ายการวิจารณ์ทั้งในมหาวิทยาลัยและภายนอกมีบ้างไหม

แทบจะไม่มีเลย ส่วนใหญ่อำจารย์อายุเยอะๆ เขาก็มีคุยกันบ้าง สมัยก่อนก็มีความร่วมมือกันบ้าง แต่สมัยนี้ก็แทบไม่มีเลย เพราะเปเปอร์อะไรมันก็มีออกมาน้อย

เมื่อก่อนคุณค้นคว้า Third Class Citizen ทำไมถึงเลิกไป

ก็มีหลายเหตุผล ทำกับเต๋อ นวพลก็ยุ่งๆ กันด้วย แล้วมันก็ไม่ได้ตั้งค์ งานบางอย่างเราก็ทำฟรีบ้าง แล้วเราจัด retrospective เราก็ไปจนถึงจุดที่ไม่รู้จะ retrospect ใครแล้ว ก็ทำดาวรุ่งหน้าใหม่บ้าง รวม Rising star แล้วเราก็เหนื่อยกับการติดกับสถานที่ ยุคแรกเราก็ทำกับไบโอสโคป คนดูก็จะเกร็งๆ เจินเพราะรู้สึกเหมือนไปดูหนังในออฟฟิศคนอื่น ต่อมาเราก็ไปจัดที่ SF CTW เพราะพี่ดา (ธิดา ผลิตผลการพิมพ์) ไบโอสโคปแนะนำไป เขามีความสัมพันธ์ที่ดีกับที่นั่น แต่เราไปทำก็ไม่ค่อยโอเค มันเข้าใจไม่ตรงกันเยอะ

คิดว่าเราได้ขยายกลุ่มคนดูหนังหรือพัฒนาวัฒนธรรมการดูหนังขึ้นมาจากที่เป็นอยู่ในขณะนั้นบ้างมั๊ย

ก็ขยายนะ ตอนนั้นไบโอสโคปก็ช่วยให้พื้นที่โฆษณาด้วยหน้านึง คนก็รู้เยอะ แต่สมัยนั้น มันช่วงปี 2008 คนใช้โซเชียลมีเดียยังไม่เยอะ เราก็ใช้วิธีส่งอีเมลไปแจ้งข่าวกับคนดู ใครมาดูเราก็ให้ทั้งอีเมลไว้ แล้วพอมันมีใครก็ส่งอีเมลไปบอก ซึ่งก็จะมีอีเมลใหม่ๆ เพิ่มขึ้นตลอด

แล้วจากการที่มีคนดูเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดแบบนี้ มีผลต่อการวิจารณ์ที่เกิดมาจากคนดูเพิ่มขึ้นมาด้วยไหม

มันก็อาจจะมีส่วนมันก็ได้มีออกมาให้เห็น ซึ่งมันก็อาจจะไม่มีเยอะ จริงๆ ความตั้งใจเราคืออยากทำให้หนังสือมันไม่ซ้ำเรื่อง ลึกกลับ กลุ่มเราพยายามเฟรนด์ลี่ เน้นเฟรนด์ลิกันเองซ้ำๆ อยากสร้างวัฒนธรรมการดูหนัง

แล้วในส่วนของเพจส่วนตัวซึ่งแต่ก่อนจะมีงานวิจารณ์สม่ำเสมอ ทำไมระยะหลังจึงมีน้อยลง

เพื่อความตรงมาในวงการ เราไม่ค่อยเขียนถึงหนังไทย อย่างเราเคยเขียนถึงละครเวทีก็มีคนมาดราม่าว่าศิลปะชั้นไม่ได้มีให้เธอตัดสิน อย่างมีผู้กำกับคำเรื่อนักวิจารณ์ให้เกรตหนัง เราก็ร้อนตัวว่าคำเราเปลววะ เราไม่ได้ช่วยเพื่อนเรานะ แต่เต๋อ (นวพล) มันดีอย่างไครด่ามันก็ได้ มันบอกว่า มีคนด่าดีกว่าไม่มีคนพูดถึงเลย บางคนเราก็ประนีประนอม หาคำพูดอ้อมๆ แล้วในวงการมันแคบ ยังมีโซเชียล มันยังทำให้เรามีภัยใกล้ตัวมากขึ้น

คิดอย่างไรกับเพจวิจารณ์หนังที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน

ก็มีทั้งแง่ดีและไม่ดี เพจบางเพจจุดประสงค์มันไม่ใช่เพื่อการวิจารณ์ แต่เป็นการหารายได้ มันก็มีเพจเฝ้าเกาะเยอะขึ้น วิจารณ์เอามัน ด่าเอาสะใจ อย่างเรา เราารู้สึกว่า เราเขียนด่าฮาๆ รุนแรงบ้าง แต่เวลาเราเขียนลงนิตยสารเราก็ไม่ได้เขียนแบบนั้น

เราก็อ่านมีสาระ แต่ในเฟซบุ๊กมัน informal เขียนไรก็ได้ เราค่าเพื่อความบันเทิงไม่ได้จริงจังจกผลาญ แต่เราก็อ่านพวกทัศนคติเลวร้ายจริงๆ
